

שבת

עדיקים במיתתו
קרויים חיים

שבת

מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכ"ה (כ"ה אב) יומם ולילה (ילמיהו ח)

א שבט תרס"ב

רבי יוסף ב"ר מרדכי לייפער מנירעדהאז זי"ע"א

רבינו הרה"ק רבי יוסף לייפער זי"ע"א נולד לאביו הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא בעל מאמר מרדכי זי"ע בן הרה"ק ר' ישכר בערטשע מנדבורנא זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מקאליש זי"ע בן הרה"ק ר' ארון לייב מפרעמישלאן זי"ע בן הרה"ק רבי מאיר ראש שושלת פרעמישלאן זי"ע. ולאמו הרבנית הצדקנית מרת חיה ע"ה בת הרה"ק ר' שמואל שמעלקא טויבש מיאס זי"ע בן הגה"ק ר' אהרן משה מיאס רומניא בעל קרני ראם זי"ע ולמעלה בקודש עד הגה"ק רבינו יואל סירקש אב"ד קראקא בעל הב"ח זי"ע

רבינו שאב רוב תורתו מאביו הגדול, ומאורו הזך נתמלא מלא אור, והתפרסם בגודל קדושתו,

שער הבית החיים

במשך הימים נקרא רבינו שימש באלמו"רות בק"ק פטשניזין, ואחר כן עבר לנירעדהאז שעל שמה התפרסם, ובסוף ימיו עבר לעיר דעברעאין ושם שימש באלמו"רות.

בהגיע לפרקו נשא את הרבנית הצדקנית מרת שרה ע"ה, בת הרה"ק רבי אריה ליבוש רובין מראפשיץ זי"ע"א בן הרה"ק ר' אהרן זי"ע בן הרה"ק ר' אשר ישעיה מראפשיץ בעל אור ישעיה זי"ע"א חתן הרה"ק ר' נפתלי כבי הורוויץ ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע.

וסיפר שהשידוך של רבינו נעשה באופן נפלא, אשר פעם אחת איקלע הרה"ק ר' אריה ליבוש רובין מראפשיץ זי"ע"א לבישטינא, והוא היה בעל הצנע לכתן ולא נודע מי הוא, ועם כן יצב מעלמו בין האורחים האוֹפְּקִים שם בבית הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זי"ע, ואחר כך בא הרה"ק הר"ר מרדכי'לע זי"ע החולה מחדרו כדרכו ואמר שיש לו בן ושמו יוסף, ואפשר לומר עליו שהוא תלמיד חכם והגיע פרקו להשיאו אשה, ואח"כ התחיל הוא לדבר בשבחו ומעלתו של הרה"ק ר' נפתלי כבי מראפשיץ זי"ע, וסיים לומר אשר בכל אופן הי' כדאי לעשות שידוך עם אחד מנכדיו של הרה"ק מראפשיץ זי"ע, וכאן סיים את דבריו וחזר לחדרו. הרה"ק ר' אריה לייב זי"ע כשמעו את הדברים אלו, נכנס אחר כך להר"ר מרדכי'לע זי"ע והגיד שיש לו בת, ואז נגמר השידוך בשעה טובה ומוצלחת.

בית המדרש נירדהאז

רבינו נסע פעם על הרכבת מעיר לעיר, באחד התחנות עלה נגיד אחד וניגש ליתן שלום לרבינו, אבל רבינו לא החזיר לו שלום, שאלו הרה"ק ר' דוד מצאניא זי"ע (בן אחיו של רבינו) על פשר הדבר, אמר לו רבינו איך אוכל לתת לו שלום, כאשר התורה מקללו, כי נכשל בחטא חמור, באחד מהי"א ארורים, סתם ולא פירש, ר' דוד לא התמהמה וחיקר את הנגיד הוא, עד שהלה הודה לו שאמת דיבר רבינו.

נסתלק א' שבט, שנת תרס"ב ומונוחתו כבוד בבית החיים נירעדהאז.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' יעקב מדעברעאין זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמ

א שבט תר"ט

רבי אברהם זאב ב"ר בנימין זי"ע בעל משיב כהלכה מפשעווארסק

רבינו הרה"ק רבי אברהם זאב וואלף פרענקיל מפשעווארסק רישא בעל משיב כהלכה זי"ע נולד בשנת תק"מ לאביו הרבני הנגיד הגה"ק ר' בנימין ריישער מלינסק זי"ע, ולאמו בת הרה"ק ר' יעקב אב"ד קאטילבערג זי"ע ונכדת הרה"ק הרבי שמואל שמעלקא הלוי הורביץ מניקלשבורג זי"ע א

פעל ועשה צדקה וקדושתו בעירו רישא חשף את זרועו לפרנס את עניים נגלים ונסתרים יום יום וביום שישי ערב שבת קודש הכפיל לפזר ולחלק כמעט לא הגיח ידו מלחלק צדקה וצפרט אשר פעל ועשה הכל כוחו ונפשו ומאורו להחזיק תלמוד תורה עניי ישראל קטנים גם גדולים בהשגחה נפלאה כל ימיו והחברה קדושה של תלמיד תורה היתה יקרה בעיניו למאוד ובעצמו השגיח על כל תינוק ותינוק צפראי שיהיה להם לחם לאכול ובגד ללבוש וכל הצטרותם ושיהיה שוקדים על דלתי התורה והיראה כי האמת היה אלכו תורה וגדולה במקום אחד, ובכל זאת היה עניו מכל אדם, כידוע ומפורסם לכל גדול ענוותנותו ודקתו וחיוק מוסדות הדת מאוד, ובכל פעם דרש דרש לפני בני עירו בדברי אגדה מוסר ותוכחה מתוקים מדבש ונפתח כופים הדברים היוצאים מלה קדוש וטהור.

רבינו נסתלק ועלה למרומים ביום א' שבת שנת תר"ט ומנוחתו כבוד בעיר רישא. נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' פנחס זי"ע.

ונכון לזיין כי בנו הגה"ק ר' פנחס זי"ע היה מפורסם לחסיד לדיק תמים במעשיו, וגדול בתורה והיראה, שרוב שנותיו עברו אשר כל היום היה עוסק בתורה ותפלה,

ואביו רבינו זי"ע אמר עליו:

שהיה לו מוח מהגה"ק ר' פנחס

הלוי איש הורוויץ בעל הפלא"ה

אב"ד פרנקפורט דמיין זי"ע, כי

בנעריו היה מפלפל מאוד

ורבינו אביו ביקש מאוד להשיבו

על כס ברבנות, אך הוא צדקהו

נתן כתף סוררת כי היה עניו

גדול, גם אמר כי אין טבעו

להיות מקבל רק להשפיע תמיד

כאשר כל יודעיו ומכיריו יעודון

עליו אשר כל ימיו פזר נתן לאציונים, גם צעת אשר זרחה שמש ההלכה עליו אהלו

והיו כמודים תורה וגדולה במקום אחד, אף כי אחרי אשר ירד ממעמדו עקר מעלות

אחורנית גם אז כפיו תמכו עניים נגלים ונסתרים הרבה יותר מכפי יכלתו, והיה מפזר

עפ"א, והיה מסתופף בכל הצדיקים והם היה מחבבים אותו למאוד כצבת עין, והיה

לדיק בדרכיו ותמים במעשיו והיה משים לילות כימים בתורה ועבודה.

בית המדרש רישא

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו היה גאון גדול חריף ובקי בכל חדרי תורה, המפורסם בגדולתו צדקהו וקדושתו. ונדע בקהל רב את כל תקפו וגבורתו והיה לו לב חריף.

היה אחד מגאוני ארץ בימיו, וגם היה גביר גדול וצדל החכמה וצדל הכסף, וחיוק מוסדות הדת ועשה אונים לתורה, כי צדל סביבותיו הקים עולה של תורה. כמו כן היה רבינו משיב כהלכה לכל גאוני הדור וחכמי ישראל, ומהם הגה"ק ר' שלמה קלוגער מצרלד זי"ע, הרה"ק ר' מנחם מענדל מגלוגוב זי"ע הגה"ק ר' חיים סאניק זי"ע, הגה"ק ר' אברהם יענער ראב"ד קראקא זי"ע, הגה"ק ר' שאול אלנרד מקראקא זי"ע, הרה"ק ר' מנשה מראפשיץ זי"ע, הגה"ק ר' איסר אב"ד ראזוואלדארב זי"ע, ותשובתו הרמה צברק ילאה ועד מהרה ירוץ דברו באופן הפלא ופלא.

צלעיותו שאב רוב תורתו מרבותיו הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע, א, והרה"ק רבי מנחם מענדל מרימאנוב זי"ע, א, וגם לעת זקנתו לא הגיח דרכו להסתופף צלל לדיקים, ה"ה הרה"ק ר' בני הירש מרימאנוב זי"ע, א, ולהרה"ק מצבעלזא זי"ע, ומי שלא ראה שפלותו ושברונו לצבו אחרי שובו מהלדיקים הקדושים הללו לא ראה שפל בדך מימיו.

בהגיע לפרקו נשא לחשה את צו של הרה"ק רבי אברהם משה מפשעווארסק זי"ע, כשנפטרה עליו זו' נשא בשנית את

הרבנית הצדיקת מרת מרים בת הרבני הנגיד מו"ה דוד טענזאהן רב בצבית המדרש להחייטים צברלד זי"ע.

עוד בנערותו ראו עליו שלגדולות נוצר, ובעודו כעיר לימים נקרא לכהן פאר בעיר מגוריו (מקום מגוריו חותנו) פשעווארסק, שם ישב שנים רבות על כסא הרבנות וכיהן כאב"ד הקהלה, משם עזב וחזר לעיר רישא.

בפשעווארסק וכמו כן ברישא הרבין תורה עם תלמידים הגונים חריפים, והעמיד תלמידים רבים, מהמפורסמים שבהם, הוא הרה"ק רבי שמאל אהרן רובין אב"ד קארטשין זי"ע. א.

אָרפּא משׁוּבְתָם אָהָבִים נִדְבָה כִּי שֵׁב אִפִּי מִמֶּנּוּ. (הושע י"ד ה') יש לומר טעם לשבח בעשותו תשובה מאהבה זדונות נהפכו לזכיות, ומאין יבוא זאת הלא די להפקיע את עצמו מעונש ומדוע יחשב לו לזכות עוד? אמנם ידוע כי שכן עבירה (בן עזאי אומר, הו' יץ למצוה קלה פבחהמורה, ובורח מן העברה. שׁמִצְוָה גוֹרֶרֶת מִצְוָה, וְעִבְרָה גוֹרֶרֶת עִבְרָה. שְׁשֹׁכֵר מִצְוָה, מִצְוָה. וְשֹׁכֵר עִבְרָה, עִבְרָה, מִסַּכֵּת אֲבוֹת פֶּרֶק ד' מִשְׁנֵה ב') וכאשר יחטא האדם גורם שיצטרך השי"ת להענישו חלילה, וכאשר יעשה תשובה לא די שתיקן את אשר העוה אף גם זאת כי יקבל שכר על אשר מנע להקב"ה מלענישו ולזכות יחשב לו. ולדעתי זה הפירוש בפסוק: ארפא משׁוּבְתָם אָהָבִים נִדְבָה כִּי שֵׁב אִפִּי מִמֶּנּוּ. פירוש על ידי תשובה ארפא משׁוּבְתָם אָהָבִים נִדְבָה, שיהפכו לזכיות, וצאין יבוא זאת? כי שב אפי ממנו, על ידי ששב בהתשובה אפי ממנו ולא אצטרך להענישו עוד כי יגרום לאהבה אותך עבור זה. (משיב כהלכה)

מתורתו של רבינו

כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוֶה הַיּוֹם לֹא נִפְלְאת הוּא מִמָּד וְלֹא רָחֵק הוּא. לֹא בְשֵׁמִים הוּא לֵאמֹר מִי יִעֲלֶה לְנֹי הַשָּׁמַיִם וְיִשְׁמְעֵנִי וְיַשְׁמְעֵנִי אֶתָּה וְנִשְׁמָעָה. וְלֹא מַעֲבֵר לִים הוּא לֵאמֹר מִי יַעֲבֵר לְנֹי אֶל עֶבֶר הַיָּם וְיִשְׁמְעֵנִי אֶתָּה וְנִשְׁמָעָה. כִּי קְרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מֵאֵד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לְעִשְׂתּוֹ. (פרשת נצבים ל' י"א-י"ד) ורמב"ן פירש: כל המצוה אשר אנכי מצוך היום, אבל "המצוה הזאת" [שהוא לשון יחיד קאין] על התשובה שנאמר וְשָׁבֶתָ עַד ה' אֶלְקֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלִי כָּל אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוֶה הַיּוֹם (פרשת נצבים ל' ב') כי הענין כי החוטא צריך לשוב עד ה' לתקן מקדם העולם הזה גם כל העולמות עד ה' ולזאת יחשוב בלבו כי צריך לילך לשמים לתקן שמה גם לילך לעבר לים, וזה שאמר הכתוב: לא בשמים הוא, רק קרוה הדבר מאוד בפיך תיכף כאשר תשב בפיך ובלבדך לעשותו פירוש שיה לבבך שלם בדבר בלי רמיה אזי יתקן הכל ואל יפכו לזכיות, ולזאת אמר רבי לוי גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד שנאמר: שׁוּבָה וְיִשְׁרָאֵל עַד ה' אֶלְקֶיךָ (הושע י"ד, ב') שיהיה שמה התיקון ויגדל מאוד ויחשיבה לו צדקה. (משיב כהלכה)

הרה"ק רבי נתן נטע לערער מחללים בעל נטע שעשועים זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' אברהם ברוידא זי"ע משפחתו מיוחסת למשפחת איינטיגן שהייתה מצאצאיו של הגה"ק ר' מאיר ב"ר שמואל קאצנעלנבאגן בעל מהר"ם מפאדווא מגדולי רבני איטאליא זי"ע, ומגה"ק ר' שאול וואהל מלך פולין זי"ע ולאמו הרבנית הצדקת מרת מלכה ע"ה

רבינו אמר פעם להסביר, אמאי אנו עושין יום טוב בט"ו בשבט וט"ו באב, כי האומות העולם יש להם סדר והנהגה צעוה"ז באופן שלכל אומה יש להם מהלך והנהגה קבועה שלא ישתנה עד עת קץ, אבל אומה הישראלית אין להם סדר במציאות העוה"ז, לפעמים הם למטה בשפלה המלכ, ולפעמים הם למעלה ברום המעלה, וכדאמרו חז"ל משולה לעפר ומשולה לכוכבים, לכן בזמן שהימים והלילות שוים, מורה על האומות העולם שהם תמיד בגדר השווה, אבל בזמנים שהמה בהשתנות פעמים הלילות ארוכים והימים קצרים, ולפעמים הימים קצרים והלילות ארוכים, הם מורים על אומה הישראלית שאין להם גדר השווה, אלא או יום או הלילה לינה ח"ו, לכן עושין יו"ט בימי ט"ו בשבט וט"ו באב שאז מורה על השתנות העינים.

רבינו היה איש חלקים גדול ונורא דומה למלאך ה' כבאו-ת ותורה ביקשו מפיו הרבה חלפים חסידים בדורו, ה' בעל מקובל אמיתי, אספקלריא המאירה חסידא ופרישא בול"ק שרצבה"ג פאר מקדושים.

רבינו למד אצל רבותיו הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוז זיע"א, הרה"ק הרבי ר' אלימלך מלוצ'נסק בעל נועם אלימלך זיע"א, הרה"ק ר' קלונימוס קלמן עפשטיין בעל מאור ושמש זיע"א, ובמיוחד הסתופף בכל רבו המובהק הרה"ק רבי מרדכי מנעשכזי זיע"א, ונטע אליו אף לאחר שהוא עצמו נעשה לחדמו"ר.

ופ"א רבינו כתיב בפרשת נשא ד' כ"ב אשר נשיא יחטא (אבן עזרא) הפוך וכן הוא, אשר יחטא הנשיא, וקשה, ומדוע לא כתיב אשר יחטא הנשיא? ותריץ רבינו: לרמוז על סיבת חטא הנשיא והוא "אשר נשיא יחטא" ר"ת אני. האני הייחודיות של המנהיגים הוא הגורם לשגגות.

רבינו הסתופף גם בכל הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זיע"א, ששם שהה גם עם הרה"ק יעקב יצחק היהודי הקדוש מפאשיסחא זיע"א והרה"ק ר' דוד מלעלוב זיע"א שניהם תלמיד הרה"ק מלובלין זיע"א.

וסיפר שרבינו לא היה תלמיד אלא לדיקי הדור רק בעלמו התיגע והלך ממדריגה למדריגה, והיה הולך בחורף ליער ופושט בגדיו והלך למרחוק וקורא אם אני הולך בדרך הישר יבאו הבגדים אליי. והי לפלא שהבגדים באו אליו, ובסוף ימיו נסע לכמה לדיקים מפורסמים בסתר ומסתכל למעשיהם וכאשר לא ישר בעיניו מעשה של רבי לקח ממנו מדגותיו.

פעם בא בסתר לסעודה שלישית לבית הרה"ק בעל החוזה מלובלין זי"ע ובזית חושר, והחוזה זי"ע הרגיש בו מיד וקרא: שלום עליכם רבי נטע, לא יעשה כן במקומו מה עשה לשאר לדיקים.

בלעירותו שימש רבינו כמלמד דרדקי אצל בעל הבית אחד ועבד עם השי"ת בסתר, והבע"ב מינה את רבינו להיות ג"כ שומר היערות. כלילה כשהגיעו הכפריים כדי לגנוב עצים כהרגלם שמעו קול יללה מחרידה מדין העצים נבהלו וברחו על נפשם, והי כאשר חזר הדבר בכל ליל החליטו הכפריים לבדוק את מקור הקולות, הכלל יגעתי מאחתי וראהו את רבינו בפישוט על גבי הקרקע צעת אמירת בקול כפי סדר תיקון חרות כשאור גדול מקיף אותו. וא"כ עזבו את היער בפחי נפשם, הסיפור התחיל להתפרסם והבע"ב ואשתו התחילו לחפש אחר ההלך ילך של רבינו המלמד, ואכן נגלה להם כי צדיקים יש לדיק גדול ונסתר, מאותו יום החל רבינו להתפרסם, ורבים התחילו להשכס לפתחו ולבקש ברכתו, כשראה רבינו שלא יוכל להמשיך ולהסתר מעשיו והתחיל שמעו להתפרסם, פנה לרבו הרה"ק ר' מרדכי מנעשכזי וחינה לרתו צניו, ניהמו רבו ויעץ לו לקבל את הגזר דין מן השמים באהבה. ונקרא לכהן פאר בקהלה קדושה וולאדאווה. משם נקרא רבינו לכהן בק"ק חללים ששם נשאר עד יומו האחרון.

לרבינו היה חדר מיוחד ששם עבד עבודתו בקדשים את זוראו, ושם בן אדם לא הורשה ליכנס לחדר הזה, וגם אחר פטירתו נשאר חדר זה סגור ומסוגר מחמת קדושת המקום, פ"א נדמן לשם אחר פטירתו הרה"ק ר' שלמה לייב מלענטשנא

זיע"א ותאב מאוד ליכנס לחדרו, אחר הפצרות מרובות נעתר לו בנו של רבינו הרה"ק ר' אהרן זיע"א, ונתן לו רשות כניסה לקבל שם שבת, כשיאלא הרה"ק מלענטשנא בשלום מן הקודש היה פניו מאירים באור גדול כזהר מלאך חלפים, ולא פסק פומי' מלשבח ומלפאר את גדול האור שמתנוצץ שם.

רבינו נסתלק ועלה למרומים כליל שב"ק ביום א' ראש חודש שבט, ומעשה פלא קרה אז, לפני קידוש כשנטל רבינו את הכוס, סיפר רבינו, פעם נסע מלך בספינה עם שריו ועבדיו, ומחמת כובד המשא התחילה הספינה לטבוע בים, הטילו גורל צנייהם את מי להטייל בים להקל על המשא, ונפל הגורל על המלך, ואכן נטלו והשליכו את המלך לתוכי הים, ובסיום הסיפור נפל הכוס מידו של רבינו ונסתלק לחיי עולם. ומנו"כ בעיר חללים.

נשאר אחריו בנו הק"ה הרה"ק ר' אהרן זי"ע והרה"ק ר' צבי זי"ע וחתנו הרה"ק ר' צבי הורוויץ זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב יצחק בעל החוזה מלובלין זי"ע וספרו הקדוש נטע שעשועים.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו בדרך הלצה

על דרך הלצה: רשע מה אומר מה העבדה דייקא מה לכם לעבוד להקב"ה בעבודות ובטורח גדול ובהתנענעות כל האברים. והתשובה על זה: ואף אתה הקהה את שיניו רצה לומר: שבר והקהה את טענותיו על מה אתה מטריח את עצמו בכל כוחך ויכולתך בתאות הגשמיות אשר יגיע לשיניך. (נטע שעשועים)

מתורתו של רבינו

ולקחת אתנו לעבדים ואת-חמירנו (פרשת מקץ מ"ג י"ח) פירש שיש בני אדם שבאים להצדיק הגם שכוער בלבם חשק ותאוה לעבודתו יתברך שמו, נכנס יצר הרה בלבם ואומר להם מה לך לילך אל הצדיק שעל ידי זה אתם נמנעים מהעולם הזה רק רצונו שיום ולילה תדבקו בברא יתברך שמו. (נטע שעשועים)

זאת תקיף תורת המצוה ביום טהרתו והבא אל הפה: (פרשת מצורע י"ד ב') פירש כשהאדם מעורר את עצמו בתשובה ומואס ברע שלו אזי הקב"ה מביאו אל הצדיק וזה פירוש מצורע מוצא רע והובא אל הכהן הוא הצדיק שצדיק נקרא כהן לשון כהן היינו אמת וגם הקב"ה מביאו אל הכהן אשר הוא שייך אליו וזה פי' הכהן ה"א הידוע.(נטע שעשועים)

ב שבט תרס"ז

רבי שמחה בונים ב"ר מנחם מענדל זיע"א מאוטוואצק

רבינו הרה"ק רבי שמחה בונים קאליש מאוטוואצק זיע"א נולד בעיר ווארקא פולין בשנת תרי"א לאביו הרה"ק רבי מנחם מענדל מווארקא זיע"א בן הרה"ק ר' ישראל יצחק ראש שושלת ווארקא זיע"ע ולמעלה בקודש עד הרה"ק רבינו מרדכי יפה בעל הלבושים ר"ם בפראג ובלובלין זיע"ע

ואחר האותיות למדו הנקודות, ומאז לא ידע משום מחשבה זרה.

כמו כן ידוע שרבינו הוציא דיבוקים כמוצא באמרי דבר דף כ"ז

רבינו החזיר נשמתו הטהורה להבורא עולם ביום ב' שבט תרס"ז בעיר טבריה, וחס מנוחתו כבוד.

נשאר אחריו בנו הקדוש הרה"ק ר' מנחם מענדל זיע"ע שמילא מקומו אחריו בנו הרה"ק רבי יעקב דוד מקאליש זיע"ע והרה"ק ר' אברהם משה קאליש מפאלניץ זיע"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו היה איש לדיק הנקרא צפי כל דער לדיק פון מאַוטוואַצק, כל ימיו היה מדוכא ביסורים, וקבלם באהבה, אס כל זה עבד ה' כגיבור חיל ולא ווחר קוואו של יוד, והיה מדקדק קלה כבחמורה בהלכה. כשהיה עוד ילד כבן ח' שנים חלה ל"ע במחלה על רגליו, ולא היה ביכולתו לעמוד על רגליו, ואמר אז אביו הק': דער געלעיימטער וועט נאך גאר הויעך קלעטערן, ופעס אמר אביו: אמת זיינע פיס זענען טראקע קרום, אבער ער האט א גלייכען קאפ. (אמת רגליו עקומות, אבל יש לו מח וסכל ישר)

רבינו למד תורה אלל אביו הקדוש, ואלל דודו הרה"ק רבי יעקב דוד מאמיטוב זיע"א, וכך קיבל הרבה מחורת קאלק שבנה את אשיותו בדרך זו. וכמו כן הסתופף בלל הרה"ק ר' פנחס קינלך זיע"ע בן הרה"ק ר' נתן דוד משידללאוואל זיע"ע

בהגיע לפרקו נשא לאשה את הרבנית הצדיקה בת הרבני הנגיד מו"ה אליהו הערץ ז"ל מחשובי חסידי אלכסנדר.

רבינו נתעלה במעלות רמות, אבל כשהיה אך בן י"ז שנה נסתלק עליו אביו הק' (ט"ז סיון תרכ"ח), קהל ווארקא לא התמהמה וקיבלו עליהם את רבינו לרב ואב"ד, רבינו אבל מיאן לרשת את כסא המלוכה, עד שהרה"ק רבי יעקב אריה מראדזימין זיע"א נתן הסכמתו שיעלה על כסא אביו, אז נתעטר רבינו בעטרת ווארקא, י"ט שנה שימש ברבנות ואדמו"רות שם (גם אביו כיהן שם רק י"ט שנה), ואז קם ועלה לארץ הקודש, והתיישב בעיר טבריה, כמשלש חדשים גורש רבינו משם וחזר לפולין.

אז נתיישב רבינו בעיר אוטוואצק (שעל שמה נקרא עד היום), וכיהן שם באדמו"רות גם כן רק י"ט שנה, ובשנת תרס"ו קם ועלה שוב לארץ ישראל, והתיישב בירושלים, כאשר ממאן להמשיך לנהוג עדה, ומענה צפיו "אין גבורות לפני המקום".

וכיפר שבשבת אחרונה שבת פרשת בשלח שניהל בעיר אוטוואצק אמר רבינו בקול רעש גדול בעת אמירת תורה אלל שלחנו הטרה: אידן, עם ברענט א פייער! א שרעקליכע פייער און קיינער זעהט עם נישט. וכמו כן סיפר הרבה מחסידיו שאמר מפעם לפעם בקול בוכים: עם דערנענטערט זיך זייער א שלעכטע צייט אויף כלל ישראל, איד זעה ווי אלעס גייט ארויף אין פלאמען אין א גרויסער פייער, און קיינער טוט גארנישט דערנעגען! דער אומגליק וועט זיין אזוי גרויס אז ס'וועט אלעס פארלענדן, און איד זעה נישט ווער ס'טוט עפעס דעראו.

רבינו התפרסם בקדושתו וצטרתו, כמו כן היה בעל מופת נודע, פעם הגיע אליו איש אחד בחלונה שיש לו מחשבות בעניני אמונה, ובכל פעם שנעמד להתפלל מתייצבת מולו דמות של שתי וערב רח"ל, וכבר פנה לרבים וטובים ולא מאלו מזור לנפשו. אמר לו רבינו שיברר מיהו המלמד שלמדו האותיות הק' א-ב, כן עשה האיש, ונודע לו שהמלמד המיר דהו רח"ל, לקחו רבינו והתחיל ללמדו א - ב כמו שמלמדים לחינוך,

ב שבט תק"ס

רבי משולם זושא ב"ר אליעזר ליפמאן זי"ע מאניפאלי

רבינו הרה"ק רבי ר' משולם זושא מאניפאלי זיע"א, אחיו הגדול של רבינו הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זיע"א נולד בשנת תס"ד לערך לאביו הרה"ק ר' אליעזר ליפמאן (י"א שם אביו ר' אברהם) זי"ע ולאמו הרבנית הצדקנית מרת אסתר ע"ה

והקימו אותו לרקוד אחס, היה זה רבינו שצליח ברירה התחיל לרקוד אחס כעשר דקות, המשיכו הערלים לשמות ולהשתכר ושוב שנית לקחו את רבינו לרקודה וכעבור איזה רגעים הגיחוהו לנפשו. כאשר חזר רבינו להתיישב אלל התגור אמר לאחיו: מייך אחי! וכי כך הוא מדת היושר, שמדי פעם בפעם יקחו אותי לרקוד, אולי נחליף מקומותינו אתה תבא בצד זה ותגוה במקומי, ואני אשכב במקומך, וכיבואו שוב הערלים לרקוד יקחו אותך במקומי, ויעשו האחים כן כאשר אמרו, והרבי ר' אלימלך שכב על מקומו של רבינו. כאשר גברה שכרותם של הערלים, התחילו שוב בעבודת הרקודה, נענה אחד מהם ואמר: הנה שם בצד השני של התגור שוכב עוד יהודי, הבה נרקוד הפעם אהו, ולא נקח מדי פעם בפעם אותו היהודי הראשון. נגשו הערלים לרבינו שהחליף מקומו ויקחו אותו לרקודההשכב שהוא יהודי שני כשגמר לרקוד והתיישב על מקומו, אמר לו הרבי ר' אלימלך: זושא אחי! אין חכמה ואין תבונה נגד ה', אם השי"ת מלך לרקוד מוכרחים לרקוד. (דברי יונה ח"א)

רבינו התיישב לגור אח"כ בעיר אניפאלי, כי שם מנוחת קדשו של רבו הק' המגיד זיע"א, וכלה לשהות בקרבתו תמיד.

רבינו נהג שבכל יום אחר ברכת התורה וברכת קר"ש, ילא לחפש אחר יהודי לברכו, ולא הי' שז לביתו עד שמלא יהודי לברכו, כמו"כ החזיר אלפי בני ישראל בשבועה שלימה, בשמים ממעל העידו, שמטייל רבינו בשמים ומקבלו בידו וספר הזהר תחת זרועו, ולומד ספר הזוה"ק באותו כוונת שהרשב"י כתבו וכיוון בדבריו.

בשבע שנותיו האחרונות עליו אדמות סבל רבינו יסורים רבים וקשים, וכאשר באו לדיקי דורו לבקרו וביקשהו שיתפלל שישתלקו היסורים ממנו, מלאן לשמוע לעצתם, כי ביסוריו המחיק דינים רבים מעל בני ישראל "ער העט זים געמאכט אויף די וועלט.

הרה"ק ר' יצחק דוב רוקח מצעלזא זיע"א אמר שהר"א בקראו לספרו בשם נוע"ס אלימלך כיוון גם על אחיו כי נועם פירושו זים.

הרה"ק ר' שניאור זלמן שנואורסאן מלאדי הבעל התניא זיע"א אמר על רבינו, יראתו הינו חידוש גם בהיכל היראה. וכידעו לא הסכים הבעל התניא זיע"א להוציא לאור ספרו המפורסם תניא רק עם הסכמות רבינו אשר נדפס בראש ספר התניא.

רבינו זכה לשיבה טובה ונסתלק ועלה למרומים ביום ב' שבט תק"ס ומנו"כ בעיר רבנותו אניפאלי.

מרגילה מפהו: כאשרגיע לעולם העליון לא ישרלו אותי למה לא הגעתי לדרגת אברהם אבינו ע"ה, אלל למה לא הגעתי לדרגת זושא.

אחריו מילא מקומו בנו הרה"ק רבי לבי מנחם ברבנות באניפאלי, תורתיו נלקטו והודפסו בספר מנורת זהב. וכן ילא ספר תורת הרבי ר' זושא, מדברי תורתו.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו העיד על אמו שלא ידעה להתפלל בסידור רק ברכה אמרה בכל יום, והעיד שבמקום שאמרה ברכה בזוקר שרתה השכינה הקדושה.

שם זוויוגו הראשון לא נודע שהיתה אמו של הרה"ק ר' לבי מנחם הנקרא ר' הירש מענדל מדינאוויץ זי"ע ובזוגו שני נשא את הרבנית הצדקנית מרת הענדיל ע"ה וילדה לו לעת זקנתו את בנו הרה"ק ר' ישראל אברהם משטארנא אוסטראה זי"ע שנסתלק בעוד חי רבינו כבן מ"ב שנים, ורבינו העיד עליו שהוא נשמת חזקיה מלך יהודה ע"ה.

רבינו היה איש חלקים נורא, כמלאך ה' בצאו-ת קדוש קשים, ודרכי עבודתו הי' בדביקות נפלא בהתפשטות הגשמיות וכבר העיד עליו תלמידו הגדול הרה"ק ר' משה מקאזניץ בעל דבר משה זי"ע שכאשר רבו הקדוש רבי ר' זושא ע"ה עלה להתדבק בהבורא ב"ה וב"ש הי' מפשט עצמו לגמרי מן העוה"ז עד היותו ממש קרוב להתצטל במלאכות עד שהוכרח לנדר נדרים ונדבות שיתקיים נפשו זו. הי' עניו ממש לא היה כלום בעיני עצמו, ואימתה דשמיא הי' עליו בכל רגע ורגע, מאם בכל תענוגי עוה"ז.

היה תלמיד של הרה"ק ר' דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זיע"א, וכן קירב את אחיו לדרך החסידות, ועשהו לתלמיד המגיד, בצעירותו הלך גלות ביחד עם אחיו הרה"ק הר"א, ובכל מקום מדרך קף רגלם טיהרו את האוויר בלכתם, מקובל שבהליכתם כאשר נתקרבו למדינת דייטשלאנד, נעמד השטן בדרכם, ואמר להם שאם יכנסו לתוך תחומו (שכידוע שדייטשלאנד היה היהדות בשפל המלכו), יעזוב את כל העולם ויקח עצמו אליהם, הר"א נתפחד וכלה להפסיק, אמר לו רבינו "מיילעד, האם באנו לעולם כדי לפחד מהשטן" ורלו להמשיך, אמר להם השטן שאם ימשיכו לילך יעשה את כל העולם לחסידים, אז נעלמו כי אמרו אם השטן יעשה לנו חסידים יהיה מר מאוד.

הרה"ק רבי יצחק אייזיק מאקאמארנא זיע"א ביקר פעם במדינת אונגאריה, בעברו באחד הרחובות אמר שברחוק זה עברו האחים הקדושים, כי הרגיש כוח קדושתם שנסאר להאיר על מקום עברם.

וסיפר פעם אחת קבל רבינו ואחיו בעל נועם אלימלך זי"ע על עצמם לנדוד בגלות, נדמנו לבית מלון אחד בעיצומו של חורף, ושכבו לנוח אלל התגור כדי להתחמם מהקור ששרר. בינתים הגיעה לבית המלון קבוצה של ערלים והתחילו לשנות לגימה אחר לגימה עד שהשתכרו. כטוב לבס ביין הבחינו ביהודי הישן אלל התגור, נגשו אליו והעירוהו משינתו

סיפרו לפני הרה"ק ר' יצחק מבאיאן זי"ע: הרה"ק הר"ר זוסיא זי"ע מהאניפאלי רצה פעם ליכנס לאיזה בית, וכששם ידו על' קל המזוזה ורצה לנשק אותה, הרגיש תיכף שיש חולה בבית זה, והוריד ידו מן המזוזה, ואמר: "מזוזה מזוזה, אני אומר לכם שהנני ברוגז עליכם, כי העמידו אתכם על הדלת כדי להגן על הבית, כי הר"ת של שומר דלתות ישראל הוא "ש-ד-י". א"כ מדוע הנחתם שתובא מחלה לתוך הבית? ושתק זמן מועט ואמר: "הנני באמת ברוגז עליכם, אך מה אעשה והנני מוכרח להתפייס אתכם, אך בתנאי שמהיום והלאה תשמרו את הבית ולא תניחו ליכנס שום מחלה לתוך הבית" ונשק המזוזה ובכנס, והחולה שבתוכו נתרפא תיכף.

אחרי זמן רב נפל הר"ר זוסיא זי"ע למשכבו, והרגיש מזה הסבא קדישא משפאלע זי"ע, ועשה עברו פדיון נפש, ואמר: רבש"ע! אם אומר שהר"ר זוסיא הוא יהודי כשר וצדיק עדיין ייתכן שיימצא איזה מלאך בעל מום ויאמר שזה שקר, אך אוכל להגיד לך רבש"ע, ראה נא, בכפר פלוני ופלוני דרים בו אלפיים גוים ערלים, האם זוסיא אינו יפה ומשובח יותר מהם? והם מסתובבים והולכים בבריאות

ג שבט תרמ"ה

רבי יחזקאל שרגא ב"ר יהושע העשיל זי"ע בעל דברי יחזקאל

רבינו הרה"ק רבי יחזקאל שרגא פרנקל תאומים אב"ד קלאסנא-וויעליטשקא בעל דברי יחזקאל זי"ע אחי הגה"ק ר' יעקב אב"ד גארייב צעשאנוב זי"ע ואחי הגה"ק ר' דוב בעריש אב"ד צעשאנוב זי"ע נולד בערך בשנת תק"פ לבנו בכורו לאביו הרה"ק ר' יהושע העשיל תאומים פרענקל אב"ד קאמארנא ורודיק זי"ע בן הגה"ק ר' ברוך אב"ד לייפניק בעל ברוך טעם זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע יחזקאל הנקרא ר' פייביל תאומים אב"ד אוסטראווצא זי"ע בן הגה"ק ר' יוסף אוסטראווצא ור"ם פוזנא זי"ע בן הגה"ק ר' אריה לייב אב"ד קרעשוב זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע פייבל אב"ד פרעמיסלא בעל פנים מסבירות זי"ע בן הגה"ק רב יונה אב"ד הוראדנא בעל קיקון דיונה זי"ע בן הגה"ק ר' ישעיה מפראג זי"ע בן הגה"ק אהרן משה תאומים זי"ע מגזע רש"י הק"ז זי"ע

רבינו היה עסקן גדול לעניי עירו, והיה מנטיין גם במידות אהוב שלום ורוחף שלום בקהילתו, הוא היה אומר שהקב"ה מטהר את ישראל אלף צהים בלחודות וחוצרים זה בזה כמו מקוה, ואז אנו אומרים: מה מקוה מטהר את הטמאים, אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל. אך אם יש להם פירוד לבבות, הוה לי כמו זחלין שאינו מטהר את המקוה.

נסתלק לגנוי מרומים פתאום רח"ל בג' לחודש שבט שנת תרמ"ה

נדפס ממנו ספר דברי יחזקאל ח"א על התורה, וחלק ב' בשמעתתא ושאלות ותשובות..

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' שמעון אלטר אב"ד פאדגארזע זי"ע וחתנו הרה"ק ר' שמואל שמעלקא עזריאל פרנקל תאומים שמילא מקומו זי"ע הרה"ק ר' יוסף טייטעלבוים מנעפלימיץ ב"ר שמואל מגארליץ זי"ע הרה"ק ר' שמעון שטערן אב"ד גלאב שבגליל קלאסנא זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה אדם גדול גאון ולדיק יכוד עולם חסידא ופנישא בוצינא קדישא, עשה רב למען חינוך הצנים בכלל ובפרט לבני קהלתו. היה חביב מאוד אל כל קדושי ולדיקי הדור ובפרט אל הרה"ק בעל דברי חיים מלאנז זי"ע.

בילדותו זכה להכיר את זקינו הגדול בעל הברוך טעם זי"ע, והיה תלמיד מהרה"ק ר' אריה לייבוש לפישץ מווישניאל בעל האריה דבי עילאי זי"ע הנקרא גם בשם ר' לייבוש חריף, ותלמיד מאביו שרוב חכמותו ותורתו קבל ממנו, וכמו כן היה תלמיד מדורו הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ראש שוקלת לאנז בעל דברי חיים זי"ע.

כשהגיע לפרקו נשא לבתו של הרה"ח ר' שמואל ראזנער מעיר בארדליוז ז"ל נכד הגה"ק ר' אליהו ראזנער אב"ד מאשניסק זי"ע בן הגה"ק ר' ישעיה מקאלבוס זי"ע שהיה נכד מגזע הגה"ק ר' אליעזר אשכנזי בעל מעשי ה' מקראקא זי"ע. חתנו היה מיוחס גדול ומחושבי בעלי הבתים גם.

אחר חתונתו המשך רבינו בלימוד תורה יומם ולילה עד שנעשה בשנת תר"ח לערך אב"ד רב לק"ק קלאסנא – וויעליטשקא הסמוכות לעיר קראקא בהשתלכות דודו ורבו הרה"ק מלאנז זי"ע

וסיפר שבין תושבי העיר היו כאלו שהתנגדו למינויו, מאחר שהאב"ד הקודם היה הגה"ק ר' אליהו לייכטנאג בעל תורת אליהו זי"ע היה רב מפורסם ולדיק נגב, וקשה להם לקבל רב חדש אצרך לעיר לימים, אלא שלא הרחיבו עוז להתנגד להרה"ק מלאנז. טכסו המה ענה בנידון וגמרו אומר להכין ולפרוס בפני הרב החדש שאלה מסובכתו חמורה, ושיערו שהיותו לעיר וחסר נסיון ברבנות יהיו בעוכריו ובודאי לא יכליח להשיב דבר ה' זו הלכה, ואז יתלוננו לפני הדברי חיים בטענת איתן שאי אפשר להם לקבל עליהם רב כזה שאינו יודע להשיב דת. בלילה שלמחרת קבעו להגיע לפניו שאלתם, נראה לו אציו הרה"ק יהושע העשיל בחלום, וגילה לו שמתכוננים לשאלו בענין זה וכלאי שיקדים ויעיין בהלכה זו. וכך הוי, רבינו עיין וזכיר ענין זה על בוריו, וכשצאו הללו עם שאלתם מלאוהו מלא דבר ה' כרב זקן ורגיל והלכו ממנו בפחי נפש. ועם כל זה לא אמרו אלו נושא, באמרם אולי מקרה הוא זה שעסק בהלכה זו לאחרונה ולכן היה כל כך בקי בה, וחפשו שאלה מסובכת בענין אחר ככדי להגיע לפניו, וכך חזר על עצמו גילוי אציו בחלום והפך ענה מתנגדיו, בראותם כן חלו מהתנגדותם. (תולדות דברי יחזקאל)

העמדה לכל ימי השנה, שהשטן יורד ומתעה ועולה ומקטרג בהם, אם כן שפיר בחינה אחד יש ליום ראשון של בריאה עם יום הכפורים שכוללים כל הימים כל אחד לפי ענינו. (דברי יחזקאל)

וזאת ליהודה ויאמר שמע ה' קול יהודה ואל עמו תביאנו ידיו רב לו ועזר מצריו תקיח. (פרשת וזאת הברכה ל"ג ז') למה לא כתב תפילת יהודה? ויש לומר על פי מה שהבטיח הקב"ה לישראל: פתחו לי פתח כחודה של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם. וזה כוונת משה רבינו ע"ה שישמע ה' אף רק "קול" בעלמא של ישראל, ויפתח להם כפתחו של אולם, שיהיה לו עזר מהקב"ה בהרחבה גדולה וברחבת ידים. (דברי יחזקאל)

מתורתו של רבינו

ויהי ערב ויהי בקר יום אָחַד (פרשת בראשית א' ה') עיין מדרש רבה: ויהי ערב ויהי בקר יום אחד זה יום כיפור, דרש"י כתב: אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָה, בהבראם שכולם נבראו ביום אחד, רצה לומר ביום אחד הכל נברא מאין המוחלט ליש ממש, מה שאין כן בשאר הימים יצירתם יש מיש. נמצא דיום אחד כולל ביצירתו כל מעשה בראשית, וזה עצמו נמצא בבחינת קדושת יום כיפור שנמי כולל כל ימי השנה ופרש"י על הפסוק ימים יצרו ולו אָחַד בָּהֶם (תהלים קל"ט ט"ז) דזה יום הכפורים לסליחה. שביום הכפורים אין רשות לשטן לקטרג, ולולי יום הכפורים ח"ו אין קיום

ג שבט תרצ"ו

רבי ירחמיאל אהרן יוסף ב"ר מנחם מאמשינוב זי"ע

רבינו הרה"ק רבי ירחמיאל אהרן יוסף קאליש מאמשינוב זי"ע הנקרא בשם ר' יוסף אמשינובער נולד בחודש כסלו שנת תרל"ח לאביו הרה"ק רבי מנחם מענדל מאמשינוב זי"ע הנקרא האדמו"ר השני לבית אמשינוב בן הרה"ק ר' יעקב דוד ראש שושלת אמשינוב זי"ע בן הרה"ק ר' ישראל יצחק קאליש מווארקע זי"ע הנקרא ר' יצחק מווארקא זי"ע. ולאמו הרבנית הצדקנית מרת גאלדא ע"ה בת הרבני ר' שמואל משה האלברשטאט מביאלה ז"ל

כשנולד רבינו באו לספר לזקינו אבי אביו הרה"ק רבי יעקב דוד מאמשינוב זי"ע א שנוכל לו נכד, שלא הרה"ק זי"ע א טעלעגראם לבנו ושם כתב "ראות פניך לא פיללתי והנה הראה אותי א' גם את זרעך, ויקרא שמו יוסף", בנו שראה בזה כעין לוואה מאביו (שנסתלק באמצע בד' כסלו בשנת תרל"ח) נתן לבנו רבינו זי"ע א צעת הרבית את השם יוסף.

בהגיעו לפרקו נשא לאשה את הרבנית הצדקנית מרת שרה בת הרה"ק רבי חיים אלעזר וואקס אב"ד קאליש.

רבינו התפרסם בגדלותו, ובהיותו אך בן כ"ז שנה נתקבל לרבנות בעיר אוסטראווא, שם כיהן י"ג שנה, צעת כהגותו שם פעל גדולות ונצורות, כעבור י"ג שנה בשנת תרע"ח במלחמת העולם הראשונה התיישב אביו בווארשא ששם הרבה לעסוק בצרכי הפליטים.

ונסתלק עליו שם אביו בעיר ווארשא בט"ז כסלו תרע"ח בהיותו בן נ"ח שנים, ורבינו נקרא לרשת את כסא המלוכה בעיר אמשינוב, שם נהעטר בעטרת האב"ד ואלדמור"ות, והמשיך בעבודתו תמידין כסדרן.

אחד מחסידי רבינו ור' דוד שמו נכנס אל רבינו ושפך מר לבבו שיט לו בן להשיא אבד אין לו מאין לממן את ההוצאות המרובות, ותוך כדי שיחה שלף מכיסו רשימת ההוצאות, וכך המשיך להקריא את ההוצאות מתוך הרשימה, בגמרו לקרוא פנה אליו רבינו ואמר לו דוד מדוע לא הוספת להרשימה גם את ההוצאות שיתוספו עליך כשיוולד לך הנכד, אלא מה, התבוננת שלא יאה לאיש כמוך לדאוג את דאגת המחרי, א"כ משום מה התחלת בכלל לדאוג על הוצאות החתונה, אני אומר לך, אל תדאג והכל יסתדר עזהיו"ט. החסיד יאל משם מעודד, ואכן במשך זמן קצר הרוויח סכום הגון, שהספיק לו על כל ההוצאות והותך.

נסתלק ביום ג' שבט שנת תרל"ו, והעבירו את גופתו הק' לעיר ווארשא, שם נטמן באוהל אביו זי"ע א.

אחריו מילא מקומו בנו הרה"ק רבי יצחק מאמשינוב ארה"ב זי"ע א.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ד שבת תשמ"ד

רבי ישראל אבוחצירא ב"ר מסעוד זיע"א הבבא סאלי

רבינו הרה"ק רבי ישראל אבוחצירא זיע"א ה"בבא סאלי", נולד בעיר תפילאלת שבמקורו בראש השנה תר"ן לאביו הרה"ק רבי מסעוד זיע"א, בן הרה"ק רבי יעקב אבוחצירא בעל אביר יעקב זיע"א בן הרה"ק רבי מסעוד אביחצירא זיע"א ולאמו הצדיקת מרת עישה ע"ה

סיפר אדם אחד שחזר בתשובה, שמשום מעשה שהיה חזר בתשובה שלימה, וכך הוה המעשה, חבירו חילוני כמוהו חלה בשיתוק רח"ל, וחלק גדול מגופו לא היה מתפקד כל עיקר, והלך לבקש אצל הרבה רופאים רפואה למכתו ללא הועיל, עד שאמר לו חבירו בנתיבות יושב לדיק העושה פלאות בא ננסה שם, מתחילה נחשב לנחוק בעיניהם, ממתי נהו מאמינים בלדיקים, אבל כשארכה הזמן ומזור לא נמצאה למכתו, החליטו שאין מה להפסיד, וקמו ונסעו לנתיבות, כשנכנסו לרבינו שאל אותו רבינו ומה עם שמירת שבת, הנחת תפילין, טהרת המשפחה, וכדומה, האם מוכן אתה לקבל על עצמך דברים אלו, שאל. חבירי הסכים מיד שאם יתרפא יקפיד לשמור על כל עקרי הדת, מיד אה לו רבינו, אם כך "תקום", ואז נתחולל פלא לנגד עינינו, שהתחיל חבירי לקום וחזר לאט לאיתנו, עד שכאשר עמדו לחזור, כבר הנהיג ברכבו לבד, כי כבר היה בריא אולם, סיים הלה ואמר, כשרואים פלא כזה, האם עוד שייך שלא לחזור בתשובה.

סיפר הרה"ח ר' יעקב אליעזר שטארק ז"ל נסעתי מגארמניא לזרפת ומשם הגעתי לארץ ישראל בספינה. על הספינה נסע אז גם הרה"ק הבבבא סאלי זיע"א ושימשתי אותו. בהיותי כבר בארץ ישראל, שמעתי פעם ברחוב שאחד קורא אלי, חזרתי לאחורי וראיתי את הבבבא סאלי זיע"א, הלכתי לקראתו, אמר לי: הייתי אצל הרבי מצעלזא (זה הרה"ק ר' אהרן מצעלזא זיע"א) והוא קדוש, קדוש, קדוש, שמעון הדליק בדורינו, שאלתי אותו באיזה לשון דיבר עם הרה"ק מהר"א? וענה לי: שדיבר אתו בלשון הקודש. (שיח זקנים)

רבינו נסתלק לנגזי מרומים ביום ד' שבט תשמ"ד כשהוא בן ז"ל שנה, ומנוחתו כבוד בצית החיים בנתיבות.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כבר במעלליו התנכר נער, כאשר ראו שלגדולות נועד, כאשר הרבה בתעניות וסיגופים, ופרש מכל עניני העוה"ז, כמו כן עוד בצעירותו למד תורת הגבלה והנסתר גם יחד, והתמיד בלימודו ח"י שעות רצופות בכל יום.

עוד בשנות ילדותו עשה פלאות והיה מלומד בניסים, ופעל ישועות בתפילותיו כאחד הגדולים.

בגיל צעיר התייחס מאביו הק', אז עבר שרביט ההנהגה לרבינו, כאשר עלה לכהן פאר במשרת ראש הישיבה בעיר תפילאלת. אבל כגודל גדלותו כך גודל ענוותנותו, ורבינו לא נתן לאיש לרשום שיעוריו כי לא רצה להתפרסם בזכות תורתו.

בשנת תרפ"א ביקר בארץ ישראל, למשך שנה אחת, כאשר מסתופף בלל חכמי ירושלים ביישיבת "פורת יוסף", גאוי ודקיקי ירושלים שמהו מאוד לקראתו, והפליאו כבר אז את גדלותו ועבודתו בקדו"ט. באותו עת ביקר גם את הרה"ק המקובל האלקי רבי שלמה אלפנדרי זיע"א, שהתגורר באותם הימים בצפת, והתעסק עמו בכל נימי נפשו.

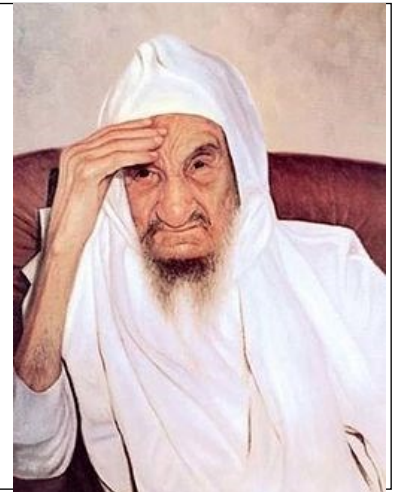
כשחזר למאראקא נתוודע למאורע טראגי כאשר אחיו הגדול נהרג עקה"ש, והוטל על רבינו עול הנשיאות והאדמו"רות.

שנים רבות ישב בגולה מאראקא, כאשר משמש ברבנות בעיירות ארפור, וריסאני.

בשנת תשי"א עלה רבינו לארץ הקודש להשתכן שם, אבל לא שכן און מרעיתו שב למאראקא, ובמשך השנים עד שנת תשכ"ד הלך ונוסע כמה פעמים לבקר את אחיו במאראקא, כאשר רק בשנת תשכ"ד התיישב בארץ הקודש ללמיתות.

בשנת תש"ל קבע רבינו את מושבו בעיר נתיבות, ומשם הזריח אורו הבהיר על כל ארץ ישראל בפרט, ועל כל העולם בכלל. רבינו עשה מהפיכה לטובה כאשר עורר את הציבור ללמוד בספר "חק לישראל" ופעל גדולות ונצורות בזה, כמו כן התפרסם בארץ הקודש במופתיו הרבים ובעיניו האופיות למרחוק.

בצפייתו איפה בכל מאודו לביאת משיח דקינו, והיה עמו מוכנים בגדים משזורים בחוטי זהב, מיוחד לקבל בה את משיח דקינו.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ד שבט תקס"ז

הרה"ק רבי משה יהודה לייב ב"ר יעקב זיע"א מסאסוב

רבינו הרה"ק רבי משה לייב ערבליך מסאסוב זיע"א נולד בעיר בראדי שבגאליציה לערך בשנת תק"ה, לאביו הגה"ק ר' יעקב זיע"א מבראד זיע"א בן הגה"ק ר' יוסף יוסקא אב"ד פודקמין בעל אהל יוסף זיע"א ב"ר הגה"ק ר' ישראל אב"ד לאקשט בעל הלכה אדם מישראל זיע"א בן הגה"ק ר' יעקב זיע"א בן הגה"ק ר' אברהם אבלי אב"ד לאדמר זיע"א בן הגה"ק ר' בנימין בונים זיע"א בן הגה"ק ר' מאיר אב"ד לבוב זיע"א ולמעלה הקודש זיע"א ולאמו הרבנית הצדקות מרת רבקה ע"ה

רבינו השאיר תלמידים רבים, וביניהם הרה"ק יעקב יצחק רבינאוויטש היהודי הקדוש מפאסיסחא זיע"א, הרה"ק ר' כבי הייך אייכנשטיין מזידיטשוב בעל עטרת כבי זיע"א, הרה"ק רבי אברהם דוד מבזשטאטש בעל אשל אברהם זיע"א, הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאסוב בעל אהבת שלום זיע"א, הרה"ק רבי מאיר מפרעמיסלאן זיע"א, ועוד רבים.

כנסתחלק רבינו ועלה למרומים, אמר שכשם שקיים מלות פדיון שבויים כזה העולם, רוצה לקיים ג"כ בעולם העליון, ע"כ מבקש שיהיו לו ליכנס לגיהנום להוציא את כולם, בשמים ממעל עיינו אם תמיד קיים המצוה בשלימות ולא הפסיק בזמננו, וכאשר ראו שכן הוה, נתנו לו רשות, ורבינו נכנס לגיהנום וניקה את הגיהנום אזוי ווי מ'בעזימט אויף א מיט א בעזים, ולא השאיר שם גם אחד, (האמ"ח מויוניץ גדליקים העידו עליו

רבינו היה איש אלקים נורא ובעל מופת אמיתי, ובמקום גדלותו שם אתה מואל ענותנותו, שפתות רוחו היה לפלל בעיני כל רואיו. היה מתלמידי הגה"ק הרבי ר' שמואל שמעלקא מניקלסבורג בעל דברי שמואל זיע"א והרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זיע"א.

במשך ימי חייו קירב הרבה גדולים וטובים לכנפי החסידות, רבים השיב מעון, התפרסם במיוחד בזמנת האהבה ישראל, ובפרט במעשי החסד ופדיון שבויים שעסק בהם כל ימיו במסירות נפש לא ליאות. ואכן הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינאווא זיע"א העיד עליו, ואמר שמקובל שלרבינו היה נשמת התנא רבי אלעזר ב"ר שמעון ע"ה, ולכן עסק תמיד בפדיון שבויים, חלף אשר רבי אלעזר מסר למלכות והסיר קולט מחרם ה' (כדלוי' בגמרא בבא מצעיא פג:).

סיפר רבינו לתלמידו הגדול הרה"ק מהר"ה מזידיטשוב זיע"א, שפעם צעת עסקו בפדיון שבויים, הגיע לארמונו של שר אחד, כשעדיין לא טעם כלום כל אורח היום, באותה עת ביטלו שם תבשיל בשרי טרף, ורבינו שהריח את המאכל תקפו בזלמוס והיה בסכנה, אמר רבינו אבל כשנזכרתי בנשמת של שבת קודש, קיבלתי הרבה יותר תענוג ונחת מהמאכל הזה, ונתייבשה דעתי.

קד.)

רבינו נסתלק ביום ד' שבט תקס"ז, ומנו"כ צעיר רבנותו סאסוב. השאיר אחריו ד"ת שנדפסו בספר ליקוטי הרמ"ל וחידושי הרמ"ל. אחריו מילא מקומו בנו חביבו הרה"ק רבי יקותיאל שמעלקא זיע"א.

פעם אחד פיזר רבינו דקה לאיש אחד רע מעללים והניח עלמו ריקן בלא פרוטה, שאלו אותו אנשיו: רבינו מפני מה אתה מפזר כל הונך לאיש הרע הזה? והשיב: גם אני לא טוב, ואם אני נותן דקה לאיש אשר הוא לא טוב, הקדוש ברוך הוא ידון אותי מדה כנגד מדה, ויזן לי גם כן, הגם שאני לא טוב.

רבינו סבל יסורים רבים משך כל ימי חייו, ואמרו עליו שלפני התפילה היה אומר, "יסורים חביבים" הניחו לי כעת כדי שאוכל לעמוד להתפלל, ואחר התפילה אמר באו יסורים חביבים. כידוע ששאלוהו איך יכול לזכך ברכת העושה לי כל זרכי כאשר יש לו יסורים כ"כ רבים, נענה רבינו ואמר, מכיון שיסורים ממרקין כל עוונותיו של אדם, הרי הם תענוג, ואילו לא היה לי יסורים, לא היה לי כל זרכי, ולא הייתי יכול לזכך הברכה בשלימות.

סמופר, כי באחד הימים ביקר אצל שר אחד, כדי לפדות שבו יודי, באותו יום טרם טעם רבינו דבר. והיה עומד בבית התבשיל, כאשר העבירו לפניו מאכל אחד משובח עד מאוד, עלה הריח בנפשו ואחזו בולמוס. אחר-כך סיפר לתלמידו בעל "עטרת צבי" מזידיטשוב זיע"א עמשה לייב הזכיר עצמו באמירת "נשמת כל חי" בשבת, ובה קיבל תענוג הרבה יותר גדול ממש, ונתייבשה דעתו.

מליצה ישרה אומרים בשם רבינו זיע"א

איתא (ראש השנה ב') אמר רב חסדא שטרי חוב המוקדים פסולים והמאוחרים כשרים: שם מדובר לענין זמן השטר אם הוא מוקדם או מאוחר, אבל רבינו מתכוון להיות טוב ולשפר מעשיך. אזי שטרי חוב המוקדמים, כל שטרי החוב שאתה חייב לי פסולים, כל החובות נמחקים, וכל מה שאתה חייב לי הוא כאילו כבר שלמת, אני קורע את השטרות, אבל רק בתנאי אחת והמאוחרין כשרין,

ה שבט תרמ"ט

רבי דוד ב"ר יצחק מביאוש זיע"א

רבינו הרה"ק רבי דוד פריעדמאן מביאוש זיע"א, נולד בשנת תרכ"ד לאביו הרה"ק רבי יצחק מביאוש זיע"א בן הרה"ק ר' שלום יוסף מסדיגורה זיע"א בן הרה"ק ישראל ראש שושלת רוזין זיע"א בן הרה"ק ר' שלום שכנא מפראהביטש זיע"א בן הרה"ק ר' אברהם המלאך זיע"א בן הרה"ק רבי דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זיע"א בן הגה"ק ר' אברהם זיע"א ולמעלה בקודש עד התנא האלקי רבי יוחנן הסנדלר זיע"א עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שיינא רחל בת הרה"ק רבי דוד האגער מזאבלטוב זיע"א בן הרה"ק ר' מנחם מענדל בעל אהבת שלום ראש שושלת קאסוב-ווישניץ זיע"א בן הרה"ק ר' יעקב קאפיל חסיד זיע"א מגדולי תלמידי ובעל תפלה קבוע ממרן הבעש"ט זיע"א

רבינו היה איש לדיק, וקדוש יאמר לו.

לכסוף אמר הברכות כדבעי בלי שום גמגום, והיה לו חלישות הדעת מזה שלא רעד כלל. אמרו לו הרה"ק מפאקשאן זיע"א והרה"ק בעל פרח ישראל זיע"א שהשתתפו גם כן בחתונה: דו ביסט אן אונזערע, האבען מיר דיק גענומען אויף אונזערע פליילעס. (שיח זקנים)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

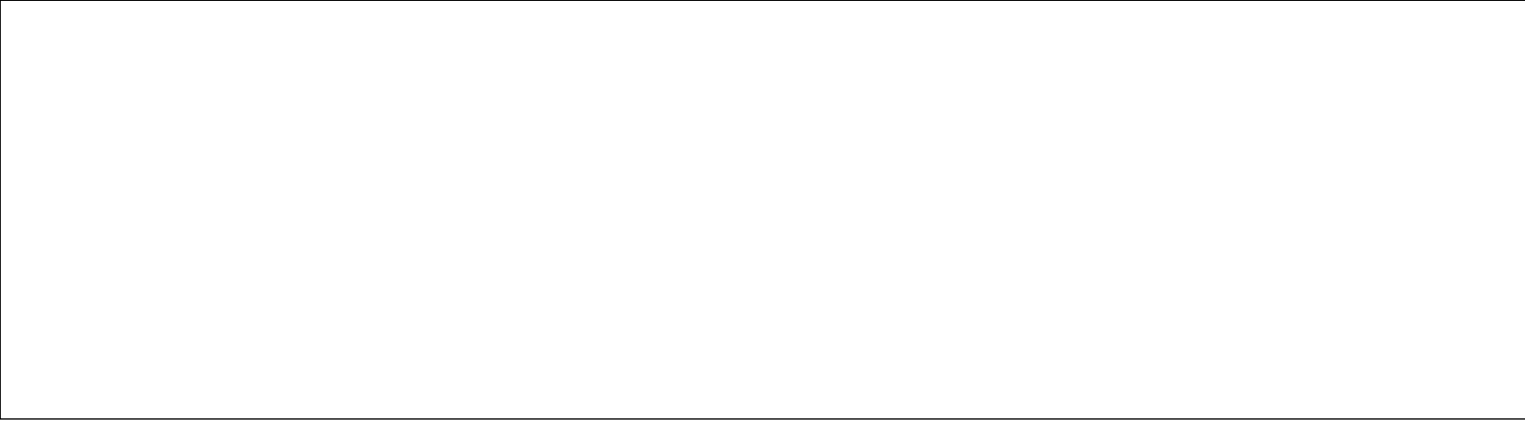
בהגיע רבינו לפרקו נשא את זו' הרבנית הצדיקת מרת דבורה ע"ה בת דודו הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל ממעזריטש זיע"א (שהיה חתן זקינו הרה"ק רבי שלום יוסף זיע"א). כשנפטרה עליו זו' הראשונה, התחתן בשניה עם הרבנית הצדיקת מרת חיה ע"ה בת הרה"ק ר' אפרים מרגלות ממטישוב, חתן הרה"ק אברהם המגיד מטריסק זיע"א.

אחיו הרה"ק רבי יעקב מהוסיאטין זיע"א העיד עליו, שגם בימי המגיד היה רבינו חידוש ופלא.

רבינו נסתלק ביום ה' שבט תרמ"ט עוד בחיי אביו, ומנוחתו כבוד בבאהוס.

נשאר אחריו בניו הקדושים הרה"ק ר' מנחם מענדל מבאהוס זיע"א חתן דודו הרה"ק ר' ישראל שלום יוסף בעל פאר ישראל מבאהוס זיע"א, הרה"ק ר' שלום יוסף משפיקוב זיע"א התייתם בילדותו ונתגדל בבית זקינו והר"ר ישראל ז"ל שנפטר בילדותו. וחתנו הרה"ק ר' חיים אהרן פריעדמאן זיע"א בנו בכורו של הרה"ק ר' ישראל מטשארטקוב זיע"א בן הרה"ק ר' דוד משה בן הרה"ק ישראל ראש שושלת רוזין זיע"א בן הרה"ק ר' שלום שכנא מפראהביטש זיע"א בן הרה"ק ר' אברהם המלאך זיע"א בן הרה"ק רבי דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זיע"א בן הגה"ק ר' אברהם זיע"א ולמעלה בקודש עד התנא האלקי רבי יוחנן הסנדלר זיע"א עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה

וסיפר הרה"ק ר' בנימין ראבינאוויטש אב"ד וואסלוי זיע"א שבשמחת נישואי הרה"ק ר' חיים אהרן זיע"א עדיין חי הרה"ק ר' דוד משה מטשארטקוב זיע"א, וסיפר הרה"ק ר' שלום יוסף משפיקוב זיע"א שהיה המנהג אצל החתונות שהרבי'ם לא נחכדו בכיבודים אלא כיבדו לרבנים. והנה המסדר קידושין היה הרה"ק ר' שמואל ווינבערג מסלונים בעל דברי שמואל זיע"א מזל החתן, ומאימת רבו הרה"ק מטשארטקוב זיע"א היו איבריו דא ללא נקשן, והיה קשה לו להוציא בפיו ברכת הקידושין. קוים קוים האט ער ארויסגעזאגט די ווערטער. באמירת השבע ברכות נחכד מזל הכלה הרה"ק ר' בנימין ראבינאוויטש אב"ד וואסלוי זיע"א, והשב בדעתו אם הרבי מסלונים היה נרעד כל כך, איך אוכל אנכי להגיד את הברכות, וביקש שיתנו לו סידור, אבל לא הביאו לו.

ה שבט תרס"ה

רבי יהודה אריה ליב (אלתר) ב"ר אברהם מרדכי זי"ע מגור בעל שפת אמת

הרה"ק ר' יהודה אריה לייב אלתר בעל שפת אמת האדמו"ר השלישי מגור זי"ע נולד בווארשא פולין כ"ט ניסן ער"ח אייר ה' תר"ז לאביו הרה"ק ר' אברהם מרדכי מגור זי"ע ולאמו הרבנית אסתר ע"ה

בגיל שנים נפטרה אמו ובגיל שמונה התחתם גם מאביו ונתגדל בבית זקנו הרה"ק ר' יצחק מאיר אלטר בעל חידושי הרי"ם מגור זי"ע.

זקנו הק' שכר מלמד בשבילו והתנה עמו ג' תנאים, שיעירו לפני עלות השחר, שילמד ח"י שעות ברציפות, שיחלקו בכל יום משהו בלימודים.

בשנת תרכ"ז כ"ג אדר נסתלק זקנו הק' ורבינו נתמנה על פי אוואת זקנו לשרת בתור רב בעיר גור.

פעם אחת נכנס לו עשיר אחד מחסידיו ביקש רבינו מעות בשביל הכנסת כלה לאחד מקרוביו, הוליא העשיר מכיסו מאה רענדלעך ונתן לו, אמר לו רבינו זה בשביל נתן, ומה עם נתן? הוליא עוד מאה רענדלעך מכיסו ונתן לו, אמר לו רבינו ומה עם ולא ירע לבבך בתוך לו? הוליא עוד מאה רענדלעך ונתן לו, אמר לו רבינו בפעם הראשונה שנתנין כואב הלב, ואחר כך כואב קאת פחות, ובפעם השלישית כבר לא ירע לבבך.

חד מחסידים ביקש מרבינו דרך בעבודת ה', אמר לו רבינו בזה הלשון, וואס מ'מעג און מ'טאר נישט, שטייט דאך, און ווייל דו ווילסט נישט הארכן, ביזטו געקומען לו מיכ.

נסתלק ה' שבט בשנת תרס"ה והשתתפו אלפים בהלווייתו ומנ"כ בעיר גור פולין, ללד זקנו הרה"ק בעל חידושי הרי"ם זי"ע

נשאר אחריו בניו הקדושים הרה"ק ר' אברהם מרדכי בעל אמרי אמת מגור זי"ע והרה"ק ר' משה בללאל אלטר הי"ד זי"ע שגראח בטרבלינק כ"ג אלול בשנת תש"ב

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בית מדרשו של רבינו בגור

ו שבט תרפ"ו

רבי חיים צבי ב"ר חנוניה יום טוב זי"ע בעל עצי חיים מסיגט

רבינו הרה"ק רבי חיים צבי טייטלבוים בעל עצי חיים מסיגוט זי"ע, נולד ביום י"א טבת תר"מ בעיר טעטש, לאביו הרה"ק רבי חנוניה יום טוב ליפא בעל קדושת יו"ט מסיגוט זי"ע, אבן הרה"ק ר' יקותיאל יהודה בעל ייטב לב זי"ע בן הרה"ק ר' אלעזר ניסן מדראהאויטש זי"ע בן הרה"ק רבי משה מאוהעל בעל ישמח משה זי"ע. ולאמו הרבנות הצדיקת מרת חנה ע"ה בת הרה"ק ר' יואל אשכנזי זי"ע

מנחם מענדיל האגער מקאסוב בעל אהבת שלום זי"ע לבקר את רבינו, מיד כשנכנסם התחיל עיני רבינו להזיל דמעות, ונסתגרו יחדיו לאזיה זמן, כשיאלץ הרה"ק מקאסוב משם ליווהו רבינו עד לרחוב ונסע הרה"ק מקאסוב משם, כעבור חמשה עשר מינוטין צאו לומר לרבינו שרה"ק מקאסוב חזר, יאל רבינו לקבל פניו והי' ניכר על פני רבינו

לאגה ויגון, ואמר לו הרי כבר הכל נגמר בינינו, אמר לו הרה"ק מקאסוב דבר אחד עוד שכחתי, ונסגרתי שוב פעם לאזיה זמן. כשיאלץ משם התפללו הכל לראות את פני רבינו נפולות, דבר שלא ראו מעולם על אף כל

הצרות והיסורים שסבל, ויהי לפלא ומקור ללאגה, כי ראו שמשוה לא כשורה כאן. ואכן בשנת תרפ"ו כעבור לערך שנה ממעשה הנ"ל נסתלקו ב' הצדיקים, כאשר הרה"ק מקאסוב נסתלק מקודם, ואח"כ ביום ו' שבט באותו שנה נסתלק גם רבינו זי"ע. בהיותו בדרך לקצב נדבות לבית מדרשו החדש בעיר קליינווארדיין בראש חודש שבט, וביום ב' קודם הכנותיו לתפלת מנחה צאו ושאלו אותו מהלכות בית הכנסת וענה התשובה ואמר שמוצא בשו"ע בסעיף ז' וזו, ואח"כ הזכיר עמו שמוצא בסעיף אחר, והי' מאוד נשבר לבו בקרבן שטעה עצמו ונחלש דעתו, וקודם תפלת מנחה התעלף ונפל וקבל מכה רח"ל בראשו בלוט שטורץ אשר ממנה נסתלק ביום חמישי לשמי מרום ב' שבט באבני ימיו בן מ"ב שנה לטובה זי"ע והובילו את ארונו לעיר רבנותו סייגעט ושם מנוחתו כבוד.

בין המספדים היה הרה"ק ר' אשר אנשיל ווייס אב"ד ס' נאדיפאלו בעל שמן למנחה זי"ע מתוך הדברים אמר: שמעתי אגדול אחד בהספידו את הגה"ק ר' חיים צבי מאנהיימער אב"ד אונגוואר זי"ע אמר כתיב (תהלים ק"ו) מִמָּחַד לֹאֵשׁ עַל אֶרֶץ רָצָה. מח"ץ ר"ת מיוצרו חיים צבי, "ראש" ונשיא הכולל של אונגוואר, "על ארץ רבה" בארץ הקודש. וכן המלנתי על הרה"ק בעל העצי חיים מסיגעט זי"ע שהיה שמן כן, והיה מנהיג הדור. (שמן למנחה)

נשאר אחריו בניו הקדושים ה"ה הרה"ק ר' יקותיאל יהודה זי"ע שמילא ממקומו בסיגעט והרה"ק ר' משה בעל בכך משה מסאטמאר זי"ע, והרה"ק ר' חנוניה יום טוב ליפא זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו ואחיו הרה"ק מרן רבינו רבי יואל אב"ד סאטמאר זי"ע למד תורתם מאביהם זי"ע

בהגיעו לפרקו נשא את הרבנית הצדיקת מרת סימה ברכה ע"ה בת הרה"ק ר' שלום אליעזר האלבערשטאם מראלפערט זי"ע, בן הרה"ק ר' חיים ראש שושלת לאנו בעל דברי חיים זי"ע, בן הרה"ק ר' אריה ליבוש אב"ד טארניגראד זי"ע בן הרה"ק רבי שמחה ז"ל, בן הרה"ק רבי משה אב"ד סאטנוב זי"ע, בן הרה"ק רבי אירץ מדובנא זי"ע, בן הרה"ק רבי הערש אב"ד האלבערשטאדט זי"ע.

חתנו הק' חיבבו עד למאוד ואמר עליו גדולות ונאורות.

רבינו היה אדם השלם גדול בענינים, גאון מפורסם ומתמיד גדול בתורה ובעל מהדק וזכרון נפלא, בור סיד שאינו מאבד טיפה, יס"ע ב"ק חו"פ. בכל חודש למד בשיבתו עם התלמידיו סוגיא אחרת, ואמר על כל סוגיא שמונה עשר שיעורים, שכל שומעיו היו מפליאים, ומכל הכפרים מסביב צאו לשמוע שיעוריו, כחצי שעה לפני מנחה למד עם התלמידים שיעור פשוט. באמצע שיעוריו היה לפעמים מפסיק מדיבוריו ומבדק סליחת התלמידים וקם ונכנס לחדרו לרשום החידושים שעלו ברעיונו צעת השיעור, כך הרבה לכתוב בכל עת, והיה לרבינו חידושים על מס' בבא מציעא וכתובות, שללאבוינו נאבדו הכל.

פעם אחת כשהיה רבינו בעיר סאטמאר ביקר אלל הרה"ק ר' אליעזר פיש מביקסאד בעל סם אליעזר הי"ד זי"ע וכידיע למד רבינו בחברותא עם הרה"ק מביקסאד זי"ע צעת שישב בעיר סייגעט אחר חתונתו ורבינו והרה"ק מביקסאד זי"ע טייל הלך וחזר על הגג וגאניקן למשך שמונה שעות. אחר כך שאל הרה"ק ר' חיים משה ממנישטאר בעל בני משה הי"ד זי"ע את אביו באזיה ענין דיבר עם הרב מסיגעט? השיב לו אביו: שלא חיסרו בתוך שיחתם אפילו תוספות אחד בש"ס. (שיח זקנים)

החסידים אמרו על רבינו כי פניו קרנו מזיו השכינה וקלסתר פניו היה דומה למלאך ה' כבאות. (עולמו של אבא)

הרבה רדיפות סבל רבינו משך שנות חייו, כמו"כ סבל יסורים רבים וצרות יגון ואנחה היתה מנת חלקו ל"ע, ואת הכל קיבל בדמיה ובהלדקת הדיו, ובצלה פנים שלא נראתה מעולם ענן קל של עצב על אורת רבינו.

באחד הימים בשנת תרפ"ה הגיע הרה"ק ר' משה האגער בעל לקט עני מקאסוב זי"ע אבן הרה"ק ר' יעקב שמשון האגער מקאסוב זי"ע בן הרה"ק ר' חיים בעל תורת חיים מקאסוב זי"ע בן הרה"ק ר'

שגלו שכינה עמהם, וא"ש הלשון "ויחי" יעקב, ר"ל ששרתה עליו השכינה הק' גם במצרים, אף שהוא בחוץ לארץ, מפני שגלו ושכינה עמהם. (אמרי חיים)

מתורתו של רבינו

ויחי יעקב בארץ מצרים וכו' וי"ל מדוע לא חשב גם מה שחי בארץ כנען? וי"ל דהנה בפרשה הקודמת כתוב: ותחי רוח יעקב אביהם, ופירשו ז"ל: דשרתה עליו רוח הקודש ועד עכשיו לא שרתה עליו רוח"ק מפני צרותיו. ואמרו ז"ל: עמו אנכי בצרה דשכינתא גם כן בגלותא, ואמרו כל מקום

ו שבט תקמ"ג

רבי חיים ב"ר מנחם נחום זי"ע רבי חיים צאנזער מחכמי הקלויז בבראד

רבינו הגה"ק רבי חיים צאנזער מחכמי בראד זי"ע א נולד בעיר צאנז אוקראינה לאביו הרה"ק רבי מנחם נחום זצ"ל בשנת ת"פ. ולאמו הצדקנית ע"ה בת הגה"ק ר' שמואל שמעלקא הלוי איש הורוויץ מטארנא זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע אב"ד פשעמישל הנקרא רבי יהושע האורך זי"ע

מזן רבינו הקדוש הבעש"ט זי"ע א העיד עליו שנסמתו היתה נילוז מהתנא האלקי ר' יוחנן בן זכאי

רבינו היה גאון עצום ומפורסם קדוש ובעל מקובל, שר התורה ועמוד ההוראה, גאוני זמנו השכימו לפתחו.

בהגיעו לפרקו נשא לאשה בת הגה"ק ר' יוסף היילפרין מבראד זי"ע והשתקע עם צבראד, ובה נכנס ללמוד בהיכלא קדישא הקלויז המפורסם שהיתה מלאה חכמים וסופרים בהיותו עם הרביץ תורה בהקלויז, עד שהכתירו אותו לראש חכמי הקלויז,

זכה רבינו והעמיד תלמידים רבים, ביניהם הגה"ק ר' יחזקאל הלוי לאנדא בעל נודע ביהודה זי"ע א שלמד אלכו גם תורת הנסתר וחכמת הקבלה, והגה"ק ר' אלעזר רוקח זי"ע א (אביו של הרה"ק השך שלום מצעלזא זי"ע א).

רבינו היה בדידות עצומה עם הרה"ק ר' מאיר מרגליות בעל מאיר נתיבים זי"ע א.

רבינו נסתלק לגנוזי מרומים ביום ו' שבט תקמ"ג ומונ"כ צבית החיים צבראד

השאיר אחריו פירוש על המשניות בשם 'נאדר בקודש' והגהות על הטוש"ע.

ובניו הק' הגה"ק ר' שמואל אהרן אב"ד מאלויב זי"ע הגה"ק ר' לבי זי"ע שהיה חתן הרה"ק ר' יעקב יוסף הכהן מפולגאה בעל חולדות יעקב יוסף זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שטח הבית הקברות בבראד שבו קבור רבינו

ז שבת תר"ג

רבי מרדכי דוד ב"ר צבי הירש זי"ע מדאמבראווא

רבינו הרה"ק רבי מרדכי דוד אונגאר מדאמבראווא זי"ע א נולד בשנת תק"ל לאביו הרה"ק רבי צבי הירש זי"ע א שהיה מתפרנס במסחר מכירת יין, והעיד עליו הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע: דבשעה שר' צבי מודד יין בשביל הקונים, הרי הוא מייחד יחודים עילאים כמו שייחדו הראשונים בשעת התפלה

ר' יעקב יצחק היוד הקדוש מפסיסחא זי"ע שהא שוכב על ערש דוי, הלך לבקרו עם אחוזת מרעהו, בחוד שיהיה נולד היוד הק' שרבינו יושב בעתגניט ונולד שינה מענינו. והבין כי יש דברים בגו, ביקש את כל הנוכחים לעזוב את החדר ויוותר הוא לבדו עם רבינו. ורבינו גילה לו את אשר אמר לו החוזה זי"ע. נענה היוד הק' ואמר: האזינה ילדתי, אין אני רואה עליך שום דבר רע כלל, קום ושתה יין סרף לחיים טובים ולשלום ובעזר השי"ת תתקן ותחי. הפסיק רבינו את כוס תעניתו ולאחר ושתה מעט יי"ש. באישון לילה הניח בשינתו את אחר חזות, נשמע בבית החוזה שר' מאטייל שענקער שדירתו היתה בצלותו בית נעשה פתאום שכיב מרע רח"ל, כשהזכירו שמו "מרדכי דוד בן מושקא" לפני החוזה אמר: הן עתה נוכחתי לדעת כי מה שראיתי עד הנה על מרדכי דוד בן מושקא, לא על תלמידי ר' מרדכי דוד'ל קאי, כי אם על מרדכי דוד הזה ששמו כשמו, וכך הוה, ר' מרדכי דוד שענקער נפטר לבית עולמו ורבינו נתפלא לחיים טובים ארוכים ולשלום.

רבינו זכה לקירבה מיוחדת אלל לדיקי דורו, הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ראש שושלת לאנז בעל דברי חיים נסע אליו, וגם הרה"ק ר' שלום מקאמינקא נסע אליו, וכמו כן היה בידידות רב עם הרה"ק ר' אשר ישעי רובין מראשפיץ בעל אור ישעי זי"ע ורבים מהם השתדכו עמו, כמו הרה"ק ר' נפתלי צבי מראשפיץ זי"ע הרה"ק ר' חיים מאיר יחיאל ממאגלניצא זי"ע.

מסופר שפעם כאשר רבינו אמר דברי תורה והזכיר באמצע דברי תורה בשם רבו הרה"ק החוזה, ריעו הנאמן הרה"ק ר' אריה לייב ליפשיץ מווישניצא הארי' דבי עילצוי זי"ע א ששה אז שם, נעמד על רגליו עד שגמר רבינו לומר הדברי תורה, כששאלוהו אחר כך אמאי נעמד על רגליו, נענה ואמר: כשהגדיק מלאמבראו התחיל לומר תורה בשם רבינו החוזה ראיתי את החוזה עומד מעל הגדיק, ואיך אני יכולתי לשבת כשהרבי שלי עומד.

חתנו של רבינו הרה"ק רבי נחום צבי טייטעלבוים זי"ע א בן הרה"ק רבי אלעזר ניסן מדראביטש זי"ע. הגיע פעם לחותנו והזכיר את ז' בתו של רבינו שהתה ללדת והיא מסוכנת ל"ע, אמר לו רבינו, הלא עליה להעמיד דורות על כן אחליק אמה, וכן הוה שרבינו נסתלק אז, ובתו ילדה בן, שנקרא שמו בישראל על שם זקינו רבינו זי"ע א, (והוא רבי מרדכי דוד זי"ע א אביו של הרה"ק רבי יצחק מהרסקוב זי"ע א).

רבינו נסתלק לגנזי ממונים ביום ז' שבט שנת תרי"ז בעיר רבנותו לאמבראווא, ושם מנוחתו כבוד.

טרם הסתלקתו השאיר צוואה לכל יקריו אללו שום איש זולת בניו. עוד זרה לבלתי לכתוב על מצבתו שום תוארים זולת: הרב החריף המכיר ערכו, ותו לא, ועל מה שהסכים לתואר הרב, התגלל באמרו, שקראו לתואר הרב בשביל שרבו החוזה זי"ע ה' דרכו לכנות אותי בשם לאנד'ס רב.

אחריו מילא מקומו ברבנות ולאמורו"ת בנו הרה"ק רבי יוסף זי"ע א חתן הרה"ק ר' משה מקאזניץ בעל באר משה זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו היה איש קדוש מאוד, יסב ועסק בתורה ועבודה בקדושה וטהרה, אבל יען לא ראה ליהנות מידי בשר ודם היה מתפרנס מייגיע כפו ותפת אומנות אבותיו לסחור עם יינות, גם שמו וכינוני "אונגער": נתהווה לו בגלל מסעיו תדיר להונגריה כדי להביא יין טוב והיקר שנעשה שם, הלכך קראו לו אונגאר לשון טופל על לשון אונגארין.

כשהגיע לפרקו נשא להרבניית האדיקת מרת חיה שרה ע"ה בתו של גביר מטשמלוב

רבינו היה תלמיד מובהק מרבו הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע א, כמו כן הסתופף רבות אלל הרה"ק ר' ישראל האפשטיין המגיד מקאזניץ בעל עבודת ישראל זי"ע א.

ברבות הימים נסמך רבינו לאמורו"ת על ידי רבו החוזה, ונודע כגאון וקדוש. ורבים הלכו לאורו.

וסיפר: פעם אחת ביום טוב היה רבו החוזה זי"ע יגע מעבודתו והלך לחדרו לננו, וזוה לרבינו תלמידו להיות השומר אלל הדלת שלא יכנס שום אדם לחדרו, ובעת שהיה שומר ראה בפתח פתאום שלשה בני אדם שיוצאים מחדרו של החוזה, ונבהל רבינו מאוד מזה, ואמר להחוזה בהתנאלות שלא ראה כלל איך נכנסו, ואדבריה שמר היטב שלא יכנס שום אדם, ופלא אללו איך נכנסו לחדרו? אמר לו החוזה: שהשלשה אנשים אלו היו אברהם יצחק ויעקב, ובאו לומר לי גוט יום טוב, אבל בראותם שאני עייף לא רצו להטריח אותי, ועל כן יאלו. ושאל אותו החוזה: האם ראתה את פניהם? ענה רבינו: את האמצעי לא ראיתי כל כך בטוב, אמר לו החוזה:אויף פחד יצחק האסטו נישט געקענט קוקן על פחד יצחק לא יכולת להסתכל. (שיח זקנים)

כזכר לעיל היה לרבינו מסחר של יין בערו, והיה נוסע בכל שנה למדינת אונגריין בשביל מסחרו, וכשאר ידע כי רבו החוזה לא ישתה יין רק מה שברור לו שנעשה על ידי ישראלים, לכן בעת שהיה באונגריין אור, שיעשו לו שם שני ביטלעם יין טוב עבוד הרה"ק מלובלין והוא עומד בעת העשיה, שנעשה על ידי יהודים כשרים, ושמה מזה כי היה בטוח אשר החוזה ישתה יין מעשה ידיו, וכאשר נסע ללובלין לקח עמו שני הבקבוקים יין למסרם לרבו הקדוש. וכאשר בא ללובלין ונודע לו כי היהודי הקדוש מפסיסחא גם כן בלובלין הסכים דעתו ליתן בקבוק אחד להיהודי הקדוש והבקבוק השני לרבו, אבל כאשר היהודי הקדוש לקח בידו היין אמר שהוא נסך ולא ראה לקבלה, ויתמה רבינו מאוד כי היתכן לומר נסך על היין שנעשה בעלמנו ושמה אותו עד שכל לביתו ונשאר בעלמנו נבדך בענין הזה לכן רץ תיפק עם הבקבוק השני להחוזה מלובלין למען לשמוע דעתו הקדושה, וכאשר נתן היין להחוזה אור לשמרו לקידוש על שבת קודש, ובליל שבת קודש כאשר החוזה קיבל הכוס אל ידו לקדש אמר: יין כשר הוא אבל כבר הורה בו חכם ולא ראה לקדש עליו והחוזה הרגיש אפילו הוראת החכם (מגדיל ישועות מלכו)

יום אחד קרא לו רבו החוזה זי"ע לרבינו: ואמר: שמעני נא ר' מרדכי דוד'ל, לראובני רואה אני עליך שבזו השנה אחר חג הפסח תסתלק מן העולם, ע"כ טוב הדבר שתבא ללובלין בצאתו פרה, רבינו קיבל הגזירה בראיה, ובהגיע הזמן המוגבל נסע ללובלין עם בנו הרה"ק ר' יוסף זי"ע, ולקח אחר את הקיטל שלו, רבינו לא אכל ולא שתה ומיעט מאוד בשנתו משך כל הזמן, רק עסק בתורה ובתפילה בכל עת ושעה עד שעל ידי כך נחלש ונפל למשכב. כששמע רעו ועמיתו הרה"ק

דוקה פה. בטעם ולא יחפש אחר סיבה, וגם אין לך רשות להרהר אחריה, שאין להרהר ולחשוב מראש מה לומר אלא את אשר ישים אליקים בפיו אותו ידבר. ובדברים הללו יצא רבינו ידי חובתו למלאות רצון אותו צדיק באמירת תורה. (שארית ברוך)

מתורתו של רבינו זי"ע

במדד רבא ריש פרשת יתרו: הה"ד כבוד חכמים ינחלו זה יתרו, ומקשין שא"כ למה כתוב לשון רבים, חכמים? אמר רבינו זי"ע: כי ח'כ"מ"ם הוא ר"ת יתרו כהן מדין חותן משה.

סגולה למקשה לילד

כשהוזכר לפניו אשה שהקשתה בלדתה, הורה רבינו להפוך דלת הבית ממעלה למטה באומרו כי כשהפכין אותיות דלת נעשה מלת תלד, ויעשו כן ומיד יצא הולד בשלום.

מתורתו של רבינו

זאת חקת התורה אשר צוה יהוה לאמר דבר אל בני ישראל ויחזקו אליך פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא יעלה עליה על. (פרשת חקת ט"ב) ופירש"י לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה ומה טעם יש בא לפיך כתב בה חוקה גזירה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה. וסיפר שרבינו שהיה פעם בשבת פרשת שלח אחד הצדיקים, וכאשר נתכבד רבינו ע"י אותו צדיק לומר תורה, מיאן רבינו, אמר לו הצדיק ההוא: חובה מוטלת לומר תמיד תורה, ולא דוקא בשעה שיש לו טעם על אמירתו, אלא אף כשאינו חפץ לומר ואין לו טעם שיכריחו לאומרו, גם אז צריך לומר. אמר"כ בפרשת חקת שבת רבינו אצל צדיק אחר וגם הוא כיבד אותו לדרוש לפני העם. כשגם אז סירב רבינו באמתלא שלא היכן עצמו לכן, אמר לו הרב הצדיק: צריכין לומר תורה מבלי לחשוב ולהרהר מה לומר! נענה רבינו ואמר: נראה להעמיס הנימוק ששמעתי עכשיו והנימוק ששמעתי מפי צדיק האחר, לפני שבועיים בדברי רש"י ז"ל בראש פרשתנו, כי הכתוב אומר: זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר: שצוה השי"ת לאמר חוקת התורה בכל עת ועידן, ופירש"י: לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר, כלומר לומר תורה, רק בשעה שיודעין מה טעם יש בה, איזה טעם דוחף אותם לומר תורה, לפיכך כתב בה חקת שלא ירצה לומר

הרה"ק ר' דוד בידרמן זי"ע"א ראש שושלת לעלוב, נולד בערך בשנת תק"ו לאביו הרה"ק ר' שלמה זי"ע מגזע מלכות בית דוד ע"ה ולאמו הרבנית הצדקנית מרת רבקה ע"ה בשנת תק"ו בעיירה ביאלא

כבר פעלתי השלום בתפלקי, בצמרי עושה שלום בצרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל.

רבינו גר בעיר לעלוב, ואחר פטירת רבו הרה"ק החוזה מלובלין קיבל עליו הנהגת הרבנות והאדמו"רות בעיר לעלוב.

לדיקים המליצו עליו, לכו"צ אותיות לו לב, שיך לרבינו לב רחב לעבודת הבורא עולם.

פעם אחת, היה רבינו שרוי בתענית משבת לשבת, בסוף השבוע כשהלך בדרך הרגיש כאמון נורא, בינתיים עבר על יד מעין נובע מים חיים לחיים וזכים, המים גירו בו את האמון יותר ויותר עד שכמעט החליט לבטל את התענית ולשתות, אבל לאחר שעמד מעט וחשב ושקל בדעתו מה לעשות, התגבר על חולשתו כבש את אמאנו, ופנה לדרכו מבלי לטעום מהמים. כשעבר מרחק רב מהמקום נתעוררה בקרבו שמחה עצומה על שעלה בידו לכבוש את היצר. אולם תיכף לכך התבונן ואמר לעלמו: שמחה זו אינה באה מהיצר הטוב אלא להיפך מהיצר הרע שרואה להכשילני בגבהות וגאווה, וכדי להכניע את יצר הגאווה שב על עקבו, קרב אל המעיין ושתה מן המים לרוויה.

בפטירתו נעשה רעש גדול בשמים, וסיפר הרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל זי"ע"א, שאביו הרה"ק ר' מנחם נחום ראש שושלת טשארנאביל בעל מאור עינים זי"ע"א הי' רגיל לבוא אלכו בתמידות מעולם העליון, ללמוד עמו תורה.

פעם אחת עברו כמה וכמה לילות שאביו לא בא אליו, והטעור מאוד כי לא ידע מה זה ועל מה זה, על איזה חטא מתעכב אביו מלבוא אלכו, לאחר שלשים יום הגיע שוב אביו אליו כמקודם, והסביר לו אביו שמה שלא בא בשלושים יום הללו, הוא מחמת שנסתלק הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע"א ונתכבד לדרוש בעולם העליון משום שלא היה רגיל לומר תורה בזו העולם, והדרשה נמשכה למשך שלושים יום, ולא ראה המאור עיניים להחסיר מהדרשה, ע"כ התעכב ולא בא במשך הימים הללו.

רבינו נסתלק ביום ז' שבט תקע"ד, ומנו"כ בעיר רבנותו לעלוב. כשנסתלק שלחה אשתו הרבנית ע"ה הגביע הכסף מקידוש אל הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע"א שכן או רבינו לפני מותו, התבטא עליו החוזה ואמר: ער איז געווען גרויס, גרויס, גרויס, און ער האט זיך אפילו פון אונז אויך באהאלטען, ויהי בשבת קודש כשנטל החוזה את הגביע לקדש בו, נזדעזעו ונתנו מיד על השלחון, ונטלו פעם שנית, וג"כ הוה כן, וכן בפעם שלישית, ואז אמר החוזה בזה"ל: חבל על דאבדין ולא משתכחין, פירש: שלא נוכל לשכוח אותם, עליהם יש להחזונו.

נשאר אחרינו בניו הרה"ק רבי משה זי"ע"א שמיילא מקומו בלעלוב והרה"ק ר' אביגדור זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו היה איש חלקים ונורא, מנורה הטוהרה אספקלריא המאירה, גדול בנגלה ובנסתר, הי' מוכן תמיד למסור נפשו בעבור קדושת שמו יתברך, והיה אהוב ישראל אמתיה.

רבינו היה אומר לחסידיו: איך אחם אומרים עלי שאני לדיק הדור, והרי עדיין אני מרגיש בעממי אהבה לבני זרעתי יותר מלשאר בני ישראל? ובנו חלה פעם במחלה קשה, בני העיר חרדו מאוד לשלומו, התאספו בזית הכנסת להתפלל עבורו, היו מבקרים את החולה תכופות, והתעסקו במסירות ברפואתו. כעבור זמן מה נתרפא החולה והבריא, חשבו בני העיר למלוא את רבינו שש ושמח, והנה מלאכה בוכה בדמעות שלישי. תמהו בני העיר: למה הוא בוכה? אמר להם רבינו: כשצני נחלה, הכל לרשו לשלומי, התפללו בעדו והתעסקו עמו עד שרפואתו, ואילו סתם אדם מיישראל החולה איז מרעישים את העולם ואיז איש שם על לב, ועל דא ודאי קא בכינא..

לדיקים העידו על רבינו גדולות ונלוות, וכמסופר שהרה"ק ר' חיים מלאנו בעל דברי חיים זי"ע"א אמר עליו בזה"ל: "דוד מלך ישראל חי וקים", הרה"ק ר' ישעי' מפרשעדרוז זי"ע"א אמר עליו שכשיבוא משיח ב"א, יהיה רבינו הדיין של משיח.

אלפי ישראל ובתוכם גדולי ולדיקי הדור הלכו לאורו.

היה מתלמידי הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע"א, ומתלמידי הרה"ק ר' יעקב יצחק החוזה מלובלין זי"ע"א, ודובק כחש לרה"ק ר' יעקב יצחק היהודי מפשיסחא זי"ע"א שהי' אח"כ מחותנו, כי בנו הרה"ק ר' משה מלעלוב זי"ע"א היה חתנו.

רבינו הקפיד מאוד על כיבוד אביו, ומסופר עליו שפעם בבחירתו נסע לרבו הרה"ק הר"ר זי"ע"א בלא ידיעת אביו, כשהזר ונדע לאביו מאין בא, לכה להכותו במקל, אבל לא מצא המקל, מיד הלך רבינו להביא לו המקל, ואמר לו אבא אל חטטער הרבה בחיפוש המקל, הא כך המקל והכה אותי.

בזכות רבינו נתקברו רבים לחסידות, מהמפורסמים מהם היו, הרה"ק רבי ישעי' מפשעדרוז זי"ע"א, הרה"ק רבי חיים דוד דאקטאר זי"ע"א שרבינו עסק רבות עבורו, והרה"ק רבי שמחה בונים מפאשיסחא זי"ע"א. כאשר פגש רבינו את הד"ר ברנהרד,

והשפיע עליו לחזור בתשובה, התחיל רבינו לדבר עמו ממדריגות וכו', שאלוהו על כך איך יכולים לדבר ממדריגות כאשר עד עתה עדיין שקוע היה בעוונות, נענה רבינו ואמר, בתורה קחיז ומשכו וקחו לכם, ודרשו חז"ל, משכו ידיכם מע"ז וקחו לכם לאון של מלוא, מאלף שמיד כשמושכים ידיהם מעוון יכולים להקריב קרבן לה'.

פ"א נסע רבינו עם תלמידו הרה"ק ר' יצחק מווארקי זי"ע"א למקום אחד עבור לעשות שלום שם, והתפלל שם, ואחר התפילה צוה רבינו לרתום העגלה ולנסוע משם, ושאל תלמידו: רבי הלא באחס הנה עבור עשות שלום ומדוע תחזרו מיד? והשיב לו רבינו:

המצות". ומאותו פסוק עצמו הרי לומדים אנו דין נוסף שמצווה הבאה לידך אל תחמיצנה. [ושמרתם את המצות. ר' יאשיה אומר אל תקרי כן אלא ושמרתם את המצות כדרך שאין מחמיצין את המצה כן אין מחמיצין את המצוה אלא אם בא מצוה לידך עשה אותה מיד". מכילתא שמת, פרשת בא ט[הריני מקיים איפוא את הדין שלא להחמיץ את המצוה, ולפסח יזמן לי הקב"ה מצה שמורה אחרת. (כתב סופר)]

מתורתו של רבינו ושמרתם את המצות פי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים ושמרתם את היום הזה לזרתיכם חקת עולם (פרשת בא י"ב ז') פעם בא אורח לביתו של הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע ולא היה לו מה לתת לאורח לאכול רק מצה שמורה הייתה בביתו, שאותה הוא שמר מכל משמר לפסח. לקח הרה"ק רבי דוד את המצה השמורה, בישל ממנה מאכל ונתן לאורח לאכול. לתמיהת בני ביתו, הוא הסביר: הרי את החיוב של מצה שמורה לומדים אנו מן הפסוק: "ושמרתם את

ח שבט תקע"ד

רבי צבי הירש ב"ר יעקב זי"ע בעל נטע שעשועים אב"ד בוטשאטש

רבינו הגה"ק רבי צבי הירש קרא אב"ד בוטשאטש זי"ע בעל שו"ת נטע שעשועים נולד אביו הגה"ק ר' יעקב זי"ע

בכשרונות נעלים ונפלאים ונתפרסם בתור ילד פלא, ובהיותו כבר תשע היה כבר מלח וגדוש בנ"ס ופוסקים אשר השתוממו גדולים וגאוני, והלכו כמה גאונים לראות אותו כמו הגה"ק ר' משולם איגרא זי"ע הגה"ק ר' דוד שלמה אייבשיץ בעל לבושי שרד זי"ע, ורבינו ששמעו שמו הטוב יסע גם כן לנדבורנא לתהות על קנקנו, ואחרי אשר נוכח לדעת, ויבא רבינו בקשר החיתון עם ר' אשר אנשיל, ויקח את בנו העלם הנפלא ר' אברהם דוד לחתן עבור בתו, ואחר הבר מטה היה השמחת נשואין.

רבינו נסתלק לגנזי מרומים ביום ח' שבט תקע"ד, ומנו"כ בעיר רבנותו בוטשאטש.

את מקומו מילא אחר פטירתו, חתנו הגה"ק רבי אברהם דוד מבוטשאטש זיע"א,

ונשאר אחריו שו"ת נטע שעשועים

ובניו הק' הגה"ק ר' יחיאל איכל קרא זי"ע ובנו הגה"ק ר' ישראל אריה קרא זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה מפורסם לאיש קדוש ונורא בול"ק חו"פ גאון עלום עמוד ההוראה, חריף ובקי בכל חרי תורה, וכמו שהעיד עליו הגה"ק רבי משולם איגרא מטיסמעניץ אב"ד פרעסבורג זי"ע שרבינו הוא גאון עלום עמוד ההוראה בדורו.

ואכן גדולי וגאוני דורו פנו אליו בכל דבר הקשה, וקיבלו תשובות מאירות קילורין לעינים אשר כמפי השכינה נשמעה.

וכמו כן עמד בחליפת מכתבים עם גדולי רבני דורו כגון הגה"ק ר' יעקב מליסא בעל חוות דעת זי"ע הרה"ק ר' אריה לייב הורוויץ מסטאניסלב זי"ע הגה"ק ר' אפרים זלמן מרגליות מצבראד בעל מטה אפרים זי"ע הגה"ק ר' יהושע העשיל אב"ד טרנופאל זי"ע.

ומסופר בעת נוסעו הגה"ק ר' משולם איגרא זי"ע מעיר מטיסמעניץ לשבת על כסא הרבנות בעיר פרעסבורג, באו רבני הסביבה לקבל ממנו ברכת פרידה, ושאלוהו לפי יפנו בשאלות חמורות, אמר להם: הנני מניח את הגאון ר' צבי הירש קרא אב"ד בוטשאטש, שהוא בעל הוראה מופלג איין געקאוויטער בעל הוראה, אליו תדרשו בכל דבר הקשה מכם.

רבינו היה תלמיד מהרה"ק ר' צבי הירש המגיד מנאדבורנא בעל אמח"ה לזני זי"ע, ונכון לכיין מה שרבינו מביא בשם רבו פירש בדרך הלכה במה שאמרו חז"ל: אמר רב פפא לית דעניא מכלבא ולית דעתיר מחזירא (מסכת שבת קנ"ה); לית דעתיר מחזירא דהיינו שהמורה של איסור אכילת חזיר, היא עשירה ונתקבלה לנכון בעם בני ישראל, עד שבה קבוע כעין הבדלה גמורה קבועה ומפורסמת בין עם בני ישראל לאומות העולם. לית דעניא מכלבא דהיינו איסור לשון הרע שהוא כעין כלב נובה, הוא קל בעיני הבריות, שהרי כולם באצק לשון הרע (עיין מסכת בבא בתרא קס"ה). הרי שאיסור זה של לשון הרע עני בהתפשטות קיומו (תהלה לדוד)

רבינו זכה לחתנו הגדול הגה"ק רבי אברהם דוד מבוטשאטש זיע"א, מפורסם על סם ספרו אשל אברהם בן הגה"ק ר' אשר אנשיל וואהרמן זי"ע שהיה הראשון שהחל להיקרא בשם המשפחה וואהרמן על כי נודע כאיש אמת "וואהר מאן" פירושו איש אמת, מגזע הגה"ק רבי שמואל אליעזר איידלס אב"ד אוסטרא בעל המהרש"א זי"ע, ומסופר שחתנו הרה"ק ר' אברהם דוד זי"ע נולד בעיר נדבורנא והיה הולך וגדול

ח שבט תרל"ה

רבי שמואל משינאווא זי"ע בעל רמתים צופים

רבינו הרה"ק רבי שמואל משינאווא זי"ע א, נולד בשנת תקמ"ז

בגינו רבינו לפרקו נשא את ז' הרבנית הצלוקנית מרת אסתר ע"ה בת הרה"ק רבי אברהם לאנדאו ממשכנב זי"ע א.

רבינו למד תורה אצל רבותיו הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע א, הרה"ק רבי שמחה בונם מפאשיסחא זי"ע א והרה"ק ר' יעקב יצחק היהודי הקדוש זי"ע א, הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאלקא זי"ע א והרה"ק ר' יצחק מאיר אלתר ראש שושלת גור בעל חידושי הרי"ם זי"ע א,

וכמו כן למד והסתופף בכל הרה"ק רבי שלמה לייב מלענטשנא זי"ע א, ובכל הרה"ק ר' מנחם מענדל האגער בעל אהבת שלום מקאסוב זי"ע א ועוד.

פעם אחד בא רבינו אל השלחן אצל רבו בעל חידושי הרי"ם זי"ע א ולא הי' מקום לישיב, ונדחה בין המסובין, אמר החידושי הרי"ם: בתוה"ק ערך משקים שנה ולמעלה הוא מערך של שלשים שנה מדוע, לא מפני שהוא לא עושה בשנה עם זה לא, אך אפילו עושה שנה כל מה שעושה בן שלשים הוא ג"כ שנה מעט מפני שלא עושה עם התלבות כנער, נער הוא לשון התחלפות כל יום היא חדשות בעיניו הולמד זקן למה הוא דומה. שנה מעט מפני שלא עושה עם.

רבינו התעטר בעטרת הרבנות בכמה עיירות כמו, בראק, שעדליץ, וולאדאווא, ולאוויטש, ובסוף ימיו בעיירה נשלעסקא. אך נודע כרבה של שינאווא.

רבינו ידע מכלובים רבים, וסבל רבות מכאבי ראש מחמת התאמרות בתפלה, ומסופר שקאשר הגיע בפעם הראשונה לרבו הרה"ק רבי שמחה בונם מפאשיסחא זי"ע א, והתלונן על כאביו, אמר לו רבו "תפלה היא עבודה שכלב ולא עבודה שבראש", ומיני אז לא ידע יותר יסורים וכאבי ראש.

בסוף ימיו היה הר"ר בונם סגי נהור ורבינו היה קורא לפניו פרקי מדרש.

רבינו נסתלק ועלה למרומים ביום ח' שבט תרל"ה בעיר נשלעסקא, ושם מנו"כ.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

מתורתו של רבינו זי"ע

אם בחוקתי תלכו (פ' בחוקתי כ"ו ג') דרש רבינו זי"ע: אל תעמדי במקום אחד, בעבודת ה' יתברך, כי אם "תלכו" תתקדמו בלי הרף ותעלו ממדריגה למדריגה.

אם אדם נותן הודאה על העבר צריך לבקש תיכף על העתיד ואם לאו-אז ח"ו פוסק הטובה. והראיה מלאה שאמרה: הפעם אודה את ה', ולא התפללה על להבא, וכתוב א"כ ותעמוד מלדת. ואצל רחל שאמרה: אסף אלוקים את חרפתי ואח"כ ביקשה יוסף, ה' לי בן אחר- להבא נולד לה בנימין.

ט שבט תר"ן

רבי יעקב ב"ר יצחק מרדכי זי"ע בעל רחמי האב מחוסט

רבינו הרה"ק רבי יעקב קטינא בעל רחמי האב דומ"ץ חוסט זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' יצחק מרדכי זי"ע

לשבת קודש, מיד גירשו את החתול וביטלו את הדג, הרה"ק המהר"ם שיק זי"ע בשמעו מזה, ביקש שיבא לו מדג זה לאכול בסעודה רועא דרעוויין, כי רואה לאכול מדג זה.

כמו כן מסופר שפעם פרצה אש ליד דירתו של רבינו, מיד באו תלמידיו ואמרו לו שבער את האש, ושיבא להציל במהרה את מה שעוד יוכל, לפני שציתו תיהפך למאכלת אש, אבל רבינו נשאר בשלו ואמר: איני מפחד מהאש, כי האש לא תזיק לדירתו, מאחר שאני נוהג בכל מוצאי שבת קודש אחר הבדלה להדליק מחדש את ההבדלה ולכבותה ולהריח מזהוכידעו שזה סגולה שלא יקרה אש בבית) על כן האש לא יוכל להזיק לי. ואכן כן הוא שקאשר נתקרב האש לבית רבינו שקעה האש, וכל העם רואים את הפלא ואת קדושתו של רבינו.

רבינו נסע מדי שנה בשנה להרה"ק ר' חיים ראש שושלת לאנז בעל דברי חיים זי"ע, ושהה בלאנז מקורם ראש השנה עד אחר כל הימים טובים.

וסיפר רבינו שפעם אחת שהיה בלאנז בחג הסוכות שמע המהר"ק בעל דברי חיים זי"ע שאמר: אם אשמע אני מאחד מאנשי שיאמר שדוקא רבו הוא הדליק ותו לא, אעבירנו משרשו! כי יש הרבה עבדים למלך הכבוד, ואלו היה שלום בין הדלוקים וחסידיהם, כבר היה בן דוד בא, ולמה יפסול אחד עבודת חבירו ויקפד אם אחד מחסידיו נוסע אל דליק אהב.

כתוב רבינו: חלילה לומר דוקא רבי שלי הוא הדליק הגמור ותו לו. ושמעתי מרבינו הגאון הקדוש רבינו חיים מלאנז, שאמר פעם אחת בסוכה אם אשמע מאחד מאנשי שיאמר שדוקא רבו הוא הדליק ותו לא אעבירנו משרשו כי יש הרבה עבדים למלך הכבוד ואילו היה שלום בין דלוקים וחסידיהם כבר היה בן דוד בא ולמה יפסול אחד עבודת חבירו ויקפיד אם אחד נוסע אל דליק אחר וכ"ו. (רחמי האב)

כמו כן כתב רבינו: וכ"כ בזמנינו מי שנוסע באמת לדליק אחד תדיר מסתמא יש לו שורש נשמתו שם ומכאן תוכחה לאותן השוטים המפקידים למי שאינו נוסע דוקא לרבים אף שנוסע לדליק אחר כי מסתמא אין שורש נשמתו שם. (קרבן העני)

רבינו היה גם כן ידיד נאמן להרה"ק ר' מרדכי לייפער מנדבורנא זי"ע בעל מאמר מרדכי, שהיה דר איזה שנים בחוסט.

רבינו נסתלק והחזיר נשמתו ליוצרו ביום ט' שבת תר"ן ומונ"כ בבית החיים חוסט.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' דוד אליהו קטינא זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון עולם לדיק חסיד ועניו אשר מרוב ענותנותו הסתיר דרכיו הק' והוא לאור עולם ספריו ספר רחמי האב וספרו קרבן העני בעילום שמו.

שימש כדומ"ץ ואב"ד חוסט בזמן שהגה"ק ר' משה שיק בעל מהר"ם שיק זי"ע כיהן כרבה של חוסט, והיה רבינו מאנשי ביתו, עייל ונפיק אלכו בעל עת ועת, והמהר"ם שיק היה נוהג בו כבוד גדול, ובשאלות שהוא עצמו נטה להחמיר בהן, ורבינו הדיין פסק לקיבל, היה המהר"ם שיק נוהג להעביר את השאלות אליו.

הגה"ק רק יהושע גינז אב"ד אפ"ז זי"ע כתב בספרו הרי בשמים: שפעם נחוועד זקנו הרבני הנגיד החסיד ר' מאיר הכהן לעבאוויתש ז"ל מסיגעט בסעודת חתונה ביחד עם המהר"ם שיק זי"ע ובהיות שבתו של ר' מאיר הגיעה לעונת השידוכין, על כן ביקש מהמהר"ם שיק זי"ע שיציע לו בחור ממוין מתלמידי ישיבתו, להיות לבתו המהוללה, והוא נכון לספק האטריות שיוכל לשבת בזהלה של תורה מתוך מנוחה והרחבת הדעה, והורה לו המהר"ם שיק זי"ע לבחור בתלמידו המופלג הב' יעקב יוסף גינז מנענטא [לימים נתפרסם שמו כרבה של ק"ק ביסערמין הגה"ק ר' יעקב יוסף גינז בעל הרי בשמים זי"ע] באלותו מעמד נכח גם רבינו הדיין דק"ק חוסט, נענה רבינו ואמר להמהר"ם שיק זי"ע: שאין השידוך מוצאח חן בעיניו, משום שמואלא של הבחור הוא מעיר זענטא האשכנזית, ור' מאיר נמנה על חשובי הבעל הבתים בעיר סיגוט החסידיית. השיבו המהר"ם שיק זי"ע על כך: מאן געפיין מער דער טאשער רב זכרנו לברכה הוא הרה"ק ר' משולם פייש לאווי ראש שושלת טאהש הנקרא השרף מטאהש זי"ע] איז אויך איין אויבערלענדער בחור געווען, און איז דאך א גוטער יוד געווארען.

כמו כן פתח רבינו ישיבה בחוסט, ששם למדו הרבה בחרים מבתי עניים.

רבינו היה נוהג לסבב בגלילות מארמרוש, ועבר בכל בתי העניים ששם הוציא את

הבחורים היקרים שלא היו להם היכן ללמוד, ומי שידאג עבורים, והכניסם לישיבתו ודאג להם כאב.

כן למד עמהם שעות על גבי שעות בישיבתו הפרטי.

חוסט בית החיים

אחד מתלמידי רבינו סיפר: שפעם בליל שישי שמעו מהמטבח של רבינו אחד לועק ראטעוועט מיר! מיד נכנסו לשם, וראו חתול עומדת ליד הסיר של הדגים שהוכנו

נטה ידך וישיבו המים: ולעיל בשעת הבקיעה כתיב הרים את מטך ונטה את ידך? יש לומר דלענין הבקיעה שהיתה מלאכה גדולה לשנות הטבע ה' צריך תרתי, הרמת המטה ונטיית היד. אבל להשיב המים שה' דרך הטבע ה' די בנטיית היד לחוד.

לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש. ר"ת ה-י-ו-ה הוא הצירוף של חודש שבט, ולכך חל תמיד פרשת בשלח בשבט.

בגמרא: קשה לזווג זווגים כקרעת ים סוף פי דאיתה בזוהר ויחי: דהרבה פעמים מזמנין לו לאדם אשה הגונה והוא מקלקל מעשיו ונותנים אותה לאחר, ואח"כ כשמתקן מעשיו מחזירין לו זיווג, ודוחין את השני. וזה קשה קמיה קוב"ה לדחוי בר נש מקמי אחרא עיי"ש. וכן היה בשעת קריעת יום סוף שטען שר של ים מה נשתנו אלו מאלו ואף על פי כן נדחו מצרים.

כתוב רבינו בשם הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזונסק בעל נועם אלימלך זי"ע: כל האומר שלשה פעמים כל ספר התהלים ביום אחד הוא חשוב כתענית משבת לשבת. (רחמי האב)

סגולה לגדול בנים בקדושה ובטהרה:

צריך להשיג בכל עת על הילדים שיהיו נקיים מכל כלוך וליטול ידיהם שחרית כדינו.

לפי שרור רעה שורה על הידים ומטמא אותם כל היום.

הרי לנו שני טעמים על החובה ליטול ידי הקטנים: א' שלא יטמאו את המאכלים במשך היום. ב' כי הוא סגולה שילגוד בקדושה ובטהרה.

מתורתו של רבינו זי"ע

י שבט תרס"ו [א]

רבי דוב בעריש ב"ר שמואל הכהן זי"ע אב"ד ראווא בעל דרך המלך

רבינו הגה"ק רבי דוב בעריש הכהן ראפאפארט אב"ד ראווא בעל דרך המלך זי"ע נולד בערך בשנת תקפ"ד בעיר לעמבערג לאביו הגה"ק ר' שמואל כהן כ"ץ ראפאפארט מלובוב זי"ע נצר למשפחת רפאפורט המפורסמת, מיוחסי הכהונה, נין ונכד בן אחר בן להגאון הקדוש המפורסם רבינו חיים כהן זצ"ל אב"ד לבוב ולמעלה בקודש. רבינו תלה חשיבות רבה למקור מחצבתו הטהורה וליחוסו הרם, וביותר היה חשוב בעיניו מה שמקובל מפי צדיקי וגאוני ארץ כי משפחת רפאפורט נכדי הגה"ק רבי חיים כהן אב"ד לבוב, בנו של הגה"ק רבי שמחה אב"ד לובלין ולמעלה בקודש, הנם מיוחסי כהונה, ולאמו הצדיקת מרת אסתר זעלדא ע"ה

הראשונים וכל דברי התוספות היו שגורים בפיו. אז התחיל שוב לפלפל עם רבו הגדול ולהעלות חידושי תורה בכתב. רבו קרבו ומיבדו ביותר, והעיד עליו שחורת אמת צפיהו ושפתי כהן יאמרו דעה.

הגה"ק ר' מנחם מאניש באב"ד אב"ד טארניפול זי"ע מביא בספרו שו"ת חצלת השרון מה ששמע מפי רבינו, הדרכה שקיבל מרבו המובהק, ז"ל: מריש כל, אמניח להו מה ששמעתי מפי הרב הגאון מו"ה דובעריש ראפפורט ז"ל אב"ד קראווא, שהיה מקובל מפי רבו הגאון בעל מחבר ספר "נודע בשערים" אב"ד קראווא לובלין ז"ל, שבבוא לפניו איזו שאלה, מקודם הוא שוקל בשכלו על אמינות הענין לפי שכל האנושי האיד הוא, ואם נראה לו לפי שכל האנושי שהדבר אמת, אז הוא מעיין על פי חוקי תוה"ק מה משפטו.

שנים רבות ישב רבינו בלובלין ושקד על דלתי התורה בהתמדה עצומה, בהיותו סמך על שולחן חמיו הנגיד בעיר לובלין, אשר סיפק לו כל צרכיו ביד רחבה. בהקדמת ספרו מזכיר רבינו את חמיו בחביבות ומעלה זכרו על נס: "ועד אשר הביאוני אל מקום תורה, בית כבוד חותני דודי אחי אמי, הרב המפורסם כו" מו"ה עזריאל מאיר זצ"ל, יבונה גראדשטיין, אבן יקרה מתושבי ק"ק לובלין, אשר גם הוא פרש עלי כנפיו להצדיעני מטוב ברכתו למען אוכל לשקוד על דלתי התורה, ונזר תאנה יאכל פריה".

שמו של רבינו הטוב הלך לפניו והתפרסם בעולם התורה כ"העליו מלובלין". מקרוב ומרחוק נהרו אליו בחורים ואבכים מלונים ליהנות מתורתו ומדקדק לימודו המיוחד, שהיה משובח בהבנה עמוקה, בדקדוקות ובחריפות, בעיון נפלא ובסברות ישרות. רבינו זכה להעמיד תלמידים רבים והגונים, ומהם יאלו לתיילה כגאוני מפורסמים

ביחוד התפרסם רבינו כגאון ובקי בדברי התוספות. הגה"ק רבי יוסף שאול נאטנזוהן אב"ד לעמבערג זי"ע מביא בספרו שו"ת שאול ומשיב: הגה הרב החריף מו"ה צעריש הכהן ראפפורט מלובלין היה אללי ואל מלכדי התוספות במסכת שבועות דף י"ט ע"א.

סיפר נכדו מו"ה ר' יוסף חיים ז"ל, שנסע פעם עם רבינו להבראה בעיר המרפא קרעניץ. אותה עת שהה שם גם הגה"ק רבי חיים הלוי מצריסק ז"ל. כל יום נפגשו שני הגאוני במקום שקט ורגוע בעיר, שעות ארוכות ישבו והשתעשעו בדברי תורה, והרבו לפלפל בפלפולי דאורייתא, עקרו הריס וחתנו זה בזה בהלכה. בעת שנספרו בזהב אמר הגאון מצריסק לרבינו: יישר כוחם הרב מלאווא, כמה דברי תוספות נתחוררו לי על ידכם! השיב רבינו: "אדרבה! אלי להודות לכם הרב מצריסק, כי כמה חידושי הרשב"א נתבכרו לי על ידכם!"

עד היכן היו דברי התוספות שגורים בפי רבינו העיד הגה"ק מהר"ש ענגל מראדאמיסלא זי"ע, שבדידיה הוה עובדה, שרבינו בחן אותו בעל פה בלילה אחת כל התוספות בכל סדר נזיקין. הוא התישב ושאל אותו קושיות התוספות כסדרן, בלי להזכיר כי הם קושיות התוספות, והגאון מראדאמיסלא השיב לו תמיד תירוטי התוספות, וכך עבר עמו בלילה אחת כל התוספות בכל סדר נזיקין!

בשנת תרכ"ג נעשה העיר לובלין כאשר רב העיר הגה"ק רבי יהושע העשל אשכנזי אב"ד לובלין זי"ע יאל נגד הרה"ק רבי לייבל אייגר זי"ע. סלע המחלוקת היתה דרכו בקודש של גיסו של רבינו הק' הרה"ק רבי יהודה לייב אייגר ז"ל, על נהגו להתחונן בהכנה לדבה לבכית מילה בה שימש כמנהל וסנדק, והיה משתתף בזה עד אחר חזות היום, ויאל הגה"ק רבי יהושע העשל בכרוז אל בני הקהילה: בו אהיר שלא ימולו בניהם אחרי חזות היום, וכל העובר נקרא עברייני. וכך הוא מתואר במכתבו של הרה"ק רבי לודו הכהן מלובלין זי"ע: "לאשר נודע לנו דרכו בקודש כמידתן של חסידים הראשונים, להכין עצמו לפני עשיית כל מזה לעשותה כתיקונה וכמאמרה בקדושה

באלת הקודש של בית אביו הגדול, שכל גדולי ודיוקי דורו העידו עליו כי כלפיד בוער בקרבו, גדל ונחמק רבינו לחורה ולתעודה. משחר טל ילדותו הוכר בו שלגולה פחד ה' ויראתו נזר. אביו הגדול לימדו תורה, וממעין חממתו דלה להבין כח הסברה הנכונה וזיראתו ולקחה הכנים בלבו אהבת תורה ויראת שמים, והעמידו בדרכ העולה בית א-ב. בהקדמת ספרו מביא רבינו בשם אביו ז"ל: שהיה מרגלל בפומיה שאין אדם לריך להתישב ולפלט דרכו בענין אהבת ה' ויראתו, רק תמיד יהיה לבו מסור בידו, והיה כלי מוכן לעבוד הש"י בפחד ורעד.

גם עיר מושבו של אביו – לעמבערג, שהיתה באתם הימים עיר מלאה חכמים וסופרים נתנה בו אחרותיה. מרא לזאת היה אז הגה"ק המפורסם רבי יעקב אורגשטיין בעל ישועות יעקב זי"ע כן קבעו את מושבם בלעמבערג הגי תרי גיסי, הגאוני האדירים, הגה"ק רבי מרדכי זאב לטינגל ז"ל והגה"ק רבי יוסף שאול נטנזוהן בעל שאול ומשיב זי"ע לימים רבה של העיר, שהתפרסמו בעולם כ"בעלי מפרשי הים" על שם ספרם המפורסם "מפרשי הים". באתן הימים ניהלו שם יחד ישיבה, אליה באו ונמשכו ארבים גאוני וחריפי מוח מכל קאוי תבל.

על תקופת ילדותו מסופר, שבחיות רבינו ילד כהן תשע, נכנס פעם אל הגאון בעל ישועות יעקב לשוחח עמו בדברי תורה. בחוד השיחת האיע לפניו איזה חידוש שעלה בדעתו. שאל ה"ישועות יעקב: האם לא ראתי חידוש זה בספרי ישועות יעקב? הילד נעלב, אך כמובן לא השיב מלומה. כעבור זמן בעת עיון ישועות יעקב בכתביו, מלא שחידוש זה נמלא אליו עדיין בכתובים, וטרם התפרסם בדפוס. ואלו מיד לפיים את הילד העליו, ומאו חיבבו ביותר

סיפר הגאון מהר"ש ענגל אב"ד ראדאמיסלא זי"ע: שבכעירותו היה רבינו חריף עלום והרבה בפלפולי דאורייתא. פעם אחת נכנס אל הגאון בעל ישועות יעקב זי"ע והאיע לפניו עשרה קושיות זו אחר זו. אמר לו ה"ישועות יעקב: "איני רואה להשיבך כעת. אך מזהו אני עליך שתלך קודם ותלמוד כל הש"ס כסדרו עם פירש רש"י ותוספות, ואז תשוב אלי. והכל בכדי להעמידו על דרך האמת, כי ראה שלפניו נער שעתידי להיות גדול בישאל.

רבינו יאל מלפניו בפחי נפש, אך פקודתו שמה רוחו, והחל ללמוד כל הש"ס בעיון כמורה עליו. משך שנתיים ימים בערך התאפק רבינו ולא תלך אף פעם לבקר אלל רבו עד שסיים את כל הש"ס. אחרי השנתיים, בבואו לראשונה לבקר את ה"ישועות יעקב שאלו: "ינן קיימת פקודתי? השיב רבינו הן. חזר רבו ושאלו: האם גם עתה יש לך עדיין כל כך הרבה קושיות. השיב רבינו: אף לא למחלה שליש ולרביע! אמר לו רבו הגאון בסיוק רב: אכן לכך התכוונתי!

בהגיע לפרקו דובר בו נבכדות עם בת דודו אחי אמו, הגאון הנגיד רבי עזריאל מאיר גראדשטיין ז"ל מעיר לובלין. ניסוחיו התקיימו בשנת תקל"א בלובלין, שם נשאר גם לגור בהיותו סמוך על שולחן חותנו.

אחרי ניסוחיו, בהיותו סמוך על שולחן חמיו הנגיד בעיר לובלין, התמסר ללמוד תורה בשקידה עצומה ביתר שאת וביתר עוז. והתקרב לרבה של לובלין באתם הימים הגאון הגדול המפורסם רבי דוב צעריש אשכנזי בעל נודע בשערים זי"ע. רבינו דבק בו כחלמיד מובהק, והאשפע הרבה ממנו בדרכי הלימוד שלו שקבעם קנין לנפשו. רבו זה בלאתו בו כלי מחזיק ברכה, המוכשר בכשרונות עמומים, הבנה עמוקה, וכה נפלא בפלפול והידושים. פקד עליו ללמוד מחדש את כל הש"ס כסדרו, אך סדר לימודו יהיה בכך שילמד תחילה את כל הש"ס עם פירושי רש"י הק', והראשונים: הרי"ף, הרא"ש והרי"ן, ורק אחר שילמד כל זאת באר היטב יחזור וילמוד את התוספות. כי הבנת דברי התוספות על דיוקין תלוי בדקדוקות והבנת דברי ראשונים אלו ז"ל

בשקידה עצומה התמסר רבינו למלאת את דברי רבו זה, והתחיל שוב ללמוד את כל הש"ס, לפי הסדר שפקד עליו, הוא עשה ליבות כימים והגה בדברי תורה, עד שגמר כל הש"ס עם פירושי

ספרי רבינו דרך המלך

לכאננו, ונכנס לביתו נאוה קדשו של הדברי חיים", נזדמן לעת עריכת ה"אנציקלופדון". מקורבי הרה"ק הכירו בו שהוא ה"לובלינער עילוי" והכניסו אותו לשבת במקום מכובד ליד שולחנו הטהור. פנה אליו הרה"ק מלאנז ואמר: ר' בעריש'ל לובלינער ודאי תיאר לעלמנו שיבוא לכאננו יראה איד שפוקים ביישוב דברי ה"משנה למלך" חמורים וכיוצא בזה, ועתה, לתמהונו רואה שמטפלים בדבר כלי ורוטבו! בלי להסס השיב רבינו: דומה בעיני ממש כאילו הייתי בא לבית המקדש ורואה את הכהן הגדול עוסק באכילה קדשי קדשים! שחק הרה"ק מלאנז זי"ע ונהנה מתשבותו הזכה. וכן רבינו, כל פעם שסיפר עובדה זו, הוסיף לתת שבת והודיע להשי"ת שחנן אותו מיד איד לפיכך דעתו של הדברי חיים זי"ע. מאז נעשה רבינו חסיד נלהב של הרה"ק מלאנז זי"ע, ודבק בו בכל נימיו נפשו. לעיתים תכופות נסע להטותופף בכלו ולשאוב מים חיים ממעינותיו הברוכים, ואף הביא עמו חביבי תלמידיו שהיו מזוי אורו.

רבינו הכניע עלמנו לגמרי לפני רבו הדברי חיים. וראה באיזה חן והכנעה השיב בתשובה לתלמידו החביב הרה"ק רבי פנחס חיים הלוי הרוביץ בעל פתחא זוטא זי"ע על דבר חידוש שכתב לו, בניו על יסוד דברי מו"ר מלאנז זי"ע, ובמתקן לשונו מקשה רבינו על סברת רבו הקדוש: ידד לבי, אם יקיים סברת הגאון הקדוש זאוק"ל, סברתך מלאה חן בעיני וספתיים יושק, אך עפר אני תחת כפות רגלי הגאון הקדוש זא"ל, ולא ידעתי מה זה ענין לדבר שאינו מתכוין.

בקשר מיוחד התקשר רבינו עם הרה"ק מלאנז זי"ע. הסתופף בכלו והתאבק בעפר רגליו כחסיד בפני רבו, וגם התקרב אליו כתלמיד. הרה"ק מלאנז זי"ע אמר בהזדמנות להרה"ק רבי יהושע מצעלזא זי"ע: ביום אני רבי ובלילה אני למדן. ורבינו זכה להתקרב וליהנות מרבו גם כרבי וגם כלמדן. עדות לכך מוצאים לנו לרוב כשמזכיר את מו"ר בתשובותיו, גם בחיים חיותו של רבו וגם לאחר הסתלקותו לשמי מרום.

מעניין ביותר הוא מה שכתב בתשובה בענין חליה באשה שמת בעלה ולא הניח אחריו זרע של קיימא, והיה לו אח שנעלמו עקבותיו זה חמש עשרה שנים, ויש כמה עדים ששמעו מצעלזה אודותיו שמת או שאינו, והשאלה אם יש מקום לסמוך שמת ואינה זקוקה לביום ובכך להחירה להינשא. הנה בתחילת דבריו היה דעת רבינו שאין לסמוך על העדיות ולכן אין להחירה להינשא מספק, אולם כנראה הגיע הנושא גם לפני הרה"ק מלאנז זי"ע, והוא חווה דעתו שיש כמה דלדים להחיר, ולכן בטל רבינו דעתו בפני דעת רבו, והתאמץ למצוא דלדים ואופנים להחירה. ח"ל רבינו בתשובה: "אך לאשר אנכי רואה כי אדמו"ר הגאון הקדוש מוהר"ח האבד"ק לאנז שליט"א כתב שיש כמה דלדים להחיר, כריכוך און למשכונן נפש להבין דבריו הקדושים, לאחת נראה אפשר חוננו לסמוך על דברי העד יוסף הירש ווילנקו. ומאריך להחירה על פי כמה אופנים. ומסיים בסוף דבריו: "ואחר הדברים האלה הייתי מסתופף בכל קדשו של אדמו"ר מאור הגולה מלאנז זא"ללה"ה, והגדתי דברי תשובתי הנזכרת לפני הדרת קדשו זי"ל, והסכים עמדי בהחירה של האשה ה"ב."

מורו הגדול אף הגיע לו שאלות שצאו לפניו כדי לשמוע את חוות דעתו. צבאו פעם לכאננו סיפר לו רבו על שאלה שצא לפניו באחד שרונה לגרש את אשתו והיא מסרבת להקבל גיטה. ואמר לו רבו שצדעתו להחיר לו לתת לה הגט בעל כורחה, ולהתנות, אם מאל הדין מותר לתת גט בעל כורחה, הרי זה גט והיא מגורשת, ובאם מן הדין אסור אין זה גט ואינה מגורשת. באופן כזה סבר הרה"ק מלאנז זי"ע להחיר לו להינשא לאחרת, מטעם ספק ספיקא. מאז אחד אולי מותר לגרש אשה בעל כורחה, ואז הגט כשר ומותר לו לכתחילה להתחתן שנית, ואף אם אסור לגרש אשה בעל כורחה, ואין אשתו מגורשת ממנו, בכל זאת יש הרבה פוסקים שאוסרים לגרש אשה בעל כורחה ומתירים ליטא שתי נשים.

אך רבינו השיב לרבו הקדוש שאין עלה זו מתקבלת לו, הן מאל הסברא, שכל תקנת רבינו גרסום מאור הגולה לא היה אלא לכוונתה, ואם מתירים לתת גט כזה, הרי היא אסורה להינשא שנית, שמא אינו גט מחמת התנאי שהתנה. ועוד טעון שיתן שגט כזה, שנסארת קשורה אליו לעולם מחמת התנאי שהתנה, לא נקרא "ספר כריתות" כיוון שלא נכתבה ממנו לחלוטין.

בתשובה שכתב רבינו כמה שנים אחרי כן מזכיר כל הענין מה שפלט אז עם רבו, וממשיך להקשות ולפלפל בנושא מדיון ברירה, עיי"ש באריכות, ומסיים הענין בזה הלשון: שוב מלאתי בתשובות דברי חיים הגאון הקדוש מלאנז זא"ל הגיל ח"ש סי' י"ד שכתב ענה זו, רק כתב שיתנה שהיה לאשר יצטרך מפי עשרה תלמידי חכמים שצדור, וירוח לנו שלא יהיה קשה עליו מדיון שלא יהיה כריתות. והגאון מו"ר יוסף שאול ז"ל אבד"ק מצבוב השיג עליו מדיון ברירה, והוא ז"ל השיב לו באריכות.

חז"ל אמרו (ברכות ה:). כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים וקובר את בניו, מוחלין לו כל עונותיו". בחיבה זו היה גם רבינו. כך יוחנן נשעתו שנפטרו בניו וקיבל ייסוריו באהבה, עד שאמר (ברכות ה:): לין גרמא דעשיירה ביר (פירש"י: זה עש על בן העשירי שמת לו). כך רבינו, שיקל את רוב בניו בילדותם, ובה אחת נפטרה ביום חתונתה, רח"ל, אך קיבל את ייסוריו באהבה.

ובתורה, וקוהה בזה איזה זמן. ובמלות מילה, כשמכבדין אותו להיות מוהל וסנדק, על ידי שמשתה בהכנתו דרבה כדרכו, על ידי זה מתאחר בעשייתו המאה עד אחר חלות היום.

כרז זה עורר בשעתו מחלוקת עלומה, והרה"ק רבי לייבל פנה אל גדולי ישראל שיוכיחו את דקת דרכו. תחילה פנה אל הרה"ק רבי זרוב הכהן מלובלין זי"ע, והוא כתב מכתב גלוי לטובתו ולהלדיק דרכו בקודש. למכתבו האטרפו את החימתם עוד איזה כמה רבנים מתשוי רבני פולין, וביניהם רבינו, שהיה כאמור גיסו של הרה"ק רבי לייבל, שחתימתו המתוססת עממה, למרות שצבארו עת עדיין לא היה בשום רבנות. (יהודה לקדש)

גדול תלמוד שמביא לידי מעשה. על אף ששקד רבינו על דלתי התורה יומם ולילה, מאז זמן לעסוק במורה רבה, והיה הגבאי של מעות ארץ ישראל, והוא מעות שגדבו לטובת כולל אסטרדיק וגליזיה, לתמוך בעניים הלומדים תורה מתוך הדחק בארץ הקודש.

כעבור שנים, בשנת תר"ו, בהיותו כבר אב"ד ק"ק ראוא רוסקא כתב בתשובה לתלמידו המובהק הרה"ק רבי פנחס חיים הרוביץ בעל "פתחא זוטא זי"ע" בענין אם מותר לשנות מעות ממעות ארץ ישראל ללדקה אחרת, והשיב לו תשובה ארוכה בה לידד להחמיר במעות ארץ הקודש שכבר הסכימו בזה הגאונים הקדושים הקודמים ז"ל שלא לשנות ממעות ארץ הקודש, וסמכו עלמם ותיקנו לאשר, שמי שמתנדב ללדקה רבי מאיר בעל הגס יתן לעניי ארץ הקודש, באומנם שהוא מסוגל להושע בכל טובו לכן בני, שמע בקולי ואעליך ויהיה אלוקים עמך והללתי במעשי ידך, ולא תוז ממנהגך לשלוח לארץ הקודש, והיה מעשה הלדקה שלום וברכה והאלמה וכל טוב.

בהמשך דבריו מביא רבינו מעשה נורא שבדידיה הוא עבדולא בעת שהוא היה הגבאי בלובלין: בימים ההם גר בלובלין יהודי עשיר בעל רחיים. פעם אחד נדד: מכל כור שיטחנו אלני אתו חני קאפיק לעניי ארץ הקודש! והנה יום אחד מסר בידי רבינו סכום גדול עבור עניי ארץ הקודש בכך מאתיים וארבעים. (רובל כסף). ברואו סכום הגדול שיהודי זה נדד, שלח אליו לאמר שאם ברצונו הוא, מוכן הוא לשלוח מיד לארץ ישראל את הסכום שנדד, ולצרף מכתב לגבאי הכולל ולבקש מהם לאחא אל הכותל המערבי, שדי בית מקדשו ותפארתו, ולעורר רחמים עליו בכל מדי דבעי.

השיב אותו גביר בעל הרחיים לרבינו: תהילה להשי"ת שבירכני בכל טוב, בעושר וכבוד ובכנות הגונות, ומילא לי את כל משאלות לבי לטובה, וזלת דבר אחת חסר לי, שאין לי בן זכר לירש אותי, אולם גם בזה השלמתי כבר, כי זוגתי אחי עברה כבר את גיל החמישים.

בשמעו את תשובתו כתב רבינו מיד מכתב אל גבאי הכולל שיעוררו רחמים על היהודי הגביר, בצכות המעות שנדד, ושיפקד בן זכר. ואכן עוד באותו שנה נפקד בן זכר למזל טוב. (קונטרס לרוסי חפץ)

כל ימיו היה ענין דקת עניי ארץ ישראל קרוב ללבו, עדות לכך מוצאים לנו במכתב שכתב הרה"ק רבי שמחה יסכר בער הלברשטאם אב"ד לענייט זא"ל לרבינו בענין עלתו לקרוא אסיפת רבנים לדון בנושא: לכבוד אהובי הרב הגאון הגדול, סיני ועוקר הרים פטיש החזק וכו' שקללת היוחסין כבוד קדושת שם תפארתו מורנו הרב דובעריש הכהן נ"י ראפאפארט אבד"ק ראוא זי"ו. בהמשך תשובת מכתב כהנ"ג נ"י מקורם הוא העבר בדבר אשר עוררנו שאניף ידי בדבר אסיפה כוללת, הנה לדבר זה יסלח כהנ"ר כי לא אוכל אנכי לעשות בזה מכמה טעמים אמיתיים ואולם לדעתי נכון הדבר מאד אשר כהנ"ר יטריח את עלמו בזה, ויוליא מהפנקס מהר"ל סופר ממעות ארץ ישראל כל רב אשר הוא קלת מפורסם או בנ"ש"ק וגם בע"ב מפורסמים אשר נכון מאד לעשות אסיפה כוללת. (דברי שמחה)

אם כי בקרב בני משפחת ראפארט היו כאלו שהתקבצו לאור החסידות ודבקו בתלמידי הבעש"ט הק' זי"ע, אך רבינו לא התחבך על בכני החסידות, וגם חותנו לא נמנה על עדת החסידים ובמדה מסוימת אף התנגד להולכים בדרכיה.

בימי חורפו הלך רבינו בעקבות אבותיו, עד שמסבב כל הסיבות הביא לכך שהזדמן פעם מחמת איזה סיבה לעיר לאנז, ונכנס לבקר הרה"ק בעל דברי חיים מלאנז זי"ע. רושם אדיר עשה עליו ביקורו אלל רב הדומה לתלמדן אלוקים, ומאז דבקה נפשו בו והיה אחד מגדולי חסידיו. רבו הקדוש הכניסו לפלטרין של מלך, לטייל וליהנות בגינותיו ופרדסיו והטעימו פרותיה של כרם החסידות.

מרגל בפורמיהו של חסידים שאחא חונן לאדם דעת היינו "בשעת מעשה". בביקורו הראשון בלאנז, זכה רבינו שהחונן לאדם דעת היה בעזרו, ונתן בפיו תשובה הגונה ונכונה להשיב דעתו הטובה של הרה"ק מלאנז זי"ע.

דרכו בקודש של הרה"ק מלאנז זי"ע היה לערוך שולחן כל יום, כדוגמת השולחנות שערכו לדקים אחרים שבצרות וימים טובים וכו'. סעודות אלו נקראו "אנציקלופדון". כשהגיע רבינו לראשונה

כלב רבינו צער תמיד תשוקה עזה לעזור לתלמידים לעינים לעלות על דרך המלך, בדרך העולה בית א-ג, ולהדריכם בדרך לימוד נכונה שיוכלו לעלות ולהגליח בכוחות עצמם. ענין זה בא לביטוי ברור פעמים רבות בהקדמת ספרו הגדול. ואכן, הקדיש את כל כוחו משך כל ימיו להדריץ תורה. מקרוב ומרחוק באו אליו בחורים ואברכים מאוניס ללמד תורה מפיו. עוד בשבתו בעיר לובלין, טרם שהסכים לקבל על שכמו עול רבנות, יאח שמו לתהילה כגאון וחרץ, ורבים וטובים באו אליו לשאוב ממעינותיו. כמו כן באו אליו אברכים תלמידי חכמים שהוא יבחו את ידיעתם בתורה, ולקבל ממנו מכתבי סמיכה והורמנא. רבינו זכה להעמיד תלמידים הגונים בעלי מוניטין בעולם התורה, בין תלמידי רבינו המובהקים שיאח שמש לתפארת ידועים לנו: בן גיסו של רבינו הגה"ק ר' אריה לייב ברודא זי"ע לימים אב"ד לעמבערג, בהיותו בן חמש עשרה נשלח ללובלין ולמד אצל רבינו משך כארבע שנים. הגה"ק ר' פנחס חיים הורביץ זי"ע לימים דומ"ץ הקאסוב ואחרי מלחמת העולם הראשונה בגרוסווארדיין, מפורסם על שם ספריו בית פנחס וספרו פתחא זוטא, שנים רבות שאב ממעיני החכמה בישיבת רבינו בשבתו עדיין בעיר לובלין. בעודו ילד בן תשע שלחו אביו מעיר מולדתו שפעווארסק ללובלין ללמוד תורה מפי רבינו. הילד ברך הכשרונות התייגע והתמסר ללימודיו בהתמדה, ובכך התחבב על רבינו מאד, שהראה לו חביבות יתירה, וטפל בו כאילו היה אחד מבניו.

פעם, בהיותו אצל רבינו, חלה בטיפוט ל"ע, והיה חולה מסוכן. משך כל אותה העת השגיחה עליו הרבנית האדיקה ע"ה בנדדה שינה מעיניה וישיבה תמידית ליד מיטת החולה יומם ולילה. עד שלילה אחת הבחינה כי המצב הורע מאד, וחששה שאח על סף שערי מות, רח"ל. הלכה לבעלה הק' וביקשה ממנו שיעורר רחמים עליו. מיד הלך רבינו לחדר בו שכב תלמידו החולה, התיישב ליד המיטה, וכך ישב ושמר ליד מיטתו והתפלל להחלמתו משך כל הלילה. בזקוק הבחינו כי הבריאה במקלת, וכך חזר לאט לאיתנו והיה לו רפואה שלימה. לימים, כשעבר רבינו לשינאווא, עבר עמו תלמידו החביב לשם, וכשהתקרב רבינו לחסידות והחל לנטוע להסוואפ כלל הרה"ק מאלני זי"ע, האטרף עמו תלמידו ודבקה נפשו גם היא בהרה"ק מאלני זי"ע (פרי הארץ)

עוד ידועים לנו מבין תלמידיו: הגה"ק ר' שמחה הברמן מראווא זי"ע, שלמד שנים אצל רבינו ונסמך ממנו להוראה, אולם לא ראה לנגות מכתרה של תורה והתפרנס כסוחר. היה תלמיד חכם גדול, כפי שהעיד הגה"ק ר' יהושע פנחס בזומבאך אב"ד אושפלין זי"ע שראה קונטרס שכתב לבאר החשבונות בסוגיות הש"ס, ואמר שאילו הדפיסם היה מאיר עיני העולם. היה ממקורבי רבינו, ואף עזר לו לסדר ספרו דרך המלך, ורבינו מזכירו בספרו בתואר: הקשה לי חכם אחד.

הגה"ק ר' מרדכי אדיה הברמן אב"ד גוליוגר זי"ע בנו של הר"ר שמחה הנזכר. כאביו גם הוא למד אצל רבינו ונסמך ממנו להוראה.

הגה"ק ר' יעקב טעפיק דומ"ץ ראווא רוסקא זי"ע הנקרא ר' יעקב לזענסקער, כי בא מלזענסק לכהן דומ"ץ בראווא. בבחירתו למד אצל רבינו, היה בעל כושר הסברה ודרשן מעולה ובני קהילתו שמו בלמא את דבריו בדרשותיו ושיעוריו שמשם.

הגה"ק ר' ישראל שווערד דומ"ץ ראווא זי"ע. מגיל הבר מזה למד אצל רבינו. בשנת תרע"א נתמנה על ידי הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע כדומ"ץ בראווא. נמנה על גדולי וחשובי חסידי בעלזא ואדמו"רי בעלזא סמוך על פסקיו.

מקרוב ומרחוק נהרו אליו בחורים ואברכים מאוניס כדי שיבחנו, ורבים מרבני ופוסקי הדור שלאחריו נסמכו להוראה על ידו. רבינו השתעשע עם תלמידי חכמים האעירים שאלו לפניו, אך קיבלם בכבוד ראש. בעינו היה ענין בחינת האברכים חוב קדש ומשימה כבדה.

דרכו של רבינו היה לערוך שלחנו בשבת קודש עם תלמידיו וכל הגוויס אליו כדוגמת עריכת טיש אצל האדמו"רים, וכן נהגו להעמיד יין על שלחנו. אולם תלמידים שאלו לפניו לקבל ממנו וכדאי לטוט מה שנתב על אודותיו הורמנא לא הגיחו להעמיד יין, מחשש שיהא נחשב כשוחח חי"ו!

הרה"ק רבי אהרן הלברשטאט אב"ד ביאלא – בילין זי"ע נכדו של הרה"ק רבי דוד מקשאטוב זי"ע היה ילד שעשועים של אביו וקיטו הרה"ק מאלני זי"ע, שנהג לבחון בדינים והלכות, ואמר פעם לבנו הרה"ק רבי דוד: "מוצטח אני בנכדך זה שעתיד להיות מורה הוראה ב"שאל". נסמך להוראה מזקיטו הרה"ק רבי דוד, ובגיל שבע עשרה מהגה"ק רבי יצחק אהרן אטינגא מלעמבערג זי"ע בשנת תרמ"ח, בהיותו בן עשרים ושלש, נסע לראווא להבחין אצל רבינו וקיבל סמיכה גם ממנו. כעבור שנה נתמנה לאב"ד ביאלא הסמוכה לבילין.

כ"ר יוחנן שקיבל עשר בניס, עד שגשאר לו רק בן אחד, כך רבינו, נשאר לו רק בן אחד להתנחם בו, ה"ה בנו הגה"ק ר' שמואל זי"ע

כשגדל בנו והתחילו לדבר בו נכבדות, פנה רבינו אל רבו הרה"ק מאלני זי"ע, ושאל אודות שידוך ששם החתן דומה לשם המחזון המדובר, אם כריך למנוע להשתדך עמו. השיב לו רבו הק': שלעולם אם יש לאחד מהם שתי שמות אין להקפיד, אך בנידון דידן, שבנו זה הוא לו "בן געגועים", ימנע מזה. שמחתו היתה גדולה עת באו בנו בקשרי שידוכים עם מחזנתו הגה"ק ר' יוסף אב"ד אב"ד ר' טארניטופל בעל מנחת חינוך זי"ע

שנים רבות ישב רבינו בלובלין והרביץ תורה, תלמידים רבים באו אליו מקרוב ומרחוק ושמו בלמא ממעינות תורתו. קהילות רבות ונכבדות פנו אליו והציעו לו לבוא לכהן אצלם ברבנות, אך רבינו סירב בתוקף לקבל משרת רבנות, בסופו של דבר, בהיותו חסיד נאמן של הרה"ק מאלני זי"ע, תקפה עליו פקודת רבו, שפקד עליו לקבל על שכמו עול רבנות, ואף הציע לו את כס הרבנות בעיר שינאווא, במקום בנו הרה"ק רבי יחזקאל שרגא בעל דברי יחזקאל זי"ע, שעבר משם להונגריה וכיהן ברבנות בעיר סטראפקוב. רבינו ביטל דעתו ורצונו לפני רצון מורו ורבו, וקיבל את ההצעה. בשנת תרל"ב בערך התקבל ברוב פאר והדר כאב"ד שינאווא. כשצע שנים הגהיג רבינו את קהילת שינאווע ביד רמה, ושמו התפרסם בעולם כאחד הפוסקים המובהקים.

בשנת תרל"ט, נענה רבינו להצעת קהילת ראווא רוסקא, ועזב את שינאווא על מנת לקבל את הרבנות בעירם. משך עשרים ושבוע שנים הגהיג רבינו את עדתו בראווא, ומולדתו פרוסה בכל תפוזות ישראל. שמו התפרסם בעולם כאחד מגדולי הפוסקים ומנהיגי הדור.

קהילת ראווא רוסקא סמוכה היתה לבעלזא, ובזאת רבינו להשתקע שם התקרב להרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע, ויחסי אהבה והערכה שרבו בנייהם. רבינו הפנה אל הרה"ק מבעלזא זי"ע שאלות בהלכה, התייעץ עמו בכל עניניו, עניני הכלל ועניני הפרט, ואף שלח אליו "הזכרות" עם פדיון נפש. האהבה והאהדה שרחש הרה"ק מבעלזא לרבינו ניכרת מבין השיטים במכתבים שגבר לו, בהם מננה בתוארים כגון "אהובי הרב הגאון המובהק, חריף ובקי, סיני ועוקר הרים, נר ישראל עמוד הימיני פטיש החזק" או "אהובי הרב הגאון הגדול, החריף ובקי, פאר הדור תפארת הזמן". חול"ק במכתב ששיגר אליו בריש שנת תרמ"ז לברכו בזכרת השנים: נעזי. ערב חג הסוכות תרס"ז לפ"ק. בעלזא, החיים והשלום וכל טוב לכבוד אהובי ה"ה הרב הגאון הגדול, סיני ועוקר הרים, החריף ובקי בחדרי תורה, עה"י פה"ז [עמוד הימיני פטיש החזק], כש"ת מ' זוב בעריש הכהן נ"י ויזרה. אחדש"ה. הפתקה שלו קבלתי לנכון. ויתברך בשנה טובה ומבורכה, לו ולבנו ולכלדי שיחי וכל הנלוים אליו, ויעבוד השי" מתוך נחת. דברי ילדו אוהבו דוש"ת ב"הבה, הק' יהושע מבעלזא.

כמים פנים אל פנים, הרה"ק מבעלזא זי"ע העריך והעריך את רבינו מאד, ופנה אליו תמיד בעסקו בעניני הזמן, בעיקר בעניני ניהול הבכרה הקדושה "מחזיקי הדת", וכן בעניניו הפרטיים. בחודש שבט שנת תרנ"ד נסע הרה"ק מבעלזא זי"ע לדרוש ברופאים ולעבור ניתוח בעיר הבירה וויען. קודם עברו את הניתוח כתב לוואה, ואיזה שישגרו ויתתמו אותה, ושימסרו זאת לילי רבינו. (פטירת רבינו הקדוש מבעלזא)

הניתוח עבר בשלום, אולם הרה"ק מבעלזא נחלש מאוד. כעבור כמה ימים הפליר מאד באנשי ביתו ומלוויי להשיבו חזרה לבעלזא. כשהבחינו שבנפשו הוא לעזוב את וויען בהקדם האפשרי, סדרו עבורו מטה בקרון רכבת ובלוי רופא יארו לדרכס חזרה לבעלזא. בעודם בדרך, ביום ג' פרשת משפטים כ"ג בשבט, נלחו ארזאליס את המלוקים ונשבה ארון הקודש, הרה"ק מבעלזא עלה בסערה השמימה. בכאב גדול קיבלה יהדות ההרדית את הבשורה שאיבדה מנהיג לוחם מלחמת ה' בגבורה, והספידוהו מרה בכל תפוזות ישראל.

באוואה שכתב הרה"ק מבעלזא זי"ע למסור ביד רבינו היו אורחות מדויקות מה לעשות ואיך לחלק את כל עזבוניתו. רק דבר אחד לא כתב, מי מבין בניו ימלא מקומו ברבנות בעלזא. בתחילה חשב רבינו שלכן פקד הרה"ק שימסרו אליו את האוואה, כי היה ברצונו של אותו לדיק שבדבר זה יהיה הוא המכריע, ולכן שאר הענין סתום. בדעתו היה להמליץ על בנו בטרור, ה"ה רבי שמואל רוקח אב"ד סקאלא ז"ל, אולם כידוע שלמעשה נבחר כממלא מקום אביו, אחיו הרה"ק השני כ"ק רבי יצחק דוב זי"ע.

בשנת תרנ"ב הדפיס רבינו בלעמבערג את ספרו הראשון, ספר דרך המלך על הרמב"ם חלק א'

י שבת תרס"ו [ד]

רבי דוב בעריש ב"ר שמואל הכהן זי"ע אב"ד ראוא בעל דרך המלך

רבינו הגה"ק רבי דוב בעריש הכהן ראפאפארט אב"ד ראוא בעל דרך המלך זי"ע נולד בערך בשנת תקפ"ד בעיר לעמבערג לאביו הגה"ק ר' שמואל כהן כ"ץ ראפאפארט מלובוב זי"ע נצר למשפחת רפאפורט המפורסמת, מיוחסי הכהונה, נין ונכד בן אחר בן להגאון הקדוש המפורסם רבינו חיים כהן זצ"ל אב"ד לבוב ולמעלה בקודש. רבינו תלה חשיבות רבה למקור מחצבתו הטהורה וליחוסו הרם, וביותר היה חשוב בעיניו מה שמקובל מפי צדיקי וגאוני ארץ כי משפחת רפאפורט נכדי הגה"ק רבי חיים כהן אב"ד לבוב, בנו של הגה"ק רבי שמחה אב"ד לובלין ולמעלה בקודש, הנם מיוחסי כהונה, ולאמו הצדיקת מרת אסתר זעלדא ע"ה

לעמבערג, הרה"ק רבי יהושע מצעלזא זי"ע הגה"ק רבי שמעון סופר אב"ד קראקא זי"ע הגה"ק רבי הלל ליכטנשטיין אב"ד קאלומייא זי"ע הגה"ק רבי אליהו הורשביץ אב"ד דרוהוביטש זי"ע ובנו הגה"ק ר' אריה לייב אב"ד היטוב זי"ע, וגם רבינו זא על החתום עמהם.

בשנת תרמ"ב פנו ראשי ומנהיגי החברה הקדושה "מחזיקי הדת" לרבינו הדור ופרסמו בעיתונם כמה שאלות גלויות, ובקשו מכל הרבנים יושבי על מדין שיחוו דעתם באופן גלוי ובכרו ולפסוק פסקי דין למת בעניינים הגחולים שעמדו על הפרק בצורתם הזמנים הקשים.

רבינו יאך אז בהתלהבות עם השאלות חדות וברורות ובגבורה עמומה עמד כקיר ברזל שאין לוותר כמלוא ניהם, וחזר והדפיס את השאלות שנית בספרו "דרך המלך" על הרמז"ם, ונימוקו: "לאשר יסוד מוסד ואבן פנת יקרת דת קדשני ואמונת השי"ת, כי זאת התורה אשר היא לפנינו, עם פרטי קדוהיה, גם כל דברי חז"ל הקדושים בתקנותיהם וגדריהם אשר גדרו לנו, היא נחמית ולא ישתנה אף קוץ אחד מכל דבריהם לפי העת, וכל שאינו מאמין בדבריהם ז"ל ובנחמית התורה, הוא מין ואפיקורס ונעו מעגלותיו מדרכי יסודי התורה.

לעת זקנתו נחלש רבינו עיניו כהו, אך לא נס לחו, ותמיד התגבר כארי לגדור גדר או לפעול לטובת הרבים. בשנת תר"ם מתגלגל רבינו בהסכמתו לספר שו"ת פלפול להגה"ק ר' ישראל יוסף גלאטק זי"ע: וכבר היה למראה עיני קונטרס אחד, ואף על פי שלא יכולתי לשום עיני בו מחמת חולשת גופי ואזר עיני לעת זקנתי, אך נהירנא זה כמה פעמים שהיה לו פתחון פה אצלי ונשא ונתן לפני בהלכה, וראיתי שידיו רב לו בפלפול ובסבבא בש"ס ובפוסקים, וחזקה על תכר.

אשכבתא דרבי איתא בגמרא (ברכות כה). שבאו תלמידי רבי יוחנן בן זכאי לבקרו בעת חוליו, בגמר דיבורו אליהם, ברכם והדריכם בדרכי עבודת ה' ויאלתו. בשעת פטירתו אמר להם, פנו כלים מפני הטומאה, והכינו כסא לחזקיהו מלך יהודה שזא, ופירש רש"י: הכינו כסא לחזקיהו – שזא אלו לכוותו.

ענין דומה היה בעת פטירת רבינו. בימיו האחרונים היה חלש מאד, עד שכמעט אפס כח דיבורו מרוב חולשתו. הוא קרא ליוצאי חלציו והזכירם לשמור מקור מחצבתם הטהורה ולזכור סדר ייחוס הרמה. בליב שבת קודש פרשת זא התאספו בני ביתו סביב מישת חוליו, פתאום השחיק כל העומדים סביבו שלא יבבלו אותו כי בראונו לשמוע את הקידוש מפי מורו ורבו הרה"ק מלאנז זי"ע!! הגה"ק ר' יאחז מאיר אב"ד פראג זי"ע היה מתאר אותו מעמד בהתרגשות, וסיפר שחיל ורעדה אחזה לכל העומדים ליד רבינו בעת שאמר דברים נוראים אלו והבחינו בו שכלל לא בעלמא הדיו הוא!

כעבור יומיים התעורר שוב ובקש שיעזרו אותו לרדת מהמטה כי בראונו לקבל פני מורו ורבו הרה"ק מלאנז זי"ע. לא עזרו כל הפרת בני ביתו, ובשאלת כוחותיו התאמץ וירד מהמטה ועזרו לו ללמוד כמה לעדים, אז הכריז בשמחה: ברוך הבא לאנצער רב! אחרי שקיבל פני רבו חזר למיטתו, נטל ידיו הטהורים והתחיל להתפלל תפלת ערבית. כשהגיע לקריאת שמע, קרא בקול רם את הפסוק שמע ישראל ואלה נשמות הטהורה בקדושה ובטהרה. אור ליום ב' פרשת בשלה, יוד' בשבת תרס"ו.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

גם הרה"ק רבי ישעיה מטשעוויב זי"ע הי"ד זא לקבל הרמנא מלת רבינו, ורבינו השתעשע עמו ארוכות, ונתן לו סמיכה להוראה ולרבנות.

בין הרבנים יושבי על מדין שנסמכו להוראה על ידי רבינו, בנוסף על הנזכרים למעלה, ידועים, הגה"ק ר' אריה יהודה לייב הוכבערג דומ"ץ טופרוב וסקאל זי"ע הרה"ק ר' אלטר שלום דוד קארבערג אב"ד קאמארנא זי"ע, הגה"ק ר' דוד פרענקל אב"ד נפלקוביץ בוקווינה זי"ע הרה"ק ר' יאחז הרוויץ אב"ד בארטוב זי"ע, הרה"ק ר' מנחם מענדל הגר אב"ד העליט אב"ד ניישטאט וטוטוביץ זי"ע, הרה"ק ר' פנחס הרוויץ אב"ד ברודקין זי"ע, הגה"ק ר' קלונימוס קלמן קוקרמן אב"ד יעלוב זי"ע, הגה"ק ר' שלום ריינמאן אב"ד נארו זי"ע ובן אחות רבינו הגה"ק ר' שמואל נענומן אב"ד ליביטשוב ופודקאמין זי"ע

גם מוחז לגבולות גליציה זאי אלו, כגון הגה"ק ר' פישל מאץ ז"ל שכיהן ברבנות בעיירות ארניטש, טעפליק ואב"ד אומא זי"ע והגי תרי אנתרא דהבא, האחים הקדושים הגה"ק רבי משה בן עמרם גרינוולד אב"ד חוסט בעל ערוגת הבוסם זי"ע ואחיו הגה"ק רבי אליעזר דוד אב"ד סאטמאר בעל קין לדוד זי"ע שני האחים הקדושים זאו ביחד לרבינו בבקשה שיבנו אותם. רבינו ניאות להם בתנאי שערעוגת הבוסם יבחו גם הוא את נכדו רבי יוסף חיים. כמוכן שהסכים למלאות בקשתו, ובחו את נכדו וכתב לו הרמנא.

רבינו עמד בקשרי ידידות עם רוב הרבנים הגאוניס מאורי גליציה ומוחז לגבולותיה. הוא החליף עמם שאלות ותשובות בהלכה, והשתעשעו בפלפול דאורייתא, והעניק הסכמות לרבים מהם כשהוא יאור ספריהם.

יחסי ידידות והערצה שרבו בין רבינו והגה"ק ר' זבי היש אורנשטיין אב"ד לעמבערג בעל שו"ת ברכת ר"ה זי"ע עדות לכך מוצאים לנו בתשובה שהשיב לרבינו בשנת תרל"ד אב"ד ריישא. וכמו כן שרר ידידות עזה בין רבינו והגה"ק ר' יהושע פנחס בומבד אב"ד ארשטיין בעל אהל יהושע זי"ע. ידידות קרובה היה לרבינו עם הגה"ק ר' יהושע העבנשטיי אב"ד טאקלוב זי"ע. בעת שהוציא רבינו לאור חלק ראשון של ספרו "דרך המלך" בשנת תרנ"ב, שלח את ספרו לרבים מידידיו.

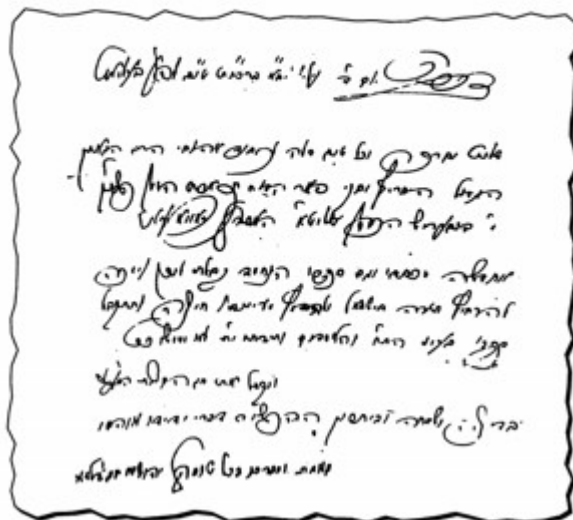
אש הקנאות, קינאת ה' בצאות, בערה בקרבו, וללהבה יאלה בעת שאזר עוז ויאל ללחום מלחמת ה' במחבלי כרם ישראל. זמן קשה ליהדות החרדית בכלל ובחבל גליציה בפרט היה תקופתו של רבינו, המשכילים הרימו ראשיהם וניסו בתחבולות שונות להשחלת על יהדות החרדית הגאמנה. הם הקימו חברה בשם "שומר ישראל" והתייצבו לפני הממשלה כאילו הם שליחים וזאי טוחם של יהדות גליציה ושאר ארצות הממלכה האוסטרי – הונגרי. גדולי הדור, ובראשם הרה"ק רבי יהושע מצעלזא זי"ע והגה"ק רבי שמעון סופר אב"ד קראקא זי"ע קראו אסיפות רבנים וטכסו עמות איד לעמוד מנגד ולהציל קהילות ישראל ועולם היהדות הגאמנה ממומתם.

בשנת תרל"ח הלחיחו הרבנים הנזכרים להקים חברה בשם "מחזיקי הדת", אליה האטרפו יותר ממאתים קהילות, ובמסגרתה יאלו ללחום נגד המשכילים באופן חוקי ומסודר, בבחינת מאויבי התכמני.

כבר בראשית דרכה האטרף רבינו לפעולתם הברורות, ובכרוזי "קול קורא" שיאלו הרבנים באותן הימים בשם החברה הקדושה מוצאים לנו חתימת רבינו מתנוסס לתפארת. בשנת תרמ"ב, אחרי שקיבלה החברה אישור ותוקף מאת הממשלה בזויעו, התקיימה בלעמבערג אסיפת רבנים המפורסמת, שהיתה כעין אסיפת היסוד של חברת "מחזיקי הדת". במהלך האסיפה הוקנו תקנות לחוק חומות הדת ולגדור גדרים לפני המתחדשים למיניהם. שחים עשרה רבנים ממנהיגי הדור זאו על החתום לקיים וליתן תוקף לתקנות, ביניהם הגה"ק ר' זבי הערש אורנשטיין אב"ד

מכתב קודש

מהגה"ק רבן של ישראל מרן מהרי"ם מפעלזא זצוק"ה
מה שכתב לרבינו המחבר זי"ע

כבר בראשית דרכה האטרף רבינו לפעולתם הברורות, ובכרוזי "קול קורא" שיאלו הרבנים באותן הימים בשם החברה הקדושה מוצאים לנו חתימת רבינו מתנוסס לתפארת. בשנת תרמ"ב, אחרי שקיבלה החברה אישור ותוקף מאת הממשלה בזויעו, התקיימה בלעמבערג אסיפת רבנים המפורסמת, שהיתה כעין אסיפת היסוד של חברת "מחזיקי הדת". במהלך האסיפה הוקנו תקנות לחוק חומות הדת ולגדור גדרים לפני המתחדשים למיניהם. שחים עשרה רבנים ממנהיגי הדור זאו על החתום לקיים וליתן תוקף לתקנות, ביניהם הגה"ק ר' זבי הערש אורנשטיין אב"ד

י שבת תקע"ג

רבי שלמה ב"ר אברהם זי"ע המגיד מסקאהל

רבינו הרה"ק רבי שלמה פלאם לוצקער בעל דברת שלמה זי"ע"א המגיד מסקאהל, נולד לאביו הרה"ק רבי אברהם פלאם זי"ע"א

רבינו שימש כרב ואב"ד בעיר לואק שעל שמה הוא נקרא ולאחר מכן שימש כרב בעיר קוריץ ובסוף ימיו עבר לעיר סקאהל ששם שימש כרב וכמגיד מיושרים.

רבינו נסתלק ועלה למרומים ביום י' שבט תקע"ג. ומנו"כ צבית החיים בעיר סקאהל אוקראינה. נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' דוב בעריש פלאם הנקרא הסגי נהור מאלעסק זי"ע המפורסם במופתיו. זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו היה איש קדוש מאוד גאון עלום הנגלה ובנסתרי, רוב תורתו שאב מרבו המובהק הרה"ק המגיד הגדול הרבי ר' צער ממעזריטש זי"ע"א. בצעירותו הסתיר מעשיו מזני אדם מאוד, וביטל וחילק המאכלים ליושבי שולחנו של רבו הק'.

סיפר הרה"ק רבי מרדכי מנעשני זי"ע"א, שפעם הגיע בעש"ק הרה"ק ר' יעקב יצחק הרוויץ החוזה מלובלין זי"ע בימי חורפו קודם שנתפרסם, לרבו הרה"ק הר"צ ממעזריטש זי"ע"א, ורבינו ששימש כמשרת ערך את הי"צ חלות על השו"ט, הרה"ק מלובלין בעניו ידע שלא יהיה לו מה לאכול בסעודת מלוה מלכה, ע"כ המחין עד שיאלו כולם, ולקח לו פרוסה מן הי"צ חלות עבור סעודת מלוה מלכה. כשצא המגיד הגדול להסולחן שאל מהו החלה הפרוסה כאן, נענה רבינו ואמר אין זה כי אם מעשה ידיו של האיש מפולין (כך כינוי את החוזה מלובלין), שאל המגיד אחריו, ונתבהל החוזה מאוד, וסיפר לרבו עובדא היכא הוה שידע שלא יהיה לו על מלוה מלכה. הגיח המגיד את ידיו הק' על כתפי תלמידו החוזה וזכרו יהא רעוא שחסעד מלוה מלכה מתוך הרחבה.(קונטרס אחרון)

וכשהגעו לפרקו נשא לבת הגה"ק ר' יצחק אייזיק הכהן זי"ע. אחר פטירת המגיד ממעזריטש זי"ע"א ביי"ט כסלו תקל"ג, נתגלה גודל קדושתו של רבינו, ושמעו הלך בכל המדינות כאיש מופת, וגדולי ישראל היו תלמידיו ובתוכם הרה"ק ר' שלום רוקח בעל שר שלום ראש שושלת בעלזא זי"ע והרה"ק ר' משה לייב ערליך מסאסוב זי"ע.

בשנת תקל"ז הקים רבינו בית הדפוס יחד עם חתנו הרה"ק ר' יצחק אייזיק זי"ע שהם הי' המדפיסים הראשונים של ספרי החסידות וכתבי האריז"ל גם ליקט רבינו את תורתו של רבו המגיד הגדול זי"ע וערכם לספר והוציאם לאור בשם "מגיד דבריו ליעקב", רבינו בעלמו קרא את ספרו בשם דבר"ת שלמה, כי דבר"ת ר"ת תלמיד רבינו ד"ב צ"ע.

וכתוב רבינו בהקדמה: פ"א שאל אותי אדמו"ר למה אין אני כותב מה שאני שומע? והשבתי מפני עומק המושג, גם אמרתי כי ראיתי כותבי כתבים מקלרים מאל מכוונת אדמו"ר, ולפעמים אינם מזינים וכותבים לפי הבנתם. ואמר לי: אעפ"כ איך שיהי נכתב הכל טוב למען היות למזכרת לעבודת הבו"ה.

שנעשה בו ונעשה גם היום להם ניסים, וז"ש בניסן נגאלו, ונתקשר בזה הזמן בחינת הגאולה, ולכן אז הם עתידין ליגאל, ר"ל שהם מוכנים ועתידין לגאולה כשיכינו לבבם כנ"ל יותר משאר הימים. (דברת שלמה)

ואם מזבח אבנים תעשה לי: דמו בבנין אבנים שבונים להנצל מזרם וממטר. כן ע"י תורה ומצות בונה אדם לעצמו בית להנצל מזרם וממטר כי ימטר על רשעים פחים, וז"ש ואם מזבח אבנים תעשה לי ע"י תורתך ותפלתך. הזהר: לא תבנה אתהן גזית: שלא יהי' מעשיך כזויות מחוטבות ומצוירות למען יהנו בני אדם או שאר פניות, כי ע"ז פן חרבך הנפת עליה ותחללה, וגם, לא תעלה במעלות על מזבחך, שלא יהי' לך גדלות ורוממות ע"י מעשיך (לב שמח)

כתוב רבינו: הגאולה העתידה שתהא גאולה עולמית, תהא גאולה בדרך הטבע, כי הניסים הם לפי דוחק הזמן, ולכן הם נמשלים חלילה, כי סמוך לגאולה ואחר הגאולה אין צורך בניסים ובקמות. (דברת שלמה אסתר)

כתוב רבינו: שמעתי ממורי זללה"ה בשם הבעל שם טוב זי"ע: כראשי הדור הם בשמחה, הוא מעורר שמחה לכל העולם.

מתורתו של רבינו זי"ע

ותיראן המילדות את האלקים ותחיין את הילדים (שמות א') לכאורה לא מובן איזה מעשה רב עשו המילדות בכך שלא רצחו נפשות ילדי ישראל, והרי אף בן נח כבר היה מצווה על איסור שפיכת דמים? מבאר רבינו: כי פרעה מינה אותן את יוכבד ומרים לשררות, שהיהו רק הן ממונות בדבר המלכות על היולדות, והיתה הברירה בידן למאן ולא לקבל המינוי על עצמן, אלא שהיו חוששות פן יקבל המינוי מישוהו אחר, רברוכי שיכנוע למרות פרעה ויעשה רצונו לשפוך דם ילדי ישראל, לכן הסתכנו מרצון וקבלו המינוי על עצמן, מתוך החלטה להפר זממו של רשע, ולכן ציינה התורה את מסירתן לשבח. והסיף רבינו לבאר בעקבות חידושו זה גם הפסוק: וייטב אלקים למילדות וירב העם ויעצמו מאד. הדברים תמוהים: וכי מה ענין זה לזה? וכי בגלל שהיטב ה' למילדות, לכן התרבה העם והתעצם? אלא הסביר רבינו: הדביקות בה' וביראתו וקיום מצותיו מכונים בשם כולל, טוב, והכוונה בפסוק: וייטב אלקים, היא, שהקב"ה השפיע להם גדול הרגשת התענוג שביראתו וקיום רצונו, ולכן נתעוררה בהם התשוקה להסתכן ולקבל על עצמם המינוי, כאמור, כדי להציל ילדי ישראל, וממילא היוו גורם ישיר שהעם ירבה ויתעצם. (מעיינות הנצח)

ידוע מה שאמר האריז"ל כי כשנעשה נס באיזה יום, אז מתקשר בחינת הנס ההוא באותו זמן, ובכל שנה באותו הזמן מתנוצץ הנס ההוא, וכן באיזה דבר ובאיזה אדם שנעשה נס בו ועל ידו, כמ"ש חז"ל נשלח לנחום איש זו שמו למד בניסים הוא, ר"ל שנתקשרו בו בחינת הניסים, וכן בהזמן כנ"ל ולכן כישראל מכינים עצמם ומעוררים לבבם בזמן הזה לאביהם שבשמים, אזי נפתח כל מקור הנס

יא שבט תרל"ט

רבי נתן דוד דייטש ב"ר יוסף יואל זי"ע בעל נפש דוד מקרעטשניף

רבינו הרה"ק רבי נתן דוד דייטש מקרעטשניף בעל נפש דוד זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' יוסף יואל יוסף יואל אב"ד מאניסטרשיץ ואח"כ אב"ד חאדרוב בעל יד יוסף זי"ע

רבינו היה גאון מופלג בנגלה ובנסתר, ומתמיד גדול ודרכן מפוראך ולדיק מפורסם, ואף כי היה איש חוליו וידוע מכאובות, עם כל זה הקדיש כל ימיו לתורה וגם לרבות הלילות, ושת נפשו כעפר לכל, עניו וספל רוח אשר אין דומה לו.

תפלתו ועבודתו היה במסירות נפש ממש, החמיר על עצמו בגדרים וסייגים פרטיהם ודקדוקיהם,

בכח תורתו ותפלתו היה פועל ישועות גדולות ונוראית, ומספרים ממנו ענינים נוראים ונפלאים אשר עין בעין ראו את רוח קדשו, וכאשר גזר אומר כן היה ונתקיים בו ותגור אומר ויקם לך לדיק גזר והקב"ה מקיים.

היה אב"ד קרעטשניף והגליל, ומה נהדר בקודש היה, בהתאסף ראשי עם לשמוע מלחא לדיחא מדרשא, עומד ודורש כמפי הגבורה, ונפקין מפיו זקוקין דנורא כל השומע קולו תלינה אזניו, ומראהו כמלאך חלקים נורא, עיניו האירו כלפידי אש וברקים, ודרכו דברים נעימים ומתוקים, יקרים מפנינים, ערבים לשומיעהם מנופת אופים, ודברים היוצאים מלבו הטהור ירדו חדרי בטן, שגם אבנים שחקו מים לקול מוסריו.

הסתופף בכל לדיקי רוזין ועשארטקוב.

חיבור ספר נפש דוד על התורה, התכתב בהלכה עם רבים מגדולי דורו, עם הגה"ק מהרש"ק מבראד זי"ע והגה"ק ר' יואל אונגר מפאקש בעל ריב"א זי"ע הרה"ק ר' אשר אנשיל יונגרייז מטשענגער בעל מנוחת אשר זי"ע. ותשובות אליו, מופיעות בשו"ת שאל ומשיב, שו"ת בית שלמה, ועוד

בהגיע לפתק נשא להרבנית הצדיקת מרת שיינדיל לזה ע"ה בת הגה"ק ר' יחזק אייזק מסטריא זי"ע בן הגה"ק ר' ישראל מהאלשיץ זי"ע ולמעלה בקודש מגזע הגה"ק רבינו העשיל מקראקא בעל חנוכת התורה זי"ע ומגזע הגה"ק רבינו דוד ב"ר שמואל הלוי אב"ד לבוב בעל הט"ז זי"ע ומהגה"ק רבינו שבת ב"ר מאיר הכהן בעל הש"ך זי"ע

נסתלק לגנזי מרומים י"א שבט בקרעטשניף בשנת תרל"ט, ושם מנוחתו כבוד

נשאר אחרינו בניו הקדושים ה"ה הגה"ק ר' יחזק אייזק מטבריה זי"ע והגה"ק ר' משה מסיגעט זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

ישמעאל, שאזלינן בתר מחשבה וממילא נבראו ישראל תחלה ולא היה לים שום טענה נגדם ולכן וינוס.

והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו, ודרשו חז"ל זהו השחזת סכין בערב שבת. (הובא בב"ח בטא"ח סימן ר"ס) והרמז כך דאיש ישראל הרוצה לעשות איזה עבודה צריך תחלה לקשר המחשבה להעבודה שיאמר במחשבתו שברצונו לעשות עבודה זו, וידוע שבמחשבה אין כח הרע לינק, ממילא זה מסייע שהעבודה היא בקדושה ובטהרה, ולכן קודם ברכת המזון אנו מוסיפים ואומרים: נברך אלקינו, כי באכילה יש יניקה מכחות הרע והם רוצים להתחבר גם כן בהמ"ז, ולכן מוסיפים ואומרים נברך, ועל ידי זה יתפרדו פועלי און מהקדושה, וממלא כשאדם רוצה לעשות עבודה להש"ת צריך תחלה לקשר המחשבה, ובזה ינצל מכל הדברים רעים, וזהו והכינו את אשר יביאו, מה רוצה להביא לעשות איזה ענין קדושה צריך הכנה במחשבה ובזה משחזי הסכין נגד כל הכחות רעים לבטל אותם על ידי התקשירתו במחשבה. (נפש דוד)

מתורתו של רבינו זי"ע

מה תצחק אלי דבר בני ישראל ויסעו: יש לומר, כי ידוע דתפלת רבים נענה כל השנה כולה, ותפלת יחיד אינו נענה כי אם בעש"ת. וזהו: מה תצחק אלי, אתה יחיד ויחיד אינו נענה תמיד, דבר אל בני ישראל, והם רבים ויסעו.

איתה במדרש פליאה: הים ראה וינוס, מה ראה ברייתא דרבי ישמעאל ראה, והוא תמוה? ויש לומר: דאיתה במד"ר דהים לא רצה לקרוע לפני משה וישראל ואמר אני גדול מכם שאני נבראתי בשלישי והאדם נברא בששי. אולם זה תינח אי לא אזלינן בתר המחשבה אבל אי אזלינן בתר המחשבה אין זה טענה, משום דאיתה (במד"ר בראשית פ"א) דישראל היו במחשבה לבראם קודם שנברא העולם. (וכ"כ הר"ן בנדרים ל"ט ב' ד"ה שבעה) והנה איתה (מסכת שבת דף ס"ד א') תנא דבי ר' ישמעאל מפני מה הוצרכו ישראל שבאותו הדור, ר"ל דוד המלך כפרה, והיינו להביא קרבן לא הא חטאו במעשה זנות? ומשני: מפני שזנו עיניהם מן הערוה, ומכח זה הרהרו במחשבתם בעבירה. נמצא מוכח מזה דלדעת ר"ש אזלינן בתר המחשבה. וזה שאמר: כיון שראה הים ברייתא דר'

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יא שבט תרע"ט

רבי יהודה צבי הכהן ב"ר אורי זי"ע מסאמבור

הרה"ק רבי יהודה צבי הכהן יאלעס מסאמבור גליציה זי"ע אחי של הרה"ק ר' שלום הכהן יאלעס מסטריא וסאמבור זי"ע הרה"ק ר' נחום הכהן יאלעס מחירוב זי"ע. נולד לאביו הרה"ק ר' אורי הכהן יאלעס ראש שושלת סאמבור בעל אמרות טהורות זי"ע בן הגה"ק ר' אפרים צבי הכהן יאלעס מלבוב זי"ע, ולאמו הרבנית הצדקות מרת שרב יענטא ע"ה בת הגה"ק ר' שמעון טנא דומ"ץ ומגיד מישרים בעיר קאמארנא אוקראינה זי"ע מגזע הגה"ק רבינו ר' דוד אב"ד לבוב בעל טורי זהב זי"ע ומגזע הגה"ק רבינו ר' יואל סירקש אב"ד אב"ד קראקא בעל הב"ח זי"ע

בית החיים בעיר סאמבור

רבינו היה קדוש ישראל חו"פ בול"ק תלמיד מאביו הק'.

בשנת תר"ע בשנת פרשת שקלים א' דראש חודש אדר ב' תוך כדי אמירת כתר נסתלק אביו הק' מפני כל קהל ועדה, ורבינו ואחיו הק' לא ראה ליטול עליהם את הנהגת החסידות, עם כל זה היה רבינו כמנהיג בעיר סאמבור ורבים הלכו לאורו.

נסתלק לגנזי מרומים ב"א שבט בשנת תרע"ט ומונו"כ בעיר סאמבור ליד קבר אביו הק'.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' אלעזר הכהן יאלעס מצוקרעשט זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הרה"ק רבי ישראל אברהם אלטר לאנדא אב"ד עדעלין בעל חתן ישעי זי"ע אחי הרה"ק ר' משה צבי לאנדא דומ"ץ בקליינווארדיין בעל שולחן מלכים זי"ע והרה"ק ר' בנימין זאב לאנדא אב"ד לעגענמיהאלי זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' שלום דומ"ץ וועלאווע זי"ע בן הגה"ק ר' נפתלי דוב לאנדא זי"ע. ולאמו הצדקות מרת אידל ע"ה בת הגה"ק ר' בנימין זאב הלוי שטיינבערג זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל זי"ע בן הגה"ק ר' דוד זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל זי"ע בן הגה"ק ר' יהודא לייב זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל בן הגה"ק רבינו ר' דוד ב"ר שמואל הלוי אב"ד לבוב בעל הטורי זהב זי"ע חתן הגה"ק רבינו ר' יואל סירקש אב"ד קראקא בעל הב"ח זי"ע

עשרים שנה נהג עתה בחוקק ועוה' כל הדבר הגדול והקטן יציאו אליו ולא הניח להטות ח"ו מדרך תורה הק' אפילו כקו"ר של יוד ומסר נפשו על זה, וכמה פעמים צווח ככרוכיא וילא כלש צערה נגד המהרסים והמתחלשים בדרכותיו הנוראים והנפלאים ואפילו על סתם מנהג ישראל שאל יבטלוהו ח"ו, ולא נשא פנים לשום אדם שצעולם מעני עד עשיר אס הי' ח"ו קלת נטו"י מדרך תורה הק' ומדרך אבותיו הק'.

עם כל זה על פי שקנטרן הרבה דברים כבזשים והי' משפיל גאים עדי ארץ אפע"כ היו אוהבים אותו אהבת נפש כי ראו שמתהלך בתומו דקיק ואי אפשר לשחדו לא בזמון ולא בדברים, וחפצו ומגמתו הי' להרביץ דעת אנשי הקלות דעת תורה ויראת שמים, וכך עלתה לו צעדי"ת כי לבסוף נהוהו רובם ככלם יריאם ושלמים קהלת מפוארה במדינה לשם לתפארת ולתהלה, זה הי' מעשי ידיו בקהלתו, וכן נהל יציבה גדולה נאה, בחוריו חמד למוות והרביץ תורה הק' לאלפים תלמידים,

מהם רבנים מנהיגים הגונים וישרים, ומהם הרה"ג ר' שמואל באגלער מכפר דאבאש ז"ל הרה"ג ר' בנימין בענדני גוטמאן מטיסא פאלגאר ז"ל הרה"ג ר' חיים בן ליון גרינפעלד מכפר שקראזא ז"ל הרה"ג ר' חנניא יו"ט ליפא גרינפעלד ממעזאקאוטשהאזא ז"ל הרה"ג ר' עזריאל האנז בכפר דאראזא ז"ל הרה"ג ר' חנניא יוס טוב ליפא ווייס מטאהש מאנטריאל ז"ל הרה"ג ר' אהרן ישעיה זאלצער בעיר ה' ביסערמין ז"ל הרה"ג ר' מרדכי מאיר זאלצער מניר באטאר ז"ל הרה"ג ר' אלכסנדר לאנרא ממשיקאלץ ז"ל הרה"ג ר' יהושע לאנדעסמאן מאיהעלי ז"ל הרה"ג ר' מרדכי פישמאן שו"ב בכפר באלדווא ז"ל הרה"ג ר' שלום פריעדמאן ממישקאלץ ז"ל הרה"ג ר' אריה ליבש הכהן קאהן מעיר ערלוי ז"ל הרה"ג ר' משה שלמה יואל קאפעל ממעזאקאוטשהאזא ז"ל הרה"ג ר' חיים יעקב משה קרויז אב"ד ראגענדארף ז"ל הרה"ג ר' שמואל שווארץ ז"ל הרה"ג ר' ישראל משה שטיינהרגער בניר באטייר ז"ל ורובם ככלום תלמידי חכמים יראים ושלמים על דעת רבם והיו לשם ולתפארת בישראל והכירו כל אחד ואחד כי הוא מתלמידיו של אברהם אבינו.

וכמו שהשלים את עצמו בחורה ועבודה, השלים את עצמו ביתר שאת וביתר עז במדה השלישית בגמלות חסדים כי פז נתן לזביונים יותר ממה שהי' ידו משגת הן בזמון הן במאכל ומשחה שהיו עניים בני ביתו כפשוטו וכמדרשו שהי' מלמאס לבני ביתו כדי שיוכל להשפיע לנארכים והיו עניים בני ביתו בהתאגרות ביתו, כמו שראה וקיבל אל מר חמיו הר"ר ישעיעלע זי"ע,

וכרבות השנים ויגדל האיש הלוח וגדול עד כי גדל מאד ונתפרסם גאונו ודקו ככל המדינז וגדולים וקטנים השכימו לפתחו ונהרו אליו בשאלות נחוצות בדברים הנוגעים אל הגשמה והאידי כשאליו איש כשאלותיו פתח להם בדברים בדורים וישרים ממקורות נאמנים מש"ס צבלי ירושלמי ופוסקים ראשונים ואחרונים.

ביום י"ב לחודש שבט שנת לן חיים והלך לחי' החיים ועלתה נשמתו הק' השמים ומונ"כ בעיר עדעלין.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל

וספר שהר"ר נפתלי היה חסיד סטרעטין ואחיה זמן לא נשע עדיין בזנים, והזכיר עצמו פעמים הרבה לפני רבו הרה"ק מסטרעטין זי"ע אמנם לא נשע, אמרו אנשים שישע לרביים אחרים, אבל לא לכה מטעם היותו חסיד סטרעטין. פ"א היה הרה"ק ר' יצחק אייזיק אייכענשטיין מזידיטשוב זי"ע בעיר וואלאווע, הפאירו האנשים שזכר עצמו בפני הרה"ק, הלך והזכיר עצמו, וכידוע שהרה"ק מזידיטשוב זי"ע היה אומר שיש לו ארגאקעטעלן עם נשמות וביקש מעות, אמר הרה"ק רי"א הר"ר נפתלי: יש לו עוד שני נשמות בהארגא, ילד וילדה, באיזה מהם תראה? ענה הר"ר נפתלי: רואה אני את שניהם. ביקש ממנו הרה"ק סכום כך וכך, והר"ר נפתלי נתן לו איינגאבע ולשנה הבאה נולד הרה"ק ר' שלום ובשנה שלאחריה נולדה לו בת. כשהיה הילד ר' שלום בן שנתיים נחלה מאד והרופאים ייאשאו, ואז הוסיפו לו סם חיים, אמרו אנשים להר"ר נפתלי: עדיין לא שילמת היתרון מהחוב להרה"ק ר' אייזיקל זי"ע, סא אליו מהר ושלם לו החוב. הר"ר נפתלי שחיה עני ולא היה צדו כלום, אבל היה לו טערקישער טלית שקיבל בירושה, אשר את הטלית הזה הביאו להרה"ק ר' יעקב יצחק הארויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע שקיירו אס י"ס בו שטענזוכה התנהגו אז החסידים ולקח את הטלית זה ונסע לזידיטשוב, כשכנס לחדר הרה"ק מהרי"א זי"ע סיפר לו שצנו נחלה והוא נותן את הטלית לתשלום חובו, אמר הרה"ק: לאאייך אריך ליתן לי את הטלית, ואמר על בנו: אס הוא עדיין בחיים יהי אן אלטער ערליכער איד און א גרויסער תלמיד חכם, חזר הר"ר נפתלי לביתו וקמעה קמעה נתפאר מחוליו.

רבינו היה נשך הגדול גאון האמיתי דקיק תמים ומפורסם, למד תורה מתוך יסורים משים ליבות כימים, עוד בימי נעוריו הי' שוקד על דלתי בית המדרש ובחורת ה' יגה יומם וליילה, וקיבל הרבה מרבו מהגה"ק ר' יהודה גרינוואלד זי"ע אב"ד סאטמאר בעל זכרון יהודה זי"ע אשר רוב ימי בחורותיו שאב מים מבאר תורתו ומנועם זי"ע קדושה עד כי ראה רבו גדול מעלותיו כי ידיו רב לו בש"ס ופוסקים וסמכהו בשתי ידיו הק' להורות ולדון ולהיות רב ומורה בישראל כאחד המורים הגדולים, וכן סמכו הגה"ק בעל הלבושים ממאד זי"ע והפליא במקאת שבו בפניו, וגם הי' מוסמך מהגה"ק ר' משה גינז שלעזינגער אב"ד קערעסטיר זי"ע.

כשבא לשנת י"ח זכה לבא בקשר החיות עם הרבנית האדוקת מרת רחל ע"ה בת הרה"ק ר' ישעי שטיינער המפורסם בשם ר' ישעיעלע קערעסטירער זי"ע, והי' סמוך על שלחנו הטהור, וגם שם למד תורה הק' בשקידה רבה ובהתמדה נפלאה ממש לא ספק פומיה מגידסא ולא פנה לבו לבטלה בשיתה בטלה עם האלפים עובדים וצדים לקבל ברכת דקיק מחמיו הק', כי אס בחורת ה' חפלו,

וגם לרבות שם הרביץ תורה הק' לנחורים ואברכים אשר שמו בצמא דבריו הטהורים, מלאים זו ומפיקים נוגה, הן בדברי תורה והן בדרכי עבודת ה' שצאו אליו שירה להם דרך ה' ילכו בה ותקע בצלצם אהבת תורה ויראת שמים בדבריו היוצאים מן הלב ונכנסים ללב, וככה יקב שם בבית חמיו הק' י"ח שנה והלוח וגדול עד כי גדל מאד בחורה בקדושה ובהרה.

ובאותו פרק התרחש שמה הרה"ק ר' אברהם שלום האלבערשטאם מסטרלאפקוב הי"ד זי"ע וראה עבודתו והתמדתו תמימתו והתנהגותו תפך ומיד אמר כי לא נאה ולא יאה לאיש כמותו להיות נחבא אל הכלים רק אוהו שעד ששה חדשים יקבל על שכמו עדה הקדושה בישראל להיות להם לרועה נאמן, וכך הוה ככלות הששה חדשים באו ראשי העדה דק"ק עדעלין והפאירו אותו מאד שיהי' לקצין להם וילמוד להם הדק ילכו בה והמעשה אשר יעשו, ולגדול בקשם קבל עליו עול זה כרצון דקיק וקדוש הג"ל.

וסיפר שפעם אחת בשבעה עשר בתמוז, כשהגיע עת צהרים, זמן הסעודה שבכל יום, אחזו לרבינו רעבון גדול, וחשב שילך לישן ויעבר ממנו הרעבון. כן עשה, כשנרדם, חלם לו שהולך ומגיע לאיזה היכל ויושבים שם צדיקים וגם חותנו הרה"ק ר' ישעילע בן יושב ביניהם. כשכנס, אמר חתנו למשמשו: הנה חתני הוא רעב, תן לו בילקע ויטול ידיו ויאכל. המשמש נתן לו בילקע והוא אכלה ונעשה שבע. כשנתעורר משינתו, הרגיש שהוא שבע, וניגש להחלון וחשב מה היה פה, נזכר מהחלום ושאל כלום ונעשה שבע, וגם עכשיו הוא מרגיש שהוא שבע. בעת שעמד אצל החלון עברו חותנו דרך חלוננו, שאל אותו חותנו: נא, הנה שבע כבר? אמר רבינו: איך האב יעצב געוואלט דערוואגען דאס פארן שווער, אמר לו חותנו: דאס מיינ איך דאך. (שיח קנים)

יג שבט תקע"ז

רבי יום טוב נעטיל ב"ר מנחם זי"ע בעל טהור רעיונים מטשעחוב

רבינו הרה"ק רבי יום טוב נעטיל בעל טהור רעיונים מטשעחוב זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' מנחם זי"ע

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' נחמי מזאמושץ זי"ע
זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו הגאון הקדוש לדיק יסוד עולם הו"ק חו"פ מפורסם מאוד בזקתו וקדושתו היה
אב"ד דק"ק טשעחוב וראב"ד לעיר לובלין.

מי ישבח ומי יפאר מעלותיו כפי הנשמע מרבים מספרים עזוז נוראתיו ובפרט
מהתלמידים שזכו לשמוע קדושת חדושי אור תורתו אשר ילאו, מטהור רעיוניו ושאלו
מיס טהורים מפי האר מים חיים ושבעו נפשם עונג במאור תורתו בדברי החכמה
והמוסר כי היה חריף וגאון בנגלה ונסתר כאשר יעדון ויגדון גדולי ודקיקי הדור, והיה
לומד תורה בקדושה ובטהרה.

כמו שכתב הגה"ק ר' יהודה לייבוש מהולגראיי זי"ע אני הייתי מכיר והייתי זכיתו כמה
פעמים וידעתי דקתו וקדושתו כי היה חריף וגאון בנגלה ונסתר ולדיק גמור. וכמו כן
כתב הנגיד הגה"ק ר' עזריאל מאיר גראלשטיין זי"ע: זכרתי ימים מקדם להיות הרב
המאור הגאון ראב"ד ומו"ז בקהלתנו המעוטרה גדול דקתו וכשר מפעליו תורת אמת
היתה צפיה דעת שפתיו ברור מיולו.

היה תלמיד מובהק של הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע, ורבו
החוזה זי"ע היה מחזיקו ללדיק גמור, כמו שסיפר אחד מתלמידיו כי היה בקדוש שבכל
שבת קודש אחר סעודת שחרית היה דורש בבית הכנסת בפרשה דיומא ואחר הדרכה
היה הולך לרבי החוזה מלובלין זי"ע לשמוע תורה מפיו הקדוש, טהנה אירע פעם אחת
קשבא רבינו לבית רבו, לא היה יוכל לבוא אל השלחן כי היה הקהל רב והיה רבינו
עומד אלל הפתח, ורבו החוזה הלך מהשלחן חולה, וכשבא אלל הפתח עומד אלל רבינו
והביט בפניו ואמר בזה"ל: איך האב נאהך ניט גיזעהין איור זאל אזוי שיינין נאהך
אדרשה וויאל דער יוד שאנט. (טהור רעיונים א')

וסיפר שפעם אחת הלשינו על רבו החוזה זי"ע משלינות שקר ובעבור זה הרהיב נדוד
לנסוע לליבוונע והיה שם בראש השנה, וגם רבינו היו עמו והיו מתפללים בבית
המדרש, והרה"ק מלובלין עקר רגליו, ורבינו עוד שזה בתפלתו ואה הרה"ק מלובלין
להשליח איבור להמתין על רבינו עד שיגמור השמונה עשרה, ולאחר שער רבינו רגלו
אמר לרבו מלובלין: כי המלשין המבקש את נפש החוזה זי"ע חלף ועבר מן העולם,
ואמר לו החוזה: ז"ל אמת אמת. (טהור רעיונים ב')

פעם אחת אירע שאלה דניני או"ה ואמר הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע לשאול את
השאלה להרב מלובלין, ושאלו אותו הא כבודו הרמה מעט מרוחק מהרב הוא הגאון
החריף רבי עזריאל הלוי איש הורוויץ הנקרא דער אייוענענער קאפ זי"ע אשר היה אב"ד
דקס, והשיב בפה קדשו: הרב מלובלין הוא ר' נעטיל מטשעחוב כי בשמים ר' נעטיל
הוא לובלינער רב. (טהור רעיונים ב')

נסחלק לגני מרומים י"ג שבט שנת תקע"ז

מתורתו של רבינו

ויקראו ימי דוד למוי ויצו את שלמה בנו לאמר. אנכי הלך בדרך כל הארץ וחקקתי ויהיית לאיש. (מלכים א' ב' א-ב) האי לאמר הוא מיותר, ובפשוט יש לומר שצוהו שתהא מרגלא בפומא לאמר תמיד הנני
הולך בדרך כל הארץ. או יש לומר כי אדם נקרא הולך כמו שכתב: ונתתי לך מהלכים (זכריה ג' ז') אך במת אדם נעשה חפשי מן המצות (מסכת שבת ל') ואז הוא עומד, אך בשאר אחריו בניס צדיקים
וברא מזכה ואז הוא הולך אף לאחר מיתתו, ולזה נאמר: ברא כרעא דאבוה. (עייני מסכת סנהדרין קד). רצה לומר שנעשה לו רגלים להיות הולך אף לאחר הפטירה כשהוא בדרך כל הארץ, וזה צוהו דוד
המלך ע"ה ויצו את שלמה בנו לאמר הנני הולך בדרך כל האדם, רצה לומר שנאמר עלי וזו לאמר הנני הולך אף שאהיה בדרך כל הארץ והיינו וחזקת והית לאיש שתהיה צדיק וכמו שסידר והולך
לפניו. (טהור רעיונים א')

רבינו הרה"ק ר' מרדכי יפה ראש שושלת לעכאוויטש בעל אור ישרים זי"ע נולד בשנת תק"ב לאביו הרה"ק ר' נח יפה מליטא פרנס בעיר נעשוויז זי"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת אדל ע"ה וקרא שמו בישראל מרדכי על שם זקנו הגה"ק רבי מרדכי יפה בעל הלבושים ר"ם בפראג ובלובלין זי"ע

שילמוד תורה, אולם רבינו ברח ליער הסמוך לביתו והתבודד סם בינו לבין קונו. בהיותו כבן עשר שנים דרש רבינו בבית הכנסת הגדול בעיר ווילנא, תלמידו חכמים שהיו במקום ושמעו את דרשתו נדמהו מחריפותו.

רבינו ה' חזר בדוק להרה"ק ר' אשר מסטאלין זי"ע והיה תלמיד מובהק של הרה"ק ר' שלמה מקארלין זי"ע, רבו שלח רבינו להפיץ את תורת החסידות בצמדינת ליטא וכפי שסיפר פעם רבינו: שפעם אחת כיבד אותו רבו ר' שלמה זי"ע בעליה לתורה וקרא לפניו בהדגשה הפסוק "בגדיו יהיו פרומים דדו יגב מחוץ למחנה מושבו" אח"כ אמר רבינו דער רבי האט מיר שוין היינט אנגעשמירט ליטא (שרבו כיוון אותו בזה שילך לליטא)

פעם אמר רבינו: פ"א הייתי אלל רבינו מקארלין זי"ע, בחזות הלילה כשהלכתי מבית הרבי הקדוש, פגשתי באיש אחד וראיתי שהוא הולך לעשות עבירה רח"ל, הבטתי עליו מתוך מרידות לב, ולא זכה עוד לעשות את העבירה.

בכ"ב תמוז בשנת תקנ"ב נלכח רבו הקדוש על קידוש השם, ורבינו היה אז בדרך לקארלין ושמע שמצב רבו קשה מאוד. אנשי ביתו אשר פחדו עליו שלח יוכל לקבל הבטחה רעה, הסתירו ממנו שרבו כבר נסתלק, ורבינו הלך כל הדרך ביללה רבי איכה, וזעק שאינו מרגיש את רבו, מקורביו כבר פחדו שיפול חלילה בעצבות ומרה שחורה רח"ל. בדרך הילכום עברו בקוברין אלל הרה"ק מקוברין שג"כ הי' מחלמידי הרה"ק מהר"ש זי"ע, ושאלוהו: מה יעשו עס רבינו? אמר להם הקוברינער: תבשרו לו שרבינו נסתלק כבר, כאשר סיפרו זאת לרבינו קרע את בגדיו כדון, ועשה הברכה דיין האמת, אח"כ אמר: שכל הזמן התפלל שאינו מרגיש את רבו, וחשב שזה מחמתו שפגם במשהו, אבל עכשיו ששמע שרבו נסתלק הבין שלא הרגיש את רבו כי כבר עזב את העולם הזה ועלה למרומים, וסיים דבריו: רבינו לחס תמיד נגד העצבות, על כן אתחזק מיד בשמחה, וחזר לשמחה.

בענין שמחה אמר רבינו כתובה (ישעיהו נ"ה) כי בשמחה תלכו ובשלוש תובלון: ראה לומר: מיט שמחה קען מען ארויס גיין פון אלע זרות שבעולם, ובמידת השלוש תבואו לתכלית השלימות והטובות החסידות)

אחר פטירת רבו התחיל לשאת רבנותו בעיר לעכאוויטש, ויסד את השושלת הקדושה בדרך שקיבל מרבו. פ"א קרא השמש ברחוב לאסיפה בלעכאוויטש, אשר היו קוראים

רבינו היה איש אלקים גדול אספקלריה המאירה, כולו רוחני, והי' מקובל לאיש מופת ורבות פלאות סיפרו עליו, אלפי ישראל נסעו לאורו לראות חסידתו ופרישותו

פעם אמר רבינו: אנחנו לא באנו לעולם לעשות טובה בעניני גשמיות, כי אם להכניס אמונת השם ויראת שמים בלבבות ישראל, אך על כל זה צדא אלינו איש מישראל שנאריך טובה בגשמיות, נראה אותו שיהיה צבת אלכינו, ובצבת קודש מכניסים אנחנו בלבבו אמונת ה', וממלא תהמלא כל משאלות לבו לטובה.

פעם אמר: כל לילה שנתרה בכיסי פרוטה אחת לא יכולתי לעמוד עיני, כי הייתה משפפת לי את לבעותי. לכן אני מקפיד שלא תהא שום פרוטה נתונה אללי בעלותי למיטתי, כדי שאישן במנוחה ולמחרת כשאפקה עיני יהיה דשוב זקוק לחסדי השם יתברך.

פעם אמר: מרה שחורה איז נישט קיין שחורה נישט בעולם הזה און נישט בעולם הבא.

כמו כן לדיקי דורו המפורסמים דפקו לפתחו, ומהם תלמידו המובהק הרה"ק ר' משה מקארלין זי"ע.

הרה"ק ר' ברוך ממעיצו זי"ע אמר כמה פעמים על רבינו שהוא כמו אדם הראשון קודם החטא. והרה"ק ר' לוי יצחק מצארדיטשוב בעל קדושת לוי זי"ע אמר על רבינו: א דריטעל פון אינזער וועלט שטייט אויף ר' מרדכי. והרה"ק ר' ישראל ראש שושלת

רויזן זי"ע אמר: כי רבינו הוא מנהיג הדור והוא ברחינת קודש קדשים. ותלמידו הרה"ק מקארלין זי"ע אמר: האור הגדול שנתגלה בלעכאוויטש לאנשים פשוטים, לא נתגלה ולא יתגלה לעולם עד ביאת הגואל.

צבת שהיה רבינו ילד דימי הפעוטות עבר העיר נעשוויז הרה"ק ר' אהרן הגדול מקארלין זי"ע, הלך אביו לקבל פני קדשו ולקח את בנו

רבינו אתו, והתאונן לפניו על בנו היכל בעניני הלימוד שאין לו התמדה, ובקש שיבקש ללמוד בדרך כל אב, ובעת פרידת השלום אמר הר"א זי"ע לאביו: הניחו לי את היכל אלכו לאיזה רגעים, וקייב אותו אל לבו משך זמן מה, ואז אמר לאביו: כי מעתה ילמד הנער בהתמדות. אך רבינו נתייחס בעוד ילד קטן ושכרו בשבילו מלמד העיר כדי

מרגלא בפומיה של רבינו: אם יהודי יהיה ח"ו בעת צרה יכול לבקש מהש"ת שיושע בזכות מרדכי בן אדל רק יבקש בשמחה ולא במרה שחורה

הרה"ק ר' ישראל מרוזשין זי"ע אמר פעם להרה"ק ר' משה מקארלין זי"ע שיגיד לו איזה מימרא מרבו הרה"ק ר' מרדכי זי"ע?

אמר לו הרה"ק מקארלין זי"ע ששמע מרבו הק' שאמר בזה"ל רוח הק' איז קיין קונץ נישט, גילוי אליהו איז קיין קונץ נישט, פוקד זיין עקרות איז קיין קונץ נישט, אמת'דיג מורא האבן פון גאט ב"ה, דאס איז א קונץ עכלה"ק

מדברי רבינו זי"ע

אסור לדאוג, רק דאגה אחת מותרת: והיא הדאגה על הדאגה!

כשהאדם אינו מקבל מה שהוא רוצה צריך הוא לרצות מה שהוא מקבל, ואל ירהר חס ושלום!

גיל רבינו לומר: מי שרגע של בטלה אינו שקול אצלו כאיסור אשת איש, אינו ראוי כלל שנדבר עליו.

יג שבט תק"ע [ב]

רבי מרדכי ב"ר נח זי"ע ראש שושלת לעכאוויטש

רבינו הרה"ק ר' מרדכי יפה ראש שושלת לעכאוויטש בעל אור ישרים זי"ע נולד בשנת תק"ב לאביו הרה"ק ר' נח יפה מליטא פרנס בעיר נעשוויז זי"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת אדל ע"ה וקרא שמו בישראל מרדכי על שם זקנו הגה"ק רבי מרדכי יפה בעל הלבושים ר"ם בפראג ובלובלין זי"ע

ומתוך השירה נסתלק שם לגנוי מרומים. והלוי היתה אחר החופה לקיים הלכה מעברין את המת מלפני הכלה (כתובות י"ז), ומונ"כ שם בעיר סטאלין.

נשאר אחריו בניו הקדושים הרה"ק ר' אהרן זי"ע ששבע לן חיים עוד בחיי אביו רבינו, הרה"ק ר' נח הממשיך דרכו בלעכעוויטש זי"ע והרה"ק ר' יצחק זי"ע שהיה יודע כבעל מופת גדול אך לא רצה לנהג באלמורו"ת.

סיפר הרה"ק ר' משה מקאברין זי"ע שרבינו היה בת אחת שנפטרה, שהיתה אצלו יקרה מאוד, והלך רבינו ללוותה אחר מיתה, והביט הר"ר משה בפניו, וראה כי פניו היה כוהלת וזהובת, באורו מראה עצמו שראה אותו בעת שהוביל אותה לחופה בעת חתונתה בלי שום השתנות כלל.

כמה ימים לפני הסתלקותו, נפלה וכבתה המנורה במעונו של רבינו זי"ע מיד קרח רבינו: וי וי כבה נר המערכי. הוא הרה"ק ר' אברהם הכהן מקאליסק זי"ע. ואח"כ הגיע אגרת ללעכעוויטש מטעריא מהרה"ק מקאליסק זי"ע ושהיה קשור עמו בזהבה רבה, אם כי לא ראו זה את זה מימיהם פנים אל פנים, והיה רבינו זי"ע אומר שהוא מכיר היטב את ידיד נפשו הר"ר אברהם זי"ע, והיה מזיייר את מראהו, קומתו ולבושו, וכן הר"ר אברהם זי"ע שיוה לעניו תמיד בחזיונו את כלם פניו של רבינו זי"ע, כי הוא היה הגבאי של צדקה למענות ארץ ישראל, שגשלו, והיה רבינו מוסיף משלו על כל נתניה ונתניה של הגדונים המפורטים ברשימה, והר"ר אברהם היה מכיר ליד כל נרשם את תוספת מנתו של רבינו זי"ע וכמותו וכתוב בו קודם הסתלקותו: מחר תהיה עמי במחילתי, וכך הוא הרה"ק מלעכעוויטש זי"ע נסתלק ב"ג שצט

דברי תורתו של רבינו הוא בספר אור ישרים.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שמה לאסיפה "עדה" וישאל רבינו: על מה הוא העדה הזאת היום? והשיבו לו: לפקח על עסקי הצבור. ויען ויאמר: לא אדע מחשים ראשי הקהל ומהחשבים המה, ולא ישימו על לב כי הגזן והרצחן הולך בלמעט רחובות קריה, והורג נפשות בתוך הרחובות ועושין עצמם כלא ידעו, מדוע לא יאספו עדה לשות ענה ולבקש תחבולה ותרופה להגאל מהרואח הזה הוא היצר הרע הטובח נפשות ברחובות ואין איש שם על לב?

תפלתו של רבינו היה ברגש גדול ובהתלהבות עצומה, עד שהיה נשבר ונמס כל לב עקומה, וכל המקושרים אליו היה בדרך הזה בהתלהבות ובהתפעלות גדולה עבודתם היתה כשרפי מעלה.

פעם איוה רבינו על מקורביו להגיד לו גלוי ומפורש ללא כיסוי כל שהוא מה אומרים החולקים עליו?

החזירו לו: אומרים על הרבי שהוא עם הארץ!

ענה ואמר: אמת שכן חכמינו אמרו עם הארץ אימת השבת עליו (מסכת דמאי פרק ז'). און איך האב זייער מורא וועגען דעם שבת.

ומה עוד אומרים עליו?

החזירו לו: אומרים על הרבי שהוא מכשף!

ענה ואמר: אמת אמרו חז"ל מחשב הפסד מלוא כנגד עבירה. (אבות פרק ז' א')

ומה עוד אומרים עליו?

החזירו לו: אומרים על הרבי שהוא זולל וסובא!

ענה ואמר: אילו באמת הייתי מסוגל לאכול ולשתות, כפי שאמרים עלי, הייתי יכול לפעול, שרבים מן החפשים יחזרו בתשובה.

ואמר הרה"ק מקאברין זי"ע: שרבינו למדנו איך להתפלל, ואמר לי: מי שיאמר אדון ובעתו עוד לאמר תיבת עולם אין זאת אמירה, אלא בשעה שאומר אדון יהיה בדעתו שמוסר את עצמו כולו לאדון ויאל נשמתו באדון, ולא יאמר תיבת עולם, ודי לפניו שיאמר רק תיבת אדון, וזה ענין תפלה.

בשנת תק"ע בהגיעו לשנת חיי"ם היתה בעיר סטאלין בשמחת נישואי נכדו הרה"ק ר' שלמה חיים פורלוב ראש שושלת קוידנוב זי"ע בן בנו הרה"ק ר' אהרן זי"ע. ולא רצה רבינו להשתתף בזה השמחה, ויאמרו כל אנ"ש כי היושר שישם בהיתו יתום ונתגלל אצלו, ואחר הפצרות רבות עד כי הושיב שלשה בע"ב מאנ"ש, וכפי שיאמרו כל יעשה, ויאמרו השלשה אנשים: בודאי היושר שישם. אמר רבינו: ניא איז פארפאלין, ונסע נגד ראונו לסטאלין, ולפני החופה ביום שישי ערב שבת קודש ב"ג שצט לקח רבינו את אליזותיו בידו האחת ואת זקנו בידו השנייה והתחיל לומר הזמר קל חי חלקנו ארכנו וכ"ו

מרגלא בפומיה של רבינו: אם יהודי יהיה ח"ו בעת צרה יכול לבקש מהש"ת שיושע בזכות מרדכי בן אדל רק יבקש בשמחה ולא במרה שחורה	מדברי רבינו זי"ע
הרה"ק ר' ישראל מרוזשין זי"ע אמר פעם להרה"ק ר' משה מקאברין זי"ע שייגיד לו איזה מימרא מרבו הרה"ק ר' מרדכי זי"ע?	אסור לדאוג, רק דאגה אחת מותרת: והיא הדאגה על הדאגה!
אמר לו הרה"ק מקאברין זי"ע ששמע מרבו הק' שאמר בזה"ל רוח הק' איז קיין קונץ נישט, גילוי אליהו איז קיין קונץ נישט, ופקד זיין עקרות איז קיין קונץ נישט, אמת"דיג מורא האבן פון גאט ב"ה, דאס איז א קונץ עכלה"ק	כשהאדם אינו מקבל מה שהוא רוצה צריך הוא לרצות מה שהוא מקבל, ואל יהרהר חס ושלום!
	גיל רבינו לומר: מי שרגע של בטלה אינו שקול אצלו כאיסור אשת איש, אינו ראוי כלל שנדבר עליו.

יד שבט תרנ"ד [א]

רבי יחיאל ב"ר שרגא פייבל זי"ע ראש שושלת אלכסנדר

רבינו הרה"ק רבי יחיאל דנציגר ראש שושלת אלכסנדר זי"ע הנקרא הזקן מאלכסנדר נולד בשנת תקפ"ח בעיר גריצא, לאביו רבי שרגא פייבל מגריצא ומאקאווי זי"ע בן הגה"ק ר' צבי הירש מווארשא זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת מלכה ע"ה

להתפלל תפילת שחרית, והאריך בתפלתו עד נטות היום. החסיד עמד כל הזמן והקשיב לתפלתו, ולבו נשבר בקרבו מחמת גודל קדושת הדיבורים היוצאים מן הלב של רבינו. לאחר התפילה פנה החסיד אל רבינו ושאלו: הלל מלות וְנִשְׁמָרְתָּ מֵאֵל לְנִפְשֵׁיכֶם, (פרשת ואתחנן ד' ט"ו) היא גם כן מלוא הכתובה בתורה, ולמה מאריך אדוני כל כך בתפילתו ואינו יוכל לטעום מאומה, והרי זה מזיק לגופו? השיבו רבינו: ממה נפשך: אם הקב"ה עוזר שהתפילה תהיה כראוי, מי זה כריך לאכול, ואם ח"ו לאו, מי זה יכול לאכול? נהרגש האיש מהדברים שיאלו מלב טהור ואמר: מובטחני שלאבדך הזה ינהרו אלפים ורבות מישראל. (ספורי חסידים)

באחד הלילות לא רצה בנו הרה"ק ר' צללאל יאיר זי"ע כאשר היה ילד לעיר לשכב לישון במיטתו, כיון שעבר זמן מה והשעה הלכה והתארכה, נכנסה אמו הרבנית ע"ה אל בעלה רבינו, ובקשה שיגיד לבנו לשכב במיטתו, שאלה רבינו: מי האיע לו את המטה, את או המשרתת? אמרה המשרתת, השיב לו רבינו: אם כן תאיעי לו עכשיו את העלמך וילך לישון, וכך הוה. (בישישים חכמה)

רבינו ביקר כמה פעמים אלל הרה"ק ר' אברהם יעקב מסאליגורא זי"ע בזוית בנו הרה"ק בעל ישמח ישראל זי"ע, ואיש אחד נכבד מאוד מחסידי רבינו שגר בעיר לאדו, שמו הר"ר שבתאי ענגלענדער ז"ל היה מבקר גם כן אלל הרה"ק מסאליגורא זי"ע ופעם אחת אמר לו הרה"ק מסאליגורא זי"ע: הרבי שלכם היה צעק הזה אללנו ביחד עם בנו, ולא הייתי יכול להביט בפניו הקדושות מחמת גודל יראת שמים שלו, ובנו הוא מראשו עד רגליו ומרגליו עד ראשו כונו ראש. (לדיק באמונתו)

רבינו ובנו בעל ישמח ישראל זי"ע היו פעם בכפר אחד לשם הבראה, פתאום צלילה הרוע מאוד לרבינו והיה בסכנה גדולה, ושום רפא לא היה בקרבת מקום, רבינו חשב כי קרב קאו וככה כפי רב, ניגש אליו בנו והיבדקו ונשבע לו כי לא יאונה לו כל רע, אחר כך יאל החוזה לתוך היער, ולעקב זככה: רבונו של עולם! וכי כך תעשה להרבי מאלכסנדר? ביער, באין איש?! והלא אמרו חז"ל חס הקב"ה על כבודם של צדיקים! (מדרש תנחומא פרשת בלק ט') וכשחזר אל רבינו אביו מאלו והנה הוטב לו. ורבינו שאלו: כיצד נשבעת ליי ענהו בנו: סמכתי על דברי הרה"ק ר' ישראל מרזיזין זי"ע שפירש הכתוב: עד אָנֶה פִּסְפִּיר אֶת פְּנֵיךָ מִפְּנֵי, עד אָנֶה אֶשִׂית עֲצוֹת בְּנִפְשֵׁי. (תהלים י"ג ז'-ג') כך: הסתרת פנים יכולה להיות רק בזמן שאלם יכול עוד לשית עצות בנפשו, אבל בזמן שאין לו שום ענה, ורק יאועת ה' תוכל לעזור לו, אז לא

רבינו היה גאון ולדיק מנורה הטורה חו"פ צו"ק אלפי ישראל הלכו לאורו, ובתוכם גדולי ישראל.

עבודתו הק' ביראת שמים היה אין לשער, ותפילתו היתה תמיד בצביה רבה ובלב נשבר ובקול נעימה וכל השומע נשבר לבו ועשה תשובה בכל לב ונפש להשי"ת ונשכח ממנו כל תענוגי העולם הזה מפני נעימת מתיקת קולו הק' אשר היתה באמת טעם גן עדן והי' דומה למלאך ה' כבאות ומאורתו הק' היה יכולים לשאוב מלא לזיות עם יראת שמים, רבינו היה מתענה הרבה תעניתים צ' והי' וכו',

פעם אחת שהיה חלוש מאוד כשהיה מתענה באחת אליו זוגתו הרבנית הצדיקת ע"ה צעקה גדולה בדוקא שיאלם כי הלל חלוש הוא והתורה אמרה וחי בהם וכי' עוד הרבחה בדברים עד שלא יכול לפטור ממנה והבטיח לה והלכה והביאתה החיכת בשר עוף שיטעים ורלחה להמתין עד שיטעום ואמר לה תוכל לילך כי אני כריך עוד להמתין מעט והלכה מאתו והלך רבינו והעמיד את הבשר על השאנק ובל"ב שכתה הרבנית מזה ואחר איזה שעות מאלו שאלה בהעוף הנשאר והיתה טריפה והיה לה לער גדול מזה ולא ידעו מה לעשות אם לומר לרבינו או לאו ונתיישב לאמור לו והנה כשהתחילו לדבר הרגיש תיכף ואמר אל תדלגו כי לא נעתי כלום ח"ו ותיכף לקח את הבשר מהשאנק והראה לה.

רבינו התגלל בבית הרה"ק ר' יצחק מווארקי זי"ע

בהגיע לעול התורה והמלוות מאלו לו הרה"ק ר' יצחק מווארקי זי"ע כלה כנועה והסודה מרת רויזא מינדל ע"ה בת הרה"ק דוד מפשיסחא זי"ע התגאים' נערכו בביתו מווארקי, ובהגיע יום החתונה לקחו הרה"ק מווארקי אל העיר

פשיסחא והובילו אל החופה כאילו היה אביו ממש, אביו של רבינו לא נוכח בחתונת בנו מחשש לעין הרע. לאחר נישואיו עדיין ישב בבית רבו הרה"ק ר' יצחק מווארקי. שנה לאחר נישואיו אונה עליו הרה"ק מווארקי לעבור לגור בבית חמיו רבי דוד, בעיר פשיסחא. היה אב"ד בעיר טורטשין, ואחר כן בעיר אלכסנדר.

וסיפר אחד מזקני החסידים אחר פטירתו של הצדיק שהיה רגיל לנסוע אליו, היה נבדק בדעתו למי לנסוע עכשיו ואת מי יקבל עליו לרבי, ואירע שהיה אלל קרובתו דודתו של רבינו, אמרה לו קרובתו: היום כריך לבוא לכאן הן אחי, הרב טורטשין, אם תראה אותו לספיק לך ולא תאטרך עוד לחפש לך רבי, והיה הדבר כשחוק בעיניו, כי רבינו היה אז לעיר לימים ועדיין לא היה רבי כלל. כשבא רבינו נתן לו שלום, ורבינו עמד

מותרו של רבינו ויילך אברם בפאשר דבר אליו ה' ויילך אתו לוט ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחין. (פרשת לך לך י"ב ד') דבאמת אברהם אבינו ע"ה היה חפץ והשתוקק והתגעגע ללכת לארץ ישראל, אף על פי כן כשאמר לו הקב"ה לך לך, לא הלך מחמת חשק ורצון לבו רק וילך אברם כאשר דבר אליו ה', היינו שהלך רק מחמת דבר ה', לא מחמת רצונו כלל, וזה הוא נסיון גדול. (ישמח ישראל) מוצא שפתיך תשמר ועשית בפאשר נדרת לה' אלקיך נדבה אשר דברת בפיה. (פרשת כי תצא כ"ד כ"ד) על האדם לשמור מוצא שפתי ולעשות כמו שנדר להשי"ת, כי נדבה היא מהשי"ת אשר דבר

בפיו עצם הדבר שהוא יכול לדבר בפיו - זה הוא נדבה, ולכן יעשה כאשר נדר. (ילקוט אורות רבותינו)

סיפר הרה"ק ר' משה מרדכי מלעלוב זי"ע ששמע מחסיד אחד שנסע לאלכסנדר לרבינו, שבראש השנה לפני תקיעת שופר עלה רבינו על הבימה, ולא אמר כי אם תיבות דלהלן: פנה אל תפלת הערער. (תהלים ק"ב י"ח) פנה אל תפילת הערער, דער אויבערשטער ווענדט זיך צו די נאקעטע תפילות [ערער מלשון ערום], ולא בזה את תפילתם, און ער איז נישט מבזה זייערע תפילות! בביה רבה נתעוררה בבית המדרש, וארץ זמן רב עד שהתחילו לומר "למנצח. (שיח זקנים)

מרגלא בפומיה של רבינו: גמרא היא מטהרת יהודי, וטהרה זוהי גמרא. (ויחי בנסות)

יד שבט תרנ"ד [ב]

רבי יחיאל ב"ר שרגא פייבל זי"ע ראש שושלת אלכסנדר

רבינו הרה"ק רבי יחיאל דנציגר ראש שושלת אלכסנדר זי"ע הנקרא הזקו מאלכסנדר נולד בשנת תקפ"ח בעיר גריצא, לאביו רבי שרגא פייבל מגריצא ומאקאווי זי"ע בן הגה"ק ר' צבי הירש מווארשא זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת מלכה ע"ה

תוכל להיות הסתרת פנים ח"ו, וכאן, ציער, שראיתי שאין לנו קום עלה, רק יצועת ה', הייתי סמוך ובטוח שלא יאונה לנו כל רע ח"ו ונשבעתי לך. (ספורי חסידים)

דרכו של הגה"ק ר' חיים אלעזר וואקס בעל נפש חיה מפיוטרקוב זי"ע היתה לשלוח בכל שנה אתרוג לרבינו, פעם שלח לו אתרוג ולא הוטב בעיני רבינו, קרא רבינו למשמשו ואמר לו שסע לפיוטרקוב עם האתרוג, ויאמר לו שלא ישר בעיניו, וישלח לו אחר במקומו. כשצא לפיוטרקוב ומסר להגה"ק מפיוטרקוב את דברי רבינו, הכטער הוא מאוד, כי לא היה לו אתרוג אחר הדך יותר מזה, ואמר להמשמש: עלה אחת יש לי, אני שלחתי אתרוג הדך לרב פלוני, לכן ניסע שנינו לאותו רב, ובטח לא ישיב פנינו ריקם ויתן האתרוג עבור רבינו, עשו כן, ובאו בחצי הלילה כשהרב ישן, והעירו אותו, הרב נבהל מאוד, זכרונו כי פתאום באו אליו הרב מפיוטרקוב עם המשמש מאלכסנדר, כששמע את מטרת זיאתם, שהם מבקשים ממנו האתרוג עבור הרבי, התעלב מאוד, אבל לא יכול להשיב ריקם את פני הרב מפיוטרקוב, וזיחוד שהוא כשציל הרבי מאלכסנדר, ונתן להם את האתרוג, כשצא המשמש עם האתרוג אל רבינו, והוא אך דרך על מפתח הבית, פנה אליו רבינו ואמר: איזו מרה שחורה הבאת לי? ספר נא לי מה קרה אתך בדך? וסיפר לו כל העובדא, השיב לו רבינו: תיכף ומיד תסע לאותו רב ותחזור לו את האתרוג! וכן עשה. בינתיים הגיעו ימים הקרובים ליום הכפורים ועדיין אין לרבינו אתרוג, פתאום קרא רבינו לזנו ואמר: הגה הרב מפיוטרקוב שולח לי בכל שנה תיבה של אתרוגים פשוטים כשציל לתלות לטוי סוכה, נפתח נא את התיבה, אולי נמצא שם אתרוג עבירי? פתחו את התיבה ורבינו הוליא אתרוג אחד משם, והיה משבח ומפאר אותו מאוד ושמה בו הרבה, ראה רבינו בחסיד אחד שהיה עומד ותמה, שלא נראה בעיניו שהוא כל כך הדך, אמר לו רבינו: וכי אתה מצין על אתרוג? הלא אתרוג מרמז על לב, וכי אתה מצין על הלב? והבינו שראה רבינו ברוח קדשו שאתרוג זה הוא עבירו. ונכון לזינו שרבינו היה אומר: יש לי הלכה, שאני זוכה תמיד לאתרוגים מהודרים, כשמציאים לי אתרוג איני מציט בו עד אחר הסליחות של שלש עשרה מידות, כי דמעות של שלש עשרה מידות, מתכבסים הכתמים מהאתרוג. (ספורי חסידים)

נסתלק לגנזי מרומים כשיבה טובה לאחר שנזכך ציבורים רבים צי"ד קצט תרנ"ד ונקבר בחמשה עשר בשבט.

נשאר אחריו בניו הקדושים, הרה"ק ר' ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר בעל ישמח ישראל זי"ע, הרה"ק ר' שמואל צבי מאלכסנדר בעל תפארת שמואל זי"ע, והרה"ק ר' זללאל יאיר מאלכסנדר זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מותרתו של רבינו
וילך אברם באשר דבר אליו ה' וילך אתו לוט ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחן. (פרשת לך לך י"ב ד') דבאמת אברהם אבינו ע"ה היה חפץ והשתוקק והתגעגע ללכת לארץ ישראל, אף על פי כן כשאמר לו הקב"ה לך לך, לא הלך מחמת חשק ורצון לבו רק וילך אברהם כאשר דבר אליו ה', היינו שהלך רק מחמת דבר ה', לא מחמת רצונו כלל, וזה הוא נסיון גדול. (ישמח ישראל)
מוציא שפתך תשמר ועשית באשר נדרת לה' אלקיך נדבה אשר דברת בפיך. (פרשת כי תצא כ"ד כ"ד) על האדם לשמור מוצא שפתי ולעשות כמו שנדר להשי"ת, כי נדבה היא מהשי"ת אשר דבר

בפיו עצם הדבר שהוא יכול לדבר בפיו - זה הוא נדבה, ולכן יעשה כאשר נדר. (ילקוט אורות רבותינו)
סיפר הרה"ק ר' משה מרדכי מלעלוב זי"ע שמע מחסיד אחד שנסע לאלכסנדר לרבינו, שבראש השנה לפני תקיעת שופר עלה רבינו על הבימה, ולא אמר כי אם תיבות דלהלן: פנה אל תפלת הערער. (תהלים ק"ב י"ח) פנה אל תפילת הערער, דער אויבערשטער ווענדט זיך צו די נאקעטע תפילות [ערער מלשון ערום], ולא בזה את תפילתם, און ער איז נישט מבזה זייערע תפילות! בכיה רבה נתעוררה בבית המדרש, וארץ זמן רב עד שהתחילו לומר "למנצח. (שיח זקנים)
מרגלא בפומיה של רבינו: גמרא היא מטהרת יהודי, וטהרה זוהי גמרא. (ויחי בנסוץ)

יד שבט תקט"ז

רבי יעקב יהושע ב"ר צבי הירש זי"ע בעל פני יהושע אב"ד פראנקפורט דמיין

רבינו הגה"ק רבי יעקב יהושע פאלאק מקראקא בעל פני יהושע אב"ד פראנקפורט דמיין זי"ע א נולד בקראקא בכ"ח כסלו בשנת אמ"ת לפ"ק (ו"א בשנת ת"מ) לאביו הרה"ק הנגיד רבי צבי הירש חבר הבית דין בקראקא זי"ע א בן הגה"ק ר' שמואל וועדזימישלער מק"ק רישא זי"ע, ולאמו הצדקנות מרת מרים ע"ה בת הגה"ק ר' אברהם הלוי זי"ע חתן הגה"ק ר' יהושע העשיל בעל מגיני שלמה זי"ע שעל שמו הק' נקרא רבינו בשם יהושע, והשם יעקב נוסף לו ברבות השנים בעקבות מחלה ל"ע

ככל מקום בואו הרים קרן התורה ולומדיה, כי מכל תפואות ישראל נתקבצו אליו תלמידים, כי ה' כבר מפורסם לרכבה"ג ושר התורה והיראה אשר למד לאמיתתה של תורה, עניו היו פקוחות על כל עניני הכלל, גדר גדר ועמד בפרץ, והי' למופת דורו,

חיבר הרבה חיבורים ונדפסו ד' חלקים פני יהושע על הש"ס, ועד נשאלו בכת"י פני חלק ה', מנחת עני על מ' עירובין, נדה, יבמות, ספר שו"ת, ס' כלל גדול כללים צעוני רובא וחזקה וספר על התורה.

בהקדמה לספר ישמח משה על נ"ך כתוב שרבינו היה לו ויכוח גדול עם הלומדים על דבר חידוש אחד שחידש ופלפלו הלומדים עמו ולא ראו להודות לו, ורבינו עמד על דעת קדשו כי הדק אחר, אחרי כמה שנים כאשר שכב על מטתו סמוך להסתלקותו ראו שהיו מרחשין שפתי דמר רבינו, שאלו אותו? והשיב להעומדים לפניו: כי שלחו הב"ד של מעלה לכבדו בדרכה שידרוש שמה צעת בואו לעולם העליון, וכבדוהו שיאמר החידוש הזה שהוכחו עמו הלומדים, על כן הוא חוזר על משנתו שיהיה שוגר על לשון קדשו.

נכתלק לגניז מרומים בעיר אופיבאך ביום י"ד שבט ערב שבת קודש בשנת תקט"ז, והובל לקברו בעיר פראנקפורט דמיין.

רבינו אור לפני מותו שלא יספידוהו, אך הגה"ק ר' יחזקאל לאנדא בעל נודע ביהודה זי"ע לא חשק על זה והספידו, ואמר אף שצוה שלא להספידו אין שומעין בזה למי שהוא רבן שכבד"ג.

רבינו זכה לבנים וחתנים רבנים גאוניס ומוזכיקים, בניו ה' הגה"ק ר' נתן אב"ד דאבראמיל בעל שארית נתן זי"ע חתן הגה"ק ר' מאיר הלוי אב"ד דאבראמיל זי"ע, הגה"ק ר' ישכר דוב בעריש אב"ד פודהייז בעל חזקת אבהתא זי"ע חתן הגה"ק ר' אריה לייב מצוטשאטש זי"ע, הגה"ק ר' אריה לייב בעל פני אריה אב"ד הנובער והמדמינה זי"ע חתן הגה"ק ר' יחיאל מיכל היילפרין אב"ד צרעאזן זי"ע והגה"ק ר' שמואל מצראדי זי"ע, חתניו ה' הגה"ק ר' שלמה דוב בעריש הערלפעלד אב"ד גלוונא רבתי זי"ע והגה"ק ר' נפתלי הייזלפרין בן הגה"ק ר' משה אלחנן אב"ד שאריגראד בן הגה"ק יחיאל מיכל אב"ד צרעאזן זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון נפלא רכבה"ק שר התורה וכבר בימי עלומו ילא שמעו אגדול בתורה הוא והי' לנס.

מסופר, שמרן רבינו הבעל סם טוב הקדוש זי"ע ביקש פעם שיגלו לו מן השמים מי הם הגדולים שבתלמידי חכמים שדור, כי רוצה לקיים אלכל מלות שימוש תלמידי חכמים, וגילוהו מן השמים שהם רבינו הגה"ק ר' יעקב יהושע מקראקא בעל פני יהושע זי"ע והגה"ק ר' אלכסנר סענדר שור בעל תפואות שור זי"ע ואכן נסע לשמש. (שלמה חדשה)

וכשהגיע לפרקו נשא הרבנית הדליקת מרת לאה ע"ה בת הגביר הפרנס בלבוב מוה"ר ר' שלמה סג"ל לאנדא ז"ל, ושם בבית חתנתו תפס רבינו ישיבה, והי' אללו תורה וגולה במקום אחד.

אולם ביום ג' לחודש כסלו בשנת תס"ג רעשה הארץ בלבוב ושריפה גדולה הי', ונהרגו רח"ל ל"ו נפשות מישראל, ובתוכם אשתו ובתה הילדה, ועוד אחרים ממשפחתו.

מסופר שעליו נפל מפולת של בנין, וכפסע היה דינו לבין המות, אז קיבל עליו רבינו שאם ילא משם הוי, יחבר ספרים לכבוד שמו ית"ש אשר יחדש בלימוד הישיבה, ומיד נעשה לו הבית חומה מימינו ומשמאלו ונפתח לו שדיל בדרך נס, וכך ילא משם ללא פגע, ועי' התחיל לכתוב את ספריו, אשר רוב בני ישראל הגויס בה.

וכיפר הרה"ק ר' חיים ראש אשולת לאנו בעל דברי חיים זי"ע שאחר שנעשה הגם צעת נפילת הבתים קיבל עליו ליטב שתי שנים ללמוד בבית הכנסת מדי יום יום ח"י שעות לרפואת, ובחורף מן הקור הגדול נקרוש שערות זקנו מן הגליל והביאו לו מים חמין לרחו ואז סידר החידושים להביאם לדפוס.

ואחר שמתו עליו אשתו ע"ה, נשא בזו"ש להלדקנות מרת טויבא ע"ה בת הנגיד מוה"ר ר' ישכר בעריש מלבוב זי"ע, מלבוב

נתקבל לאב"ד לקיראב ומשם ליסקא, טארלנא, לינסק, ובשנת תע"ח בהיותו כבן ארבעים שנה הי', עבר לכהן פאר בעיר לבוב, ובשנת תל"א נקרא לכהן בעיר ואם בישראל בערלין במקומו של הגה"ק ר' משה לבוב זי"ע, משם עבר בשנת תל"ד לעיר מיץ למלא מקומו של הגה"ק ר' יעקב צאק ריישר זי"ע עד שבאחרית ימיו בשנת תק"א עלה לכהן כאב"ד דק"ק פראנקפורט דמיין למלא מקום כסא של הגה"ק ר' יעקב הכהן פאפעריש בעל שב יעקב זי"ע.

בספר שדי חמד בקונטרס כללי הפוסקים סי' י"ד כתב בשם תשובת רח"ב מהגה"ק ר' דוב בן הגה"ק הפני יהושע זי"ע, שקבלה בידו מאביו, שבכל מקום שמביא הרמ"א בשם י"א ולא סתם וכן ראוי להורות, אין כוונתו לפסוק כמותו, והדבר מסור לחכמים להכריע במאזני צדק.
ספר פני יהושע מסוגל לשמחה
הרה"ח ר' הערשעלע קרוגער ע"ה סיפר שבימי ילדותו היה שרוי במרה שחורה, והלכה אמו עמו אל הרה"ק ר' יהושע רוקח מבעלזא זי"ע, וביקשה מהרה"ק שיהיה בנה בשמחה. אמר הרה"ק: שילמוד ספר פני יהושע, כי ספר פני יהושע מסוגל לשמחה. (שיח זקנים)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

טו שבט תרס"ב

רבי שלמה יהושע דוד ב"ר יעקב אריה זי"ע בעל ליקוטי רא"ם מראדזימין

רבינו הרה"ק רבי שלמה יהושע דוד גוטערמאן מראדזימין בעל ליקוטי רא"ם זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' יעקב אריה ראש שושלת ראדזימין בעל ביכורי אבי"ב זי"ע בן הגה"ק ר' שלמה אב"ד ברוטשעוואל זי"ע

יום אחד נכנסו אליו עשירי העיר רזימין וטענו: או שצבטל קופת הלדקה, או שפרנסים אחרים יטפלו בה. אנו לא נמשך יותר לחלק לדהק לעניים שצבעי, הנהגים כעשירים. טענו ראש הקהל: פלוני הנהגה מקופת הלדקה קנה לאשתו שביס נאה, שלוש רובל מחירו. השני, הנהגה אף הוא מלדקה הקהל, הלביש את בתו מעיל יפה, מעשה עשיר... החזיר להם רבינו: כשם שאי אפשר לה לקהלה בלי עניים, כך אי אפשר לעניים בלי קופה של לדהק. תאמרו לטבלה, יתעורר רעש צממים: קהלה בשראל בלי קופה של לדהק? יבואו מלאכים לכאן, יחקרו בדבר, ויווכחו: עולם הפוך בראדזימין. העניים יודעים הלכות עשירים, והעשירים יודעים הלכות עניים, ומשום כך צוטלה הקופה... מה יעשו המלאכים? יחזרו לשמים וייעו להעמיד את הדבר על מכונו: העשירים היודעים הלכות עניים, ייהפכו לעניים, העניים היודעים הלכות עשירים ייהפכו לעשירים, ושלוש על ישראל... כדי להפך ענה ז', מוטב שתמשיכו לנהל את קופת הלדקה, ואל תספרו לאיש על שינוי סדרי בראשית בראדזימין.

נסתלק לגנוי מרומים חמשה עשר בשבט בשנת תרס"ב ומנוחתו כבוד בבית החיים צעיר ראדזימין נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' אהרן מנחם מענדל בעל אמח מנחם זי"ע נסתלק ט' אלול תרל"ד לא נשאר אחריו זש"ק

רבינו היה קדוש ונורא מופת הדור, עניו וננוע מאד, חכם מחוכם זקן מלא רחמים. אחר הסתלק צביו צי"ח תמוז תרל"ז מילא רבינו מקומו בראדזימין וכיהן כאלמו"ר לאלפי חסידים. צימיו נתרכבו חסידי ראדזימין ויסדו שטיבל'ך צערים שולמות צפולין, שימש גם כנשיא קופת רבי מאיר בעל הנס כולל פולין

למד תורה מאביו הק', והסתופף בלל אלמו"רי קולק.

רבינו לא חיבב את העשירים, לפעמים אף רפס. פעם שאלוהו על זה הלל שנינו: (מסכות עירובין פ"ו) רבי מכבד עשירים, רבי עקיבא מכבד עשירים? ענה ואמר: עשירים לנד שפיר, אולם באים עשירים וורקים שאכבדים חסידים, כלומים, חכמים או כלליקים? ולכבד עשיר עם הארץ צעד "למדתו", גם רוח צעד החסידות של, קל עולם צעד "לדקתו את זה אונני רולה.

לפעמים שינה את טעמו. פעם ראה חסידיו מפראג, להרחיק את גבאי בית הכנסת שלהם ממשכנתו, ובראו אל רבינו לשאול לדעתו. אך רבינו סירב ולא הסכים עמם. ואמר: יש לרחם על הגבאי, אין נלךד כמורו. תמחו החסידים: הלל עשיר הנהג? ענה להם רבינו: לא גאוותן, ואין לך נלךד לצריות כמו הרודף אחרי הכבוד, כי על מי יתרום ומי יכבדו, אם לא הבריות?

רבינו דבע מחסידיו לחתור לשלימות, לאמת, ולשאוף בעיקר לרוממות הנפש. פעם פתח ואמר: אמנם יש מקום לשבח את העוני ולהלל את הכאב' אולם רק עני וחולה ראאים לעשות זאת. עשיר, או איש בריא, המשבח את העוני או המתפאר ביעורים, אינו אלא נוכל.

אף היה אומר: מה ההבדל בין זרות הראשונים לזרותינו אנו? בזרות הראשונים ידע יהודי שהוא לריד להיות טהור, ויהודי טהור זקוק לפרנסה, ללא לטהרתו ואחר כך גם לפרנסה. בזרותינו, יודע יהודי שעליו לחיות, והחי זקוק לפרנסה, וכיהודי חי, אשר פרנסה לו, דואג הוא לצבטל גם לטהרה.

מתורתו של רבינו

סיפר רבינו ששמע מאביו הק' ששמע מפה קדוש של הרה"ק ר' שמחה בונם מפרשיסחא זי"ע: אשר הוא מכיר מהלשון של ההגדה, ובפרט מהמאמר "ברוך המקום ברוך הוא" הנאמר בהגדה, [אשר דזה הלשון זכר כמה פעמים בהגדה דבי אליהו] אשר אליהו הנביא הקדוש ז"ל היה בעל המסדר ההגדה של פסח. (צמח מנחם, על הגדה של פסח)

שנו חכמים בלשון המשנה. (מסכת אבות פרק ה') תיבת משנה הוא מהלשון הכתוב וְהָיָה מְשֻׁנָּה עַל אֲשֶׁר יִלְקְטוּ יוֹם יוֹם (פרשת בשלח ט"ז ה') והיינו דלשון החכמים בדברי תורה הוא בכפל. והכוונה בזה דמלבד מה שמושג במושכל הראשון על פי פשוט. עוד נעטף ונגנז בהם הרבה דברים כפלי כפלים הרבה והרבה יותר מאוד מהנהגה ומושג בדעת האנושית. (ספר עלים לתרופה הקדמה)

אמרו חז"ל (מסכת ע"ז י"ט) על הפסוק כי אם בתורתך יהוה חפצו ובתורתך יהוה יומם וְלִקְחָהֶם (תהלים א' ב') בתחלה נקראת תורת ד' ולבסוף כאשר יגהה בה יום ולילה נקראת תורתו? יש לומר בזה כוונה על אומנם חז"ל (שבת י') תנא להו רב חייא בר רב מדפתי ויעמוד העם על משה מן הבוקר עד הערב וכי תעלה על דעתך שמשא יושב ודן כל היום כולו תורתו מתי נעשית? אלא לומר לך כל דיין שדן דין אמת לאמיתו אפי' שעה אחת מעלה עליו הכתוב כאלו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית כתיב והא יועמוד העם על משה מן הבוקר עד הערב וכתוב התם וְהָיָה עֶרְבָּ וְיָהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד (פרשת בראשית א' ה') עכ"ל הגמרא. והקשה רבינו מאי מקשה הגמרא תורתו מתי נעשית הלא היה יכול ללמוד כל הלילה. וגם יש להעיר על תירוץ דהגמרא במה שתיירצו? אלא לומר לך כל דיין שדן דין אמת לאמיתו אפי' שעה אחת וכו', ולכאורה צריך מובן היכן רמזיא בקרא שדן רק שעה אחת, אולי דן כמה שעות ביום ושאר היום למד תורה? אמנם: כאשר דנקרא התורה"ק תורת משה כדכתיב: זָכַר תּוֹרַת מֹשֶׁה עֶבְדִּי (מלאכי ג' ב') וזוהו מורה באצבע שהיה עוסק בתורה יומם ולילה כדברי חז"ל ה"ל על הפסוק ובתורתו יהוה יומם ולילה דרך כאש יגהה בה יומם ולילה אז נקרא תורתו וכו' כאשר נקראת התורה"ק תורת משה בטח עסק בה יומם ולילה כאשר היה באמת כן. ולפי זה שפיר מקשה הגמרא וכי תעלה על דעתך שמשא יושב ודן כל היום כולו. תורתו. היינו שיהיה נקראת תורתו מתי נעשית דהלא לזה צריכים דוקא להגות בה יומם ולילה וכה"ל וכאשר

היה טרוד בדין כל היום א"כ איך יכול להיות התורה נקראת בשם תורתו. ואמנם על זה שפיר מתריך הגמרא אלא לומר לך כל דיין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת וכו'. והיינו שבאמת היה דן רק שעה אחת ביום היינו חלק קטן מן היום אבל כל היום עסק באמת בתורתו הקדושה וכן כל הלילה ומה שאמר ויעמוד העם מן הבוקר עד הערב הוא לרמוז שמעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית כה"ל. ולפי זה שפיר נעשית תורתו ונקראת תורת משה. (ספר עלים לתרופה הקדמה)

וְיָחַק חֲמָאָה וְחָבַל וְגַן הַבְּקָר אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּתֵּן לַפְּנִיָּהּ וְהוּא עֹמֵד עֲלֵיהֶם תַּחַת הָעֵץ וַיֵּאכְלוּ (פרשת וירא י"ח ה') הנה המלאך נקרא עומד וזה המעלה שלו שעומד על מצבו ומדרגתו ואינו יורד בשום פעם, אבל מכל מקום בצד אחר הוא חסרון שאין יכול לעלות בשום פעם למעלה ממדרגתו. ואמנם האדם הוא הולך והיא מעלה שיכול לעלות בכל פעם יותר למעלה עד אין שיעור, אבל בצד אחר חסרון שיכול לירד וליפול גם כן, שכן הוא דרך ההולך לפעמים הוא הולך ועולה למעלה ולפעמים הוא הולך ויורד למטה כמובן. אכן כאן כתיב והוא עומד עליהם דאברהם אבינו ע"ה לקח מאתם בח' עומד שלא יפול בשום פעם וממילא דהיה עליהם למעלה מהמלאכים דהרי אברהם אבינו בח' הולך גם כן ויכול לעלות לעלה הרבה ומה שקיבל מאתם בח' עומד היינו שלא יהיה נופל ממדרגתו אבל עכ"פ אפשרות הוא שיהיה עולה בכל פעם יותר ויותר. וכמו כן המלאכים קבלו מאברהם אבינו בח' הולך בזה שהאכלים המאכלים שלו והיינו בח' ניצוצי מאכל דזהו מ"ש במדרש (ר"פ וירא) ד"אל הקב"ה לאברהם אבינו: אתה אמרת ואקחה פת לחם וכו' ואני פורע לבינך במדבר במן וכו'. ולכאורה מה השייכות להאכיל ולפרע באכילת המן והיה די להאכילם גם כן רק לחם במדבר לחם מהארץ מדה כנגד מדה ולא לחם מן השמים? אכן על פי ה"ל יש לומר: דאכילת המלאכים אצל אברהם אבינו היה גם כן בח' לחם מן השמים שהיה מזוכך ומבורר מבה' יסוד העפר שאחוז בו הנצל בבחי' ונחש עפר לחמו שלא היה המאכל מגושם רק הניצוה"ק שבמאכל היו מאירים מאוד ע"ד בח' המן. וכמבואר אצלנו במק"א דהמן לא היה מאכל מגושם רק היה בח' רוחניות ניצוצי מאכל כראשי תיבות מ"ן למפרע, וזה האכיל אברהם אבינו את המלאכים ועל ידי זה השיגו בח' הולך וכמבואר. ועל ידי זה נתעלו למעלה, דלפי זה שפיר הוא מה שכתוב במדרש זה שאכלתם אצלו וכו'ל. (צמח מנחם, על הגדה של פסח)

טז שבט תקע"ז

רבי אשר צבי ב"ר דוד זי"ע בעל מעיין החכמה מאוסטרהא

רבינו הרה"ק רבי אשר צבי מגיד משרים מאוסטרהא בעל מעיין החכמה זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' דוד פרנס וגבאי חברה קדישא מאוסטרהא זי"ע בן הגה"ק ר' משה אב"ד בוטשאטש זי"ע

זעם' (ישעיה כ"ו כ), ויסגור את הדלת ולא הלך החוזה, עבדו רק רגעים אחדים, וירא רבינו צעד החלון את החיילים מחיל פולין עברו דרך קס, אשר לו פגעו אותו בדרך לכתו לביתו באישון לילה היה בכל רע, והבין אז כי מן השמים עכבוהו.

רבינו היה גאון גדול ומקובל נראה איש אלקים ועוד בימי נעוריו יצב על התורה ועל העבודה לילה כיום, שמעו הלך על פני כל הארץ והשפעה רבה נודעה לו, והעמיד תלמידים יודעי ח"ן, חיבר ספר מעיין החכמה בדרך פרסם.

× הגשר בעיר קארעץ ליד קווארטל היהודי

בתחלה היה רבינו אב"ד בעיר ברעזדוב ובשנת תק"מ לערך נתקבל למגיד משרים בק"ק אוסטרהא. וקסם באוסטרהא היה רופא מטעם הקהלה הר"ר גארדיא הרה"ק ר' אהרן מאוסטרהא זי"ע תלמיד של המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע.

ומספיר שפ"א כשיצב רבינו ביחד עם הרה"ק ר' אהרן בנהקלוז אוסטרהא, הסביר הר"ר אהרן שלא הרופאים מרפאים ואילו רבינו לעומתו שיבחה את הרופאים בבחינת שניתן רשות לרופא לרפא. לימים הלך הר"ר אהרן לבקר איזה חולה אנוש וראה שאין תקוה למחלתו, אבל כדי לשבר את העין רשם עליו הגייר איזו תרופה כל שהיא, למחרת באה אשת החולה להודות לר"ר גארדיא על ישועתו. לשאלתו מה קרה? ענתה האשה כדוב בורחה ותמימותה: שמתי את הפתק של הרופא בסיר ביטול שהכנתי לבעלי... והיה לו לרפואה! פנה הר"ר אהרן לרבינו ואמר לו: מכאן ראייה שאני הוא האדוק.

בשנת תקס"ד עזב את העיר אוסטרהא בשל מחלוקת, ונתקבל לאב"ד ומגיד בעיר קארעץ. אשר רב נצטער על סיבה עזיבתו אוסטרהא, וכעבור כמה שנים בשנת תקס"ט פרצה קס שריפה גדולה אשר כילתה כל חלק טוב ותאכל בקצה העיר בקאינים צדהם, וגדלי הדור ראה זו להקפדה מרבינו. אבל רבינו דן את כל האדם לכף זכות, ופ"א איך אפשר לדון את העולם לכף זכות, כיון שרואה בני אדם שעושים רע בעולם, ואיך יכול לדונם לכף זכות? אלא מחמת זאת שמתפשט במעשי ורואה מדריגתו, אזוי הוא רואה איש בו עצמו שמתפסל מראותו רע שבעולם, ואדם קרוב אלל עצמו, ואין משים עצמו רעע יבמות כ"ה, ובדואי ידון את עצמו לכף זכות, וממילא ידון גם כן את העולם לכף זכות.

י"ג שנים יצב בקארעץ, עד יום ט"ז שבט נסתלק לגנזי מרומים בשנת תקע"ז ומנוחתו כבוד בבית החיים בקארעץ בשיפולי העיר, שקס נטמן גם כן הרה"ק ר' יצחק אייזיק הכהן ב"ר יואל בעל ברית כהונת עולם זי"ע,

על מצבתו הות: פ"ג אדמו"ר הרב הגאון המפורסם מופת הדור איש אלקים בן של קדושים נר ישראל עמוד הימיני פטיש החזק מוה"ר אשר צבי שהיה אב"ד ומ"מ דק"ק אוסטרהא בהרצני מ' דוד זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל בעל אהוב ישראל מאפטא זי"ע העיד על רבינו בהסכמה על ספרו זולט"ק: היות שהרב המאור הגדול המקובל איש אלקי החריף ובקי בזיניא קדישא כבוד תפארת שמו מו"ה אשר צבי נ"י אשר היה מקדם מגיד משרים דק"ק אוסטרהא ובעת איתן מושבו בק"ק קארעץ שלח אלי הכתי קודש מעיין החכמה חידושי תורה שחיבר בשכלו הן והישר הקדוש והטהור, וכונתו הטהורה לזכות את ישראל, וכי עייני בכמה דברים וראיתי בהם דברים העמומים ברומו של עולם, וגם מובטחי שכל מי שיעיין בדבריו הקדושים ימלא מרגוע לנפשו ויחזיק הלצנות לעבודה השם יתברך ויתעלה, והגני להסכים עמו ארי ססיר רגליו לנטום מי יעל עמו, ובדואי אין דברי קדשו לריכים חיוזק, כי ידוע שכל דבריו נאמרו ברוח הקודש ע"כ. כן קיבל הסכמה מהרה"ק ר' מרדכי אב"ד לוצקא זי"ע בן הרה"ק ר' פנחס מקארעץ זי"ע.

רבינו היה תלמיד מובהק מהמגיד הגדול הרה"ק רבי דוב בער ממעזריטש זי"ע, ומסיפר שהיה

× בית החיים בקארעץ

הולך ביחד עם הרה"ק ר' יעקב יוסף מאוסטרהא הנקרא רב ייבי על קס ספרו זי"ע בכל רגל לקבל את פני האיש פלא הרה"ק ר' צבי הירש ב"ר שאול הלוי זי"ע, שהיה דר בבית קטן מן המקרה ועומד עץ שעמד בצלמל הבית היה למשען לו, ארבעה יתדות תקועים בארץ ועליהם דף שמעריכין עליו העיסה, זה היה לו לשלחן, אל העמוד

התומך את הבית היה מחובר דף על עץ, ועליו נר חרס ובו פתילה ושמן להאיר את הבית, ושם יצב יומם ולילה על התורה ועל העבודה, וכל גדולי העיר השכימו לפתחו, וזקני העיר מספרים ממנו נפלאות. ורבינו קבל ממנו רב. והלך אליו לקבל פניו ברגל.

פעם אחת הלך אליו בחג השבועות ודברו אודות המנהג לשטוח עשבים בשבועות, אמר רבינו דעתו כי מקור מנהג זה הוא מה דליתא במסכת עירובין כ"ב: בעת שהלך ר' אדא בר מתנה לבי רב אמרה ליה דביתו ינוקי דידך מאי אעביד להו, אמר לה מי שלימו קורמי באגמא, כמו כן כשנתן השי"ת התורה לישראל, וטעם ישראל אם יעסקו בחורה תמיד מאין יצא פנחסם ופרנסת כ"ב? א"ל הקב"ה מי שלימו קורמי באגמא, ובכן שותמים עשבים להראות עד כמה לריכין למסור נפש על התורה עד כדי להסתפק בעשבים להחיות נפש כר' אדא בר מתנה הג"כ.

באוסטרהא היה בית הנסות אשר הקדיש הקצין הר"ר שמואל ר' יעקב'ס ז"ל ללומדי תורה, שקס היה רבינו מתפלל וישב קס כל היום ועסק בחורה עד אחר חלות הלילה, וסיפרי: פעם אחת אחר חלות לילה כאשר ביקש ללכת לביתו, בפתחו הדלת שמע קול מדבר אליו: 'חבי כמעט רגע יעבור

מתורתו של רבינו זי"ע

כל מקדש שביעי כראוי לו כל שומר שבת כדת מחללו שכרו הרבה מאוד על פי פעלו, לכאורה, כיון כראוי לו משמע כמו שראו לו יתברך שמו, מאי אמר שכרו הרבה על פי פעלו משמע על פי פעלו של אדם, מאי יש למעלה מזה שעושה כראוי לו ית"ש? נראה, שרמו הפייט, בזה שצריך האדם לעשות על דרך זה בעבודת ית"ש היינו שלא יהיה די לומר לאדם מה שידו משגת כבר בעבדת בורא ית"ש אלא שצריך לעשות התפעלות שיבוא לידי יראת אלקית יותר ויותר. וזהו כל מקדש כראוי לו, וקאי על האדם כפי מדרגתו שהוא עומד בה כל שומר שבת כדת מחללו קאי נמי על האדם שכרו הרבה מאוד על פי פעלו רצה לומר כפי מה שעשה התפעלות להשות אלקית בכל פעם יותר ויותר איש על מחנהו ואיש על דגלו, איש על מחנהו נקרא מי שהוא עומד על מדרגתו, ואיש על דגלו אל תקרא דגלו אלא על דילוגו, היינו מי שמדלג בכל פעם למדרגה יתירה.

איתא במסכת סוטה: אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים, לכאורה למה לא אמרו על אבינו שבשמים ובארץ, כמו שנאמר אלקי השמים ואלקי הארץ? נראה שמים נקרא מדת רחמים וארץ נקרא על שם מדת הדין כידוע ל"ה, ולכן אמרו אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים היינו על מדת רחמים שלו, אבל על מדת הדין שלו אין לו להשען כי אי אפשר לזכות בדין כמ"ה האנוש מאלקי יצדק וגו', אבל על זה יש לנו להשען על אבינו שבשמים, היינו על מדת רחמים שלו.

לע"נ ר' יחזקאל ב"ר צבי צבי הירש זצ"ל

יז שבט תרמ"ז

רבי יחזקאל ב"ר צבי הירש זצ"ל בעל נחמד מזהב מקוזמיר

רבינו הרה"ק רבי יחזקאל טויב מקוזמיר זצ"ל, נולד בשנת תקל"ב בעיר פלונסק פולין לאביו הרה"ק רבי צבי הירש טויב מפלונסק זצ"ל, שהיה מפורסם לצדיק נסתר, בן הרה"ק ר' שלמה זלמן זצ"ל

וכיפר פעם הפעם הלך רבינו עם ידידו מוורקה בדבר מצוה, והיה הרה"ק מוורקה רץ לפניו ורבינו לא יכול למהר אחריהו. שאלו רבינו: למה אתה רץ כל כך? והשיב: יהודי תמיד מוכרח לרוץ. מדבר רע צריכים לדבר מנומ, ולדבר טוב למהר ולרוץ אליו.

פעם בהגיעו רבינו לרבו הרה"ק מלובלין, אמר לו רבו הק', אני רואה עליך חטא של ציטול תורה, ציטולת תורה בדבר ביאחד אלי, התפלל רבינו מאד, ואמר לרבו הרי לקחתי עמי גמרא קטנה ועיינתי בו לאורך כל הדך, אמר לו רבו, מכל מקום עבדך זה ג"כ נחשב לציטול תורה, כי א"א ללמוד כ"כ בהתמדה בגמרא קטנה מאשר בגמרא גדולה ומאירת עיניים.

כשנתפרסם שמו של רבינו הלך שמעו בכל המדינות, ורוב לדיקי זורו מסביבות פולין והסביבה באו ליסוע אליו, המפורסמים מהם הם הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגוסטין זצ"ל שכינתו דער תהלים זאנער, הרה"ק רבי אהרן מקראקוב זצ"ל, הרה"ק רבי עמנואל מפשערדבורג זצ"ל, הרה"ק רבי ישראל יצחק מראדוויז'ן הנקרא רבי איטשע זצ"ל, הרה"ק רבי נתן דוד מדיסלבוואר זצ"ל, הרה"ק ר' יוסף ברוך הגוטער איד' מניישטאדט זצ"ל, הרה"ק ר' אברהם יהודה ליבוביץ זצ"ל נפש חיה מקאליש זצ"ל, והרה"ק ר' יעקב מווידלמנע זצ"ל. הרה"ק רבי שלמה הכהן מראדומסק זצ"ל תפארת שלמה זצ"ל, ועוד רבים מלדיקי זורו.

וכיפר שתלמידו בעל תפארת שלמה זצ"ל היה פעם בצבת שלפני חג השבועות אכל רבינו וחפץ לישאר אלו עד אחר החג בעוד שהיה בעצמו כבר היה מפורסם אז לאיש קדוש ונהרו חסידים אליו לעיור ומקומו. אמר לו רבינו כחייב וירד משה מן ההר אל העם ופרש"י מלמד שלא פנה לעסקיו רק חייב מההר אל העם, וקשה איזו עסקים היו לו למרע"ה שמלמדנו שלא פנה לעסקיו? רק הפירוש האמת הוא שהלדיק עסוק תמיד להשלים את עצמו יותר ויותר בתורה ועבדת ה', אבל אם המוני ישראל מיהלים לאיש אחד שידריכם בדך ה' אז אין להאיש הוא לפנות לעסקיו הוא בתקון נפש עצמו אל עליו לילך אל העם לקדש ולטהרם, ובכן ראדומסקער רב: עליכם לנסוע לבתיכם ששם מחכים עליכם אנשים שצאו לדרוש מפיכם דבר ה' (שחיח חכמים) רבינו ה' נוהג שצבכ יום ויום בסעודת כהרים אחר שגמר לאכול ולשתות, הוסיף ואכל עוד כזית ואמר: כדי שיוכל להתענות ביום הכפורים, והטעם מובן כי אמרו חז"ל כל האוכל וזאתה בתשיעו מעלה עליו הכ' כאלו התענה תשיעו ועשירי, ממילא אף צבכ יום אם יש צאכילה המיוחדת כוונת הלכך להתענית, יש צו ג"כ מעין התענית. (אפי' ישראל)

רבינו נסתלק ועלה למרומים ביום י"ז שבט תרמ"ז בהיותו בן שמונים וארבע שנים ואלפי חסידים מכל יחזקי פולין ליוו אותו והלכו אחרי ארונו ושרו מנגינות שרבינו הלחין ומנוחתו כבוד בקוזמיר.

נשאר אחרי בניו הק' הרה"ק ר' חיים שמילא מקומו בקוזמיר זצ"ל, הרה"ק ר' שמואל אליהו מוואולין זצ"ל הרה"ק ר' אפרים מנאדריץ זצ"ל והרה"ק ר' דוד צבי מניישטאדט זצ"ל חמדת דוד זצ"ל.

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

פעם אמר רבינו לאחד שהיה מרבה מאד לדבר: מדוע הנך מדבר בקול, הרי אפשר לך לחשוב את דיעותיך במח שבראשך, אלא מאי, שהנך מרבה בדיבוריך על מנת 'לזכות' את חברך בשמיעתם, אם כן עליך ליטול רשות מהשומעים, האם הם רוצים לשמוע לקול הגיגך.

אמר פעם לחסידיו: דעו לכם שאם ממחר אדם לבית המדרש להתפלל ולומר כל נדרי בערב יום הכיפורים, ותוך כדי הליכתו יגיש אליו יהודי ורוצה לשפוך לפניו את כאב לבו על צרותיו הפוקדות אותו ולקיים דאגה בלב איש ישיחנה; חלילה מלעצור בעד היהודי בכדי למהר לכל נדרי. כי הלא כל מהות כל נדרי ומחות יום הקדוש הוא הרי תשובה שלימה, ותשובה מה היא, לקיים ואהבת לרעך כמוך בהידור... כי זה כל האדם. בדרך זו ביארו את הכתוב: כמים הפנים אל פנים כן לב האדם אל האדם (משלי כ"ז י"ט) שכמו שהרוצה לראות את דמותו נשקפת במים, עליו להתכופף מעל גבי המים. כך לב האדם אל האדם - בכדי לקיים ואהבת לרעך כמוך: כראוי יש להתכופף באהבת רעים אל הזולת ולא להתנשא עליו. (מהג"צ ר"א בידרמאן שליט"א)

אז יקלא שחוק פיגו (תהלים קל"ב) תמה רבינו דלשחוק מה זו עש, יותר הוה ליה למינקט לשון שמחה? אלא שכאשר יבא משיח הרי יראו זרות של תנאים אמוראים גאונים קדושים וצדיקים, ואלוהם בן דוד לא בא, ולבסוף יבוא לדור שפל כמונו, האם לא יהיה זה לשחוק בעיני כל? הלא הוא דכתיב: אז יקלא שחוק פיגו (דברי ישראל)

מה תצקע אלי דבר אל בני ישראל וישיעו (פרשת בשלח כ"ד ט"ו) כששאלו את רבינו עצה בענין שידוך, אם להמתין עוד או למהר הדבר? השיב: הנה אמרו חכמים (מסכת סוטה ד') וקשין לזווגן כקריעת יום סוף, ונחזי אנן וכל נאמר בקריעת יום סוף, הלא נאמר מה תצקע אלי דבר אל בני ישראל וישיעו, ופירש רש"י: לא עתה תהא להארך וד'. (מאמר יחזקאל קאזמיר)

סיפר רבינו: כי פעם אחת למד מוסר השכל ממשרת. מעשה שהיה במשרת שהגיע אליה בשורה לא נעימה מהורה, וכשעברתי דרך ביתה, הקשיבו אזני דברי עקרת הבית באומרה אליה, חזקי ואמצי לבןך ובתכי, כי מה יאמרו הבריות בודאי בעל הבית עשה לך רעה וצער אותך. ומה למדתי מוסר, כי מה שיאירע לאדם וכל הרפתקאות אשר יעברו עליו, אל יתרגם ויקבל באהבה, כי מה יאמרו הבריות בודאי בעל הבית של עולם ומלואו עשה לו רע חלילה, ובאמת מאתו לא תצא הרעות, וכל מה דעביד לטב עביד. (ישא ברכה)

רבינו היה קדוש וטהור ארי דבי עלאי מופת הדור. הרה"ק החוזה מלובלין זצ"ל אמר כי רבינו יש לו זרות אברהם אבינו ע"ה. גאון וחכם ומתמיד עמוס בתורה ובחסידות, וידוע ה' שכל דבר אשר שאלו אותו השיב מן התורה ואמר קזה ה' לו ירושה מאביו הלדיק זצ"ל למאור כל דבר בהתורה הקדושה.

פעם אחת בהיותו צעיר מאקאווי הזמינו רבינו להיות סנדק על ברית מילה ונשתתפה שעות הרבה עד שצב ושאל אותו הרב המגיד משם: איך עושה שהיות הרבה והלא אמרו חז"ל זריזין מקדימין למצוה? והשיב אם ה' כוונת חז"ל להקדים המצוה ה' להם לומר זריזין מקדימין את המצוה. אבל אמרו זריזין מקדימין זצ"ל למצוה לעשות הכנה למצוה, וכן גם אנכי הקדמתי זצ"ל למצוה אבל אם שוה בהכנה הרבה אין חשק, ואדברנה טוב יותר שעושה המצוה בכוונה גדולה ובהכנה. כבר מילדותו נתפרסם כעליו ונקדושתו, וכיפר כאשר הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם

אלימלך זצ"ל ואחיו הרה"ק ר' משולם זושא מהאניפואלי זצ"ל ערכו גלות עצרו דרך פולין ובכוחו שיהיה מנהיג ישראל. הדגש מיוחד היה בעבודת

השם היתה השינה והנגינה, והיה נהג לשורר ואמר תורה גם על עניינים אלו באמרו כי: אפשר לעבוד את ה' ע"י נגינה שירה זמרה ושמחה לוסטיג און לעצדעדיג ודך זו מביאה את האדם ביותר אל היכל התשובה ודביקות בהשם.

ופעם אחת כי בשמחה תאלו על ידי שמחה יולאים מכל המוקשים ומכל הזרות ר"ל כי העיקר להיות בשמחה ועל ידי שמחה יולאים מכל דבר רע. (נחמד מזהב)

רבינו היה מתלמידי הרה"ק ר' ישראל האפשטיין המגיד מקאזניץ זצ"ל, ואח"כ מתלמידי הרה"ק ר' יעקב יצחק יהוד הקדוש מפרשיסחא זצ"ל, פעם אמר בשם רבו יהוד' הקדוש זצ"ל אמרו הדן לין אמת לאמתו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית (שבת י') הוא מטעם כי על ג' דברים העולם עומד על הדיו ועל האמת ועל השלום, וכשרואה הקב"ה שהעולם מתמוטט שאין להם זכות כ"כ מזמין הקב"ה לדין לזון לין אמת ועל ידי זה נתחזק העולם וא"כ הדין גורם שהעולם נתחזק, ולכן הוא שותף להקב"ה במעשה בראשית. ושימש את הרה"ק רבי שמואל מקארוב זצ"ל, והרה"ק ר' יצחק מוונגוב זצ"ל, אבל רבו המוכזק היה הרה"ק ר' יעקב יצחק הארויץ בעל החוזה מלובלין זצ"ל. וידידו הגאון היה הרה"ק ר' יצחק מוורלה זצ"ל.

מתורתו של רבינו

נח איש צדיק תמים היה בדורותיו (פרשת נח ו' ט') אחד מחסידי רבינו התמנה לרב בעיר אחת. טרם עלותו על כיסא הרבנות, נכנס אל רבינו וביקש ממנו ברכה ועצה להצליח להנהיג את עדתו בשלום ושלוה, עד שלא יהיה לאף אחד מבני הקהילה תרעומת נגדו. אמר לו רבינו: על נח נאמר בתורה שהיה איש צדיק תמים, ובכל זאת אמרו חז"ל שיש הדורשים אותו לשבח ויש הדורשים אותו לגנאי. כי כל אדם שמכון ברבנות ובתפקיד ציבורי ואין לו ממתנגדים, פירוש הדבר שהוא עושה מלאכתו רמיה, מתנהג בחנופה ומאחז את עיני הבריות כדי לרכוש את לבם. אולם איש אמת שהצדק נר לרגליו, אינו נרתע ממתנגדים ואינו חושש מהם, אלא נושא בגאון את תפקידו בדרך התורה.

וירץ העבד לקראתה ויאמר הגמאיני נא מעט מים מכך. ופירש"י ז"ל: לפי שראה שעלו המים לקראתה וכ"ו. וקשה דלמה הוצרך להמתין וידו על שאר הסימנים מאחר שראה שעלו המים לקראתה דבזה ידע בודאי שהוא ממשפחה ההגונה לאברהם? שהרי היא יראת שמים? ותירץ רבינו שהי' רוצה להבחין אם היא גומלת חסדים, דאז ראוי להיות בביתו של אא"ה, שהיא איש יחוסד, ואם לאו אפי' היא יראת שמים אינה ראוי' להיות בביתו של אא"ה (דברי משה)

וישמע הכנעני פרש"י ז"ל והלא עמלקים היו אלא שינה לשונו לדבר בלשון כנען כדי שטיעו ישראל. אמר רבינו מדוע לא שינו לבושיהם כי הלא מלבוש נקל לשנות מלשון זר כמובן? אך מכאן ראינו שאפי' עמלקים לא היו רוצים לשנות את מלבושיהם ושינו יותר את לשונם בלשון אחו, וק"ו ב"ב שק"ו, אנו ישראל צריכים להיות מצוינים. (מילין יקירין)

רבינו היה אומר: כמה אוויליים הם אנשים, שבכדי להכניס דבר אחד כשר לפה הרי הם מוציאים ממנו עשרה דברים שאינם כשרים. היינו שפמיים בבוא האדם לאכול ולהכניס לפיו מאכל שהוא אזי תוך כדי בירור כשרותו יכול הוא לדבר דיבורי לשון הרע וכיוצא בזה ויצא שכרו בהפסדו.

פעם אמר בדרך צחות על דברי הכתוב (בשלח ט"ו א') אז ישיר משה, ורבותינו דרשו: שר לא נאמר אלא ישיר (מכילתא) כי הי"ד על שם המשחבה. ואמר: י"ד א"י (יהודי) על שם המשחבה כולו נקרא על שם מחשבתו, כי עיקר העיקרים הוא שמירת המשחבה כראוי.

יח שבט תקפ"ט

הרה"ק רבי משה הלוי בן שלמה גוטליב מלאמדמיר זי"ע

רבינו הרה"ק רבי משה הלוי גוטליב מלאמדמיר זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' שלמה מקארלין זי"ע בן הרה"ק ר' מאיר הלוי זי"ע

וכיפר שצעת החתונה המפורסמת באוסטיילה אשר בה נטלו חלק רבים מלדיקי הדור השתתפו גם רבינו, וכשנקרא לכיבוד, תואר בשמו ה' רבי משה הגדול וכו', ענה רבינו לעומתם כמלגלג ואמר: הגדול הגדול.. כשמוע זאת הרה"ק מאפטא זי"ע נענה ואמר לרבינו: ר' משה מה איכפת לך שאומר הגדול, הלל אמרו רז"ל: אם ראשונים כבני אדם אנו כחמורים, והמוזבן מזה שאילו היו הולכים בדרך האמת היו אכן לריכיים לקרוא כהיום ה"ה החמור פלוני ופלוני.. אלא מכיון שהאמת נעדרת מיא טרעט האף פין דעם אמת למאי נפקא מינא אם קוראים אכן הגדול.

וכיפר רבינו בעצמו שפ"א הי' במצב כספי לחוק והי' בעל חוב על ק"ץ רוביל, ונסע ללאמדמיר על ציון קדשו של אביו ה' להזכיר לפניו את מצבו, לאחר מכן שמע את אביו ה' משיבו בזה"ל: לו ווייסט לאך מיין קינד אז קיין געלט איז דא נישט לאונדעולם העליון) איך וועל דיר געבען א יונגא'לע וועסטו פארקויפן און לו וועסט האבען געלט לו באלעטען דייעע חובות, וסם בלאמדמיר לא הי' אז נאך לענן זה ונסע רבינו לעיר אלויסק אשר שם עלה בידו לפרוע חובותיו ובה קבה משכן קדשו עד לסוף ימיו וסם מנוחתו כבוד.

וכיפר שרבינו בהיותו פעם בעיר אלויסק שצליטא טרם נתישב בה, נתבקש ע"י בנו העיר להיות נוכח בעת קידוש קרקע חדש למטרת בית הקברות, בדבוא לשם ציון על מקום אחד במקלו לורת ריבוע מארבע זוויות ונתעסק בכך זמן רב לפליאתם של הנוכחים, לאחר מכן ראו בעבודתו זו עין פקוחה כי לא נפטר בעת ההיא שום איש אפי' תינוק, לימים בשנת תקפ"ט עבר רבינו בעיר אחת ביום ה' בשבוע, זיקשווה אנשי העיר להישאר אהם על שבת קודש, נענה רבינו אליהם ואמר: שהוא לריך להיות בש"ק באלויסק ואכן הגיע לשם וביום השבת קודש ח"י שבת נסתלק רבינו לגנוי מרומים ונטמן באותו מקום האין שעשה במקלו בעת קידוש הבית האיים.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' שלמה'לע זי"ע חתנו של הרה"ק ר' אהרן מטשערנוביל זי"ע וחתנתו נערכה בלאמדמיר בחיי חיותו של הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערנאביל זי"ע שהגיע אכל להשתתף בהחווה.

והבנו השני היה הרה"ק ר' יהושע

גאטליב בעל אחות אפרים ממאליב זי"ע חתן הרה"ק הרמ"מ הטריסק זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש אלקים קדוש, עניו וחסיד ודרכו היה שלא לומר דברי תורה כרבים" ופעם אחת ביקשו והפליכו אותו מאלד לומר תורה, אמר: אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל, ופי' רש"י ה'ק': לא פחות ולא יותר, כלומר לכל אחד ואחד לפי בחינתו ומדרגתו, ומי שיכול זה הוא יוכל לומר תורה ואי לא לא יאמר, ומרוב ענותותו סיים ואמר: אני אין יוכל זה. רבים היו חסידיו, הכל רץ לראות עבודתו במסירת נפש, והי' מפורסם מאלד לבעל מופת גדול ובפרט לחולי הקדחת רח"ל שהי' רואים אצלו בחוש אשר מי שהי' בא אליו להתאונן על מחלה זו הי' מתרפא תיכף, אך רבינו היה מזהיר להתרפאים שצמחן זמן מקוים לא ישתו מים קרים.

וכיפר שפ"א נחלה במחלה זו אחד מאנשי עירו שהי' מפורסם למתנגד גדול ולא ראה בשום אופן ללכת לרבינו, אולם לאחר זממה כשאברה עליו מחלתו והזיקתה עד למאד, הלך בעל כרחו לרבינו והזכיר עצמו לפניו, אכן מיד לאחר ברכת קדשו מרבינו, הרגיש בעצמו שהחולי סר מאתו והוא שב לחיטו, בהיותו מתנגד חריף, האיק לו הדבר ולא הי' יוכל להשלים עם זה שרבינו יתפרסם לבעל מופת על ידו, ובהיות שרבינו הזהירו כדרכו בקודש שלא ישתה מים קרים, לכן ניגש האישי הנ"ל תיכף בלאחר מחדר רבינו ושתה מים מכלי שעמד בחדר החיטו, רבינו בהבחינו זאת מרחוק ילא אליו ואמר לו: בא דיר אז לו וועסט טרינקען וויפעל לו וועסט וועלען וועסטו קיין קדחת נישט האבען.

רבינו עלה ונתגדל על ברכי אביו ה' אשר ממנו קנה שלימותו רוממותו וזדקת קדושתו המופלגת, פעם הלך רבינו עם אביו ה' בלילה, אמר לו אביו אליו: אם הוא רואה יוכל ללמדו שישמע מה שצני אדם מדברים בבהתם, והעביר על פני רבינו את מטפחתו ושמע הכל, אחר כך שאל את אביו אם כדאי לדעת כל זה לעבודת הבורא? ונענה שאין זה כדאי, אמר לו רבינו אם כן אין חפצי בזהברכת שלמה.

הרה"ק ר' משה מקארלין זי"ע כיפר דרכו של הרה"ק ר' שלמה מקארלין זי"ע הי' כאשר שתה משקה טיי או קאווא הי' נוטל חתיכת סוכר בכף ידו ה' ואוחזה משך זמן שתחיתו, פ"א בעשותו כן שאלו בנו הר"ר משה אודות ענין זה באמרו, כי ממ"נ אם הוא לריך להסוכר למה אינו לוקחו לפיו, ואם לאו על מה הוא אוחז בה? בגמר שתחיתו פנה הר"ר שלמה זי"ע לבנו ומסר לו החתיכה לטעום ממנה, ואכן לא הי' מורגש בה שום טעם מתוקות.

כשרבינו הגעו לפרקו נשא בת הרה"ק ר' יהודא לייב הכהן מהאניפאלי בעל אור הגנון זי"ע ובזיו"ש הי' חתנו של הרה"ק ר' דוד הלוי המגיד מטשעפין זי"ע.

בכ"ב תמוז בשנת תקנ"ב נלח אביו ה' על קידוש השם, והרה"ק רבי מרדכי יפה ראש שושלת לעכעוויטש בעל מירא דכיא זיע"א מילא מקומו. אך תלמידי אביו הוקירוהו והעריטוהו עד למאד ואף תמכו בו במידי דתמכין מעידן לעידן.

ובספר ברכת אהרן הביא אשר הרה"ק ר' אשר מסטאלין זי"ע ערך מכתבו: בו מבקש מאלת החסיד המפורסם רבי יוסף מלבישין זי"ע לקיים פקודת קדשו להעמיד מעמד קבוע עבור רבינו, ובלשון הכ"י: וכתב לו שיראה להחזיק ולסייע לקבץ כסף מעמד עבור הרה"ק ר' משה'לי בן מלכי וקדושי וכו'.

וכן נמאל בכחובים שהרה"ק מוהר"מ מלעכוויטש זי"ע הי' שולח לרבינו סכומי כסף גדולים מידי שנה.

רבינו נסע ללדיקי דורו מהם להרה"ק ר' ברוך ממעזיבזו זי"ע ולהרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע.

יט שבט תרצ"ב

רבי שלמה זלמן ב"ר יצחק יונה זי"ע בעל תל תלפיות מדוקלא

רבינו הגה"ק רבי שלמה זלמן זעגענער מדוקלא בעל תל תלפיות זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' יצחק יונה מדוקלא זי"ע מגזע היחוס, ולאמו בת הגה"ק ר' רפאל עזריאל הכהן מטורני זי"ע מגזע משפחת רבינו הגה"ק רבי ישעיה הלוי איש הורוויץ בעל שני לוחות הברית זי"ע הנקרא השל"ה הקדוש

רבינו היה גאון מובהק וחסיד מפורסם, היה חסיד ועניו, ומאס ברבנות, וחיי לער היה כל ימיו, ולא ראה להינות רק מיניעי כפו.

חיבר ספר שו"ת תל תלפיות, וספר קול יהודה על תרי"ג מצוות, וספר אור החמה על קידוש החודש, וספר ארצות השמים על קידוש השם להרמב"ם, ספר דברי שלמה עש"מ, ועוד הרבה חיבורים, מהם נדפסו, והרבה שנארכו בכתו ידות בכל מקצועות התורה.

נסתלק לגנוי מרומים י"ט שבט שנת תרל"ב

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בית המדרש בעיר דוקלא

שטח בית החיים דוקלא

לתרץ קושית מהרש"א בסוגיא דאין חוששין פסחים דף ט' ע"א אמאי מקשה על גוף המשנה למה לן טעמא דאין לדבר סוף בלא חזינא דשקיל נימא אכלתי דעל לא חזינא דשקיל לא שייך תירוץ רבא שם דהוי כמו במדורת הכושים דאמרינן אכלתי. עיין פ"י. ונקדים לתרץ מה שהקשה עוד המהרש"א מאי מייתי ראי' מהא דמדורת הכושים דהוי רק מילתא דרבנן לרמב"ם מה שאין כן המשנה אי מיירי בלא ביטל הוי חשש דאורייתא ואם נאמר דהא דאמרינן לעיל הבודק צריך שיבטל היה התקנה גם בזמן המשנה ודאי דלא קשה קושית המהרש"א הלז דמסתמא עשה כדין ומבטל בשעת הבדיקה, רק לישיבת הר"ן ריש פסחים דהתקנה של הבודק צריך לבטל לא נתחדשה רק בימי האמוראים לא בזמן המשנה שפיר מקשה מהרש"א. אבל עיין פ"י דף ו' ד"ה אמר ר"י שכתב טעם נכון על הא דהבדק צריך שיבטל דבאמת יש לחוש שמא גיררה חולדה במקום למקום ולא מהני הבדיקה כלל רק מטעם אין לדבר סוף אין חוששין לזה מה שאין כן לענין שיצטרך לבטל על זה שפיר יש לחוש מחמת גרירת חולדה דהא לזה יש לדבר סוף שיכול לבטל. וכתב לתרץ מאי דמצריך הש"ס שם לומר הטעם שמא ימצא גלוסקא יפה היינו במקום שאין חולדה וברדלס מצויין שם עיי"ש ברבריים הנחמדים, אל כן יש לומר דהר"ן ריש פסחים שכתב דבזמן המשנה לא היתה התקנה של הבודק צריך שיבטל משום דכתב שם זה לתרץ שיטת רש"י ז"צ על משנה ראשונה דריש פסחים והמשנה זו ע"כ מיירי באין חולדה וברדלס מצויין שם כמ"ש התוספות כאן ד"ה אין חוששין, אם כן לא שייך טעמו של הפ"י הנ"ל וטעם של שמא ימצא גלוסקא יפה לא נתחדש רק בימי האמוראים מה שאין כן מחמת חשש של גרירת חולדה במקום שמצויין חולדה וברדלס בטעמו של פ"י הנ"ל זה היה אף בזמן המשנה כמבואר במשנה זו דאין חוששין א"כ ודאי הבדק צריך שיבטל אף בזמן המשנה ולכן שפיר מביא ראייה מהא דמדורת הכושים דכאן גם כן הוי רק מדרבנן כיון דע"ב מיירי שביטל החמץ דלזה הוי לדבר סוף כפי הנ"ל. (ציון מנחם)

מתורתו של רבינו ומה הארץ השמנה הוא אם רזה ה'ש בה עץ אם אין והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי בכורי ענבים. (פרשת שלח ו"ג כ') נראה לפרש על פי מה שאמר רבי ישמעאל: חזקת הבתים והבורות והשיחין והמערות והשובכות והמרחצאות ובית הבדין ובית השלחין והעבדים וכל שהוא עושה פירות תדיר חזקתן שלש שנים מיום ליום בשדה הבעל חזקתה שלש שנים ואינן מיום ליום ר' ישמעאל אומר ג' חדשים בראשונה ג' באחרונה ושנים עשר חדש באמצע הרי ל"ח חדש ר"ע אומר חדש בראשונה וחדש באחרונה ו"ב חדש באמצע הרי ל"ד חדש א"ר ישמעאל במה דברים אמורים בשדה לבן אבל בשדה אילן כנס את תבואתו ומסק את זיתיו כנס את קייצו הרי אלו ג' שנים. (מסכת בבא בתרא כ"ח א') במה דברים אמורים בשדה לבן (שהפירות נלקטים בפרק אחד צריך ג' שנים) אבל בשדה אילן (שפירותיו נלקטים לפרקים שונים) כנס את תבואתו (פירש"י: גפנים) ומסק את זיתיו כנס את קייצו הרי אלו ג' שנים. ועתה הכי אמר להם משה רבינו ע"ה: והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ, תעשו חזקה על ידי לקיחת שלשה מיני פירות, דהוי חזקה לרבי ישמעאל (וכן כתב בתרגום יונתן והתחזקתם, ותעבדין חזקתא) ואי דקשיא מאין הוה להם שלשה מיני פירות במשך יום ששהו שם? על זה אמר: והימים ימי בכורי ענבים, שהיה זמן סוף קיץ (כפרש"י ב"ב שם ובסנהדרין כ"ו שעת הבציר בתשרי) ואז יש גם פירות אחרות, ושפיר היו יכולין לעשות חזקה בשלשה מיני פירות, ואתי שפיר שהתורה הקדושה מספרת: וַיָּבֹאוּ עַד נַחַל אֲשֶׁל וַיִּקְרְתוּ מִשֶׁם זְמורה וְאֲשֶׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשְׂאֵהוּ בְמוֹט בְּשָׁנִים וּמִן הָרְמָנִים וּמִן הַתְּאֵנִים. (שם י"ג כ"ג) ולמה שלשה מיני פירות דוקא? אלא לעשות חזקה כדברי רבי ישמעאל. (מליצי אש)

קטע מתורתו של רבינו

י"ט שבט תר"ץ

רבי שמעון ב"ר יהודה זי"ע בעל שו"ת מהרש"ג מסעמיהאל

רבינו הרה"ק רבי שמעון גרינפעלד אב"ד סעמיהאלע זי"ע א בעל שו"ת מהרש"ג, נולד בחוסט ביום ד' מרחשון בשנת תרכ"א, לאביו הגה"ק רבי יהודה גרינפעלד זי"ע אב"ד סעמיהאלע זי"ע א, בן הרה"ק ר' שמעי חסיד זי"ע א מגזע רבינו הגה"ק רבי יום טוב ליפמאן העללער אב"ד קראקא בעל תו"ט זי"ע בן הגה"ק ר' נתן העללער זי"ע בן הגה"ק ר' משה אב"ד ורב הכולל במדינת אשכנז זי"ע נכד הגה"ק ר' נתן ב"ר יחיאל בעל הערוך זי"ע מגזע שבט יהודה ע"ה. ולאמו הצדקנות מרת אסתר בת הגה"ק ר' מרדכי כהנא זי"ע בן הגה"ק ר' דניאל זי"ע בן הגה"ק ר' מרדכי מאונגוואר זי"ע בן הגה"ק ר' יחיאל מיכל מקאליש זי"ע בן הגה"ק ר' יהודה זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב יוסף הכהן ראש ישיבה ואב"ד טרוסק זי"ע שהיה חתן רבינו הגה"ק רבי יום טוב ליפמאן העללער אב"ד קראקא בעל תו"ט זי"ע מנכדי רבינו הגה"ק רבי שבת ב"ר מאיר הכהן בעל הש"ך זי"ע ורבינו הגה"ק רבי משה איסליש ב"ר ישראל מקראקא בעל הרמ"א זי"ע ולמעלה בקודש

וכיפר תלמידו הרה"ק ממאקאווא זי"ע שרבינו זלדקוהו פרש ממוותרות של חיי שעה באופן קלוני, ובמשך עשרות שנים, לא מש מהדרו הקטן בו כתב חידושי תורה, וישן שעות ספורות עם אחד מתלמידיו, ולא הרשה להוסיף משהו להדר חדרו, או איזו הרחבה שהיתה בגדר יותר מההכרח. לא הרשה לחמם התנור בחורף, רק אם היה קר ביותר.. וכאשר נשחטו העתים אחרי מלחמת העולם הראשון ושלחו לישיבות כסף מארה"ב, ותחת אשר למדו עד אז מתוך הדחק כסתמא למתניתין כך היא לרכה של תורה העמידו מטבח וכו'. היה ממש שבור ורזוף מלאכה ע"כ.

כמה חדשים לפני הסתלקותו מסר רבינו לב"ה הגה"כ מהר"ם גר"פ אב"ד פעסט זי"ע א, מה שראה בחלומו, וכה אמר: בחולמי ראיתי שאני נמלא בבי"ד של מעלה, ודנים אותי על כל מעשי, מתחילה נתנו לי היא"ה"ר של עניני טהרות, אותו היפלתי מיד ער האט זך נישט געקענט אראמען קלויבן, אח"כ נתנו לי היא"ה"ר בעיני ממונות, והנה בשביל ממון לא עשיתי עולם דבר שאין לעשותו ח"ו, ע"כ האב איך אים באלד בייגעקומען. אח"כ נתנו לי היא"ה"ר של עניני כבוד, ואמר לו זה"ל: כבוד יש ג' סוגים, אחד ששכל נותנים לו כבוד הוא רץ אחרי זה ותובע זאת, זה מאוד גרוע, השני ששכל נותנים לו, אינו תובע זאת אבל כואב לו שכל נותנים לו, זה כבר יותר טוב אבל עדיין לא כמו שצריך להיות, והשלישית אחד שבזיונות וכבוד הם עבורו אותו דבר, זהו הכי קשה, וסיים עמו הורכתי להיעבד הרבה, אבל לבסוף בין איך אים אויך בייגעקומען.

רבינו נסתלק לגני מרומים בשנת השבעים לימי חייו ביום י"ט שבט תר"כ.

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' מרדכי גרינפעלד מסווידניק הי"ד זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון וקדוש חו"פ המפורסם בחריפתו ועומק בינתו בעל מדות טובות ונשגבות פאר הדור נזר ישראל רבים הלכו לאורו והעמיד תלמידים לאלפים, ובין התלמידים נמנה הגה"ק ר' שמעיה שווארטץ מוילנע אב"ד סאטמאר מאנטראל זי"ע, חיבור ספר זה שכל שו"ת מהרש"ג, ונשאר ממנו עוד בכתי"ק יותר מאלפים תשובות, ח"י על כמה מסכתות וסוגיות, חיבור גדול על מקוואות, וחיבר נפלא על הל' תעובות.

היה מתלמידי הגה"ק ר' אברהם יהודה הכהן שווארטץ בעל קול אריה מצערעגסאז זי"ע ורבו המובהק הי' הגה"ק רבי משה שיק בעל המהר"ם שיק אב"ד חוסט זי"ע א. ותורת הנסתר למד מהרה"ק ר' יצחק אייזיק ווייס אב"ד סוואליווע וראב"ד מונקאטש זי"ע וכה ג"כ לקבל שימוש ממנו.

בהגיעו לגיל ט"ז נשא את ז' ע"ה מעיר מונקאטש, ושנים רבים דר רבינו במונקאטש, כאשר במשך שנים הללו ישב על התורה ועבודה בהתמדה נפלאה ובטהרה, והרבה להסתופף בכל הרה"ק ר' בני הירש אב"ד מונקאטש בעל דרכי תשובה זי"ע, והיה גם כן בית ממש, כאשר הדרכי תשובה מרבה לחצבו.

במשך השנים נתפרסם שמעו של רבינו בגאון ועום ובעל סברא ישרה, ומחדש נפלא בכל חלקי התורה וההוראה.

בהגיעו לגיל כ"ד בשנת תרכ"ה נבחר לכהן כדיון בבית דין מונקאטש כאשר אתו עמו כיהנו הגה"ק רבי אברהם הערשקאוויטש זי"ע א, והרה"ק ר' יצחק אייזיק ווייס אב"ד סוואליווע וראב"ד מונקאטש זי"ע א.

בשנת תרס"ח כאשר נפטר אביו נקרא רבינו לרשת את כסאו, מיד בהגיעו לשם פתח רבינו שערי ישיבתו, והרביץ תורה לתלמידים, רבינו החשיב כ"כ את לימודו עם התלמידים עד שמסר נפשו עליה ממש, ואפי' בשנותיו האחרונות כאשר סבל מבלוט שרור"ע (שטף דם), מסר נפשו על זה והמית נפשו על התורה, הרופאים הזהירוהו בכל יהיו עוד ללמד עם תלמידיו, אבל רבינו לא שמע אליהם ולא ציית להם אלא המשיך בהרצאת התורה ביתר שאת וביתר עוז, באותו עת התקיימה חסיפת רבנים באונגארן, ועל אף חולשתו הרבה הטריח עצמו לבוא לשם, בהגיעו לשם פגש רבינו את הרה"ק ר' מנחם בראדי בעל באר מנחם מקאלוב זי"ע א שאמר לרבינו סעמיהאללער רב התלמידים שלכם הם התלמידים המובהקים ביותר שיש בכל אונגארין, הגיב רבינו על דבריו, קאלובער רב האם אכן כן הוא כמו שאמרתם, ונתחזק רבינו מדבריו אלו ונעשה כבריה חשבה.

פעם בעת שהיה למדו אז בישיבתו סוגיא לטיפת חלב אמר רבינו: אם משכימים בשבת קודש בבוקר בשעה ד' באשמורת הבוקר, ולומדים ד' שעות לטיפת כבוגיא לטיפת חלב, אז מרגישים טעם באמירת נשמת.

רבינו הי' עניו כהלל וברח מן הכבוד בכל נפשו, ולכחוק היה בעיניו כאשר עשו לו כבוד, את תלמידיו הזהר לכל יכבדוהו יותר מדי, ובזולתי שלא יעשו לו כבוד מיותר, כמו"כ כמעט לא הירשה לאיש אחר לשמשו כי לא רצה להטריח אחרים, כן הקפיד מאוד על טיבחה לציבורא והיה מורה להש"ך שלא להמתין עליו על קר"ש ותפלה.

כ שבט תרי"ח

רבי חיים דוד ב"ר ישכר דוב בער זי"ע דער הייליגער דאקטער מפיטערקוב

רבינו הרה"ק רבי חיים דוד ברנארד זי"ע הנקרא בפי כל ר' חיים דוד דאקטאר, או דער הייליגער דאקטאר פון פיעטערקוב נולד בדזאלושין פולין בשנת תקל"ה לאביו הרה"ק ר' ישכר דוב בער מזולשין זי"ע,א, ולאמו הצדקות מרת רחל ע"ה

ר' ישראל האפשטיין המגיד מקאזניץ זי"ע הרה"ק ר' אפרים פישל מסטריקוב זי"ע הרה"ק היוד הקדוש מפשיסחא זי"ע הרה"ק ר' שמחה זונים מפשיסחא זי"ע הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאלק זי"ע הרה"ק ר' מרדכי יוסף ליינער מאזיזיאה זי"ע הרה"ק ר' שלמה הכהן ראבוינאוויטש בעל הפארת שלמה זי"ע הרה"ק ר' ישכר בער מראלישיץ זי"ע.

פעס אחת חלה הרה"ק ר' יחזקאל מקאזמיר זי"ע ברגליו, בא אליו רבינו בתור רופא, ובדקו ונתן לו תרופות, והזהיר אותו שאסור לו לטבול במקוה, כי המים מסוכנים לרגלו, והגה הרה"ק מקאזמיר זי"ע התכונן לקראת הטבילה במקוה בערב שבת, בניגוד להוראת רבינו הרופא, ולשם כך הוא מתכנן ללכת דרך גנות וקרפיפות מקום סתר, כדי שלא ימארוהו שם אנשים, הרה"ק מקאזמיר זי"ע הלכיהו להגיע דרך לא דרך למקוה, והנה הוא פוגש שם לא פחות ולא יותר את רבינו, ופני הרה"ק מקאזמיר זי"ע חפו והחור קמעא, אך ראה זה פלא רבינו מחייד, שאלו הרה"ק מקאזמיר מרבינו, אתם לא כועס עלי שאתה אסרת, ואני נוהג ועושה שלא כדברך? השיב לו רבינו: כעת אני חסיד, וקורים לי חיים דוד מפיטערקוב, ובתור חסיד אני רוצה לומר לאדמו"ר: שאין תרופה טובה לרגליו מאשר לטבול במקוה, הטבילה היא רפואה עזובה, כי רוח איש יכלכל מחלהו (משלי י"ח ז').

רבינו נתן ממון רב לעטר ולשפר את הכותל המזרחי של הבית הכנסת הגדול בפיוטערקוב.

רבינו נסתלק ועלה למרומים ביום כ' שבט תרי"ח ומנו"כ בעירו פיעטערקוב. זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו היה מתלמידי הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע, ותלמיד מובהק מרבו הרה"ק רבי דוד בידערמאן מלעלוב בעל מגדול דוד זי"ע.א.

מפורסם, שרבינו מתחילה לא היה נמנה בין עדת היראים, ומשום מעשה שהי' חזר בתשובה, ומעשה שהיה כך היה, בימים ההם היה ר' חיים דוד הרופא הגדול של המלך, והיה מפורסם בכל המדינה כ'דאקטאר ברנארדל' צעת הוא נחלה פעם ארון אחד בכפר סמוך ללעלוב, וביקש הארון שישלחו לו הרופא הגדול, כמובן שמיר קיימו מצוקתו ושלחו אליו את הדאקטאר ברנארדל, כאשר הגיע כבר שמע שמת הארון, שם הדאקטאר את פעמיו אל רבו הרה"ק ר' דוד מלעלוב, לשאלת רבו מה מחפש בגלילות עירו, ענה שקראוהו לבוא לרפאות את הארון הג"ל אבל הארון כבר מת, אמר לו רבו, הנה כתוב בספר שמואל, שכשהלך שאל המלך עם נערו לבקש את האתונות, נכנסו לשמואל הנביא, שיאמר להם הדרך אשר הלכו בו, ולכאף' כריד ביאור דהוא לי' למימר הדרך אשר הלכו בו, כי הדרך אשר הלכו כבר הרי ידעו שלא נמאלו שם האתונות, אלא הפי' הוא שנכנסו לשמואל הנביא שישביר להם אמאי כווננו משמים אלעם בדרך ההוא, דהרי את האתונות לא מאלו, ומן הסתם משמים יש כוונה אחרת להילכס שם, ועל זה ענה להם שמואל שהוא מחמת שהורג שאלו שיוודע לו שעתיד הוא להימשך למלך על ישראל, כמו כן סיים רבו מלעלוב, אתה באת בדרך זו לא לחינם, וכריד אתה להבין שיש בכלן כוונה נסתרת, והתחיל לדבר עמו מענין התשובה, רבינו שאל אז מרבו כ"ד שאלות, על עשרים מהם ענה לו רבו בטוב טעם ודעת, ועל ד' מהם אמר נלכה למורי ורבי הרה"ק החוזה זי"ע.א והוא יתרוץ כל הקושיות, וכן עשו, מיד כשנכנסו שניהם להרה"ק החוזה זי"ע.א, אמר להם מיר, כשיש ליהודי קושיא זו אזי התירץ כך, וכו' וכך תירץ כל הד' קושיות, ומני אז והלאה נעשה לבעל תשובה, והיה הלך וגדול עד שנתפרסם שמו בעולם כאיש קדוש מאוד.

רבינו היה מקושר מאוד לרבו מלעלוב. בכל ראש השנה כשהלך רבינו לאמר תשליך מורגל היה רבו הק' מלעלוב זי"ע לבוא לרבינו ואמר לו: מיין קינד גיי אהיים איך וועל שוין פאר דיר מאכען תשליך אולם בראש השנה בשנת תקע"ד לא בא אליו רבו, אז ידע רבינו בזדלות שבזאת השנה יסתלק רבו וכך הוא. כשהלה רבו אמר: יותר אין אני יכול לחיות, כי לא באתי לזה העולם רק בשביל תלמידי ר' חיים דוד שאעשה אותו לבעל

תשובה, ועכשיו שהוא בעל תשובה כבר איני יוכל לחיות יותר. גם לאחר פטירתו היה רבינו מקשר לרבו,

פעם אחת ראה רבינו לשכוב על קאנאפע, בא אליו רבו הק' זי"ע בהקיץ ואמר לו: בני, דע שיש כאן אריג של שעטנז, וכל היה חתכו את האריגים של הקאנאפע ומאלו שבה מאורג החיכת שעטנז.

רבינו שימש כרופא ללדיקו דורו ומהם להרה"ק החוזה מלובלין זי"ע ולהרה"ק

רבינו היה אומר:

מה דאמרו חז"ל במשנה במסכת קדושין פ"ב א': טוב שברופים לגיהנום, היינו רופא המחזיק עצמו לטוב שברופים לגאון הגאונים, הוא ואפסו עוד, אם רוצה החולה להתייעץ עם רופא משנה, מיד הוא מתמלא עליו חימה, מתרגז ומתקצף ומתנפח כאוז הבר, רופא זה אף אם הוא באמת המומחה שבמומחים, מונע בגאותו הנשחתה, תשועות ברות יועץ, ומונע טובה מהעליו ומביא רעה לעולם ורק עליו אמרו מה שאמרו: טוב שברופאים לגיהנום.

כא שבט תרצ"ט

רבי יהודה הכהן ב"ר יקותיאל זי"ע בעל קול יהודה אב"ד לאקנבאך

רבינו הגה"ק רבי יהודה הכהן קרויס אב"ד לאקנבאך בעל אהל עולמים וקול יהודה זי"ע נולד ג' טבת בכפר סאסוואר סמוך לק"ק באניהאד בשנת תרי"ט לאביו הגה"ק ר' יקותיאל זי"ע ולאמו מרת דבורה ע"ה

שעל שמה הוא נקרא עד היום. ושם התחיל רבינו גם כן להוציא לאור ספרי מוסר על טהרת הקדש בשלשון אשכנז שהיה אז מורגל צפי פשוטי העם, והדפיס הספר היקר לאינה וראינה, פלא יועץ, שמחת הנפש, מנחה חדשה, דברי אמת, מורה דרך, דברי שלום, מנהגי ישראל, כן ערך והוציא לאור שבעה שנים עתון חדשי בשם דבר צעונו, ועוד ספרים אחרים לפעולת לפשוטי העם.

ובענותותו היה רגיל לומר: מה אוכל אני להועיל ללומדי תורה. איש עני ואציון בתורה וחכמה, הלך ישנם גדולים וגאונים בתורה, המה יכולים להועיל ללומדי תורה, ומה מיני יהלוד, אבל מה יעשו אלו עניי האלף עזובי הקיר אין איש שם לב עליהם המה כאלף בלי רועה, אין עוזר ואין תומך להם, לעניים ולדלים אלו אוכל להיות להועיל להריק ולהשפיע עליהם מזכרתי ומידעתי הדלה.

בשנת תרל"ד התפטר עצמו מרבנותו ומסר הגה"ק ר' מאיר חיים אונגאר זי"ע. ועלה לדרך ישראל, כדואו שם רבינו הגה"ק במחשבה תחילה לישב בתור איש פרטי ופסע מעילו מעיל הרבנות מעילו, ולא ידע עוד ממנו מאומה, כי אם הלחם לחמה של תורה, אשר הוא אוכל ואשר היה ארוחתו ארוחת התמיד והגה"ק בה בחשק ובאהבה רבה יומם ולילה, התפלל בקביעות צבית הכנסת לפרושים צבתי ווארשא.

פעם שב בבקר מצבית הכנסת שמח וטוב לב, שאלו אורו בני ביתו אבא לשמחה מה זו עושה? והשיב להם שהיום אכן נודע לי הדבר, שבעזרת השם יתברך אין לי עוד שום חיבור וקישור חלק ונחלה עם כתא הרבנות, כי היום נגש אחלי אחר התפילה שמש הבית הכנסת ושאל בשלומי בזה הלשון: מה שלומך, רבי יהודה? כי עד כה קרא אותי כמו שאר מצבקי בית הכנסת בשם הרב מלאקנבאך, וכי יש לך שמחה גדולה מזוי.

ישב במנוחה ובהשקט על התורה והעבודה באוירא דארץ ישראל, ואחרי חולשא של כמה ימים נסתלק לגנזי מרומים בכ"א שבט תרל"ט.

נשאר אחריו בניו הק' הגה"ק ר' אלוניו אב"ד בנימנען זי"ע והגה"ק ר' אהרן משה אב"ד באינא בארא מארע זי"ע זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו היה גאון ותוספת ישיבה חבר ספרים יקרים לזכות הרבים, לדיק יסוד עולם עניו וחסיד כהלל, והתנהג בפשטות וכו'. בנעורותו למד בישיבת הגה"ק ר' זעקיל פאללאך זי"ע ואח"כ אכל בנו הגה"ק ר' משה אב"ד באניהאד בעל וידבר משה זי"ע משם עלה ונתעלה לישיבת הגה"ק ר' משה שיק בעל מהר"ם שיק אב"ד חוסט זי"ע משנת תרל"ד עד שנת תרל"ה, נסמך להוראה מרבו הגה"ק ר' משה פאללאך מצניהאד זי"ע ומגה"ק ר' אליעזר זוסמאן סופר אב"ד פאקש בעל וילקוט אליעזר זי"ע.

כשהגיע לפרקו בשנת תרל"ט נשא לבת הגה"ק ר' משה קאמארן אב"ד דקהל היראים בעיר וויטאן זי"ע, ולאחר חתונתו פתח לו חנות של כלי מתכות וזכויות בעיר באניהאד והתפרנס ממנו בכבוד, ולמעלה מיכלתו עשה לדיקה וחמד עם בחורי הישיבה ותלמידי חכמים עניים, וקבע עתים לתורה, וביתו היה בית ועד לחכמים, אבל לא ארכזו לו ימי השמחה, כי לערך אחרי שנה פרצה אש בחנותו ונסרף כל הונו מצלי שהאיר לו שריד ופליט, ונוסף על זה קרהו גם האסון הנורא שמתה עליו אשתו אשת נעוריו, ואחרי מותה נשא להרבנית הדיקה מרת עטל ע"ה בת הגה"ק ר' אלוניו שמעלנער דומ"ץ פעטראוואסעלע בעל נפש אלוניו זי"ע בן הגה"ק ר' מרדכי שלמה זי"ע. ואחר פטירתה נשא לאחותה הרבנית הדיקה מרת לאה ע"ה.

וכתוב רבינו על חתנו זי"ע: אני זכיתי להיות צביתו כמו שנה כאשר לקחתי בתו היקרה והלנועה ע"ה וראיתי דרכיו ומעשיו שה' מתנהג בחסידות ולמד בעיון עמוק ומחדש חידושים, גם היה מגיד נפלא וצדקשותיו כראש השנה קודם תקעות שופר וליל כל נדרי היה מעורר מאד לתורה ויראת שמים עד שגעו כל העם בצביה, והיה אהוב לצביות על ידי זה פעל הרבה צדקות על שגעשה קהל פעטראוואסעלע לקרן אורה ומפורסם במחנה ישראל. וצנתיא היו לנעונית ולדקניות ושתים אנכי יודע אשתי הראשונה הצדקה עטל ע"ה ואשתו אחותה הצדקה מרת לאה, היו מנשים צדקניות במלוא המלה, ואחת אזכיר כי בכל יום שבת קודש היו גומרים כל תהלים מצוקר עד ערב, ובבוקר השכם קמו בכל יום להתפלל ולומר תהלים.

בשנת תרמ"ג נתקבל רבינו לאב"ד יאנקאוואטץ ששם עשה רב פעלים לשמירת צבת כשרות יסד תלמיד תורה וישיבה וצנו מקוה טהרה. קרוב לעשרים שנה נהג שם בני דעתו בזהב צדקה וצדק, עד שנקרא לשבת על כסא הרבנות בעיר לאקנבאך,

מדתך, וצוואתי אשר כתבתי לפני שנים וציוותי בה להוריש לך את כל הוני הרב והכביר, גם היא בטלה ומבוטלת, כי אף היא בין החוקים הישנים נמנה, ואינה מתאימה לתקופה החדשה, כי אתה יסן מפני חדש תוציא. כך היא גם תורתנו הקדושה הנתונה לנו מאת השם יתברך, אשר הבטיח לו וה' הקב"ה שאם בחוקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם, אז ונתתי גשמיכם בעתם וגו', וכל הברכות טוב עולם הזה המשופעות לישראל תלויות בקיום התורה הקדושה. אבל אם סריס ח"ו מדרך ה', כי אז תנאי בטל ומעשה בטל והברכות המושפעות על ידי התורה נפסקות חס וחלילה. וזהו רמז המסורה: וזאת התורה, אז וזאת הברכה, כי הברכה תלויה בתורה. והוא על דרך משלו של התנא רבי עקיבא בש"ס (מסכת ברכות ס"א) עכשיו שאנו יושבין ועוסקין בתורה שכתוב בה (דברים ל') כי הוא חיך ואורך ימים כך, אם אנו הולכים ומבטלים ממנה על אחת כמה וכמה. (נפש חיה)

עשיר ורש נפגשו עשה כלם ה' (משלי כ"ב ב') כח העשיר יושב בחדרו ורואה דרך החלון עני זקן וחבילתו על כתפיו ורודף אחר הסחורה, העני גם כן הציץ נגד החלון וראה את העשיר עוֹדֵנו באיבו כבן ארבעים וקובץ נכסים למאה אלף, העשיר מחשב ואומר כמה סכל זה האיש כי זקן הוא ולא ה' בכוחו להכין לו בבחורותו להתפרנס בזקנותו, עצל הוא זה וה' ישן עד ארבע שעות על היום כך נאה לו, העני מחשב ואומר כמה חכם זה האיש אשר במעט השנים ידע לאסוף הון כזה בוודאי ה' מתנהג בזריות יתירה אני קמתי בג' שעות אחר חצות בעוד לילה אבל הוא בודאי קם בחצות הלילה ומתערע על עצמו, לימים נפגשו שניהם יחד וכדברם העני רואה כי העשיר סכל הוא באמת ותרב חכמת העני ממנו, גם העשיר אם אמנם כי מחזיק עצמו לחכם אבל דבר זה גם הוא יבין כי העני חכם יותר ממנו, העני יריבה בנפשו להעמיד שאלה להעשיר אדון: באיזה שעה אתה רגיל לקום בבוקר? העשיר ענה: אני מעודי הייתי מזדרז לעמוד בשעה ששית לאחר חצות, אמר העני אני מעודי קמתי בשעה ג', מעתה כולם כאחד יעידון ויגידון כי לא לחכמים לחם עליו לקלים המרוץ כי גבוה מעל גבוה שומר ועו' הכל בהשגחה הבורא יתברך. וזה שאמר הכתוב: וראש ורש נפגשו יחדיו, כאשר יתועדו יחדיו ויתבוננו זה על זה אז יבינו גי עושה כולם ה'. (קול יעקב)

ברש"י בשם המדרש. וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה? עינו הטעתו ראה שלשלות גדולה וכו'. אמר אפשר כל הגדולה הזו עתידה לעמוד ממנו ואני אדום וכו'. ונראה הכוונה, הנהגה אמות הארון שבורות היו וכתב בכלי יקר לרמז כי רק מי שלבו לשבר בקרבו עניו ושפל ברוך וזכה לכתר תורה, ואם כן לפי זה קשה מאוד על קרח שטעמו הארון היה וידע כל זאת בחכמתו כי כמו שאמרו הארון שבורות כן צריך להיות לאיש אשר רוצה לכתרה של תורה, מה ראה לשטות זה להגביה עצמו עוף לעמוד בגאווה ובגדולה נגד משה, הלא אדרבה, כל הרוצה אחר הכבוד הכבוד בורח ממנו? והנה בספר ישועות יעקב מפרש מה שאמרו מבני בניו של סנחריב למדו תורה ברבים, מפני שנתקדש שם שמים על ידו ונודע ה' משפט עשה ועל ידי מצוה זו קידוש שם שמים זכה לכן, עיין שם, על כל פנים מוכח שעל ידי קידוש שם שמים זוכין לבנים צדיקים, ועל כן גם קרח שראה שלשלת גדולה בניו צדיקים יוצאים ממנו אמר בלבו כל זה יוצאת ממני ולמה אזכה להם, אלא עכ"ח שיהי' קידוש שמים על ידי, על ידי זה שאחלוק על משה ואהרן ועל ידי זה אזכה לכל אלה, ושפיר קאמר "כל זה יוצאין ממנו ואני אדום" בתמוה, אבל עינו הטעתו שלא ראה יפה, גם על ידי זה שנאבד מתוך הקהל וירד לשאלו תחתית נתקדש השם וזכה לשלשלות הגדולה כדברי הישועות יעקב הנ"ל. (מגד יריחים)

מסורה וזאת התורה (דברים ד') וזאת הברכה (קאפיטעל א') פירש רבינו דברי המסורה אלו על פי משל: בעשיר גדול ומופלג שהיה חשוך בניו ר"ל, ואימץ לו לבן את בן אחיו היותם, וגדלו ורוממו בכל מיני דימטוב, ואף כתב לו בצוואתו שהוא מוריש לו את כל נכסיו הרבים העצומים. ויהי ברבות הימים, והבן היתם שגדלו בביתו סר מדרך התורה והמצוה, וחדל להתנהג בדרך הטובה והישרה. כששאלו דודו העשירי: מדוע שינה את טעמו לפרוק מעליו עול תורה? השיבו הבן הסורר כמתחכם: כי התורה העתיקה והישנה שנתנה לפני שנים רבות אינה מתאימה שוב לתקופתנו החדשה: וכדרכם זו סכל למי להפוך חושך לאור. ויהי כשמוע מטיבו העשיר את תשובת הבן הסורר, ענהו בחכמה: שאם החוקים הישנים אינם מתאימים בעיניך לעת תקופה זו, כי אז גם אני אמדוד לך

לע"נ ריוול בת משה אהרן נ"י

כא שבט תרכ"ח

רבי יצחק ב"ר מרדכי זי"ע בעל תולדות יצחק מנעשכין

רבינו הרה"ק רבי יצחק מנעשכין זי"ע, אחי הרה"ק ר' יוסף מאוסטילא זי"ע והרה"ק רבי יעקב אריה מקאוולי זי"ע שלשתם בני הרה"ק רבי מרדכי ראש שושלת נעשכין בעל רשפי אש זי"ע, בן הרה"ק ר' דוב בער מטולטשין זי"ע שהיה סופר ועד ארבע ארצות. רבינו נולד בשנת תק"ן לבן שלישי לאביו הק', רבינו היה דור שישי מהגה"ק רבי נתן נטע ב"ר שלמה שפירא בעל מגלה עמוקות זי"ע, ודור שביעי מהגה"ק רבי העשיל מקראקא בעל חנוכת התורה זי"ע, אמו של רבינו היתה נכדת הגה"ק ר' לייב ה

כמו"כ אמר פעם למישהו שאמר תחנן בין הליבור, שלא ישנה ממה שעושים כל הליבור.

דיקי דורו העידו עליו הפלגות גדולות, הרה"ק ר' אברהם המגיד מטירוסק זי"ע אמר על

רבינו: כי כל דבריו יאלו בקדושה וטהרה מזוקק שבעתים כניחנה מסיני. וכמה שבעות לפני פטירתו אמר הרה"ק ר' חיים ראש שושלת אלזנו בעל דברי חיים זי"ע א שכל איש ישראל עתיד ליתן את הדיון, אם יש לדיק הדור בעולם והוא אינו מכירו, וסיים שהלדיק הדור כעת הוא הרה"ק מנעשכין.

רבינו נסתלק ועלה למרומים ביום כ"א שבט תרכ"ח, ומנו"כ בנעשכין.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו לא זכה להשאיר אחריז יז"ק, ואחרי הסתלקותו אספו תלמידיו את דברי תורתו, והדפיסוהו בשם "תולדות יצחק". וספר זכרון טוב

רבינו היה מתלמידי אביו, ותלמיד מהרה"ק ר' אברהם יהושע העשל בעל אהוב ישראל מאפטא זי"ע ובמשך ימי חייו התפרסם רבינו שהיה קדוש עליון נורא מאד ולאיש מופת ובעל מקובל אמיתי, אלפי חסידים נהרו אחריו ללמוד מקדושתו ועבודתו התמה ונקיה. רבים מגדולי דורו בקשו להיות מרואי פני המלך, והכניעו עצמם לפניו כתלמיד לפני רבו.

כשהגשו רבינו לפרקו נשא נכדת של הרה"ק רבי לוי יצחק מצארדיטשוב בעל קדושת לוי זי"ע, קודם הנישואין התחייב הרה"ק בעל קדושת לוי זי"ע להסמיך את הזוג על שולחן ארבע שנים, ביקשו ממנו שיסמיכם זמן ארוך יותר, אבל הוא טען שבשום אופן אינו יכול להבטיח מזונות להזוג יותר מארבע שנים, והיה אז הדבר לפלא בעיני כל, אך לבסוף נתברר הדבר, ככלות ארבע השנים שרבינו אכל על שולחנו ביום האחרון נסתלק הרה"ק בעל קדושת לוי זי"ע.

וסיפר: שהרה"ק הקדושת לוי זי"ע בשנה האחרונה קודם הסתלקותו שלח אחר רבינו וקרא אותו ללמוד כוונת נטילת לולב ואחריו, ונתקנאו בו יו"ח של הצארדיטשובער למה מלמד לרבינו ולא להם, והשיב להם: כשישאלני הגה"ק מהר"ם מנעשכין זי"ע בעלמא דקשות מה למדת את בני הלל אכטרך להשיבו, לכן אני מלמדו כוונת הלולב ואחריו, וסגר הדלת בעדם, ולימדו כוונת הנזכרים.

אגב יש לציין: שרבינו נהג את עצמו כליל הושענא רבה לאחר תהלים היה רגיל לחלק חתיכות לולב לאיגוד ההושענא לכל הכנסים לפניו, והיה זה בהידור גדול, ובדיקות נפלאה, ובהבטה על כל אחד ואחד בפרטיות, וגם היה עושה בעצמו את אגודת ההושענא שלו בתוך הסוכה.

רבינו היה מקפיד שלא להגיש חול על הקוויטעל של מבוקשים כדי לייבש הדיו, גם היה מחזיק לסימן שאינו טוב אם אירע שפגל לארץ הקוויטעל המבוקש מעל שולחנו.

פ"א שאל רבינו לבעה"צ אחד: מהיכן אתה נוטל לחם? ואמר מעל הדף שמניחים עליו הלחם אני נוטל, וידלחו ומי נתן? א"כ אמר: אשתי מניחתו. ענה רבינו הסכלת לענות, כי אם היית מזכיר מי הנותן לחם הי' לך פרנסה ועשייתו.

מחודש אלול האחרון לחייו עלי אדמות עד יום פטירתו פסק רבינו מלומר תחנון אפי' בימי שני וחמישי, טעם הדבר לא נודע מעולם, כפי שהסתיר רבות מהנהגותיו בלא נתינת טעם, והיה נותן טעמים פשוטים להנהגותיו, אבל באחד הפעמים אמר שזהו מחמת שחלש מאוד ומתאחר זמן התפילה, על כן אינו רואה להאריך יותר. פעם ראה אחד שכן אמר תחנון, שאלו רבינו מהו שאתה מכה על החזה, הלך אם תרצה לבכות על עוונותיך לך להתבודד ותצבנה לפני המקום ב"ה.

כמה סגולות בשם רבינו זי"ע
בענין להדליק נר אחד מחבירו צריך להטות נר המדליק אל נר הנדלק לעורר שיתקרב המשפיע להמקבל.

סיפר רבינו בשם הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע, שלזקנתו לא היה יכול לאכול כלל ונחלש מזה ביותר, ופקד לספר זאת לפני הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע שיתפלל בעדו על זה, ופקד הלובלינער אליו שיאכל לחם ויין. לחם מספר ג' הוי"ה ב"ה וכתוב לחם לבב אנוש יסעד. יין מספר ס"ד כמארז"ל נכנס יין יצא סוד, וכתוב ויין ישמח לבב אנוש, וסיים רבינו: שמי שהוא חלוש ואין בו כח לאכול, יוכל להתחזק בכח הרמזים הנ"ל ויתחזק כמו ויכול לאכול.

את הברכה אשר תשמעו וג'ו פרשת ראה: אש"ר אותיות רא"ש, רומז על הצדיק רישא דעמא. מצות הוא לשון צוותא חדא, פירושו: כשתתחברו להצדיק ותכלו לקבל השפעות טובות, כי הן הולכות על ידו.
בגמרא (מסכת ברכות ג) עמך ישראל צריכין פרנסה אמר להם לכו והתפרנסו זה מזה אמרו לו אין הקומץ משיבוע ול"ו והקשו המפרשים כיון שבכל יום היה כך שהיה משיב תשובה זו והיו משיבים על תשובתו א"כ למה אמר להם למחרת שוב אותה תשובה דמיפרכא מאתמול? ותירץ רבינו בשם אביו הק': שבאותה תשובה גופא נרמז להם ברמז עצה לפרנסה, כי אומרו זה מזה פירושו שמה שיהיה בלב כל אחד ואחד שיהיה חבירו שוה לו כמותו מזה יזכה כל אחד שיהיה לו פרנסה בריוח וזהו זה מזה ורצ"ל ממה שיתנהגו זה עם זה להיות כולם בלב אחד ובאחדות, משם יזכו לפרנסה.

רבינו הרה"ק רבי מנחם מענדל מארגענשטערן ראש שושלת קאצק, הנקרא השרף מקאצק זי"ע א, נולד בשנת תקמ"ז בעיר גוריי לאביו הרה"ק רבי יהודה לייבוש זי"ע א. בן הגה"ק ר' מנחם מענדל זי"ע בן הנגיד הגה"ק ר' לייבוש זי"ע, מגזע הגה"ק ר' ישראל חריף היילפרין אב"ד זאסלוב זי"ע והגה"ק ר' דוד היילפרין אב"ד אוסטרא זי"ע. ולאמו הצדקנות מרת אסתר ע"ה בת הרה"ק ר' ישכר בער הלוי סגל זי"ע תלמיד ממרן רבינו הבעש"ט הק' זי"ע

במשך ט"ו שנותיו האחרונות לימי חייו הרבה להיסגר בחדרו וכמעט לא יצא אל הליבור, בסוף ימיו אמר על עצמו חשבתי שיהי' לי רק ד' מאות איש שעמהם אלך ליער ליתן להם מן, ויכירו כח מלכותו.

בשנת תרי"ט בחודש שבט התהלך רבינו בחדרו ולפתע נפל מתעלף, בני משפחתו חיקף הזמינו רופא, אשר קבע כי יש לרבינו מחלת לב, הרופא אסר על רבינו לזוז ממתנו, אך רבינו לא התייחס לדברו וברגע שחזרו כוחותיו קם ממתנו והמשיך בעבודתו הקדושה, ויהי איון אלא לשון לער כעבור כמה ימים התעלף שוב וביום חמישי כ"ב שבט כאשר שוכב על מיטתו וסח שיחה עם גיסו הרה"ק ר' יצחק מאיר מגור זי"ע לפתע פסק מלדבר והשיט את ידיו לראשו ובכיפתו הגדולה כיסה את עיניו הק' ונסתלק לגניז מרומים, והוא בן ע"ב שנה, ומנ"כ בעיר רבנותו קאצק.

נשאר אחריו בניו הק' הרה"ק ר' דוד זי"ע ממלא מקומו בקאצק חתן הרה"ק ר' כבי הירש דיסקס מאפאטשענע זי"ע הרה"ק ר' משה ירוחם זי"ע והרה"ק ר' בנימין זי"ע חתנו הי' הרה"ק ר' אברהם בורנשטיין מסוכטשוב בעל אבני נזר זי"ע והרה"ק ר' דוב זאב הכהן ראפאפארט אב"ד קאצק זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה מגדולי תלמידי הרה"ק ר' יצחק יעקב הוראוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע א, ואח"כ מתלמידי הרה"ק ר' יעקב יצחק מפרשיסחא היהודי הק' זי"ע א, ולאחר מכן נתבדק ברבו הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זי"ע א.

מילדותו ראו שלגדולות נזר, בכל עת היה רגיל על לשון לומר לבי ובשרי ירננו אל קל חי, והתגור כליל מכל תענוגי העוה"ז. לא הביט חוץ לדי' אמותיו, וכמעט לא היה יוצא מפתח ביתו.

רבינו עבד רבות בעבודת ה' באופן תמיד ונעלם, שרוב בני דורו לא השכילו לזאת, פעם שאלו רבו הרה"ק ר' בונם, באיזה בחינה הוא מעורר את עצמו לעבודת הבורא בזמן של ירידה, ענה לו רבינו שמתבונן בהפסוק (ישע"י מ' כו) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה.

כשהגעו רבינו לפרקו כבן עשרים שנה נשא לאשה הרבנית האדוקת מרת גליקל ע"ה בת הנגיד הגה"ק ר' אייזיק רייז מטומשוב זי"ע ואחר חתנתו עבר לגור בבית חתנו שהבטיחו נדן גדול ומזונות לכל ימי חייו,

בשנת תקנ"ז נפטרה עליו זוגתו ונטמנה בעיר ווארקא, והרה"ק ר' יצחק מאיר אלטר בעל חידושי הרי"ם מגור זי"ע שמע כי רבינו נתאלמן, קרא לתלמידו הרה"ק ר' מרדכי יוסף ליינער זי"ע ובקשו שילך לרבינו להציא לו את אחות אשתו, ורבינו קיבל את

האשתו ונשא בזו"ש את הרבנית האדוקת מרת חיה ע"ה בת הרה"ק ר' משה ליפשיץ מווארשא הנקרא ר' משה חלפן זי"ע.

כאשר נפטרו עליו רבותיו, התחיל להנהיג קהלתו בעיר קאצק שעל שמה נתפרסם, ורוב ימיו תבע מאנשיו חריפות ואמינות בעבודה.

רבינו היה מפורסם בחריפתו הבלתי מאויה, והי' גאון מופלג איש אלקים, גודל תקפו וגבורתו ראו אלפי תלמידיו שנהנו מאורו הגדול, והרבה מלדיקי דורו התכופפו כלפיו כעבדא קמא מרא, והרבה גו"צ היו תלמידיו ובראשם גיסו הרה"ק בעל חידושי הרי"ם מגור זי"ע הגה"ק ר' יהודה לייב איגר מלובלין בעל אמרי אמת זי"ע הרה"ק ר' חנוך העניך הכהן מאלכסנדר זי"ע וכן הקדושים הרה"ק ר' יחיאל מאיר מגאטסינין זי"ע הרה"ק ר' משה יחיאל מיכל אב"ד ביאלע

זי"ע, מחתנו הרה"ק ר' כבי הירש דיסקס מאפאטשענע זי"ע ושאר כדיקי דורו היו תלמידיו. מ"מ אמרו עליו שהוא העניו השפל ביותר בדורו.

פעם ביקש הרה"ק ר' ראובן כפיפר זי"ע את רבינו כי יברכו בהתמדה, שאלו רבינו מה פירוש התמדה? השיבו הר"ר ראובן: שלא אוכל לסגור בקלות כזאת את הגמרא בסיימי את לימודי. החזירו רבינו ואמר: אדם כל עוד הוא חי אינו יכול לסיים את לימודו.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כג שבט תרנ"ד [א]

רבי יהושע ב"ר שלום זי"ע דער מיטעלע רב מבעלזא

רבינו הרה"ק רבי יהושע רוקח מבעלזא, הנקרא דער מיטעלער רב זי"ע, אחי הרה"ק ר' משה מקארוב זי"ע והרה"ק ר' יהודה זינדל מאוחם זי"ע. נולד בשנת תקפ"ה לאביו הרה"ק ר' שלום רוקח השר שלום מבעלזא זי"ע, ראש השושלת, בן הגה"ק ר' אלעזר מבראד זי"ע נין ונכד להגה"ק ר' טודרוס הלוי בעל אוצר הכבוד זי"ע והגה"ק ר' אלעזר רוקח בעל מעשה רוקח אב"ד אמסטערדאם זי"ע הגה"ק המקובל ר' נפתלי הכהן בעל סמיכת חכמים מפראנקפורט זי"ע

ליה, והוא בקי בצלי בירושלמי מדרש ומכילתא, ספרא וספרי, בנגלה ובנסתר וכ"ו, וכמעט שאין למעלה הימנו בדורותו, על כן חלקתי לו את כל הכבוד הזה.

והמשיך רבינו: ועתה בני אם תבוא ותשאלני, אם כה רבה למדנותו וגאונו של יהודי זה מדוע איננו יושב על כס הרבנות בעיר הגדולה ווארשאה? אשיבך לאמר " אז דער אויבערשטער וויל נישט - איז נישט! ואם אין הקב"ה רוצה להגדיל ולרומם שם תפארתו של אדם, אזי לא יעלה לגדולה אפילו אם הוא גאון הגאונים ואם תאמר, אף שלא נעשה לרב גדול ומפורסם בכל העולם כולם, מדוע לא מינהו לכל הפחות להיות רב באחת העיירות הקטנות בפולין או בגאליציה? על כן אענה ואומר " אז דער אויבערשטער וויל נישט - איז נישט! . ואם תראה להוסף לשאול, אכן לרב בישראל לא העמידוהו משמיא, אך לכל הפחות היה מן הראוי לעשותו לראש ישיבה, או אפילו שוחט או כל שאר שררות שקדושה, אף כאן אענה ואומר " אז דער אויבערשטער וויל נישט - איז נישט! . ואם תכביר ותשאל מדוע אינו משתכר לפחות ככל יהודי פשוט בפרנסה כדי לחס לפי הטף, אף כאן אתרץ " אז דער אויבערשטער וויל נישט - איז נישט! .

לאחר ימים ושנים כשסיפר המהרי"ד האי עובדא סיים ואמר: הלל לאבי זי"ע היתה חבורת היושבים ושישבו בבית מדרשו ועסקו בתורה ועובדה יומם ולילה ששאל כל עול פרנסתם היה על שכמו, ומדוע לא עלה בדעתו של אבי להכניס את העני הלז בין היושבים וליתן לו לחס חוקו? אלא אף בזה " אז דער אויבערשטער וויל נישט - איז נישט! .

סיפור זה סיפר הגה"ק ר' ישכר שלמה טייכטאל בעל המשנת שכיר הי"ד זי"ע והוסף על כך: שפעם אחת איהלע לעיירה אחת במזרח אייראפע, וראה שם אחד ממכיריו, זקן מופלג היושב ומקבץ נדבות בכדי לספק לעלמו לחס לאכול ובגד ללבוש, ניגש אליו הגרי"ש ותמה באזונו: הרי מע"כ עסק כל ימיו לפרנסתו, ואכן מזונותיו היו מזויין לו בריווח, ומדוע לא עלה על דעתו להניח מעט ממשכורותו למשמרת לימי זקנה, שיוכל להתפרנס בכבוד גם באלו הימים? ענה אותו זקן: אכן ימים רבים הנחתי למשמרת ממשכורתי, והלכתי לאסוף סכום נכד ביותר, ביום, את כל הממון השקעתי בעסקיו של חתני, וזה הפסיד את כל רכוסו הגדול לפני זמן קצר. ונמצא שכל עמלי ויגיעתי לאסוף ממון ודמים לימי הזקנה עלו בחוהו, ועתה אני יושב בקרן זוית ומקבץ פרוטה לפרוטה, אבל זאת אוכל להעיד נאמנה כי אינני שבור כלל ממלבי זה, אלא מקבל אני על עצמי גזירת שמים באהבה, ביודעי " אז דער אויבערשטער וויל נישט - איז נישט!

ונענה הגרי"ש ואמר: בתחילה נשוממתי קשה חלא היאך הגיע יהודי פשוט זה להכרת אמונה איתנה כמו של הרה"ק המר"י מבעלזא זי"ע לעמוד במלכ כזה ולומר: " אז דער אויבערשטער וויל נישט - איז נישט! אמנם אחר כמה רגעים באתי לכלל הבנה שעדיין יש מרחק רב בין אמונתו של הרה"ק המהר"י לאמונת יהודי זה, כי הוא הגיע להכרה זו רק אחר שעבר את כל התלאה הרבה, ומכורה מליאות חייו הכיר " אז דער

לאחר שגולד רבינו אמר אביו הק' להרבנית: א גרוים קינד איז אונז געבוירען וואס ער וועט פארשיינען די וועלט מסוף העולם ועד סופו. ופ"א על רבינו שהיה רוח חכמה יחושע בן נון ע"ה.

בילדותו כבר ראו עליו גדולות ונאורות, כאשר פעם ראוהו מלמדו עומד על מדריגות בית אביו ופתו בידו, ומילל בכבי, שאלו המלמד למה אתה בוכה, אמר רבינו מכיון שהוא רעב ורוצה לאכול, אמר לו המלמד המינהי עליך הרי פיתך בידך כך אכול בשמחה לחמד, ענה לו רבינו אבי הק' לימד אותי שאם האדם רעב ורוצים לאכול אין אוכלים, ע"כ איני יכול לאכול כעת.

רבינו היה תלמיד מאביו הק' זי"ע, ואמר שאינו כריך ליסוע לעוד לדיקים כי הכל למד מאביו הק'.

פעם שאל מאביו: איך שייך לבקש רפואה, הלל התכלית הוא שיהיה "חולת אהבה"? והשיבו אביו הק': שמתפללים שהשי"ת ירפא חולת אהבה, היינו הזמאון וההשחוקות כעת להשי"ת, וממלא יהיה למאון וחולת אהבה מחדש. ופירש בזה רבינו הכוונה: "נפשי חולת אהבתך" פיוט ידד נפש מבצל החרדים) היינו שחולה אני על אהבה שאינה בשלימות, לפיכך חנא א-ל נא רפא נה לה', שתהיה לנו אהבת השי"ת בשלימות..

וכשהגעו רבינו לפרקו נשא להרבנית האדקות מרת רבקה מרים ע"ה בת הרה"ק ר' שמואל אשכנזי זי"ע בן בנו הגה"ק ר' משה אפרים אב"ד קאליש זי"ע. ובזו"ש נשא הרבנית האדקות מרת שרה מירל ע"ה בת הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל מזיזליא אשכנזי זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל אשכנזי זי"ע

רבינו היה גאון וקדוש וישראל ועבודתו הי' צדיקות נפלאה, כל ימיו הקדיש עבור הכלל והפרט, והיה דואג לכל כרכיהם בפועל ממש לכל ענייניו, תמיד אור כגיבור חלצו לחוסם מלחמת קודש על התורה ועל העבודה, עמד כאור חלמיש נגד המפריעים שראו לעשות פלגות בעם, ועמד רבינו נגדם כארי יתנשא, לפניו חנף לא יבא, כמו"כ יסד את חברת מחזיקי הדת שהגיל רבות בעמנו ישראל, ביחד עם ריעו הגה"ק רבי שמעון סופר מקראקא זי"ע"א.

אלפים השקימו לפתחו, וראו אללו ישועות ורפואות באופן נגב, והיה מקבל כל אדם בסבר פנים יפות ממש כאב את בנו.

סיפר בנו הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע שפעם נכנס לקודש פנימה אל רבינו אביו עני בן טובים, ורבינו חלק לו כבוד גדול ובואו ובואו והשתעשע עמו במילי דחכמתא, ואף ליווהו בדרך יליאותו מביתו נאווה קודש, המרי"ד שראה כל זאת שאל את אביו רבינו: מי הוא זה ואיזה הוא אשר חלק לו כבוד רב כל כך? ענה לו רבינו: אביו זה המחזר על הפתחים הריהו אחד מגדולי הגאונים שבדורותו, כל שצילי לאורייתא נהירין

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כג שבט תרנ"ד [ב]

רבי יהושע ב"ר שלום זי"ע דער מיטעלע רב מבעלזא

רבינו הרה"ק רבי יהושע רוקח מבעלזא, הנקרא דער מיטעלער רב זי"ע, אחי הרה"ק ר' משה מקארוב זי"ע והרה"ק ר' יהודה זינדל מאוחם זי"ע. נולד בשנת תקפ"ה לאביו הרה"ק ר' שלום רוקח השר שלום מבעלזא זי"ע, ראש השושלת, בן הגה"ק ר' אלעזר מבראד זי"ע נין ונכד להגה"ק ר' טודרוס הלוי בעל אוצר הכבוד זי"ע והגה"ק ר' אלעזר רוקח בעל מעשה רוקח אב"ד אמסטערדאם זי"ע הגה"ק המקובל ר' נפתלי הכהן בעל סמיכת חכמים מפראנקפורט זי"ע

ענגיל ראב"ד קראקא זי"ע שמוליכיץ ארון מעוטף שחורים, ועליו כתוב ויהי צנסוע הארון, (פרשת בהעלותך י' ל"ה) ולמחרתו נודע לו מהסתלקותו.

חסידי בעלזא שרצו לקבור את רבינו בעיר בעלזא, הוכרחו להעבירו בגבול, ע"כ הושיבו את רבינו ברכבת מלובק צנגדיו כאילו הוא חי, וכך הביאו לבעלזא, וכבוד גדול עשו לו במוטו, והובא למנוחות ליד ציון אביו הק זי"ע בעיר בעלזא.

נשאר אחריו בניו וחנניו גדולי תורה ודקיקי הדור, בנו הרה"ק ר' שמואל אב"ד סקאהל זי"ע חתן הרה"ק ר' מנחם מענדל מוויסניאלא זי"ע הרה"ק ר' ישכר דוב זי"ע שמיאל מקומו בבעלזא הרה"ק ר' אריה לייבוש אב"ד מאגרוב זי"ע חתן הרה"ק ר' מנחם נחום מלעלוב זי"ע הרה"ק ר' שמעון יחזק מאיר מרעדיס – רחוב זי"ע הרה"ק ר' נפתלי מנאווריא זי"ע, חתניו הי' הרה"ק ר' משה מרדכי טעווערסקי מקאלני זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב יחזק ממאקרוב זי"ע הרה"ק ר' יחיאל מאפטא זי"ע והרה"ק ר' ישכר דוב האלבערשטאט אב"ד לעשניב זי"ע בן הרה"ק ר' יחזקאל שרגא בעל דברי יחזקאל משינורא זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

אויבערשטער וויל נישט – איז נישט, אך מהרי" הקריש עניין זה מעיקרא, קודם שיזטרכו להרגיש זאת על צערם בלחות וייסורים, אלא מיד יכירו וידעו שכל הקורות אותם תלויים ועומדים בלשון ה'. (באר הפרשה)

גאוני דורו אמרו עליו שקיים ג' עמודי העולם בשלימות. פ"א כשהיה רבינו חולה, נדמן לעיר אלזו מחמת שמה במשפחה, באתו עת יאל לאור הספר הקדוש זכרון זאת מהרה"ק ר' יעקב יחזק הורוויץ החוזה מלובלין זי"ע, הגיע הרה"ק ר' חיים האלבערשטאט הדברי חיים מאלזו זי"ע, לרבינו ושיבח צפניו את הספר, בכל העת דיבר הרה"ק מאלזו לחוד פיו של רבינו, ורבינו נשף לתוכו הדיבורים הקדושים והבל פיו של הרה"ק מאלזו, ומזה נחלה ונתרפא מחוליו.

בחודש שבט שנת תרנ"ד נסע רבינו לדרוש ברופאים ולעבור ניתוח בעיר הבירה וויען. קודם עברו את הניתוח כתב נוואה, וזוהו שיקגרו ויתתמו אותה, ושימכרו זאת לדי הגה"ק רבי דוב בעריש הכהן ראפאפארט אב"ד ראווא בעל דרך המלך (פטירת רבינו הקדוש מבעלזא)

וסיפר שנזדמן לשם בעיר וויען גדל אחד אשר בשמעו שרבינו חולה, עלה רעיון במחשבתו: מי יודע אם יזכה להבדיל מחליו, ושמא לא יזכה עוד לראות זיו קדשו, ואם לא עכשיו אימתי, ונזדרז ובא מיד לאכסניית רבינו לקבל פניו, וכאשר נכנס לרבינו במחשבה הנ"ל פתח רבינו בדברי תורה בפרשת יתרו (קאפיטעל י"ח) ודייק בדברי רש"י הק: מה שמועה שמא וזכר? קריעת יום סוף ומלחמת עמלק, לכאורה אמאי נקט רש"י חיבות "זכר" דמשמע שאך שמע וכזכר זא לכאן, הול"ל מה שמועה שמע? אלא שיתרו שמע קריעת יום סוף שם נראה לכל כחו הגדול של משה רבינו ע"ה שנאמר: ויט משה את ידו על היס וג'. וישם את היס לחרבה וידקעו המים, ושזב שמע מלחמת עמלק שהיו " ידי מה כבדים" ומורא נפל בלבבו הרי הדליק בחולשה, ומי יודע אם אספיק לראותו עוד? ועל כן מיד קשמע, מיד הזדרז וזכר, בלא שום עיכובים.

הניתוח עבר בשלום, אולם הרה"ק מבעלזא נחלש מאוד. כעבור כמה ימים הפליר מאד באנשי ביתו ומלווי להשיבו חזרה לבעלזא. כשהבחינו שזנפשו הוא לעזוב את וויען בהקדם האפשרי, סדרו עבורו מטה בקרון רכבת ובלווי רופא יאלו לדרכס חזרה לבעלזא. בעודם בדרך יאלה נשמתו הטהורה לגני מרומים כבן צבעים שנה ביום ג' פרשת משפטים כ"ג שבט שנת תרכ"ד.

וסיפר הרה"ק ר' אלחנן היילפרין אב"ד ראדומישלא זי"ע: ששמע בנו של מהר"ש ענגיל זי"ע כי בליל הסתלקותו של הרה"ק ר' יהושע'לע מבעלזא זי"ע חלם הגה"ק ר' יוסף

באמונה ובבטחון, על סמך מעשה ה' אשר עשה עמכם עד עתה. וכאשר תאמינו בו יתברך בשלימות אזי תהיו סמוכים ובטוחים כי: כן יעשה ה' לכל הממלכות אשר אתה עובר שמה, בכחה של אמונה השלימה.

סגולה לשמחה

הרה"ח ר' הערשעלע קרוגער ע"ה סיפר שבימי ילדותו היה שרוי במרה שחורה, והלכה אמו עמו אל הרה"ק ר' יהושע רוקח מבעלזא זי"ע, וביקשה מהרה"ק שיהיה בנה בשמחה. אמר הרה"ק: שילמוד ספר פני יהושע, כי ספר פני יהושע מסוגל לשמחה.

מתורתו של רבינו

וְאֵת-יְהוֹשֻׁעַ צִוִּיתִי בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר: עֵינֶיךָ הָרְאִיתָ, אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה ה' אֱלֹהֶיךָ לְשֵׁנֵי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה בְּיַעֲשֵׂה ה' לְכָל הַמְּמַלְכוֹת אֲשֶׁר אֲתָה עֹבֵר שָׁמָּה. (פרשת דברים ג' כ"א) כבר תמהו שלא נזכר כאן מה שנצטוו כלל, ומהו הלשון: ואת יהושע צויתי. אך ביאר הדבר הוא בהקדם הסיפור שבא אחד לפני כ"ק מרן מהר"ש זי"ע וביקש את ברכתו שיזכה לשלימות האמונה, וענה לו, על כך שאין לך חיזוק גדול באמונה ממה שאדם מתבונן בעצמו, שבכל עת שהוא מבקש ממנו יתברך ומתפלל לפניו, הוא עוזר לו וממלא משאלות לבו לטובה, ומזה עצמו יכול להתחזק ולהוסיף באמונה. וכעת נבין את הכתוב שלפנינו: ואת יהושע צויתי בעת ההיא לאמר, ומה היה הציווי על כך באה התשובה: עיניך הראות את כל אשר עשה ה' אלקיכם לשני המלכים האלה, כלומר, שתתחזקו

כד שבט תרע"ט

רבי נתן דוד ב"ר שרגא יאיר זי"ע הרה"ק משידלאווצא ביאלעברזיג

רבינו הרה"ק רבי נתן דוד ראבינטוויטץ אב"ד שידלאווצא ביאלעברזיג זי"ע נולד בשנת תרכ"ז לבן יחידו לאביו הרה"ק רבי שרגא יאיר מביאלעברזיג בעל ארון עדת זי"ע בן הרה"ק ר' הרה"ק ר' הרה"ק ר' ירחמיאל מפרשיסחא זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב יצחק הנקרא יוד' הקדוש מפרשיסחא זי"ע בן הרה"ק ר' אשר אב"ד פשעדרבורז זי"ע מגזע הגה"ק ר' יצחק הלוי זי"ע אחי רבינו הגה"ק ר' דוד הלוי בעל הט"ז זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל הלוי זי"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת דינה רחל ע"ה בת הרה"ק ר' יקותיאל שמעלקא ארבלין מסאסוב זי"ע בן הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב זיע"א מבראד זי"ע בן הגה"ק ר' יוסף יוסקא אב"ד פודקמין בעל אהל יוסף זי"ע ב"ר הגה"ק ר' ישראל אב"ד לאקשט בעל הלכה אדם מישראל זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם אבלי אב"ד לאדמיר זי"ע בן הגה"ק ר' בנימין בונים זי"ע בן הגה"ק ר' מאיר אב"ד לבוב זי"ע ולמעלה הקודש זי"ע

אשר חפר אברהם אבינו. לזה כתיב צפרקה זו ויזרע יצחק וגו' וימלא מאה שפרים היינו שנתוסף להם העבודת ע"י שמאל מה שחפר בה אביו.

ב"ג סיון בשנת תרע"ב נסתלק אביו הק' וסיפר שבשנה האחרונה לימי חייו היא שנת תרע"ב התאנח מאלד, שאל אותו אחד ממקורביו על זה? אמר: כתיב בן מאה ועשרים שנה אנכי היום, הגה מאה ועשרים עולה בגימטריא תרע"ב, ויתר לא אמר לו. ובגדה האחרונה אמר: רואה אני חשכות גדולה תבא לעולם לאחר פטירתי, וכל זמן שהייתי בזה העולם מנעתי. ואכן לא ארכו הימים מפטירתי ופרלה מלחמות העולם הראשונה שרבות מישראל עלו בה על המוקד הי"ד. רבינו מיכל מקומו אך שב למקום זקנו לשלובאל, ובה כהן ככ"ד והגה את העדה ביד רמה כשצע שנים משנת תרע"ב עד שנת יום הסתלקתו לגנזי מרומים כ"ד שבט שנת תרע"ט. כזקינו הקדושים אף הוא לא האריך ימים.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' חיים ישראל שלום יקותיאל משידלובצ'א זי"ע.

וזכור הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

מקום מנוחתו בב"ד

רבינו היה כמו אביו, גדול בתורה בנגלה ובנסתר איש קדוש מאוד עניו וחסיד בורה מן הכבוד ושנא את הרבנות כמו זקנו הרה"ק ר' ירחמיאל מפרשיסחא זי"ע

רבינו התעורר בזקנותו והיה לומד בעל פה. ונדע בכשרונו המוחקלי והלחין נגיני חסידים.

בית החיים שידלאווצא

וסיפר על זקנו: לאחר פטירת אביו הרה"ק היהודי מפרשיסחא זי"ע עברה ההגה אל הרה"ק ר' שמחה בונם מפרשיסחא זי"ע, והר"ר ירחמיאל זי"ע כידעה הנניע עלמו במשך ארבע עשרה שנה ולא נטה לקבל את ההגה, ולפרנסו התעסק במלאכת השענות. ואחר פטירת אביו ראו האנשים ליתן לו פידיון ולקבלו לרבי, אבל הוא סירב, ומי

שבא אליו אז מתלמידי אביו זי"ע לבקשו על ככה שיקבל עליו הרבנות חתוף עליו הרדום, שהי' מונח בביתו כדי לאיים עליו ואמר לו בהתראה ואזהרה: ברח לך, כי אמרו חז"ל: (ברכות נ"ח-עבודל' רב) שילך ועיניו רש": שמקור הלכה זו הוא מפרשת משפטים הבא במחמת) הבא להורגך השכם להרגו, ולהיות אדמו"ר הוא הריגת הנפש רח"ל ולא קיבל עליו אז. לבסוף אחר כמה שנים קיבל עליו להיות מנהיג והי' פועל ישועות בקרב הארץ.

וכן נהג רבינו שלא נתן הסכמה מטעם הכמוס רק זאת ארה לכתוב שיקח א"י"ה ב"ב"ב את הספ"ק ונתן מעות קדימה והי' מנכר את המו"ל שחפץ הי' ילכח בידו.

פעם בכ"ו כסלו שנת חנוכה צעת שישבו על שלחנו הטהור הרבה אנשים מחסידי קאזניץ של הרה"ק ר' אלעזר זי"ע שהי' אז יום הילולא שלו אמר: צפרקת תולדות כתיב וישב יצחק ויחפר את בלרות המים וגו' הגה העיקר הוא מה שיקבל החסיד מרבו הראשון ואז צבואו אחריו להרב השני יוכל לעורר בו את הירלח שמים אשר קיבל מכבר ונתוסף בו ביתר שאת. וזאת נרמז בפסוק הזה: וישב יצחק ויחפר את בלרות המים אשר חפרו בימי אברהם אבינו, הכוונה היינו שחפר את העבודת

מתורתו של רבינו זי"ע

שמעתי רמז מאבי זי"ע שהלך בדרכי חידושי תורתו בעקבות זקמו הרה"ק היהודי הקדוש זי"ע שגם הוא דרש תורה הקדושה בדרך גמטריאות ורמזים. ודרך הקודש הזה ירושה הוא לו מאבותיו הקדושים זצ"ל. ואמר על זה ענין גדול שלכל אדם נתן הקב"ה חלקו לחדש בתורת ה' כמבואר בסה"ק ובאם ח"ו לא הספיק להוציא לאור עולם את חלקו אז נתן הקב"ה חלקו לבניו ולבני בניו. ולא עוד אלא שגם חלק תורתו של זה אשר יצא מפייהם של בניו ובני בניו נחשב לו כאילו יצא מפיו ממש.

והדבר הזה היה מרמז מרן אבי זצ"ל: בכונת הכתוב ישעיה נ"ט: ואני זאת בריתי אותם וגו' ודברי אשר שמתו בפיו לא ימוש מפיו זרע ומפי זרע זרע וגו' אזי יוצדק שפיר הבטחת הקב"ה על כולם דלא ימוש דבריו יתברך מפייהם אבל כאשר דשימה בפייהם לא נאמר רק ודברי אשר שמתו בפיו, אל כן הבטחתו יתברך דלא ימוש דבריו יוצדק רק לאביו אבל לא לזרעו ולזרע זרעו.

עוד יוקשה לכאורה כי תיבת מפיו הוא מיותר ודי לומר ודברי אשר שמתו בפיו לא ימוש וגו', אבל לפי הנ"ל יוצדק שפיר כונת הכתוב ודברי אשר שמתו בפיו אם ח"ו לא תספיק להשלים חלקך לא ימוש וגו' ומפי זרעך וגו' כי המה יהיו מוציאים לאור עולם את חלקך בתורתו הקדושה. ותיבת מפיו מרמז דבריו ית' אשר שם בפיו של אביו לא ימוש מפיו ממש לעולם כי יהיו נחשבים כאילו יצא מפיו ממש בבחי' ודובב שפתי ישנים.

במס' בבא בתרא צ"א: אר"ח בר רבא אמר רב אותו היום שנפטר אברהם אבינו ע"ה מן העולם עמדו כל גדולי אוה"ע בשורה ואמרו אי לו לעולם שאבד מנהיגו ואי לו לספינה שאבד קברינטא. ויש להבין למה המשילו אותו למנהיג העולם ולמנהיג הספינה? ו"ל כי כונתם היה להגדיל את גדול האבדה שאבד מהם, כי מצינו בין הצדיקים יש שעובדים עבור הפרט לבד, ויש שעובדים עבור הכלל לבד, ויש צדיקים שעובדים עבור הכלל והפרט. ואצל אאע"ה מצינו שעבד עבור כלל העולם כדברי המדרש רבה פרשת לך: שהי' הולך ממקום למקום להפיץ אחדותו ית"ש בכל העולם והי' רוצה בטובת כל העולם כולו, וגם הי' משתדל לטובת הפרט כמו שמצינו בתורתנו הקדושה: ואת הנפש אשר עשו בחרן שהכניסם תחת כנפי השכינה. וממילא יוצדק לפי זה שהמשילו אותו למנהיג העולם, ר"ל שהיה משתדל לטובת כל העולם בכלל, ולקברינטא של ספינה שמנהיג רק את הפרט. כן היה כ"ק אבי אדמו"ר זצ"ל עד הרגע האחרונה לא זז מתוף רעיניו צרות הכלל והפרט.

דברי תורה שאמר רבינו בשם אביו הק'

פעם אחד היה אביו בכפר אצל גביר, ובפרידתו אמר: משז"ל כל מה שיאמר לך בעה"ה עשה חוץ מצאו רצה לומר: כל מה שיבקש ממך בעה"ה להתפלל עבורו תעשה לו רצונו חוץ מצאו גמטריה "מאכל" היינו עבור פרנסה, כי זאת צריך האורח להתפלל על בעה"ה בלא בקשת בעה"ה.

כד שבט תרס"א

רבי יצחק חיות ב"ר צבי הירש זי"ע בעל שיח יצחק אב"ד בראדי

הגה"ק ר' יצחק חיות השני אב"ד בראדי זי"ע נולד בזלקווא כ"ג אלול תר"ב לאביו הגה"ק ר' צבי הירש הנקרא הגאון האמתי מזלקווא זי"ע בן הגאון המפורסם בימיו ה"ק ר' יצחק חיות מסקאליא זי"ע בעל זרע יצחק על משניות וס' אפי רברבי ולמעלה בקודש

רבינו הי' גאון אדיר ומוזבקה, לדיק יסוד עולם, נודע ביהודא שמו הגדול אשר כתבו אליו שאלות מכל אפסי ארץ, הניח הרבה חיבורים בכת"ק ונדפסו ממנו ספר שיח יצחק עמ"ס מכות וסו"ת שדה יצחק. והעמיד תלמידים הרבה. כמו שכתב רבינו בספרו: לכן גם אנכי הצעיר צאלפי ישראל הנני נותן שבת והודאה להא"ל יתברך ויתעלה אשר שם חלקי מיושבי בית המדרש, וזכני ללמוד וללמד לתלמידים שומעי קולי בעזרה"ת וברחמי הרבים אשר בצפייתי כפיתי שגם אני לפעמים כוונתי למטרת האמת, אשר על זה אמרו מה שחלמדי והיק עתיד לחדש ולגלות דברים שנמסרו למשה מסיני וכ"ץ

כשהגעו לפרקו נשא להרבניית הגדקות מרת עטיל מירל ע"ה בת הביר הר"ר פרץ שפירא ז"ל מגזע הגה"ק ר' נתן נטע שפירא מקרקא בעל מגלה עמוקות זי"ע. אשר כל ימיה חשקה נפשה על בעלה שיכול לשבת על החורה ועבודה ללמוד וללמד בלי הפרה.

בטל שחרותו כבר יא' שמעו כאחד הגדולים, התפרסם בחריפותו וגודל בקיעותו בלימוד התוה"ק, כה התעלה בחורה ועבודה.

ויהיה כאשר גדל רבינו, למד במשך ח"י שנים ברציפות בכל יום עם תלמידים מובהקים שיעורים מופלאים ועמוקים.

בשנת תר"ל כנסתלק אביו התבקש על ידי קהל זלקווא למלאות מקום אביו, אבל רבינו שבעת ההוא היה גר בעיר בראדי, לא ראה לעזוב את העיר ואת תלמידיו, ולא קיבל עליו את המשרה.

בשנת תרנ"ד כאשר הפלילו בו קהל זלקווא שוב פעם, וכבר חשב רבינו לעזוב את העיר בראדי, התקבלו קהלא קדישא דבראדי ועיטרוהו בזר הרבנות, מיני אז והלאה נהג רבינו רבנותו בעוז ובגאון.

במשך ימי חייו נשלחו אליו שאלות מכל אפסי ארץ, כאשר שמו מתפרסם בקרב ישראל לגאון אדיר.

רבינו נסתלק לגזי מרומים בפתע פתאום מתוך דברי תורה, ביום כ"ד שבט תרס"א, כשהוא אך בן נ"ח שנים, והובא למנוחות בעיר רבנותו בראדי

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' פריץ בריש בעל שדה יצחק זי"ע ודברי תורתו ספר שיח יצחק.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

זהו מעשה המגנה מקשה זהב עד ירכה עד פרתה מקשה הוא כפמראה אשר הראה ה' את משה בן יצחק את המגנה. (פרשת בהעלותך ח' ד') היינו שנודע מה שאמרי המפורשים שמנורת הקודש מורה על דרך התורה ונמשל להתורה הקדושה כמו שכתוב נר ה' נשמת אדם (משלי כ' כ"ז) ושבעה קני המנורה מורים על שבעה חכמות אשר כולולים בתוה"ק, וכן כל מעשה המנורה מורה על דרך הצורה, והכי קאמר: וזה מעשה המנורה מקשה זהב, פירוש: שכל התורה הקדושה אחת הן, כולם נתנו מרועה אחד, עד ירכה עד פרתה מקשה הוא, כמו שיש בתוה"ק כמה דרכים דרך הפילפול ודרך הסוד, והנה כבר אמרו חכ"ל (מסכת סוכה מ"ט) חמוקי ירכיך (שיר השרים ז' ב')מה ירך בסתר אף דברי תורה צריך להיות בסתר, וזה עד ירכה היינו בין דברים נסתרים בתורה הקדושה עד פרתה היינו ציצים ופרחים על פי דרך הפילפול והחידוד הכל מקשה הוא הכל אחד, כמראה אשר הראה ה' את משה, כן עשה את המנורה ונ"י, כי הדרכים האלו הראה הקב"ה למשה רבינו בסיני, ואלו ואלו דברי אלקים חיים. (שיח יצחק)

כה שבט תרמ"ג

רבי ישראל ב"ר זאב זי"ע הנקרא ר' ישראל סאלאנטער בעל אור ישראל מוילנא

רבינו הגה"ק רבי ישראל ליפקין בעל אור ישראל מוילנא הנקרא ר' ישראל סאלאנטער זי"ע נולד ו' מרחשון בשנת תק"ע בעיר זאגער לאביו הגה"ק רבי זאב וואלף ליפקין אב"ד זאגער גאלדינגן טעלז בעל הגהות בן ארי זי"ע ולאמו מרת לאה ע"ה בת הגה"ק ר' יצחק זי"ע ע"ה

פעמון זי"ע, והגה"ק ר' מאיר מיכל ראבינאוויץ מו"ץ ווילנא ואב"ד ש"ט בעל המאיר לעולם זי"ע. וכאשר הרגיש רבינו ששפיקו האשלים במקום כלשהו מיד ארז את חפצו והמשיך הלאה.

ובהתחלה הקים רבינו צתי מוסר, 'שטיבל מוסר' בהם יכול כל יהודי להכנס אפילו לדקות מועטות ולשמוע או אפילו לומר דיבורי מוסר, וכמו כן יסד בכל מקום צתי מדרשים שומדים מוסר בעיון ודיוק, והוא המציא ניוון ללימוד המוסר המשכר את הלב ומכניע הילר, ועל ידי זה רבים השיב מעון ההשכלה, ומכנים רבים תחת כפי השכינה, דרשותיו צוערים מאש קודש ונמש לב שומעיו.

אך לאחר זמן מה הדבר נכשל, אז החל רבינו להתמקד יותר בשיבות,

רבינו דרש כי בחורי הישיבות יפנו מסדר לימודם למען לימוד מוסר דבר שגרם להתנגדות חריפה על רבינו ועל תנועתו, שנים רבות נמשכה המחלוקת על רבינו אך אט אט נחלשה וכמעט נשכחה.

כרוב הישיבות בעולם הליטאי נכנסו לימודי המוסר כחלק מסדרי הלימוד.

רבינו העמיד המוני תלמידים שהמשיכו את דרכו זו ושיטת המוסר התפללה כשהידועות שבהם היא שיטת ישיבת קלם, ישיבת טברגרוק וישיבת סלבודקה.

והנה בעבור שלא ראה רבינו להיות ר"מ בישיבה שלמדו חו"ל, היו נרדף מהמלכות רוסיא, והלך נע ונל.

רבינו היה ידוע כאדם ללא חת, אדם עם תעוזה עצומה, כשפירא מגיפת הכולירע צוילנא פסק רבינו כי מותר ואף חובה לאכול ביום הכיפורים, הרבה אנשים הזדעזעו מעצם הרעיון וחלק גדול מרבני האיזור לא הסיכמו עמו בלשון המעטה, אך רבינו לא שם ליבו לכל אלו וביום הכיפורים עלה לבימת הבית כנת כשידיו עוגה בך בקול רם 'בורא מיני מזונות' ואכל לעיני כל הקהל.

רבינו אף התיר לחלל את השבת בשביל החולים, ושלא את תלמידיו מהישיבה תוך כדי הבטחה מפורשת שאם יעסקו בעזרה לאותם חולים לא ידבקו הם במחלת הכולירע שהייתה ידוע כמגיפה נוראית ומדבקת, ואכן אף לא אחד מתלמידיו עסקו יומם ולילה והיו עם החולים במגע פיזי, אף לא אחד מהם נדבק במחלה.

בשנת תרמ"ב שב רבינו לעיר קניגסברג, בחורף חלה רבינו ובערב שבת קודש כ"ה שבט שנת תרמ"ג נסתלק לגנוי מרומים, ומנוחתו כבוד צעיר קניגסברג, כהיום קלינינגרד שברוסיה.

נשאר אחריו בניו הק' הגה"ק ר' יצחק ליפקין זי"ע כיהן כאב"ד יאנוב קרוז ופרשניין, ובסוף ימיו עלה לארץ ישראל והתגורר בירושלים.

הגה"ק ר' אריה יהודה לייב ליפקין - הוויזן בעל חיי אריה אב"ד צרעזענע זי"ע

ובנו הר"ר יום טוב ליפמאן ז"ל שפטר עוד בחיי אביו.

רבינו הי' גאון אמתי תפארת ישראל לדיק יסוד עולם, לחם מלחמת ה' נגד החדשים המשכילים, היה בורח מן הכבוד ומאם הרבנות.

מגיל צעיר היה נחשב לעילוי ובעל שכל הישר חריף ותפסתו המהירה. והיה נקרא העילוי מזאגער ולו רק ציבות כשרונותיו ושכלו החריף אלא בשביל התמדתו.

וסיפר על רבינו שלא ראה להפסיק מלימודו והיה לומד ולומד עד שכלו לו כוחותיו ונרדם. (ישמרו דעת עקב)

היה תלמיד מאביו הק' וכשהיה בן י"ב שנה נסע ללמוד בישיבת סאלאנט אלל הגה"ק ר' צבי ברודא אב"ד סאלנט זי"ע ואלל הגה"ק ר' יוסף ביינג מסאלנט זי"ע תלמודו של הגה"ק ר' חיים מוולאשין זי"ע שקיבד את רבנו והחזיר בו את שיטת המוסר, רבינו אף דגל בשיטה זו ודרכה לחם בהשכלה בעו. רבו ר' צבי ברודא זי"ע חיבב מאד את רבנו.

ומסופר כי פעם אחת בעת שישב רבי צבי זי"ע ולימוד את רבנו תורה בא אליו חברו שהיה אף הוא רב גדול והתפלל לראות את הר"ר צבי זי"ע מלמד ילד, וכי נעשית מלמד דרדקי שאלו בתימון? השיבו הר"ר צבי: ילד זה אינו דרדק כלל וכלל כי אם אלפסי קטן, בקי וחרף בש"ס ופסקים!

בגיל י"ד בשנת תקפ"ד נישא להרבנית הצדקה מרת אסתר פייגה ע"ה בת הגה"ק ר' יעקב הלוי אייזנשטיין מסאלאנט זי"ע הנקרא ר' יענקלע יענטעס מגזע השל"ה הקדוש זי"ע. עוד באותה שנה חיבר רבנו קונטרס חידושי תורה ובעלתו של רבו הר"ר צבי זי"ע שלא את הקונטרס להגה"ק ר' עקיבא איגר אב"ד פאזען בעל גליון הש"ס זי"ע כדלי שיחווה דעתו עליה, אך הגה"ק ר' עקיבא איגר זי"ע לא שלת תשובה חזרה, לימים הדלמן יהודי מסאלאנט לפוצל מקום שבתו של הגה"ק ר' עקיבא איגר זי"ע, על פי בקשת הר"ר צבי זי"ע נכנס אותו יהודי לדרוש בשלמו של הר"ר עקיבא זי"ע משמעת הר"ר עקיבא כי יהודי זה בא מסלנט סיפר לו כי לפני זמן מה קיבל קונטרס מופלא שכולו גאונות מבחור בשם ישראל מסלנט והר"ר עקיבא זי"ע נמנע מלהשיב לו כפי הנמנע לו מפני שהיה תמוה בעיניו למה פנה אליו ממרחקים כאשר בעירו שוכן כבוד לדיק וגאון כהגה"ק ר' צבי ברודא ולכן חשב הר"ר עקיבא כי כוונתו של אותו בחור אינה אלא לנלל את תשובתו כדי להתנחל עם עם הגאון ר' צבי, אך לאחר ששמע הר"ר עקיבא איגר כי אותו בחור אינו אלא תלמידו של הר"ר צבי השיב לו בכל הכבוד הראוי לו.

בשנת תר"ב נקרא לווינא לר"ם בעוד שהי' שם הגה"ק ר' מרדכי מעלנער זי"ע.

בשנת תרי"ז עבר רבינו לעיר קניגסברג שבגרמניה (כהיום רוסיא) בהסתדלותו ילא לאור כתב העת "תבונה" מלאים בחידושי תורה ושיחות מוסר.

בשנת תרל"ח חזר רבנו לקובנא שצליטא שם ייסד רבינו כולל.

משנת תרי"ח סובב רבנו על ירי גרמניה, רוסיה, ליטא וצרפת גם במערב אירופה, כאשר בכל מקום הוא מפיץ את תנועתו הנועת המוסר ומעמיד תלמידים, ומהם תלמידים גאוניים ולדקים ובהם הגה"ק ר' שמחה יצ"ל מקעלם הנקרא הסבא מקעלם זי"ע הגה"ק ר' יצחק בלאזער אב"ד פעטערברוג זי"ע והגה"ק ר' נפתלי אמסטראלס הנקרא בשם נפתלי מתמיד או נפתלי

ואין סיבה אשר איננה נולדת מסיבה המסבבה וכו'.

מאמרי בשם רבינו זי"ע

פעם אחת נודמן רבינו לבית המדרש שבקובנה השכם בבוקר לתפלה, כשנכנס מצא בחור אחד שוכן על הרצפה וישן שנת ירשים מתוקה כי כל הלילה היה עוסק בתורה ולפני עלות השחר נרדם על הספסל וכששקע בשנתו נשטם הספסל נתחתיו והוא נתגלגל על הארץ ולא הרגיש,

התורה יש ללמוד מיט א גיפס [עם סערה כארס של נחש] (ממלכת התורה) יותר קל ללמוד את השם כולו מאשר לתקן מידה אחת!

וכשנכנסו הבעלי בתים וראו את התמונה הזאת של כך דרכה של תורה פת במלח תאכל ועל הארץ תישן, נעו והנידו בראשיהם: אוי ואבוי לו ולמראה כזה וכו'

אין חובת האדם אופטאון אלא טאהן! [לא דורשים לפעול אלא לעשות] (מערכי לב)

נענה רבינו ואמר בזה"ל: א רחמנות אויף אייך וואס איר גישלאפען א נאנצע נאכט! (לרדם צריך על מי שישן כל הלילה) ואתם אל תנידו ואל תרחמו עליי, כי הוא המאושר בחיים שלמד ונהנה מן החיים ועליו נאמר: אם אתה עושה כן אשריך וטוב לך. (המאורות הגדולים)

פעם אחת בא לפני רבינו אדם שהתאוון לפניו שאינו יכול לישון בלילה ונשקפת סכנה גדולה לבריאותו, וביעקר לעצביו ההולכים ונמתחים עד שלא ידע את נפשו.

ענה לו רבינו תוך כדי דיבור: להפך, הרי אתה איש מאושר ומוצלח מאד מאד, הלא יכול אתה להיות נעור כל הלילה וללמוד תורה באין מפריע, ואם כן, "אשריך" (המאורות הגדולים)

כל הדברים שבעולם מורכבים המה ביציאותם לאור מסיבה ומסובב וכו'.

כל סיבה היא מסובבת מסיבה הקודמת לה וכו'.

סוף דבר אין מסובב בלי סיבה, להולד ממנה המסובב וכו'.

כו שבט ת"ש

רבי שאול ב"ר אלעזר זי"ע (בראך) מקאשוי אב"ד קאשוי

הרה"ק ר' שאול בראך אב"ד קאשוי מח"ס שאול שאל זי"ע נולד בעיר נייטרא בכ"ט שבט תרכ"ה לאביו הרה"ק ר' אלעזר בראך זי"ע, ולאמו הרבנית הצדקות מרת ליבא ע"ה בת הגה"ק ר' יעקב מאיר צבי הערש פריעדלענדער אב"ד שוראני בעל דרך ימה זי"ע. וקדום הסתלקותו ביום כ"ו שבט אמר הנה איתה שהקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום, וא"כ אם נולדתי ביום כ"ט שבט, היה גם יום פטירת

עשרה מצני רבינו נפטרו בחייו רח"ל, פעם אחד אמר בזה"ל: איך האב אין מיין לעבן נישט מחפלט געווען נישט אויף מיר און נישט אויף מיין משפחה.

לרבינו היו לו שלשה ספרי תורה נכסו הפרטי, פעם הזמין רבינו את הסופר הרה"ח ר' יעקב בוקסבוים הי"ד ואמר לו: שצראנו לתת לו את שלושת הספרים להגיהם ולתקנם בזה אחר זה, ושאלו: על מחיר עבודתו? הוא עשה חשבון ואמר לרבינו: כמה יגיע לו. הסכים רבינו ונתן לו מיד ספר אחד לקחת הביתה, אחרי כמה שעות שלח רבינו לקרא שוב את הסופר, ואמר לו שנמלך בדעתו, ואינו רוצה לשלם לו עבור עבודתו בקבלנות בעד הגהת כל הספר או הספרים, כי מלא עבדיו הזמנות מאותה שיוכל לקיים מדי יום ביומו מצות עשה עבד משתוקק לו, ביומו נתן שכרו, ולא תעשה שְׂכִיר עֲנִי וְאֶבְיוֹן מֵאֲתָתָה או מִגִּבְיֹתָ אֲשֶׁר בְּאֶרְצָה בְּשֶׁעָרֶיהָ. ביומו נתן שְׂכָרוֹ וְלֹא קְבוּאָה עָלָיו הַשְּׁמַשׁ כִּי עֲנִי הוּא וְאֶלְוֵיו הוּא נִשְׁאָר אֶת נַפְשׁוֹ וְלֹא יִקְרָא עֲלֵיהָ אֵל ה' וְהָיָה בְּךָ חֵטְא. (פרשת כי תלך כ"ד י"ד - ט"ו) ועל כן הגני רוצה לבטל את ההסכם ביניהם לשלם עבור עבודתו בקבלנות, הסופר יעבוד כל זמן שירצה, ורבינו ישלם לו בעד כל שעת עבודה סכום מסוים, כפי שיעקב ממנו, ובכל יום לפנות ערב לפני תפלת מנחה, לבוא הסופר על רבינו ויקבל שְׂכָר עבודתו לפי השעות שעבד באותו יום, מובן שהסופר קיבל האצה זו בשמחה רבה, וכאומר כל לפנות ערב בא לרבינו וקיבל כסף בעד השעות שעבד אותו יום.

פעם ירד רבינו מלידתו אל בית מדרשו שהיה בחצר ביתו, הגיע כבר זמן מנחה והסופר טרם בא, כשהיה כבר רבינו למטה בחצר בא לקראתו הסופר, ומנהג רבינו היה להחליף את מעילו העליון כל פעם שהלך להתפלל עם מעילו שהיה מיוחד רק להתפלל בו, ובשעה שהלך להתפלל לא היה בכיסו לא כסף ולא אום דבר אחר שאינו דבר שנקדושה, ומכיון שבעת רצה לשלם להסופר, חזר ועלה ללדתו, והביא סכום הכסף להסופר, באופן זה בא הסופר הזה כשנתיים כמעט בכל יום לפני תפלת מנחה לקבל משכרתו, כשעדינו החשבון כמה ביקש הסופר עבור עבודה הזאת בקבלנות, וכמה שילם לו רבינו על ידי קיום ביומו נתן שכרו, היתה ההפרש יותר מארבע פעמים כפול. (שאלו בחי)

נסתלק לגנזי מרומים כ"ו שבט ה' ת"ש ומנוחתו כבוד דבית החיים קאשוי.

נשאר אחרינו בניו הקדושים: הגה"ק ר' נפתלי צבי אב"ד ור"ם מאגנלדארף בעל דבר נצח הי"ד זי"ע חתן הרה"ח ר' אברהם וועבער מפעלילדאזא ז"ל הגה"ק ר' אלעזר אב"ד בית המדרש מחזיקי תורה קראלי הי"ד זי"ע, הגה"ק ר' שמואל מחוסט הי"ד זי"ע, והתניו הגה"ק ר' אברהם יצחק ברוידי זי"ע הגה"ק ר' יוסף יהושע גראס אב"ד קראלע בארא פארק זי"ע, הגה"ק ר' יהושע פאליק פריעדמאן מגי"ש בשיבת רבינו הי"ד זי"ע, הרה"ח ר' חנני יום טוב ליפא פריעדמאן ראה"ק סאטמאר ז"ל, הגה"ק ר' מרדכי שטערען זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם שטערען דומ"ץ קהל יראים נאוועזאמקי (נייהייל) בעל מלילי אש הי"ד זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה לדיק תמים וגשגב, גאון בתורה בהלכה ובאגדה, ומתמיד עולם ואיש האשכולות, מגדולי מרביאי תורה בימיו, וספרא רבא שחיבר כמה וכמה ספרים בכל מקצועות התורה ה"ה: משמרת אלעזר - על ימים טובים, ליבא בעי - סוגיות הש"ס, שאלו שאל - ביור כמה עניני הלכה, אבות על גנים - פרקי אבות, חלק לעולם הבא - פרקי אבות, בהיות הבוקר - חידושים לחג השבועות, גבעת שאלו - לחודש אלול, דבר המלוכה - לראש השנה, דרך ימה - מזקינו הגה"ק ר' יעקב מאיר צבי פריעדלענדער אב"ד שוראני זי"ע, הוה תמים - לשבת תשובה ויום כיפור, טוב דברך - הגדה לפסח ועל שיר השירים. כמו כן נשאר כמה ספרים בכתבי ידות ה"ה: ויבן שאלו - סוגיות הש"ס, וישאל שאלו - שו"ת על ד' חלקי שו"ע, זמן שמחתיו - לכוותה, יודעי צינה - דרשות והספרים, כהיום תעיד - על עניני גלות וגאולה ועניני ארץ ישראל, גדול יין - ל' פרשות ועל ז' אחר ועניני פורים, ספר הישר - דרושים וחידושים על סדר התורה, עדי זהב - על נ"ד, פך השמן - הלכה ואגדה לחנוכה, נצנת אחת - דרושים שבתים בימי הספירה בין פסח לשבועות, קדוש ישראל - על קדושת הבית, רובע שקל - על הש"ס, תורה אחת - לחג הפסח ופסח שני.

למד אלל הגה"ק ר' משה שיק מחוסט בעל מהר"ם שיק זי"ע וכשנסתלק רבו בראש חודש שבט תרכ"ט, גלה למקום תורה ולמד אלל הגה"ק ר' שמואל ערענפעלד אב"ד מאטעסדארף בעל חתן סופר זי"ע

כשהגיעו לפרקו נשא להרבנית האדיקת ע"ה בתו של הגביר המפורא מוה"ר נפתלי צבי קרויס ז"ל מעיר אוהעל, ושם נתקרב רבינו לחסידות והסתופף בכלל של אדמו"רים ולדיקים הקדושים לבית סיגוט, אצלו, בעלזא זכותם יגן עלינו

בשנת תר"ן בערך נעתר לאב"ד מאגנלדארף, ובשנת עת"ר לאב"ד בקהלת ארטאדאקסי קראלי, ששם נהל ישיבה גדולה, ובשנת תרפ"ה נחטעם בכתר הרבנית קאשוי שעל שמה הוא נקרא עד היום, ששם גם כן נהל ישיבה והעמיד תלמידים הרבה. שילא משם רבנים ומורי הוראה, ובין תלמידיו הגדולים היה הגה"ק ר' יעקב הלוי לעבאוויטש אב"ד קאפיט בעל משנת יעקב זי"ע הרה"ק ר' רפאל צלום אב"ד קאשוי בעל ברכות שמים זי"ע

מנהגו של רבינו היה בכל יום אפילו בשבת קודש להתפלל באשמורת הבוקר, ביומי דחול נהג לספר בכל יום אחר תפלת שחרית סיפורי לדיקים.

פעם הגיע לנעיר קאשוי בנו הגה"ק אב"ד מאגנלדארף זי"ע ונכנס לבית אביו לחדרו וראה שאביו עמוד בזויות וזוכה בזכויות עזמות, ולא הרגיש

כלל בכניסתו בנו לחדרו, ולאחר איזה זמן הפסיק מבכיותיו, ושאל אותו בנו אבא אמור נא לי מה קרה לך שאתה זוכה כל כך, אמר לו הנה התבוננתי שכבר זקנתי ועדיין לא למדתי תורה לשמה, אמר לו בנו אבא לכאורה אינו מובן זה דהא אתה קם משניתך כבר בשעה י"א קודם חצות הלילה, ואתה לומד בלילות עד הבוקר, וגם כל היום אין אתה מבטל כלום מלימוד התורה, ואם אדם גדול כמוהך יאמר שאינו לומד תורה לשמה, מה יאמרו כל אנשי העולם שיהם צודאי אינם לומדים תורה לשמה, וכאשר שמע זאת רבינו עמד שקוע במחשבותיו הק' רגעים אחדים והתבונן ענמו בדבר, ואחר כך פנה אל בנו ואמר אין הכי נמי שלא למדתי תורה שלא לשמה, אבל גם לשמה לא למדתי.

שער לאהל רבינו

הנסתרת לה' אלקינו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת. (פרשת נצבים כ"ט כ"ח) יש לומר, אם עושים המצות במחשבה ובכוונה בלתי לה' לבדו אז המצות פורחת ליליא אבל אם עושים שלא בכונה נשארים המצות למטה ויש כח לחיצונים לחטוף את המצות, וזו אם הנסתרות היינו במחשבה שאינו נגלית רק להבורא ברוך הוא היודע תעלומות לב הוא לה' אלקינו אז והנגלות לנו ולבנינו דהיינו המצות, אבל בלי כוונה אינו בטוח שישארו לנו כי אפשר לחיצונים לחטפם אם לא עלו השמימה. (הבא תמים)

מתורתו של רבינו
ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים בלכם חיים. (פרשת ואתחנן ד' ד') הדבקים, יש על הק"ף תג, ויש לומר על ידי בית המקדש היו להם דבקות בו ויתברך ולרמז זה הוא התג על הק"ף שבבית המקדש היה גובה ק' אמה, או שבית המקדש נקרא בתורה מקום כדכתיב (פרשת ראה י"ב י"ח) אל המקום אשר יבחר, ויתבת מקום הוא בגמטריא ק"ף.

כו שבט תכ"ז

דוד ב"ר שמואל הלוי זי"ע בעל טורי זהב הגה"ק אב"ד אוסטראה לבוב רבינו

רבינו הגה"ק מרן רבי דוד הלוי זי"ע א בעל הטורי זהב, נולד בשנת שמ"ו בעיר לאדמיר לאביו הקצין הגה"ק רבי שמואל הלוי זי"ע ולאמו בת הגה"ק רבי יצחק בצלאש אב"ד לאדמיר זי"ע

וכיפר הגה"ק ר' יוסף זיעליצר זי"ע תלמיד ישיבת ווילנא שנים רבות אחרת ישב הגה"ק ר' חיים מזריסק זי"ע לפני תלמידיו, וכיפר להם כי תחת ידו נמצא מכתב מהגה"ק ר' יואל סירקיש בעל ה"ב"ח זי"ע לחתנו הגה"ק ר' דוד הלוי בעל ה"ט"ז זי"ע: זכני הש"ת לעשות נדב חדש של קייטי על יו"ט, ונחסר לי לגמר מלאכתו איזה סך, וידוע לך שיש לי אלכך ארבעה זהובים, והמה נכרכים לי כעת, ולכן אבקשך שתשלחם לי, ומהארבעה זהובים תתן ששה גדולים לזוגתך, היא בתי תחי לקנות אגוזים על יו"ט לשמח לבבה.

וכיפר ר' יוסף הג"ל שהגאון ר' חיים זי"ע בעת שהיה קורא המכתב הג"ל לפרקים בחג האסיף היו עיניו זולגות למעות והיה אומר: מזה יש להתבונן איך למדו תורה מתוך עוני ודוחק, והיו מספיקים ענמם ושמחים בחלקם.

פעם בא לפוטיליא מוכר ספרים וצין הספרים שהביא למכירה היה גם ספר האגודה מאת הגה"ק ר' זיסלין הכהן מפרקאנפורט זי"ע שע"י אורח שנדפס רק פעם אחת בעיר קראקא בשנת של"א, הספר כבר היה יקר המליאות ורבינו חשק מאוד לקנותו אבל מאזו הדחוק לא הרשה לו לשלם את מחיר הספר, משום כך ביקש מאת המוכר לתת לו את הספר בהשאלה ללילה אחד, מוכר ספרים מילא אחר בקשתו, רבינו ישב כל אותו לילה ועבר על הספר מתחילתו עד סופו, למחרת החזיר את הספר להמוכר ואמר לו: קראתי את הספר כולו וכמעט שאני זוכר אותו בעל פה, בכל זאת אני מוכן לקנותו אבל ידי לא משגת לשלם את מחירו, אינני רואה ליהנות מספר זה שהוא רכושך בחינם משום כך אני מבקש לקבל ממני מחצית המחיר דמי הגאון והספר ישאר אלכך.

וכעבור שנה בשנת שע"ט עבר לכהן בעיר פוזנא. שם כבר ישב רבינו וניהל את העיר במשך כ"ב שנים, בשנת ת"א נתקבל לאב"ד דק"ק אוסטראה. שם ישב על מי מנוחות והרביץ תורה לתלמידים ובשנת ת"ו הוציא חיבורו הגדול טורי זהב על טו"ש זי"ע.

בפרוע פרעות דשנת ת"ח ות"ט נדד רבינו בגלות אחר גלות ביחד עם כל בית ישראל, ורק בשנת ת"י"ד זכה לחזור אל המנוחה ואל הנחלה כאשר נתקבל לאב"ד דק"ק לבוב, נתגדל שם כבודו והי' אכלו תורה וגדלה במקום אחד, שם זכה להעמיד תלמידים גדולים פארי הדור גאוני מוכיחים ומהם הגה"ק ר' שמואל הלוי אב"ד באמהערב בעל נחלת שבעה זי"ע והגה"ק ר' ישראל מטרנפאל אב"ד לויצק זי"ע הגה"ק ר' מנחם מפוזנא אב"ד וענגראב בעל אנגנת מנחם זי"ע בן חוגור הגה"ק ר' יהודה אריה לייב אב"ד מיץ בעל שאגת אריה זי"ע ועוד תלמידים הרבה אין מספר חוץ ממה שרבינו חיבר ספרו המפורסם ט"ז על שו"ע, חיבר ג"כ ספר דברי דוד עה"ת.

רבינו נסתלק ועלה למרומים ביום כ"ז שבט תכ"ז מונו"כ בעיר לבוב.

ועל פי עדותו של הגה"ק בעל שואל ומשיב מלבוב זי"ע קרה מקרה בימיו, שנפתח קבר רבינו זי"ע ומואלו אותו שלם בגופו ולבושו, ולא שלט בו תולעה ורימה, וכאיש אלקים דמה.

שלשה בנים הי' לרבינו הגה"ק ר' מרדכי הי"ד והגה"ק ר' שלמה הי"ד שנהרגו על קה"ש עוד בחיי אביהם רח"ל בשנת תכ"ז ובנו השלישי הגה"ק ר' ישעיה זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עוד כעיר לימים עלה רבינו בגולה שקידתו וחזון שכלו על כל הני גילו ולמד אצל אחיו הגדול הגה"ק ר' יצחק בעל חיי ושו"ת מהר"י הלוי זי"ע ויאל שמעו בכל הארצות עד שהגה"ק רבינו יואל סירקיש בעל ה"ב"ח זי"ע נתן לו את בתו לאשה.

וכיפר בספר בשיקום חכמה: שבימי עלומיו היה רבינו עוזר בבית כפרי אחד, פ"א התעוררה לכפרי שאלה בריאה וכבד של אווז, לקח הכפרי את הריאה והכבד, כרכן יחדיו בנייר והלך לעירה לשאול לפי הגה"ק רבינו ה"ב"ח זי"ע, הביט ה"ב"ח על הגייר שביד הכפרי וראה שבתוכו ראוץ תורה גאונית ולומדות כתובים בו, שאל ה"ב"ח את הכפרי: מי כתב את זה? השיב נמצא אלכך בבית בחור אחד שתמיד מצלב אלכך אתי בדיבוריו, הוא כתב זאת, אמר ה"ב"ח לאותו כפרי: בוא אלי עם הבחור הזה שמצלב אלכך אתך, הכניסו ה"ב"ח לביתו, ולימים לקחו כחתן לבתו.

רבינו למד אחר חתונתו אצל חותנו הגדול זי"ע בדיבור חברים גדולי ארץ, הגה"ק ר' מנחם מענדל קראכמאל אב"ד ניקלסבורג בעל שו"ת אמת לך זי"ע הגה"ק בעל נחלת לבי זי"ע הגה"ק ר' מנחם מענדל באם מקראקא אב"ד פפד"מ זי"ע והגה"ק ר' שמשון מפרא אב"ד שניטוץ זי"ע.

וגם שם לילות כימים ונעשה ארי שחצורה, למופת זמנו ולעמוד ההוראה. וזכה להיות מגדולי הפוסקים הן בדורו, ועד היום כל בני ישראל נשענים עליו ועל פסקיו, במשך ימי חייו הרביץ תורה לאלפי תלמידים.

ובא בפלפול עם גדולי דורו עם הגה"ק רבי מרדכי ז"ר אברהם יפה מפראג בעל הלבושים זי"ע הגה"ק רבי יהושע אב"ד קראקא בעל מגיני שלמה זי"ע עם הגה"ק רבי ר' העשיל מקראקא בעל תוכנית התורה זי"ע והגה"ק ר' נתן נטע שפירא מקראקא בעל מגלה עמוקות זי"ע ועוד שאר עמומי ארץ.

וכיפר שפעם אחת בא רבינו לקראקא אחרי היותו אב"ד לבוב, וכל הקהלה באו ליתן שלום חוץ הגה"ק בעל מגלה עמוקות זי"ע והי' הגה"ק ה"ב"ח ברוגז מאד על זאת, וכבר עברו שלשה ימים, והמג"ע לא נתן לו שלום, וה"ב"ח כבר ראה לכתוב ח' על המג"ע זי"ע, ורבינו עכבו, ובסוף התאמץ ה"ב"ח ובכ"ז כתב, וכשבא לחתום שמו נשפכה דיו על הכתב ונקלקל, ואז אמר רבינו שהוא הולך בעמנו לקבל שלום מן המג"ע, וגם ה"ב"ח אומר שהולך עמו, ובאמנע הדך בא גם המג"ע לקראתו, ואמר שהולך ליתן שלום לרבינו, ומה שמנע עד עכשיו: באשר על מלח רבינו ראה רשימת עבירה, דהיינו המעשה הי' בערב שבת קודש כשעבר רבינו דרך איזה יער אשר עבר דרך הילוכו שם, פגש בני ישראל חוטבי עצים שבאו אליו שיש להם משפט זה עם זה, שישמע טענותם, והוא רבינו, לרוב מהירות באשר הי' עש"ק לא פנה אליהם, ואח"כ הפסידו השני היהודים על ידי זה, וזאת נחשב לחטא לרבינו, ומנע ממנו המג"ע כבוד ליתן שלום כדי שיקפור לרבינו עון זה.

בשנת שע"ח נתקבל רבינו לאב"ד דק"ק פאטיליא, אבל לא האריך ימים שם.

ומסופר על רבינו שלמד שם תורה מתוך עוני עד שבערב שבת אחת לא היתה לו מזון סעודה אחת ונעשה לו נס.

מתורתו של רבינו זי"ע

אל תרגו בדרך: אל תתעסקו בדבר הלכה, פירוש מידי דצריך פלפול ועיון עמוק. אבל לימוד פשוט חיוב היא ומקרא מלא הוא ובלכתך בדרך (דברים ו' ז') ואר"ל שנים שהיו מהלכין ואין ביניהם דברי תורה וכ"ו (פרק ג' אבות), וע"כ אמר כאן: אל תתעסקו דלשון עסק שייך בדבר שיש בו טורח. ובזה מתורץ מה דאיתא (בראשית רבא פרק צ"ד): אל תעמידו עצמכם מדברי תורה, דהיינו מפשוטי דברי תורה. וזה נלמד מן הדיוק מדהקפיד על חלק הפלפול דוקא שאמר אל תרגו בדרך ש"מ שלא רוגז ילמדו עכ"פ. והא דלא רמר יעקב כן לבניו? נראה דהמעשה היה כן לפני יוסף בשעת פטירתו ממנו שהיה להם פלפול ביחד, וע"כ אמר להם שבדרך לא יהיה להם פלפול. (דברי זהב)

כז שבט תשכ"ט

רבי אהרן יוסף ב"ר צבי הירש זי"ע בעל עבודת פנים מצפת

טוב ואופן הסתלקותם, והיה הדבר לפלא בעיני הר"ר יואל, מדוע מדבר בשבת שקלים מהסתלקות לדיקים? לאחר שנפרד מרבינו, אמר לו רבינו: וועסט אריינקומען נאכן טיש, והיה בעיניו גם כן תמוה, הלל לאחר עריכת השלחן כבר תהא השעה מאוחרת, והאיך יכנס לביטו אז? אחר כך אמר שלום עליכם, וקידש, וטעם מעט מהדגים, ואכל שני כפות מהמרק. אחר כך אמר להרבנית שאינו מרגיש טוב, אמרה לו: שתלך לקרוא לרופא, אמר רבינו: וכי לרופא אני זקוק, זקוק אני למינין, נבהלה, והלכה לבית בתה, קודם שהלכה אמר לה רבינו: גיי גיי, והוסיף: אבל את מוחלת לי על הכל. לאחר זמן הלך הוא ממוול לדירתו, למקום שניהל כ"ק האדמו"ר מתולדות אהרן את שלחנו, והקיש בחלון, ואמר שהוא זקוק למינין, וחזר לביטו. כאשר הגיעו חסידי תולדות אהרן, השכיב עצמו על הקרקע וקרא קריאת שמע, והם ראו להקימו מן הקרקע, אבל הוא אמר: נו, אָ, אָ, שבת, ונסחלק נשמחו בטירה לגנוי מרומים בשיבה טובה בטבריא כ"ז שבט שנת תשכ"ט. (שיח זקנים)

השאייר אחריו חתנים ונכדים גדולי תורה ויראה, ומהם חותנו הרה"ק ר' מאיר האלבערשטאם מטשקאווא זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש קדוש ועובד השם במסירות נפש היה נודע לבעל מקובל, גדול בנגלה ובנסתר, השאייר אחריו חיבורים ככתב יד בהלכה ובקבלה

ערב מלחמת העולם הראשונה השתוקק לנסוע לסלונים להרה"ק ר' שמואל ווינבערג בעל דברי שמואל מסלונים זי"ע ולא עלתה בידו. בשנת תרפ"ט הגיע לביקור בארץ ישראל הרה"ק ר' אברהם ווינבערג בעל בית אברהם מסלונים באראנאביץ זי"ע, אליו התקשר באופן מיוחד ותקופה זו היתה נקודת האור ונשמת חייו וכמו שכתב במכתב, שמאז שפגש את האדמו"ר, נהיה כמעין הנובע ואז התחיל לכתוב רעיונותיו. באותן השנים החל גם לעסוק בחוררת הקבלה.

סיפר הרה"ח ר' יצחק דוד לידער ז"ל שקודם שחזר הבעל בית אברהם זי"ע לאייראפע בשנת תרל"ג לחשו לו כל אחד מהחסידים איזה בקשה באזני הרה"ק מסלונים, ורבינו אמר לו בלחשה (וקולו נשמע קלה) לעכטיגע שבתים.

וסיפר הרה"ק ר' מאיר האלבערשטאם מטשקאווא זי"ע חתן רבינו, שבערב שבת שקלים לפני שחותנו רבינו נסתלק לעלמו, היקר אלכו חתן חותנו הרה"ג ר' אברהם אויערבאך. אמר לו רבינו: יש לי אוראה מונחת על הארגז במקום פלוני, אבל כעת אין הזמן לדבר מזה, דהרי ערב שבת היום, אבל רוצה אני שתבטיח לי שתלמוד מדי יום היומו דף גמרא לעילוי נשמתו. אמר הר"ר אברהם: מדוע מדבר זקניני כן, הרי זקניני עוד יאריך ימים, אבל רבינו המשיך: אבל אתה מבטיח לי שתלמוד מדי יום היומו דף גמרא לעילוי נשמתו. והשב הר"ר אברהם בדעתו, שממילא עוד יאריך ימים ובמשך הזמן ימוחל לו, והבטיח לו.

בשבת ההוא ביקר בטבריא הרה"ק ר' אברהם יצחק הכהן קאהן כ"ק אדמו"ר ומייסד תולדות אהרן זי"ע וניהל את שלחנו מול דירת רבינו, לאחר התפלה קודם עריכת השלחן נכנס הרה"ח ר' יואל סאמעט ז"ל לרבינו. ורבינו למד אז חומש ורש"י זוהר הק' וסיפר לו רבינו חמש או שש סיפורים מענין הסתלקות לדיקים מתלמידי הבעל שם

כז שבט תצ"ז

רבי אלכסנדר סענדר ב"ר אפרים זלמן זי"ע בעל תבואות שור אב"ד זאלקאווע

רבינו הגה"ק רבי אלכסנדר סענדר שור זי"ע א בעל תבואות שור, בכור שור, ושמלה חדשה, נולד בלבוב בשנת תל"ב לאביו הגה"ק רבי אפרים זלמן מגיד בלבוב זי"ע א בן הגה"ק ר' יהודה לייב מלבוב זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם מלבוב זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל מלבוב זי"ע בן הגה"ק ר' נפתלי הירץ הנקרא ר' הירש עלזאסער מבריסק זי"ע בן הגה"ק ר' משה אפרים זלמן שור זי"ע בן הגה"ק ר' חיים זי"ע נכד פרשן המקרא רבינו יוסף ב"ר יצחק בכור שור מאורליינוש מבעלי התוס' זי"ע ובקבלה שהיו משבט יוסף הצדיק ע"ה בן יעקב אבינו ע"ה, ולכן נקרא משפחתם שור על שם הפסוק: בכור שורו הדר לו הנאמר ביוסף הצדיק ע"ה. ולאמו בת הגה"ק ר' סענדר זי"ע נכד הגה"ק ר' יעקב תעמרלש בעל ספרא דציעותא זי"ע בשנת תל"ד ד' אייר נפ' עליו אביו זי"ע א ונשאר רבינו יתום רח"ל

לשמס. ועד לדורות האחרונים היו החסידים שבעיר זאלקווא מורים באצבע על מקום מסוים, שלפי המקובל בידם, שימש שם הבעל שם טוב את רבינו.

על מידותיו הנפלאות מסופר, שפעם בא הרה"ק רבי נחמן מקאסוב זי"ע, תלמידו של הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, לבית המדרש שם, והתפלל לפני התיבה בנוסח ספרד. דבר שהעלה חמתם של טובי הקהילה, ואחר התפילה שפכו זעמם בו. ואחד כעס עליו יותר מכולם וראה לכלות בו זעמו, ובא רבינו ואמר לו הניחו את האיש הזה שהוא תמים עם השם, ובהה האילו.

רבינו חיבר הספרים 'שמלה חדשה' 'תבואות שור', וספרו 'בכור שור' על הש"ס. ספריו אלה הם מורשתו לדורות, ונדפסו ביחד בעיר זאלקווא בשנת תל"ג, בהסכמותיהם הנלהבות של גדולי הדור.

אמר הרה"ק ר' שלמה שפירא בעל שם שלמה ממונקאטש זי"ע: שמעתי מאביו הרה"ק ר' אלעזר מלכאנאוט זי"ע: שמקובל מהרד"קיים תלמידי הבעש"ט זי"ע: אשר לשון השמלה חדשה מסוגל לש"ב לזכר נפשו, ושלא יאירע תקלה על ידו כמו לשון זיה"ק.

וגם הש"ב אשר רגיל על לשונו הספר הקדוש שמלה חדשה אז צעת זכחו יעמוד לו כח קדושת רבינו בעל שמלה חדשה להאילו ממכשול ח"ו. ומדברי בעל דרכי תשובה בהסכמתו לכה"ק שמלה חדשה

הגאונים והרד"קיים שזכרוותיו הגהינו במדינת מלכות רוסיה וגאליציע וגם במדינת הגר בקהלות יודאס, שלא ליתן לשון ש"ב קבלה עד שהיא היטב בקי בספר שמלה חדשה בעל פה, כי הוא כולל מכל דיני ש"ב הראשונים והאחרונים, וה' עמו והלכה כמותו, ומפיו אנו חיים דיניים אלו, ומקפידים שלא לילמד בספרי ש"ב אחרים רק בדרך ארעי, והעיקר יהיה רק השמלה חדשה. (דרכי תשובה סי' א' אות נ"ג)

רבינו נסתלק ועלה למנומים ביום שלישי כ"ז לחודש שבט בשנת תל"ז, ומנו"כ בעיר זאלקווא.

וסיפר שרבינו היה לו חבר ידיד נפש הגה"ק ר' יצחק אייזיק ב"ר אברהם זי"ע הדר שם בזאלקווא ונפשו הייתה קשורה בנפשו ואף כי היה צעיר מרבינו לא זזה ידו מתחת ידו, ובזוותא חדא עסקו על התורה ועבודה כל השנים, ובשנת תל"ז הוכרח רבינו לנסוע צעת הרופאים לעיירת מרפא מחמת חולשתו, בצאתו פרק חלה חזרו הר"ר יצחק אייזיק שממנו לא קם ונסתלק בדמי ימיו בט"ו שבט. קורביו של רבינו העלימו ממנו מה שקרה לחברו, אך מספר ימים קודם פטירת רבינו נכנסו אליו ראשי העיר לבקרו, שאל להם רבינו פתאום: האם הר"ר יצחק אייזיק חי? השיבו לו: כן! וכדי שלא לזערו. בשמעו רבינו את תשובתם אמר להם: יודע אני שקקר בפיכם והלא הנה הוא עומד על ידי ומבקש ממני שאהרב על ידו, תמהו והשתוממו כל אחד אך לא השיבו דבר. אחר הסתלקותו הלכו החברה קדישא לחפור קבר לרצם ליד קברו של הר"ר יצחק אייזיק, אך עקב כפיפות המקום לא ידעו לשיית עזרת בנפשם איך לקיים נוותת רבם, בראות ראה החברה קדישא את המצב לא התיישב ולקח בידו את המדרג והחל לחפור סמוך לקברו של הר"ר יצחק אייזיק וראה זה פלא ככל שהעמימ חפור הרגיש כמו עיניו איך שהמקום הולך ומתרחב עד שהושלמה חפירת הקבר. הגאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו ה' גאון הגאונים קדש הקדשים שר התורה אספקלריא המאירה בקי בש"ס ופוסקים, כבר דימו חורפו, לא הרפה רבינו מעסק התורה, ישב על התורה ועל העבודה, וסקד על דלתי החכמה. לילות כימים בעמל ויגיעה, עד שנעשה בקי בכל מכמני התורה.

בהגיע רבינו לפתחו, ילא שמו הטוב לפניו, ולקחו הגה"ק ר' מרדכי רבי ליבוש"ס פ"מ בזאלקווא זי"ע בן הגה"ק ר' ישראל איסרל אב"ד האל"ס זי"ע בן הגה"ק ר' משה מלובלין בעל המהדורא בתרא זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק מפנינסק זי"ע, לתת, ויתן לו את בתו מרת וויטל ע"ה לאשה.

למרות היותו צעיר לימים, נתקבל רבינו מיד אחרי נישואיו לשמש בכתר הרבנות בעיר הובניצ, ואחר כך ה' דר בעיר זאלטשטוב, ובעוד קהלות קדושות. אבל רבינו שלא ראה להשתמש בכתרה של תורה, עזב את כס הרבנות בערך בשנת תס"ד. אז חזר רבינו לגור בעיר מגורי חותנו, בעיר זאלקווא, שם בחר ליהנות מיגיע כפיו, ועסק בעשיית יי"ש. אך בד בבד עם זאת, עשה את תורתו עיקר ומלאכתו ערלי, וישב על התורה ועל העבודה משך שנים רבות.

אגב מסופר, ששנים רבות אחרי כן נודע להגאון הק' רבי יוסף שאול נאטונאהן בעל 'שאל ומשיב' זי"ע על איש מסוים שידוע היכן היו משרפות איי"ש של רבינו, וסילס לאיש הוא שיואל להראות לו מקומם.

בנפסק בקהלות זאלטשטוב נמצא מעשה נורא מרבינו.

שרבינו ה' מפרנס עמנו שהי' עושה יין שרף ומכר אותם, פ"א בערב פסח כשהי' צריך למכור החמץ, לא מצא עב"ס שיקנה ממנו החמץ, על כן לקח את היין שרף שהי' לו בהכלי עששה אותה, ופתח אותו ויאלו כל היין שרף על הארץ, ומקיים כדת ודקין הברכה על ביעור חמץ, כי הי' מבער את כל החמץ מן העולם מה שהי' לו בביתו.

אחר ההוג בא קונה אללו לקנות ממנו יין שרף, ורבינו הי' אז בבית הכנסת כי ידע שאין לו מה למכור, כי נשפך הכל מן הכלי.

אמרה הרבנית האדקות לזה הקונה: שאין לה כעת עדיין יין שרף כלל, כי כעת לאחור חג הפסח.

והקונה הי' ברלנוט דווקא לקנות יין שרף ולא האבין שאין לה כלום, והלך לזה הכלי מבית החרושת שם הי' תמיד היין שרף, וראה שזאת הכלי מלא יין שרף.

ואמר זה הקונה להרבנית: הגה יש בהכלי החביות מלא יין שרף?

והלכה הרבנית לראות וראתה שאמת הדבר שיש שם יין שרף, על כן הבינה שזה ברכה מאת ה', בעבור שקיים מצות ביעור חמץ כהוגן,

והלכה לבית המדרש לרבינו בעלה שיספר לו הנם שהי' להם שיש להם יין שרף!

השיב לה רבינו: שלא תמכר עד שהוא יבוא לביתו, וכשבא לביתו ראה שאמת הדבר שיש בהחביות מלא יין שרף.

אמר: הגה אין ברלנוט ליהנות ממעשה נסים, על כן פתח אז כל החביות ושפך משם כל היין שרף. כי לא ראה ליהנות ממעשה נסים. (אורח הכיפורים ח"ב דף א')

למרות ראונו העז להיות בורח מן הכבוד, התפרסם רבינו בגאון עמוס, ופנו אליו גדולי דורו בשאלות בהלכה, וקיבלו את דבריו להלכה ולמעשה. שקידתו המופלגת היה לשם דבר בגלילות ההם, כמו שהעיד עליו המרא דאתרא בזאלקווא הגה"ק ר' יצחק הלוי לאנדא זי"ע בהסכמתו לדפ"ר: "ירד בים התלמוד ופוסקים אשר יזקק וזיכר, ויש ברירה למעלותה, מימיו לא זז מכותל בית מדרשתו, ולעפעפו לא נתן שניה ותומתו". וכן עוד רבים וגדולים מגאוני דורו העידו עליו דברים נפלאים. משם יראה הוראה לרבים, ועוד טרם נתפרסם גדלו וטובו על ידי ספרו הגדול 'תבואות שור', כבר היה מפורסם כפוסק ומשיב בכל מקצועות התורה, ורבים נהגו לאורו.

מסופר, שמרן רבינו הבעל שם טוב הקדוש זי"ע ביקש פעם שיגלו לו מן השמים מי הם הגדולים שבתלמידי חכמים שזכור, כי ראה לקיים אללם מצות שימוש תלמידי חכמים, וגיבורה מן השמים שהם הגה"ק ר' יעקב יהושע מקראקא בעל 'פני יהושע' זי"ע ורבינו בעל 'תבואות שור'. ואכן נסע

כח שבט תשל"א

רבי יוזפא ב"ר צבי הירש זי"ע אבד"ק ליסקא

רבינו הגה"ק רבי יוזפא פריעדלאנדער אבד"ק ליסקא זי"ע נולד בשבת הגדול שנת תקע"ח לאביו הגה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע בעל שערי הישר על תהלים בן הגה"ק רבי חיים מליסקא זי"ע בעל טל חיים על התורה ועל סוגיות הש"ס חתן הגה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע בעל אך פרי תבואה על התורה, והישר והטוב על מועדים וסודיות הש"ס

סעודת הבכיה שלו היה בחול המועד פסח, והיו אומרים: "בזמן שאין 'חמץ' בבית, דהיינו דחמץ רומז על האיר הרע..."

נקרא על שם דודו הגה"ק ר' יוזפא גאלדבערגער ז"ל חתן הגה"ק בעל אך פרי תבואה מליסקא זי"ע.

רוב תורתו קיבל מאביו ה'שערי הישר', בימי הבחרות קם בכל בוקר בשעה ארבע, טבל במקוה היה לו שיעורים עם אביו בחומש רש"י, פרק נביאים וכתובים, פרק משניות, ואחר כך שיעור שנחמשך כשעתיים בנפ"ת, ואחר כך למדו בערך חמש עשרה דקות מוסר מספר חובת הלבבות, ואחר הכנה כזו התפלל לפני קונו כראוי וכדעני. אחר אכילת פת שחרית למד עם אביו שיעור נוספת בנפ"ת על לך העיון והדק היטיב.

עלה ונתעלה על במתי התורה, ובגיל השבע עשרה עבר מוה"ח הרואה, ונתעטר בכתר התורה, וקיבל מכתבי הורמנא

דאס הויז ווי די רבי איז נתגדל געווארען אין שטאט

ליסקא

מהרה"ק ר' דוד רוב דעריש מיזליש אב"ד אהעל בעל בנין דוד הי"ד זי"ע מהגה"ק ר' שלום ווידער אב"ד קהל יראים נירעדהאז בעל משמיע ש ל ו ס ה י " ד זי"ע ומהגה"ק ר' יהואל מיכל מאוויוראש בעל ת ו ר ה י פ ה מאוויוראש זי"ע

כשהגיע לפרקו נכבדות מדובר לו עם הרבנית הדליקת מרת נחמה ע"ה בת קדושים הלדיק כ"ק רבי אברהם יהושע העשיל פרענקל ז"ל הי"ד האדמו"ר מהיבנוב-לובלין, שהיה נודע ומפורסם בקרב בני סגולה כאיש לדיק תמים, ומגדולי המיוחסים בדורו נכר חוטרי מליזענסק, קאזניץ, לובלין, בעלזא, ולמעלה בקודש. המביא השידוך לידי גמר היה ש"ב כ"ק הגה"ק רבי מרדכי רוקח ז"ל אבד"ק דיבליגיא, ובמכתבו לרבינו בשנת תש"ט מזכיר הענין בזה"ל: "זכרתי ימים מקדם כשהשקעתי עמו בדברי תורה בפעסט, וכ"ק חותנו הה"ק מחותני ש"ב היחנן מוה"ר אברהם לע ז"ל נתן אומן די לקרב השידוך בתאלו הדבר לענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל".

בימי זעם ועברה בנות מלחמת העולם השני' רבות שבעה נפשו צער ויגון, אשר בעדו התחיל עוד בשנת ת"ש כשנלקח כפייה לעבוד עבודת הפרך ב'מונקא-טאבור'. ומאל הלך גולה אחר גולה כעפר לכל מרוב פחד ופגעי הזמן. בימי החושך וערפל נהרגו אביו הקדוש ואחיו, ונשאר כמעט יחיד מכל בית אביו.

יאל מעמק הבכא בנסי נסים, שהוא תלה בזכות אביו, וכמו שכתב בהקדמתו לספר הקדוש דמר

אביו 'שערי הישר': "ונתקיים ברכת אביו הקדוש הי"ד שבך אותי קודם שהזיבולו אותו לכבשן האש, שיזיל ה' אותי עם הרבנית שלי מכל מיני משול, ואחרי כמה הרפתקאות עדעו עלינו, האילנו ה' מצין שיני האריות אחרי שהיינו בסכנה נוראה, ובטח שזכות אבותינו הקדושים עמדה לנו והביאה אותנו לשלום בצרה"ב", עכ"ל. באותו זמן קיבל עוד ברכת נלהבה מאביו הק' שמאפה שעל ידו יזכה לדורי דורות שימשיכו שושלת הקודש של אבותיה"ק זי"ע.

ואחר פלא פלאים והשגחה פרטיות מלא כלתו בעיר גראסווארדיין אחרי שסבלה כתשעה חדשים בלחשויות. אחר חתונתם בחודש אב שנת תש"ו עברו לבודאפעסט עד שיקבלו תעודתם לעזיבת הארץ הדמים. וקם ביום כ' סיון נולד בנם הבכור כ"ק אדמו"ר מליסקא שליט"א.

חודש אדר שנת תש"ז הגיע לארץ נושבת, לארצות הברית, וכבוד גדול נחשבד בבואו הנה, שנערך לכבודו קבלת פנים נהדרה בכמה מקומות. ראש השנה תש"ח פתח שערי בית מדרשו לעדת בני קהלתו, להשמיע קול דרכי החסידות בשכונת בארא פארק. ושמנו הלך לפניו במדותיו וסגולותיו הנפלאים, כאיש לדיק וישר, נוע ועניו, אוהב ישראל כלב ונפש.

בימי עלומיו נחלש על הלב ל"ע, ובכל זאת התגבר בגבורת הנפש והמשיך לרבו בקודש צעו ובתעלומות, ואף יסד ישיבה להרביץ תורה בקרב בני ועורים. וגם סידר והו"ל מחדש ספרי קודש מאבותיו הקדושים, ה"ה ספה"ק הישר והטוב מראש בית אבל הגה"ק בעל אך פרי תבואה מליסקא זי"ע, וספה"ק שערי הישר על תהלים מאביו הגה"ק זי"ע.

בעוה"ר עוד בהיותו במיטב שנתיו, בן ג"ן שנים, נחבק לשיבה של מעלה, ביום כ"ח לחודש שבט, שנת תשל"א לפ"ק. ללחצו לב חסידיו מוקירו ומעריציו. בפתע פתאום שקעה החמה שלא בעונתה טרם יאלו קרני אורה להאיר על פני תבל.

בעת הלוויה התקבלו וצאו קהל רב לחלק לו כבוד האחרון, ונספד בבכי רב ובמספד בחמורורים. ארונו הובל לקבורה בארץ הקודש על מרומי הר המנוחות, סמוך ונראה לזיון הק' של ש"צ הרה"ק מהר"א מצעלזא זי"ע. במשך ימי השבעה הגיעו וצאו כל גדולי הדור לנחם בניו, ודברו על גדולתו ודקתו שראו והבחינו אללו.

השאיר אחריו ברכה דור ישרים יבורך, בנו ממלא מקומו וממשיך שושלתא קדישא הדין כ"ק אדמו"ר מליסקא שליט"א, ובנו כ"ק אדמו"ר מהיבנוב שליט"א. ובנים ובני בנים ההולכים בדרכי התורה והיראה לשם ולתפארת בית אבותיהם הק' זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כל הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם בעזרו, וכשמת אומרים לו אי עניו אי חסיד, מתלמידיו של אברהם אבינו (מסכת ברכות ו' ע"א). ואפשר לומר בזה דהנה דכשדאם עומד לתפלתו, יכול לחשוב מי אני העומד להתפלל לפני הבורא יתברך שמו, וכי ראוי אני לקבש לצרכי ההגשמיים. ולכן העצה שילתה עצמו עם הציבור, דלאו בזכותיה עצמו הוא מתפלל אלא בזכות הציבור. וזהו, כל הקובע 'מקום' לתפלתו, דהיינו דתליא הדבר בזכות המקום שמשייעו, הציבור והעדה של שאר המתפללים, על אדם כזה קורין עליו 'מלתמידיו של אברהם אבינו', דכך היה מדתו של אברהם אבינו איש החסד, שמעולם דרש להזולת, אפילו לעוברי דרכים, בכל זמן ועידן צירוף עצמו עם שאר בני אדם.

מתורתו של רבינו

עזב תעזב עמו, (פרשת משפטים כ"ג ה') פירש דנתינה עצה נכונה לחברו שהתייעץ עמו, גם כן בכלל מאופנים איך לעזור להזולת, אך לפעמים הנותן העצה יש לו נגיעת מעצמו בשל התוצאות של עצתו, או אומרים עצה כדי לראות את עצמו בצד הטוב, ואינו במאה אחוז לגמרי בעצתו בעד חבריו, ועל כן צריך האדם הנותן העצה להסתלק בכל וכל בעצמו, וכל כולו יהיה לטובת חבריו. וזה שנאמר: עזוב תעזוב בלשון כפילה שעל האדם הנותן העצה צריך להסתלק לגמרי מאיזה תנועה של נגיעה, ורק יהיה 'עמו', מה שיה לגמרי לטובת חבריו.

כח שבט תרצ"ו

רבי מנחם נחום ב"ר יוחנן זי"ע מרחמסטריווקא

רבי מנחם נחום מרחמסטריווקא נולד בשנת תר"ג לבנו השלישי לאביו הרה"ק ר' יוחנן הראשון זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערנובל זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום מטשערנובל בעל מאור עינים זי"ע ולאמו הרבנית הצדקת מרת חנה ע"ה בת הרה"ק ר' פנחס מקולק זי"ע בן הרה"ק ר' זאב וולף מזוטאמיר בעל אור המאיר זי"ע

רבינו כיהן כרחמסטריווקא וחסידיו היו מעיקר מהגמוני העם.

כשהגעו לפרקו נישא להרבנית הצדקת מרת חוה ע"ה בת הגה"ק ר' זאב אויערבך מאלאזאי הרה"ק ר' אברהם דוב מחמלניק זי"ע ובזו"ש נישא לבתו של רבי יעקב יוסף הורנשטיין מצרדיטשוב זי"ע

בשנת תרפ"ו עלה כאחיו הרה"ק ר' מרדכי זי"ע לירושלים ומילא את מקום אחיו לאחר הרצחו. בעת נפלאו במאורעות בשנת תר"ף בדרכו חזרה מהכותל ונפטר מפלעיו.

נסתלק לגנזי מרומים כ"ח שבט בשנת תרל"ו נטמן בבית הקברות בהר הזיתים בירושלים.

נשאר אחריו בנו הק' הרה"ק ר' אברהם דוב זי"ע והרה"ק ר' דוד זי"ע הרה"ק ר' יעקב יוסף מסטניסלב זי"ע והרה"ק ר' משה מפרזי. והרה"ק ר' יוחנן מרחמסטריווקא ירושלים

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כתוה שבשנה הבאה נעלה לארץ ישראל, ומה יהיה עמנו שפרנסתינו היא מהעצים והבקר שיש לנו, והאיך נעלה כל זה לארץ ישראל? מנ נעשה לגזירה זו? הרגיעה רותו אשתו באמרה: אל לך לבכות, על כל צרה שלא תבוא יש את הגוטע אידן, הצדיקים המבטלים כל הגזירות רעות, והם יבטלו גם גזירה זו..

וסיים רבינו באמרו: אבער היינט זענען די גוטע אידען אויך שוין מסכים אז משיח זאל קומען, מעג ער שוין קומען! דארף ער שוין קומען! מוז ער שוין קומען! (מילין קדישין ראחמיסטריווקא)

רבינו היה לו ענין לספר סיפור עם איש כפרי אחד ובעובדא זו כיוון לקרב הגאולה, שאיזה כפרי פשוט אמר לאשתו שצריכין לעשות סדר בליל פסח, והיא ענתה כנגדו שאינה יודעת מה עושים, והשיב לה בעלה שיש לו סידור ששם כתוב בפירוט מה שעושים על כל צעד ושעל, בליל פסח כשהם נתיישבו להסדר אמרו ההגדה, ובהגיעם להא לחמא עניא וכו' השתה הכא לשנה הבאה בארעא דישראל, התחיל האיש לבכות, ושאלה האשה על סיבת הדבר? אך הוא בכה ללא הפוגה, ואחר ששאלה כמה פעמים פנה אליה באמרו: וכי אין את רואה מה שכתוה כאן? הרי

כ"ט שבט תרמ"ו

הרה"ק רבי ישכר דוב בעריש ב"ר יצחק אייזיק זי"ע מדאלינא

רבינו הרה"ק רבי ישכר דוב בעריש אייכענשטיין מדאלינא זי"ע אחי הקדושים הרה"ק ר' אלכסנדר יר"ט סנדער ליפא מזידיטשוב זי"ע הרה"ק ר' שלמה יעקב מסטרי זי"ע הרה"ק ר' אליהו מזידיטשוב בעל זכרון אליהו זי"ע הרה"ק ר' מנחם מענדל בעל ליקוטי מהר"ם זי"ע. נולד בשנת תקצ"ה (בערך) לאביו הרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב בעל פירוש מהר"א על המדרש זי"ע בן הרה"ק ר' ישכר בעריש אייכענשטיין מזידיטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק ראש שושלת זידיטשוב-קאמארנא זי"ע ולמעלה בקודש עד רבינו הגה"ק רבי יום טוב ליפמאן העללער אב"ד קראקא בעל תוספות יום טוב זי"ע

רבינו היה למדן מופלג בקי בנגלה ובנסתר הרבה חסידים הסתופפו כללו, עבודתו היה תמה ונקיה, בול"ק חו"פ מנורה הטהורה.

כשהגיע לפרקו נשא לכתו של הרה"ק ר' אברהם צרנאוויץ האדמו"ר השני מסטרעטין זי"ע בן הרה"ק ר' יהודה כ"י מסטרעטין זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל זנוויל אב"ד זוואלוב זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי פנעס מסמדינה רוסיא אב"ד נראיוב זי"ע אשר כתב הרה"ק ר' דוד אלימלך יאליש מקאליש זי"ע ששמע בשם הרה"ק ר' יהודה כ"י מסטרעטין זי"ע שאמר בשם הרה"ק ר' יצחק מדראהביטש זי"ע שהיה פעם אחת אלל זקינו הר"ר מרדכי שנתגלה לו מן השמים שהוא שר התורה בדורו, בן הרה"ק ר' אברהם צ"ר אברהם זי"ע דור אחר דור בעלי רוה"ק עד התנא האלקי רבי יוחנן הסנדלר ע"ה ולמעלה בקודש עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה

נסתלק לגנזי מרומים כ"ט שבט שנת תרמ"ו

נשאר אחריו בנו וממלא ממקומו הרה"ק ר' יהודה כ"י אייכענשטיין מדאלינא הנקרא דער דאלינער רבי זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ישראל בסוכות אחד, ולהוציאם מכל רעה, לישבם על מכונם ועל מקומם בשלום וכ"ו בזה הלשון: פון איין סוכות, קאן מען אויף הייבין אלע יודין. (ליקוטי תורה מהר"י)

מתורתו של רבינו בדרך צחות

שמעתי בשם רבינו הקוה"ט ר' צבי מזידיטשוב זצוקלה"ה, שאמר כי "אלול" הוא ראשי תיבות עליונים ל'מטה ו'תתונים ל'מעלה, (חילוף ע"ן ע"ן האל"ף) כידוע שהאותיות שהם ממוצא אחד מתחלפין. והנראה להבין דברי חכמים וחידותם, שהפירוש היא בדרך צחות, דהיינו שהבורא יתברך בחוב"ש ישיפע מקודם "למטה" כל טוב לבית ישראל, מעולמות "עליונים" ששם כולו רחמים וחסדים, וכל הישועות בבני חיי ומזוני. ואחר כך "תתונים למעלה" אז יוכלו לעבוד את השי"ת מכל טוב שיהיה להם. (ליקוטי תורה מהר"י)

סגולה

שמעתי מן דודי רבינו הקדוש מרן רבינו צבי זצ"ל פירוש הגמרא: קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף. (מסכת פסחים ק"ח א') הפירוש בניחותא. רצה לומר להמתיק הדינים הקשים של מזונות, כקריעת ים סוף, רצה לומר שהיה ברצון עתיקא קדישא [כמבואר בזהר הק' פרשת בשלח] סודו גם כן להמשיך מזונותיו של אדם, עד כאן שמעתי מפיו הקדוש.

ואבא רבינו מהר"א מזידיטשוב ז"ל אמר על קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף. שאמר בניחותא כפשוטו, דהיינו שאם ח"ו קשים מזונותיו והם מצומצמים, יהיה לו ישועה למזונות ופרנסה בהרחבה ועושר וכל טוב, כקריעת ים סוף, דהיינו שהשי"ת עשה אז לישראל תשועה גדולה, כן יעשה גם בעתים הללו לדורות עולם, ויושיענו בפרנסה וכל טוב. (ליקוטי תורה מהר"י)

ולקחת מראשית כל פרי האדמה (פרשת כי תבוא כ"ו ב') בשם רבינו זי"ע: דורך דעם וואס א איד איז עוסק בתורה שנקרא ראשית, [עייני מדרש רבה: בראשית - בשביל התורה שנקראת ראשית] איז ער משפיע כי פרי אדמה, די פעלדער און בייער זאלן ארויסגעבען גוטע פירות.

מתורתו של רבינו

אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי (תהלים כ"ג ו') שמעתי מפה קדשו של אאמ"ר זצ"ל מהר"א מזידיטשוב. כי לפעמים האדם אינו יודע טובתו, כי מי הוא זה החכם אשר יבין אופני טובתו, והגם שהטובה רודף אחריו, בחמלת ה' עליו שרוצה להופיע עליו ישועה והצלחה, הוא פונה עורף ולא פנים, ובורח כמטחוי קשת ממה שהוא טוב לו, כי אין אתו יודע עד מה, שאם יעשה זה ירויח ויצליח, על כן ביקש דוד ברוח קדשו עבור כל ישראל, אך טוב וחסד, דהיינו הטוב והחסד שאתה רוצה לעשות עמי, ואין בי דעת לקבלם ולהביאם עלי, ואולי אני בורח עוד מפניהם, על כן אני מבקש מהשי"ת שהם ירדפו אחריו, ולא אוכל לברוח מפניהם, עד שאקבלם ואביא ברכה אל תוך ביתי. וזהו "ירדפוני" שהם ירדפו אחריו, ואל יעזבוני ואל ישונוני, עד כאן שמעתי. ושפתים יושק. (ליקוטי תורה מהר"י)

ויאמר ה' אל משה אמר אל הפהנים בני אהרן ואמרת אלהם (פרשת אמור כ"א א') שמעתי ממורי הגה"ק רצ"ה מזידיטשוב זי"ע שאמר כשביאים אצלו בני אדם להתפלל עליהם בצורכי עולם הזה. שבאותו רגע הנפש של המבקש נמי באים אליו ביחד עם הגוף לתיקון עולם העליון, והוא צריך להשיב להגוף לצורכו ולהנפש צורכה. וזה רמז: שנו חכמים בלשון המשנה, ברוך שבחר בהם ובמשנתם. (מסכת אבות פרק ו' משנה א') דייקא בכפל לשון, היינו החכמים הקדושים בלשונם הקדוש כללו בהדיבור בשי"ת לשונות בעולם העליון והנפש, ובעולם התחתון להגוף. וזה הרמז: אמר ואמרת, ב' לישונות, ידבור אחד בצורכי עולם הזה, ודיבור אחד להנפש לתקנתה. (זבד טוב)

בספת תשבו שבעת ימים כל הארץ ג' ירדף אל ישובו בספת. (פרשת אמור כ"ג מ"ב) תניא ר' אליעזר אומר כשם שאין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון של חג בלולבו של חבירו דכתיב: ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים משלכם כך אין אדם יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו דכתיב חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים משלך, וחכמים אומרים אף על פי שאמרו אין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון בלולבו של חבירו אבל יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו דכתיב: כל האזרח בישראל ישובו בסוכות מלמד שכל ישראל ראוים לישוב בסוכה אחת (מסכת סוכה כ"ז ב') פירש אאמ"ר מהר"א מזידיטשוב, כי מימי סוכות אחד שיושבים בסוכה, יכולים להמשיך ישועה על כל ישראל. וזה שרמזו בדבריהם הקדושים מלמד שהתורה מורה אותנו, להעלות כל

רבינו הרה"ק רבי חנניה יו"ט ליפא טייטלבוים אב"ד ואדמו"ר מסיגוט זיע"א, נולד ביום א' דחג השבועות ו' סיון תקצ"ו בעיר סטראפקוב לאביו הגה"ק רבי יקותיאל יהודה זיע"א בעל ייטב לב מסיגוט בן הרה"ק ר' אלעזר ניסן מדראהאוויטש זי"ע בן הרה"ק רבינו משה מאוהעל בעל ישמח משה זי"ע. ולאמו הרבנית הצדקנית מרת רחל ע"ה בת הגה"ק ר' משה דוד אשכנזי אב"ד טאלטשאווא-צפת בעל תולדות אדם זי"ע בן הגה"ק ר' אשר אנשיל אב"ד ראזדיל זי"ע בן הגה"ק ר' משה אשכנזי ר"ם בלבוב זי"ע בן הגה"ק ר' מרדכי ראש מדינה מטיסמעניץ זי"ע בן הגה"ק ר' משה אב"ד טערביץ זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל אב"ד פאדהייץ זי"ע נין ונכד להגה"ק רבבה"ג רבי ר' שכנא אב"ד לובלין זי"ע חותן רבינו ר' משה איסרליס בעל הרמ"א זי"ע

קצת לזכרו ומבוקשו, לשים לב לכל הדבר הקשה, הוא הוא הראוי להנהיגם ולהנחותם. זוהי המידה שיצור לו המנהיג.

עם פטירת אביו הגדול זיע"א נקרא רבינו למלא מקומו בעיר סייגוט, שם ניהל דרבנות ואדמו"רות למשך כ"א שנה, כולם ששים לטובה. רבינו תפס ישיבה גדולה בסיגוט, גדולי תורה ויראה ילאו מבית מדרשו והתפרסמו בכל מדינות הארץ.

ביום א' פרשת תרומה כ"ט שבט ער"ח אדר תרס"ד כשרבינו כבר היה חלש מאד, אמר בעוד היום גדול שרואה להתפלל מנחה, אמרו לפניו שיש עוד הרבה זמן למנחה, נענה רבינו ואמר 'מען קען נישט וויסן' והתחיל להתפלל מנחה, אחר אשרי התחיל רבינו לומר 'יצא לנו גואל' בנוסח של שבת, כשהעירו לו שלא שבת היום, לא הגיב רבינו כלל רק המשיך באמירתו, כמו"כ בשמו"ע אמר 'אתה אחד ושמן אחד'. (יש לציין שאצל הרבה דליקים קודם ההסתלקות הורגש בחי' שבת, וכן ראו אצל הגה"ק רבי ישעיה' מקערעסטיר זיע"א שאמר לנכדו ומ"מ הגה"ק רבי מאיר יוסף רובין מקערעסטיר זיע"א שישיר זמירות שבת ממך לפני ההסתלקות)

קודם ההסתלקות קרא לכל יו"ח ובירך אותם, ועל חלק מנכדיו שאל מי הם. אחר שבידך כל יו"ח סגר רבינו את עיניו הק' ולא דיבר כלום, עד שזמש לפני ההסתלקות אמר כמה דברים בעניני תיקון המקוה טהרה בעיר, ושיחליפו את המיחם של המקוה וזה היתה מילותיו האחרונות עלי אדמות.

רבינו נסתלק לגני מרומים ביום כ"ט שבט ער"ח אדר תרס"ד כבן ס"ז שנים, ומנו"כ בעיר סייגוט

נשאר אחריו בניו הקדושים הרה"ק ר' חיים לבי בעל עצי חיים זי"ע אשר מילא מקומו אחריו בסיגוט ובנו הרה"ק מרן רבינו יואל זי"ע בעל דברי יואל ויואל משה מסאטמאר זי"ע.

כ"ק מרן רבינו מסאטמאר זי"ע אמר פעם בס"ג פרשת משפטים בשנת תשכ"ו: ווען דער טאטע פלעגט רעדן פון דליקים איז ער ממש ארויס פון די כלים, דער אייבערשטער זאל העלפען מיר זאלן אויך עפעס שפירונטיב לבד) וכמו כן היה רגיל לספר ששמע מאביו לומר שכאשר מגיע פרשת נשא את ראש בתחלת חדשי הקיץ כבר מתהפכים מעיו בקרבנו מאימת ימי הדין הבעל"ט, גם היה אומר כי כל הברואים זוחלים ורועדים מפחד יום הדין ומחזור דברי יואל.

זכרו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בהגיעו רבינו לפרקו נשא את הרבנית הצדקנית בת הרה"ק ר' מנשה מראפשיץ זי"ע בן הרה"ק ר' אשר ישע בעל אור ישעי מראפשיץ זי"ע, אולם אחרי הרבה שנות עמל ויסורים כאשר לא זכה לזש"ק יותר מכ' שנה, וכפי שהעיד עליו אביו הק' שנתנסה בעשר נסיונות כאברהם אבינו ע"ה ועמד בטוב, נשא בזיווג שני את הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה בת דודו הגה"ק רבי יואל אשכנזי אב"ד זלאטשוב בעל שו"ת מהר"י אשכנזי זע"א.

רבינו היה קדש ישראל מטוב, נועם בחסד עליון, וע"כ היה ראש המדברים בכל מקום ששמעו הגיע, כמו כן התפרסם בגאונותו ובדקותו, אלפי ישראל הלכו לאורו, ניהל מלחמת חרמה נגד המתחזקים בכל המקומות, וקיים לא תגורו מפני איש במלוא מובן המלה.

פעם קרא רבינו לאסיפה רבתי בערי פעסט בעיניו הכלל שעמדו אז על הפרק, נקבצו גם הרבנים מכל המדינה, והחלטת האסיפה נגמרה שלא כדעת רבינו, אח"כ נשאל על ידי אחד ממקורביו, אמאי קרא למסיבה בזידעו שלא יחליטו כרצונו, אמר להם רבינו ברוב חכמתו, שאצל אברהם אבינו ע"ה רואים דבר פלא, שאחר רוב תפילותו להלל סדום שלא ללחא, מיד כתיב ואברהם שב למקומו, שלא התבייש מזה שלא הועילה תפלתו כלל, כיון שהוא עשה החוב המוטל עליו, כמו כן עשיתי מה שהייתי כריך לעשות, ואם נמנו וגמרו שלא כרצוני, אין בכך כלום.

רבינו היה תלמיד אביו הגדול, והיה חסיד מובהק ודבוק בלב ונפש ברבו הגה"ק ר' חיים ראש שוקלת לאנו בעל דברי חיים זי"ע, שקרא רבינו בלשון חיבה יתירה מיון ליפא'לע ופ"א מיון ליפא'לע איז א כלי שלימה.

רבינו נקרא לכהן פאר בק"ק טעטש בעוורו אברך לעיר, שם ניהל רבנותו ביד רמה למשך י"ט שנה. וסיפר שטרם נסע למקום כהונתו נכנס רבינו אל אביו ואמר: ילמדני אבי מורי איזה הנהגה טובה יצור לו רב אב"ד, שבסביבתה יחיה חיי שלום ושלמה, עם בני הקהלה? השיבו לו אביו הק': דבר זה למדנו בתורה, כאשר שלח הקב"ה את משה רבינו ע"ה, לגאול את ישראל, ולהוסיאם ממלכים, היתה שאלתו הראשונה: מי אנוכי כי אלך אל פרעה, וכי אולי את בני ישראל ממלכים(שמות ג' י"א) כלומר: הכי ראוי אני להיות מנהיגן של ישראל? מוכן אני ליטול שררה זו בידי? שאלו הקב"ה בחזרה: מזה בידק(שם ד' ב') איזו מידה טובה נמלאת בדך השיבו משה רבינו ע"ה "מטה". רק מדה זו יש לו, שיכול להטות את עצמו לכל איש ישראל ליתן אוזן קשבת לבקשתו ולענינו. אמר לו הקב"ה: ואת המטה הזה תיקח בידך (שמות ד' י"ז) מי שיכול להטות את עצמו, לזכרי כל אחד ואחד מישראל, להטות אוזן

ל שבט תרנ"ה

רבי שמואל אברהם ב"ר ברוך זי"ע בעל שפתי צדיק מהאראדענקא

רבינו הרה"ק רבי שמואל אברהם אבא האגער מהאראדענקא בעל שפתי צדיק זי"ע אחי הקדושים הרה"ק ר' ישראל מווישניץ בעל אהבת ישראל זי"ע, הרה"ק ר' חיים מאנטוניה זי"ע, הרה"ק ר' משה משאץ זי"ע הרה"ק ר' יצחק יעקב דוד מסטראזשניץ זי"ע, הרה"ק ר' פנחס מבורשא זי"ע הרה"ק ר' שרגא פייוויש זואלישטישק זי"ע, הרה"ק ר' יחיאל מיכל מהאראדענקא זי"ע הרה"ק ר' שלום מדאמיטש זי"ע. נולד בעיר ווישניץ בשנת תרכ"ה לאביו הרה"ק רבי ברוך מווישניץ בעל אמרי ברוך זי"ע בן הרה"ק רבי מנחם מענדיל בעל צמח צדיק ראש שושלת ווישניץ זי"ע בן הרה"ק רבי חיים מקאסוב בעל תורת חיים זי"ע בן הרה"ק רבי מנחם מענדיל ראש שושלת קאסוב בעל אהבת שלום זי"ע בן הרה"ק רבי יעקב קאפיל חסיד זי"ע בעל התפילה של מרן רבינו הבעש"ט זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת צפורה ע"ה בת הרה"ק ר' אריה ליב שפירא מזיטאמיר זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל אברהם אבא שפירא מסלאוויטא זי"ע בן הרה"ק ר' משה מסלאוויטא זי"ע הוא שפתח בית דפוס בסלאוויטא ונדפס בו ש"ס המפורסם "סלאוויטא" בן הרה"ק רבי פנחס שפירא מקאריץ בעל אמרי פינחס זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם אבא שפירא זי"ע מגזע הגה"ק ר' נתן נטע שפירא מקראקא בעל מגלה עמוקות זי"ע משפחתו מקורה מהעיר שפיירא ומכאן מקור שם משפחתו שפירא

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הגליקת מרת הונלד מטיל ע"ה בת הרה"ק רבי משה מרדכי טווערסקי כרדיטשוב מקארוז זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב יצחק מקארוז זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי זי"ע

נסתלק לגנזי מרומים באבי ימיו בן שלשים לימי חייו א' פרשת תרומה ל' שבט א' לראש חודש אדר שנת תרנ"ה, ומנחתו כבוד צבית החיים האלחודענקא.

נשאר אחריו ספרו שפתי צדיק, והתניו הקדושים הרה"ק רבי מנחם מענדיל דוד חודורוב מקולומיא זי"ע, והתנו הרה"ק ר' ישראל שלום יוסף האגער (זיווג ראשון) זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה קדוש וטהור בז"ק ח"פ גדול בתורה בנגלה ונסתר, ורבים הלכו לאורו, ושמע הטוב הלך לפניו ומכל סביבו נהרו עליו חסידים ותמימים לחזות בנועם זיו הדת פני קדשו ולשמעו שיחו ערב בנשאו תפילה לקל חי בשפכו כמים לבו ועינו הורידו כנחל דמעה, אשרי עין ראתה זאת, ומי לא דמוע תדמע עינו אם לב אבן לו ימס כמים בשמעו את הרינה והתפילה נזלים ממעמקי קרב הלב, ונשמע קולו קול תפלות ברמה, וכשמעם קולו היואלץ בקדושה וטהרה דברים היואלצים מן הלב היה קורעים סגור לבבם ולפנו דמעות ברוח נשברה בתשובה וחרטה גמורה ומקבלין דין מן דין וזה לזה ממללין, ומדי יום ביום נלוו ונתוספו אליו רבים וכן שלמים גדולים ואנשי מעלה בכל כנפיו יחסיון למען ילמדו ליראה את ה' ולהוסיף אומץ ולעלות ייחלו להנחותם בדרך ישכון אור ורובה ככולם לא שבו רקים, כי הקשיב ה' בקול תפלתו והודיע את ישועתו בקרב הארץ. הלא כל עט סופר להעלות על הכתב איך נכמרו ניהימו על קטן וגדול להחזיקו ולסעדו בחסד ולדקה, ומי ימלא לדקה לארץ הקדושה כדי לכל ממלכות אשר הרים נדבתו כפעם בפעם להעניק משובו להשפיע לדקה פזרון גם להבאים לחסות באלו להרים נדבתו להחזקת ישיבת ארץ הקדושה.

סיפר מוה"ר משה מנחם ע"ה המשמש בקדוש ששמע שאמר רבינו לאיש אחד בדרך הדרכה בעבודת השי"ת: וְיִהְיֶה פְּשִׁלַח פְּרַעֲהַ אֶת הָעַם וְלֹא נָחַם אֱלֹהִים דְּרָדָה אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא (פרשת בשלח י"ג י"ז) ויהי הוא לשון אער ואמר רבי לוי ואיתימא רבי יונתן דבר זה מסורת בידנו מאנשי כנסת הגדולה כל מקום שנאמר ויהי אינו אלא לשון אער (מסכת מגילה י"ז) כשארם התחיל לבער את עצמו על עובדין ללא כשרין לעבד עד עתה ורואה לשבו באמת ולשלוח את הקש"ה עור"ף שלו, את העם אפילו שעשה מה שעשה בחי' עם ראונו לשבו על זה, וזה: בשל"ח פרעה ח"ת הע"ם רק שאחר כן נופל בדעתו ולהתעבז מחמת שעלה בדעתו איך יוכל אני לשבו על כל מה שעשיתי נגד הבורא ב"ה וז"ש כי לא אדם הוא ויתנחם וזה: ולא נחם אלקים, אך באמת זה הוא עגל היצר להבזיח את האדם ליד עבדות ומרה שחורה חלילה ולא יאבה לו ולא ישמע אליו, וזה שרמזה לנו התורה באמרי קודש: דרך ארץ, שזה הוא הדרך של היצר הרע וכי הארץ עם האותות עולה יל"ר, וכמו כן אפשר רמז בתורה וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ, וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום. (פרשת בראשית ו' ה"ז) ולא יאבה לו ולא ישמע אליו רק להיות שפ"ל ות"ס וזה פלשתיים נוטריקון שפ"ל ות"ס, וזה כי קרוב הוא, כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו (פרשת וילך ל' י"ד) ויהיה מעשיו ראוים נגד השי"ת ולא יהיה נופל הדעתו חלילה וטוב לו. (שפתי צדיק)

תורתו של רבינו
טובה לשמחה
אחדות ושלוש בין אדם לחברו הוא סגולה לשמחה.
סגולה לפרנסה
עיקר הסגולה לפרנסה ולכל השפעות טובות הוא שמחה, בפרט שמחה של מצוה וההיפוך ר"ל עבדות גורם מניעת השפע ר"ל. (שפתי צדיק)
סגולה לשפעות טובות
שלוש ואחדות בין אדם לחברו הוא סגולה לשפעות טובות והמתקת הדינים, כי כתיב: וְיָבֵא יַעֲקֹב שְׁלָמָה עִיר שָׁכֵם (פרשת וישלח ל"ד י"ח) כי עיר עולה פ"ר ושכ"ם עולה ש"ס שעל ידי שלום עשה המתקת הפ"ר דינים [וידוע ששם הדין הוא שם 'אלקים', והוא כנגד אותיות מנצפ"ד שהם חמש גבורות, הנקרא פ"ר דינים, ש-מנצפ"ד בגי' פ"ר] ונתגבר הה' חסדים שעולים ש"ס. (שפתי צדיק)

יגזב רשע דרכו ואיש און מחשבתי ויגב אל ה' וירחמהו (ישעיהו נ"ה ז) דידוע מזה"ק אשר עיקר התשובה תלויה בהיכל אהבה והיכל רצון (עיין בספר פרי עץ חיים שער הקריאת שמע א' כ"ט) וזה: יעד"ב רשע דרכו, כי כשתקח מספר דו"ך ממספר רשע תשאר מספר רצון. וא"ש א"ן מחשבתי, כי אם תקח מספר מחשב"ה ממספר א"יש א"ן תשאר מספר אהב"ה, ואז יוש"ב אל ה' וירחמהו. (שפתי צדיק)

ל שבת תרס"ח

רבי דוד ב"ר מיכאל הכהן זי"ע בעל דברי דוד ראב"ד מונקאטש

רבינו הגה"ק רבי דוד הכהן זאלצער ראב"ד מונקאטש בעל דברי דוד נולד לאביו הגה"ק ר' מיכאל מסערדאהעל זי"ע בן הגה"ק ר' צבי הירש זי"ע פרעשבורג זי"ע בן הגה"ק ר' מיכאל מסערדאהעל זי"ע

כשהגיע לפרקו נשא לכתו של הגה"ק ר' יוסף שלמה אסטרייכער זי"ע בן הגה"ק ר' אליעזר זי"ע ובזיוו"ש נשא לכתו של הגה"ק ר' מרדכי אסטרייכער ז"ר יוסף שלמה זי"ע

נסתלק לגנוי מרומים ל' טבת שנת תרס"ח וש' אומרים כ"ט טבת.

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' מנחם זי"ע, ובנו הגה"ק ר' יוסף שלמה זי"ע וחתנו הגה"ק ר' יצחק צבי סג"ל יונגרייז אב"ד קאשוי זי"ע בן הגה"ק ר' משה אב"ד קאשוי זי"ע בן הגה"ק ר' שרגא פייש אב"ד מישקאלץ זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל אב"ד סעטשא זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו הא"י חסיד הא"י עניו, היה גאון מובהק חריף וצקי בנגלה ובנסתר חו"פ צואינא קדישא, פה מפיק מרגליות, ורגש בקהל עם מידי שבת בשבתו בקול חוצב אש, היה מו"ץ ורצ"ד בזמקאטש, ונלפס ממנו ספר דברי דוד על התורה.

וכון לציין מה שהעיד עליו הרה"ק ר' צבי הירש שפירא ממונקאטש בעל דרכי תשובה זי"ע: היה מילדי נפשי ומורה ודיין פה עירינו וביודעי ומכירי קאמינא והכרתיו למוצהק בנגלה ונסתר בתורה וחסידות לו עקר ידות ששן סודות איש חמודות לו נארה שיכי ידידות אוהב את הצדקות ומקרבן לתורה באמרותיו הנכוחים וישירים למואלץ לעת.

פרשת בראשית שנת תרס"א זכה רבינו לחינוך ספר תורה לבית מדרשו.

פעם אמר רבינו צעת הדרכה: קבלתי מפי ספרים שאם המדרש מביא איזה פסוק אף שמואלו ומפרשו אחר כן הרבה פעמים זה צכה וזה צכה עד שמיגע לענין שבו עומד, מכל מקום יש גם כן איזה כוונה והתקשרות להפסוק שמוציא עם הענין אשר הוא עומד.

ופעם אמר נגד הפילוסופים: צָמָה וְצָמָה יָעָר אֶת אֶרְצוֹ לְשֹׁמֵר פְּדָרְקָה. (תהלים קי"ט ט') לכה לומר כי נער הוא מלשון מנוער מן החכמה והוא רק ממנה, לכן שאל דוד המלך ע"ה: צמה יזכה נער את ארצו כי כדברי הפילוסופיה ימ"ש אי אפשר לבוא לידי זכות ושלמות רק בהשגות חקירת עמוקות, אולם מי שהוא מנוער מחכמה צמה יוכל לזכות את ארצו? לזה אמר: לא מחשבותינו מחשבותם וא"כ הוא זוכה לשמור כדברך אם הוא עושה המצות כאשר הוא ראונו של מקום.

יש לומר בדרך הלצה: ויאמר אלהם מלך מצרים למה משה ואהרן תפריעו את העם ממעשיו לכו לסבלתיכם. (פרשת וארא ה' ד') ופירש רש"י ז"ל: לכו לסבלתיכם: לכו למלאכתכם שיש לכם לעשות בבתיכם אבל מלאכת שעבוד מצרים לא היתה על שבתו של לוי ותדע לך שהרי משה ואהרן יוצאים ובאים שלא ברשות. ע"כ. כי היה לו קשה הלא משה ואהרן לא היה משועבדים אולם מירושו לא יסבל לשון סבלותיכם כי מלאכת הבית לא יתואר בשם סבלות רק בשם מלאכה והוא ליה לומר, לכו למלאכתכם? יש לומר כי פרעה אמר: הן אתם באתם אל ישראל לנחם אותם ולנחם ולדבר על לבם, והנה אין אני מקפיד על זה כי אדרבה הוט לטובתי כי האיש אשר אין לו לב שמח רק תמיד בלחץ והמצוקה אינו יוכל לעבוד עבודתו בשלימות ולכן באמת מצינו במדרשים כי פרעה נטרצה למה לתת לישראל יום מנוח אחד בשבוע ונתן להם יום השבת ואל כן בזה שישראל ישמעו דברי נחמה ישיב רוחם עליהם ויתחזקו בעבודתם כי יחשבו שלא יאריך הזמן והוא מובן בשכל אולם פרעה טען כי תכלית זה יוכל להיות רק על ידי איש אשר הוא משועבד בשעבוד ויבוא לבני ישראל כי ה' נגלה אליהם וינחם אותם והיה יוכל להכניס בקרבם הרחבת הלב והדעת כי יאמרו כמנונו כמנונו ואם בעיני יקל לא נופליה אנחנו ממנו אבל למה משה ואהרן אתם אינכם משועבדים ולא תפעלו מאומה עם דבריכם רק כי תפדיעו את העם ממעשיו לא שדבריכם יכניסו חוזק ואימוץ הלב בקרבם רק אדרבה עוד יותר יתעצבו זאת איני אעצבם לכו לסבלותיכם, רצה לומר: גם אתם תעבדו עבודת פרך ותסבלו סבלות מצרים ואם תבואו אז אל ישראל בדברי נחומיה יקבלו מכם ויהי טובה לי ולהם. ואולי זה כוונת המדרש על הפוסק הזה למה משה ואהרן אתם למה ודבריכם למה כי פרעה אמר להם אתם ודבריכם סותרים זה את זה, כי אתם הייתם צריכים לבוא ועלשות פעולה הגאולה לא בדברים לבד כי אצליכם דבר שפתיים אך למחזור המה אם במאמר ודברים היה צריך לבוא איש אחד מהמונים שבעם אשר גם הוא משועבד לא אתם. (דברי דוד)

ויצא משה ואהרן מעם פרעה ויצעק משה אל ה' על דבר הצפדיעים אשר שם להם. (פרשת וארא ח' ח') יש לומר בדרך הלצה, כי רש"י כתב: ויבקה ויבצעמך ויבכל עבדיך יצלו הצפדיעים. (מסכת סנהדרין פ') בתוך מעיהם נכנסין ומקרקרין (פרשת וארא ז' כ"ט) מזה משמע כי הצפדיעים לא היו מזוקים רק מקרקורים געלה נפשם, וזה שאמרו: על דבר הצפדיעים מה הצפדיעים צעקו בקולם. (דברי דוד)

מתורתו של רבינו

ואתה דבר אל בני ישראל לאמר אף את שבתתי תשמרו פי אות הוא בני בניניכם לדתיתכם לדעת כי אני ה' מקדשכם. (פרשת כי תשא ל"א ג') רצה לומר כי אף שהמשכן היא גם כן אות שהקב"ה בחר בעמו ישראל יותר מבכל האומות, מכל מקום אות זה לא הוא לדורות כי עתיד המקדש ליהרב אבל אות של שבת קודש היא קיימת לדורותיכם, לזה אמר: אך את שבתתי תשמרו. [עיין רש"י הקדוש: אך את שבתתי תשמרו] - אע"פ שתהיו רדופין וזריזין בריזות המלאכה שבת אל תדחה מפניה כל אכין ורקין מיעוטינן למעט שבת ממלאכת המשכן] (דברי דוד)

מתורתו של רבינו בדרך הלצה

וישאל יעקב ויאמר הגידה נא שמוך ויאמר למה זה תשאל לשמי ויברך אתו שם (פרשת וישלח ל"ב ל') יש לומר בדרך הלצה מה שכתב במדרש רבה על הפסוק ויברך אותו שם, מה ברכתו ברכו ברכת כהנים, כי הנה הכהנים מקבילים הברכה מלמעלה יברכו את ישראל כמו שאמר בגמרא על הפסוק: ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם. (פרשת נשא ו' כ"ז) ואני אברכם - שלא יהיו ישראל אומרים ברכותיהם תלויות בכהניהם, תלמוד לומר "ואני אברכם". שלא יהיו הכהנים אומרים אנו נברך ישראל, תלמוד לומר "ואני אברכם". אני אברך את עמי ישראל, שנאמר (דברים טו): "כי ה' אלהיך ברכך בכל מעשה ידך כאשר דבר לך". ואומר (דברים כח): "ברוך תהיה מכל העמים". ואומר (דברים כח): "יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים". ואומר (יחזקאל לד): "במרעה טוב ארעה אותם". ואומר (יחזקאל לד): "אני ארעה את צאני" (מדרש ספרי) והנה עד עתה שהברכה היה ביד יעקב לפי דעתו של עשו ברמיה וגזילה אם כן אין לו רשות לחלק הברכה לאחרים כי אינו שלו, אבל עתה שנתן לו במנתה והקנה אותו לו ויוכל לעשות כאדם העושה בשלו לתת לאחרים ולהוריש לבניו וכדומה, וזה אמר: ויברך אותו שם, מה ברכה ברכו? רצה לומר הלא כבר נתברך ואין צריך עוד לברכתו, כמו שאמר הש"ת לבלעם הרשע, שאמר אם כן אברכם, ויאמר אלקים אל בלעם לא תלך עמך לא תאר את העם כי ברוך הוא (פרשת בלק כ"ב י"ב) ואין צריך לברכתך כי ברוך הוא. לזה אמר הרכו ברכת כהנים רצה לומר במה שנתן לו הברכה לחלוטין אל כן יוכל להאציל מאותה הברכה לאחרים כמו ברכת כהנים. (דברי דוד)

ל שבט תקס"ט

רבי ראובן ב"ר יעקב חיים הלוי זי"ע בעל דודאים בשדה מזארנאווצא

רבינו הרה"ק רבי ראובן הלוי הורוויץ מזארנאווצא בעל דודאים בשדה זי"ע אחי הקדושים הרה"ק ר' מאיר דוד הלוי אב"ד שעפס זי"ע והגה"ק ר' צבי הירש הלוי זי"ע והגה"ק ר' יצחק זי"ע מנהל הישיבה של הגה"ק ר' יונתן אייבישיץ בעל יערות דבש זי"ע כלום בני הרה"ק ר' יעקב חיים אב"ד יאראסלוב זי"ע בן הגה"ק ר' מאיר הלוי בעל מהר"ם טיקטין זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל שמעלקא מטורנא זי"ע בו הגה"ק ר' יהושע הארוך זי"ע בן הגה"ק ר' רכבה"ג ר' פנחס הלוי איש הורוויץ זי"ע בן הגה"ק ר' ישראל הלוי זי"ע בן הגה"ק ר' משולם הלוי זי"ע אחי הגה"ק ר' שעפטיל זי"ע אחי הגה"ק רבי ישעיה הלוי איש הורוויץ בעל השל"ה הקדוש זי"ע ולמעלה בקודש בן אחר בן מהגה"ק רבינו ר' זרחיה הלוי ב"ר יצחק-רז"ה בעל המאור זי"ע ובן אחר בן מהנביא הראשון(מאן נביאים הראשונים שמואל דוד ושלמה סוטה מ"ח) שמואל הנביא זי"ע ובן אחר בן מקהת ע"ה בן לוי ע"ה בן יעקב אבינו ע"ה, ומצד אמו נכד הגה"ק רבינו רבי יהודה ליווא ב"ר בצלאל בעל מהר"ל מפראג זי"ע ולמעלה בקודש עד דוד המלך ישראל חי וקים ע"ה

רבינו נהג לברך ברכת המזון על הכוס רק הוא בעצמו ופי"א ספרו להחזרה זי"ע שרבינו איננו נוהג לשום אדם לברך ברכת המזון אמר החוזה ע"ז שרבינו יש לו נשמת רב המנונא סבא שאיתא זיה"ק שרב המנונא סבא לא יהיב כסא דברכתא לבי"א אחרא.

הרה"ח ר' חיים מקרקאנוב זי"ע שהי מחסידי רבינו זי"ע היה על החתונה המפורסמת באוסטריא הנודעת והנקרא די גרויסע חתונה. שהי שמה כמה מאות לדיקי הדור וקדושי עליון, והרה"ק מאפטא זי"ע בראש, ובשבת קודש הי' שמה אלפים ורבות מישראל שהחזק והלחץ הי' אין לשער, עד שהרה"ק מאפטא ברה לך החלון והחזיק א"ע על העליה סגור ומסוגר רק מתי מספר מיחילי סגולה דחקו את עצמם ונכנסו לחדר הרה"ק לסעודה שלש סעודות, והרה"ח ר' חיים הג"ל דחק את עצמו גם כן ונכנס שמה, ובשעת הסעודה, העמיד הר"ח בקבוק יין עבור רבו רבינו זי"ע. וכששמע את שם הרה"ק. התחיל מאפטא זי"ע ללמור עליו נפלאות וגדולת ואמר על רבינו: שפיו הקדוש סגור ומסוגר בשנים עשר מסגרת. (נפלאות הסבא קדישא) רבינו נסתלק לגנוזי מרומים ביום ל' (י"א ביום כ"ט) לחודש שבט ראש חודש אדר בשנת תקס"ט ומונ"כ בעיר דזארנאוואל.

השאייר אחריו חיבורים גדולים על ש"ס ופוסקים ושו"ת בד' חלקי שו"ע ונדפס ממנו ספר דולאים בשדה ע"ה.

ובנו הרה"ק ר' יהודה ליבוט הלוי זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון מובהק אמתי צנגלה ובנסתר איש חלקים קדוש אספקלריא המאירה בזוינא קדישא חסידא ופרישא, ידיו רב לו המפורסם בכל קצוי ארץ נשיא הלוי קדוש יאמר לו, מגדולי תלמידי הרה"ק ר' שמואל שמעלקא מניקלסבורג זי"ע ומהרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה בצובלין זי"ע ותלמיד מובהק מהרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע.

פי"א נהודע לרבינו, שרבו הרבי רבי אלימלך זי"ע בנסיעתו ועבור דרך עירו דזארנאוואל, ותרם תיכף את מרכבתו ונסע לכבודו לקראתו, וביקש מרבו שיסוב לרכו בעיר הזאת וינוח את עצמו מטורח טלטול הדרך ויתאכסן אצלו, הרבי ר' אלימלך זי"ע נעתר לבקשתו ומילא לכונו ונסע העירה אל מקום משכן קדשו, וכל בני העיר יאאו לקראתו וחלקו לו כבוד גדול, ורבינו עשה סעודה גדולה לכבודו, וכל הלומדים ונכבדי העיר הי' מסובים בה אשר התמסכה כל הלילה, בעלות השחר תיכף התפללו כולם, ולאחר התפילה כיבד אותם הרבי ר' אלימלך במיני מגדות, ואח"כ התפרד מהם, וזוה להעגלון לרתום מרכבתו לשום לדרך פעמיו, ורבינו נסע עמו איזה מהלך ללוותו, והיה כאשר ירד רבינו מהמרכבה לחזור לביתו, והאיש ידו לקחת ברכת הפרייה מאת רבו הרבי ר' אלימלך זי"ע, וחטף הרבי ר' אלימלך את ידו של רבינו במהירות נפלא ונשקו על גב ידו, אמר רבינו בהתפעלות אליו: רבי מה אתם עושים? והשיב לו הרבי ר' אלימלך בפשטות זיה"ל: מיר האבען געזעהן אויף אייער האנד א פייערדיגען שם הוי-ה האבען מיר אים א קוש געטוען.

רבינו היה קודם אב"ד בעיר גוטאן במדינת אשכנז והוכרה לעקור לירתו משם מפני סיבה שהי' לו שם מחלוקה עם אנשים שהחזיקו בכת הש"ל ימ"ש ואחד מהם הי' גביר ותקיף וגבר אלים שרדפו והעלילו עליו לפני שרי המדינה עד שצדקה הוכרה לעזוב את העיר וצא לנאוויפאלי ומשם לדזארנאוואל.

פי"א הי' בעיר דזארנאוואל מגיפה ר"ל, ויען שאז הי' בעיר ההיא הרבה חסידים שהסתופפו בכל קדושת החוזה מצובלין זי"ע והלכו בעיר לכל אחד ואחד לאסוף מעות פי"א ושלחו שני משולחים מנכדי העיר עם המעות פי"א לצובלין על ש"ק ובמונש"ק אמר להם החוזה הק' שעלתו ודעתו הוא שישעו לביתם ויבנו בית עבור הרב האב"ד שלהם (הוא רבינו זי"ע) ואז תיכף תעזר המגיפה, והשיבו לו המשולחים: הלא אף נוכל כעת לבנות בית, הלא היום ימי חורף וקור, אך כשיגיע ימי הקיץ יבנו לו, אמר החוזה זי"ע: חדעו שכליל ש"ק וכליל מונש"ק פעם בעץ החיים ופעם בעץ הדעת, ע"כ כעת הוא מונש"ק, וכל דיבורינו המה דברי תורה כנתינתן מסיני, ע"כ לא אוכל לחזור אף כקאו של יוד מדיבורי, וכן תעשו כאשר דברתי, ונסעו המשולחים לביתם, והתחילו לקנות אבנים ועצים והניחו על הפלאץ לאורך בנין בית, ותיכף המגיפה נעצרה, והי' שלוה והשקט.

סוד ציור המנורה במזמור ס"ז
כתב רבינו בספרו פ' בהעלותך: ונ"ל שזה סוד המנורה, שאהרן נכחן כשהיה מדליק המנורה היה מכוון שכמו שהוא מדליק את הנרות כן ידליקו ויאירו נשמות ישראל הקרויים נר, ונודע שכנסת ישראל מקושרים בשבעה רועים אברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף דוד הרומזים לו ימי הבנין כנודע, ולזה היה במנורה שבעת נרות רומז לשבעה רועים הנ"ל והבורא ב"ה נקרא פני המנורה עד שאמר דוד מלך ישראל: אלקים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה, ונ"ל שלזה עושים צורת מנורה במזמור זה, לרמז שזה סוד המנורה שיארו שבעת הנרות הרומזים לשבעה רועים אל מול פני המנורה שהוא הבורא ב"ה עד יאר פניו אתנו סלה שהוא ראש לכל העולמות וכו"ו.

מתורתו של רבינו
חייב אינש לבסומי בפוריא, עד דלא ידע בין ארור המן וכ"ו (מגילה ז') רצונו לומר שיהיה האדם מבוסס כ"כ בדביקות הבורא ב"ה, עד דלא ידע בין ארור המן- הרומז לקליפות, לבין ברוך מרדכי הרומז לקדושה. כי המידות לשכר ועונש הם רק לבושי המלך. אבל בפורים מתגלה אלקותו יתברך בלי לבוש המידות וכנ"ל. ואם כן ראוי להידיבק אליו יתברך (דודאים בשדה)